

สักทอง

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

The Golden Teak : Humanity and Social Science Journal

ปีที่ 27 ฉบับที่ 1 มกราคม - มีนาคม 2564

Vol.27 No.1 January - March 2021

GTHJ

ที่มา : อุทยานแห่งชาติน้ำตกคลองจาน

สถาบัน

วิจัยและพัฒนา

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

ISSN 2408 - 0845 (Print) ISSN 2651 - 1487

การเปลี่ยนผ่านสู่ดิจิทัลและบทบาทที่เปลี่ยนแปลงในการจัดการทรัพยากรมนุษย์
Digital Transformation and the Changing Role of Human Resource
Management

ธารทิพย์ พจน์สุภาพ*

Thantip Pojsupap

รุ่งอรุณ กระแสร์สินธุ์**

Rungarun Khasasin

Received : August 26, 2019

Revised : December 4, 2019

Accepted : January 7, 2020

บทคัดย่อ

องค์การกำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและรุนแรง ในอดีตงานทรัพยากรมนุษย์ถูกมองว่ามีบทบาทในการสนับสนุนองค์การ แต่ในปัจจุบันงานทรัพยากรมนุษย์ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั่วทั้งองค์การ ด้วยเหตุผลหลายประการที่ส่งผลให้งานทรัพยากรมนุษย์ต้องปรับตัว เช่น ความผันผวนในความต้องการของตลาดแรงงาน การปรับตัวของกำลังคน และการเข้ามาของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ดังนั้นองค์การต่างผลักดันแนวทางการดำเนินงานทรัพยากรมนุษย์แบบดิจิทัลเพื่อปรับวิธีปฏิบัติ บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอประเด็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในการเปลี่ยนผ่านสู่ดิจิทัล ประกอบด้วย 1) ทฤษฎีการบริหารการเปลี่ยนแปลง 2) นิยามการเปลี่ยนผ่านสู่ดิจิทัล 3) อุปสรรคในการเปลี่ยนผ่านสู่ดิจิทัล 4) บทบาทใหม่ในการจัดการทรัพยากรมนุษย์ และ 5) กรณีศึกษาทางธุรกิจ ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า กิจกรรมต่างๆ ในกระบวนการจัดการทรัพยากรมนุษย์สามารถปรับเปลี่ยนสู่การเป็นดิจิทัล เพื่อให้มั่นใจได้ว่าการเปลี่ยนผ่านสู่ดิจิทัลเป็นไปอย่างราบรื่น บทบาทของงานทรัพยากรมนุษย์ต้องมุ่งขับเคลื่อนการปรับเปลี่ยนมุมมองทางความคิดของพนักงาน การสร้างวัฒนธรรมแบบดิจิทัล และการใช้แนวทางเชิงนวัตกรรมเพื่อสร้างสถานที่ทำงานและกำลังคนให้สอดคล้องกับยุคดิจิทัล

คำสำคัญ : การเปลี่ยนผ่านสู่ดิจิทัล / การจัดการทรัพยากรมนุษย์ / การบริหารการเปลี่ยนแปลง

*อาจารย์ประจำคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

Lecturer, Faculty of Business Administration, Kasembundit University

**อาจารย์ประจำคณะบริหารธุรกิจ สถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น

Lecturer, Faculty of Business Administration, Thai-Nichi Institute of Technology

ABSTRACT

Nowadays, Organizations are faced with intense modification rapidly. In the past, human resource (HR) responsibilities were the part of firm support but now, it's changed. HR is such a tool for changing in organization. It's necessarily for firm to adapt its management according to reasons for example unpredictable labor demand, work force shifts and information and communication technology (ICT). Therefore, organizations are applied digital technology in order to meet effective role practices. The purpose of this article is to persuade the phenomenal of digital transformation as following: 1) The change of management theory 2) The definition of digital transformation 3) Barriers to digital transformation 4) The modern role model for human resource management and 5) The business case studies. The results of this study indicated that all of activities in HR management can be digitized. To ensure a fluent digital transformation, HR's role is to drive the employee mindset, creating the digital culture and bring innovative approaches to support digital workplace and digital workforce.

Keywords : Digital Transformation / Human Resource Management / Change Management

บทนำ

จากคำกล่าวที่ว่า “หุ่นยนต์แย่งงาน คนเสี่ยงตกงาน” ย่อมแสดงให้เห็นถึงผลกระทบของการพัฒนาด้านเทคโนโลยี จากการรายงานของ World Economic Forum ถึงการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันระดับโลก ในปี ค.ศ. 2017-2018 ที่กล่าวว่า ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีและนวัตกรรมสร้างผลกระทบอย่างรุนแรงและโอกาสความท้าทายอย่างไม่เคยมีมาก่อน เทคโนโลยีใหม่ๆ เหล่านั้นกำลังนำโลกเข้าสู่ยุคปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 4 (Schwab, 2016) ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในสถานที่ทำงานอย่างมาก ทำให้ความสัมพันธ์ในการจ้างงานแบบดั้งเดิมล่มสลายไป ลักษณะงานที่ต้องทำซ้ำๆ และงานที่ไม่ซับซ้อนจะถูกแทนที่ด้วยหุ่นยนต์และระบบปัญญาประดิษฐ์ ท่ามกลางผล กระทบของความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีจะก่อให้เกิดความท้าทายต่อการกำหนดนโยบายเพื่อสร้างความสามารถในการแข่งขันระดับโลกของประเทศต่างๆ ซึ่งเป็นเหตุผลให้เชื่อได้ว่าผลกระทบเหล่านี้สามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงในแนวทางการปฏิบัติของกระบวนการจัดการทรัพยากรมนุษย์ในระดับองค์กรอีกด้วย จากความสำคัญที่กล่าวมาจึงเป็นที่มาของคำถามที่น่าสนใจว่าบทบาทของการจัดการทรัพยากรมนุษย์จะปรับเปลี่ยนไปอย่างไรในโลกยุคดิจิทัล และการเปลี่ยนแปลงองค์การให้ประสบความสำเร็จได้นั้นผู้บริหารต้องทำอะไร เพื่อฉายภาพให้เห็นความจำเป็น ผลกระทบ และแนวทางการปรับตัวขององค์การ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบทบาทงานด้านทรัพยากรมนุษย์ ผู้เขียนใช้วิธีการศึกษาผ่านการทบทวนวรรณกรรมจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ ผู้เขียนได้แบ่งเนื้อหาเป็น 5 ส่วน ประกอบด้วย ทฤษฎีการบริหารการเปลี่ยนแปลง นิยามการเปลี่ยนผ่านสู่ดิจิทัล อุปสรรคในการเปลี่ยนผ่านสู่ดิจิทัล บทบาท

ใหม่ในการจัดการทรัพยากรมนุษย์ และกรณีศึกษาทางธุรกิจ ผู้เขียนค้นคว้าวรรณกรรมจากแหล่งอ้างอิงที่หลากหลายทั้งจากบทความวิชาการ วิทยานิพนธ์ หนังสือ วารสาร งานเขียนที่เกี่ยวข้องกับการนำองค์การเปลี่ยนผ่านสู่ดิจิทัล โดยผู้เขียนให้ความสำคัญกับการพิจารณาคุณภาพของแหล่งที่มาของข้อมูลในการทบทวนวรรณกรรม ตามข้อเสนอแนะของ Promsri. (2014) ที่กล่าวว่า แหล่งที่มาของวรรณกรรมนั้นอาจมีความหลากหลาย เช่น วารสารทางวิชาการที่มีผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองประเมินผลงาน หนังสือหรืองานเขียนของบุคคลที่มีชื่อเสียง มีความเชี่ยวชาญในเรื่องที่กำลังศึกษา นอกจากนี้ผู้เขียนยังอาศัยการสืบค้นข้อมูลที่เผยแพร่ผ่านทางเว็บไซต์ ซึ่งง่ายต่อการเข้าถึงข้อมูล และมีความทันสมัย ในการเลือกข้อมูลที่เผยแพร่ผ่านทางเว็บไซต์ ผู้เขียนพิจารณาจากความน่าเชื่อถือของหน่วยงานที่เป็นผู้ให้ข้อมูลในเว็บไซต์ ภาพรวมเนื้อหาที่นำเสนอมาจากแหล่งอ้างอิงที่มีคุณภาพ และมีการปรับปรุงให้มีความทันสมัยอย่างต่อเนื่อง (Rowley & Slack, 2004)

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้เขียนจึงสนใจที่จะศึกษาเรื่องการเปลี่ยนผ่านสู่ดิจิทัลและบทบาทที่เปลี่ยนแปลงในการจัดการทรัพยากรมนุษย์ ทั้งนี้เพื่อนำข้อมูลที่ได้รับการศึกษาเป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงองค์การให้ทันต่อสถานการณ์ของโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ด้วยเพราะการนำองค์การก้าวสู่องค์กรแบบดิจิทัลนั้น งานด้านทรัพยากรมนุษย์มีบทบาทสำคัญในการสร้างรายได้ เปรียบในการแข่งขันให้กับองค์การและดึงดูดคนที่มีความสามารถโดดเด่นเพื่อสร้างวัฒนธรรมการทำงานที่แข็งแกร่งสนับสนุนการใช้ระบบดิจิทัลที่เกี่ยวข้องกับงานทรัพยากรมนุษย์ สิ่งสำคัญอย่างหนึ่งในการสร้างวัฒนธรรมคือ ความเข้าใจในการจัดการความรู้ในงานของพนักงาน และการทำความเข้าใจให้ชัดเจนสามารถเข้าถึงได้ บทบาทในการตัดสินใจและการวางแผนกลยุทธ์ ถือเป็นเรื่องสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จในการนำนโยบายการทำงานแบบดิจิทัลไปสู่การปฏิบัติ หากองค์กรไม่กระตือรือร้นที่จะสร้างวัฒนธรรมที่สนับสนุนเป้าหมายเชิงกลยุทธ์ หรือปล่อยให้พนักงานดำเนินงานโดยไม่มีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน ย่อมทำให้เกิดความยากลำบากในการนำองค์การไปสู่จุดที่เปลี่ยนแปลง

ทฤษฎีการบริหารการเปลี่ยนแปลง

การบริหารการเปลี่ยนแปลง นับเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อความอยู่รอดและความสำเร็จขององค์การภายใต้สภาพแวดล้อมที่มีการแข่งขันสูงและการเปลี่ยนผ่านสู่ยุคดิจิทัล จากการศึกษาพบว่า ทฤษฎีทางจิตวิทยาในการเปลี่ยนพฤติกรรมมนุษย์มีอยู่หลายทฤษฎีและถูกพัฒนามาจนปัจจุบัน ทฤษฎีที่สนับสนุนแนวคิดการเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมที่นำมาประยุกต์ใช้ในองค์การซึ่งได้รับการอ้างอิงถึงอย่างแพร่หลาย เช่น ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงองค์การ 3 ขั้นตอนของเคิร์ต เลวิน (Kurt Lewin's 3-Step Change Theory) จากการศึกษากระบวนการเปลี่ยนแปลงโดยอาศัยการวิเคราะห์แรงผลักดันและแรงต้าน ซึ่งถูกนำเสนอเมื่อปี ค.ศ. 1947 ทฤษฎีนี้ได้รับการยกย่องว่าเป็นแนวทางในการจัดการการเปลี่ยนแปลงแบบดั้งเดิม ซึ่งอธิบายว่า พฤติกรรมที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมีลักษณะเป็นแบบพลวัต กล่าวคือ ในสภาวะแวดล้อมที่คงที่เป็นสภาวะที่แรงผลักดันและแรงต้านสมดุลกัน แต่เมื่อองค์การต้องการก้าวไปสู่การเปลี่ยนแปลงจึงจำเป็นต้องดำเนินการในทิศทางตรงข้าม กล่าวคือ ปรับแรงผลักดันให้เพิ่มขึ้น หรือลดแรงต้านที่ส่งผลด้านลบต่อการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลง ตามทฤษฎีของเลวินระบุว่า ขั้นตอนแรกในกระบวนการการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเปรียบเสมือนการละลายน้ำแข็งหรือทำลายสภาพที่

เป็นอยู่ ซึ่งถือว่าเป็นสภาวะสมดุล ซึ่งจำเป็นต้องเอาชนะความเครียด ความกังวลต่อการเปลี่ยนแปลงของบุคคลที่ก่อให้เกิดแรงต้านทานและพยายามสร้างสมดุลระหว่างแรงผลักดันและแรงต้าน เพื่อปรับทิศทางไปสู่การเปลี่ยนแปลงตามแผนที่วางไว้ ขั้นตอนต่อมาคือ การก้าวไปสู่ระดับใหม่ ในช่วงนี้พนักงานจะถูกโน้มน้าวให้ยอมรับว่า สภาวะที่เป็นอยู่เดิมนั้นไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อพวกเขาอีกต่อไป เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่องค์การพึงปรารถนา จำเป็นต้องอาศัยการสร้างมุมมองใหม่ การสร้างการมีส่วนร่วม การแบ่งปันข้อมูลร่วมกัน และการสนับสนุนจากผู้นำ และเมื่อเกิดพฤติกรรมใหม่ในขั้นตอนสุดท้ายคือ การพยายามรักษาคุณลักษณะของการเปลี่ยนแปลงให้คงอยู่ต่อไป (Lewin, 1947)

ต่อมาในปี ค.ศ. 1958 ลิปปิทและคณะ ได้ขยายขอบเขตแนวทางการอธิบายของเลวิน โดยได้พัฒนาทฤษฎี 7 ขั้นตอนในการเปลี่ยนแปลง มุ่งเน้นบทบาทและความรับผิดชอบของผู้บริหารการเปลี่ยนแปลง ซึ่งมีหน้าที่สำคัญในการวางแผนและผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงมากกว่าการมุ่งเน้นที่การเปลี่ยนแปลงตัวเองตามแนวคิดแบบดั้งเดิม รวมถึงให้ความสำคัญกับกระบวนการแลกเปลี่ยนข้อมูลอย่างต่อเนื่องตลอดการเปลี่ยนแปลง โดยขั้นตอนในการเปลี่ยนแปลงมีดังนี้ 1) การวิเคราะห์ปัญหา 2) การประเมินแรงจูงใจและความสามารถในการเปลี่ยนแปลง 3) การประเมินแรงจูงใจของผู้บริหาร การเปลี่ยนแปลงและทรัพยากร รวมถึงความมุ่งมั่นของผู้นำ 4) การกำหนดกลยุทธ์และการพัฒนาแผนปฏิบัติการ เพื่อให้การเปลี่ยนแปลงมีความก้าวหน้า 5) การเลือกบทบาทของกลุ่มผู้บริหารการเปลี่ยนแปลง 6) การรักษาสถานะการเปลี่ยนแปลงโดยเน้นการสื่อสาร การเสนอแนะ และการประสานงานของกลุ่ม 7) การยุติกระบวนการการเปลี่ยนแปลง เมื่อสิ้นสุดกระบวนการการเปลี่ยนแปลงจะแสดงให้เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงกลายเป็นวัฒนธรรมองค์กร ผู้บริหารการเปลี่ยนแปลงควรถอนตัวจากบทบาทนั้นแบบค่อยเป็นค่อยไป (Lippitt, Watson & Westley, 1958) ในขณะที่ทฤษฎีขั้นตอนการเปลี่ยนแปลง (Stage of Change Model) ได้ให้ความสำคัญกับการอธิบายความตั้งใจหรือความพร้อมของตัวบุคคลในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนโดยเน้นที่กระบวนการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและการตัดสินใจแบบจำลองพฤติกรรมการเปลี่ยนแปลงนี้ถูกพัฒนา ขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 1983 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายความตั้งใจในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเชิงสุขภาพของผู้ป่วย ซึ่งในระยะต่อมาได้ถูกนำไปใช้อ้างอิงอย่างกว้างขวาง พวกเขาเชื่อว่า ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของแต่ละบุคคลจะต้องผ่านลำดับขั้นต่างๆ ดังนี้ ขั้นที่ 1 ไม่สนใจว่าพฤติกรรมนั้นเป็นปัญหา ขั้นที่ 2 รับรู้ปัญหา ขั้นที่ 3 เตรียมความพร้อมปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ขั้นที่ 4 ลงมือปฏิบัติ และขั้นที่ 5 การธำรงรักษา และในเวลาต่อมาได้เพิ่มเติมขั้นที่ 6 คือ ขั้นสิ้นสุด ความก้าวหน้าในขั้นตอนการเปลี่ยนแปลงนั้นมีลักษณะเป็นแบบวัฏจักร หรือไม่ใช่ลักษณะเชิงเส้นตรง (Prochaska, Norcross & DiClemente, 2006)

จากการศึกษาแนวคิดการเปลี่ยนแปลงที่กล่าวมาพบว่า แนวคิดของเลวิน จะให้ความสำคัญกับเป้าหมายและการมีแผนงานที่ชัดเจน แนวคิดของลิปปิทและคณะ จะให้ความสำคัญกับอิทธิพลของบทบาทผู้นำในการเปลี่ยนแปลง ในขณะที่แนวคิดของโปรแชสกาและไดคลีเมนเต้ จะมุ่งเน้นที่กระบวนการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและการตัดสินใจของตัวบุคคล ดังนั้นในการเปลี่ยนแปลงองค์การให้ก้าวสู่การเป็นองค์การแบบดิจิทัลนั้น

ผู้บริหารจำเป็นต้องทำความเข้าใจในขั้นตอนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคน และกระบวนการช่วยเปลี่ยนแปลง สอดคล้องกับ Kotter. (1996) ที่อธิบายว่า ในระยะ

ที่คนยังไม่สนใจที่จะเปลี่ยนแปลง ผู้นำการเปลี่ยนแปลงควรใช้วิธีการให้ข้อมูล ปลุกจิตสำนึก ชักจูงให้ผู้ปฏิบัติงานตระหนักถึงความสำคัญในการเปลี่ยนแปลง และมุ่งสร้างการมีส่วนร่วมโดยกำหนดเป้าหมายวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน

ในมุมมองของผู้เขียนเห็นว่า เมื่อองค์กรต้องพัฒนาความสามารถเพื่อให้ออกมาตอบสนองต่อความท้าทาย ทั้งการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีและความต้องการของลูกค้าในยุคดิจิทัล ฝ่ายงานทรัพยากรมนุษย์ จึงเป็นกลุ่มงานแนวหน้าในการดำเนินการเปลี่ยนแปลงภายในองค์กร โดยมีหน้าที่เชื่อมโยงระหว่างผู้บริหารการเปลี่ยนแปลงและพนักงานผู้ที่จะได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงมากที่สุด พวกเขาต้องเข้าใจการจัดการการเปลี่ยนแปลง การเปลี่ยนแปลงองค์กร อาจนำมาซึ่งความรู้สึกด้านลบของพนักงาน ดังนั้นเพื่อลดผลกระทบเชิงลบจากการเปลี่ยนแปลง และทำให้แน่ใจว่าการเปลี่ยนผ่านสู่สภาพแวดล้อมการทำงานใหม่จะเป็นไปอย่างราบรื่น การช่วยกระตุ้นให้คนในองค์กรเกิดความรู้สึกด้านบวก และการทำความเข้าใจในการเปลี่ยนแปลง จึงเป็นสิ่งสำคัญในงานทรัพยากรมนุษย์

นิยามการเปลี่ยนผ่านสู่ดิจิทัล

สำนักงานราชบัณฑิตยสภา ได้ระบุว่า “Digital” หมายถึง เชิงเลข จากการศึกษาบทความในนิตยสารชั้นนำระดับโลกอย่าง Forbes มีการใช้คำต่างๆ ที่สื่อถึงการเปลี่ยนผ่านไปสู่ดิจิทัลหลายคำ เช่น “Digitization” “Digitalization” และ “Digital transformation” ซึ่งสำนักงานราชบัณฑิตยสภายังไม่ได้ให้นิยามคำเหล่านี้ในภาษาไทย Bloomberg (2018) ให้ความเห็นว่า คำว่า “Digitization” และ “Digitalization” นั้นมีความสัมพันธ์กันและมักถูกใช้แทนในงานเขียนต่างๆ สรุปนัยความหมายของคำศัพท์ที่เชื่อมโยงถึงการเปลี่ยนผ่านสู่ดิจิทัล ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 นัยความหมายของคำศัพท์ที่เชื่อมโยงถึงการเปลี่ยนผ่านสู่ดิจิทัล

คำศัพท์	นัยความหมาย
Digitization	ใช้ในการอธิบายให้เห็นถึงการแปลงข้อมูลและเอกสารที่มีอยู่แบบแอนะล็อกไปเป็นรูปแบบดิจิทัล เมื่อข้อมูลดิจิทัลถูกใช้งานในระบบอัตโนมัติ ทำให้เปิดใช้งานและสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายขึ้น หรือมักจะเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า Going paperless
Digitalization	มักถูกนำไปใช้ในการอธิบายการเปลี่ยนแปลงกระบวนการโดยนำระบบเทคโนโลยีมาใช้ ซึ่งหมายรวมถึงกระบวนการขับเคลื่อนไปสู่การเป็นธุรกิจดิจิทัล อันนำมาซึ่งการเพิ่มของรายได้และโอกาสการสร้างมูลค่าใหม่ทางธุรกิจ
Digital transformation	มักถูกอธิบายในการแปลงระบบดิจิทัลที่เป็นมากกว่ากระบวนการอัตโนมัติที่มีอยู่แล้ว แต่ยังรวมถึงการปฏิรูปเชิงกลยุทธ์โดยรวมและการปรับกระบวนการและโมเดลธุรกิจให้เหมาะสม ด้วยการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัล

การเปลี่ยนผ่านสู่ดิจิทัล ถูกนิยามว่าเป็นการปรับเปลี่ยนหรือการลงทุนใหม่ในเทคโนโลยีและปรับรูปแบบธุรกิจเพื่อให้สามารถเข้าถึงลูกค้าในยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ในมุมมองของ Stolterman. & Fors. (2004) กล่าวว่า การเปลี่ยนผ่านสู่ดิจิทัล คือการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นซึ่งเป็นผลมาจากเทคโนโลยีและมีอิทธิพลต่อชีวิตมนุษย์ในทุกด้าน แม้วานิยามของการเปลี่ยนผ่านสู่ดิจิทัล ยังไม่มีการจำแนกและระบุขอบเขตที่ชัดเจน แต่สามารถจำแนกองค์ประกอบในนิยามของการเปลี่ยนผ่านสู่ดิจิทัลได้ดังนี้ 1) ในเชิงเทคโนโลยี การเปลี่ยนผ่านสู่ดิจิทัลจะตั้งอยู่บนพื้นฐานการใช้เทคโนโลยีเชิงดิจิทัลใหม่ๆ เช่น สื่อเครือข่ายทางสังคม 2) ในเชิงองค์กร การเปลี่ยนผ่านสู่ดิจิทัลเป็นสิ่งจำเป็นต่อการเปลี่ยนแปลงกระบวนการดำเนินงานขององค์กร รวมไปถึงการสร้างโมเดลธุรกิจใหม่ๆ และ 3) ในเชิงสังคม การเปลี่ยนผ่านสู่ดิจิทัลถูกระบุว่า เป็นปรากฏการณ์ที่มีอิทธิพลต่อชีวิตของคนทุกคน เช่น การสร้างประสบการณ์แก่ลูกค้า เพื่อให้เห็นภาพความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมองค์กรแบบแอนะล็อก (Analog culture) กับ วัฒนธรรมองค์กรแบบดิจิทัล (Digital culture) ผู้เขียนได้รวบรวมสรุปประเด็นที่น่าสนใจในเชิงเปรียบเทียบ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมองค์กรแบบแอนะล็อกกับวัฒนธรรมองค์กรแบบดิจิทัล

ประเด็นเปรียบเทียบ	วัฒนธรรมองค์กรแบบแอนะล็อก (Analog culture)	วัฒนธรรมองค์กรแบบดิจิทัล (Digital culture)
การตอบสนองความต้องการของลูกค้า	มุ่งผลักดันสินค้าของตนเองเข้าสู่ตลาด	ดึงความคิดใหม่ๆ จากตลาด
ทัศนคติและวิถีการทำงาน	- มุ่งเน้นสถานะที่เป็นอยู่ บทเรียนจากอดีตและยอมรับข้อจำกัดต่างๆ - การสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวในการทำงานแบบทีมภายใต้การแบ่งงานตามหน้าที่ - มุ่งเน้นการวางแผน เพิ่มประสิทธิภาพ	- มุ่งเน้นนวัตกรรม การปรับเปลี่ยน และพยายามเอาชนะข้อจำกัดที่มีอยู่ - การทำงานแบบทีมมีลักษณะผสมผสานและข้ามสายงาน - มุ่งเน้นการปรับตัว การเรียนรู้
การจัดองค์การ	- เน้นสายการบังคับบัญชาแบบเข้มงวด - การตัดสินใจสั่งการทำได้ล่าช้า - เน้นการกำหนดงานแก่พนักงาน - มุ่งเน้นงานและกระบวนการทำงาน	- สายการบังคับบัญชามีลักษณะแบนราบ - การตัดสินใจรวดเร็วคล่องตัว - เน้นเพิ่มขีดความสามารถของพนักงาน - มุ่งเน้นตลาดและผลลัพธ์

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ประเด็น เปรียบเทียบ	วัฒนธรรมองค์การแบบแอนะล็อก (Analog culture)	วัฒนธรรมองค์การแบบดิจิทัล (Digital culture)
บทบาทผู้นำ	- เน้นการควบคุมและการสั่งการ - กำหนดผลลัพธ์ไว้ล่วงหน้า - มุ่งเน้นการควบคุมข้อมูลจากส่วนกลาง - การให้รางวัลขึ้นอยู่กับงบประมาณและทรัพยากร	- อาศัยภาวะผู้นำ ไม่ใช่ผู้ควบคุม - ประสิทธิภาพตั้งอยู่บนผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น - การให้ข้อมูลเป็นหน้าที่ของทุกคน - การให้รางวัลมุ่งเน้นที่การสร้างนวัตกรรมและการเปลี่ยนแปลง

ที่มา : Harshak, Schmaus. & Dimitrova. (2013), Rick. (2017)

Nugent. & Creese. (2018) สนับสนุนว่า การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมองค์การไม่สามารถเกิดได้จากการบันทึกสั่งการของผู้บริหารระดับสูง การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวต้องใช้เวลาเพื่อให้พนักงานได้เรียนรู้

และสร้างพฤติกรรมเชิงนวัตกรรม สอดคล้องกับ Chantra, Prommuangkun. & Senanuch. (2017) ที่ระบุว่า การสร้างองค์การอัจฉริยะต้องอาศัยการบูรณาการองค์ประกอบของการจัดการความรู้ ซึ่งประกอบด้วย คน กระบวนการ เนื้อหาความรู้ และเทคโนโลยี ดังนั้นไม่ว่าจะเป็นองค์การใดก็ตาม เมื่อต้องอยู่บนเส้นทางแห่งการเปลี่ยนแปลงตามแนวทางดิจิทัล ผู้บริหารจำเป็นต้องใช้ความพยายามในการสนับสนุนเพื่อสร้างการปรับตัวในการทำงาน Buchanan, Kelley. & Hatch. (2016) ได้เสนอปัจจัยที่ผู้บริหารองค์การควรพิจารณาเมื่อต้องนำองค์การก้าวสู่องค์การแบบดิจิทัล ได้แก่ 1) การสร้างวัฒนธรรมองค์การให้สนับสนุนแนวทางการดำเนินงานแบบดิจิทัล กล่าวคือ ผู้บริหารต้องมีบทบาทสำคัญในการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันให้กับองค์การและดึงดูดคนที่มีความสามารถ เพื่อสร้างวัฒนธรรมการทำงานที่แข็งแกร่ง เพื่อสนับสนุนการใช้ระบบดิจิทัล 2) การมุ่งรักษาพนักงานเปรียบเสมือนกับการรักษาลูกค้า การสร้างความรู้สึกร่วมกันสำหรับการดำเนินงานเป็นทีมและการเป็นส่วนหนึ่งขององค์การ ผู้บริหารต้องดูแลและสร้างวัฒนธรรมแบบดิจิทัลช่วยสนับสนุนให้สมาชิกในทีมรู้สึกถึงความเชื่อมโยงกัน และ 3) การเปิดกว้างรองรับการพัฒนาวัฒนธรรม โดยองค์การจำเป็นต้องมีความยืดหยุ่นเพื่อที่จะสามารถปรับการดำเนินงานให้เป็นไปตามกลยุทธ์ขององค์การแบบดิจิทัล การเปิดโอกาสให้พนักงานได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ รวมถึงให้การสนับสนุนทรัพยากรต่างๆ ในการทำงานอันนำมาซึ่งนวัตกรรมใหม่ๆ (D'Onfro, 2015)

ในงานศึกษาของ Dery, Sebastian. & Van Der Meulen. (2017) ได้สรุปว่า ความสำเร็จขององค์การในยุคดิจิทัลขึ้นอยู่กับ การเปลี่ยนแปลงวิธีทำงาน การสร้างสถานที่ทำงานในแบบดิจิทัล และการปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงานเชิงดิจิทัลของพนักงาน ซึ่งนำไปสู่ข้อเสนอแนะใน 2 มิติ ประกอบด้วย การเชื่อมโยงการทำงานของพนักงาน และบทบาทภาวะผู้นำแบบตอบสนอง กล่าวคือ การเชื่อมโยงการทำงานของพนักงาน หมายถึงการขยายขอบเขตการทำงานด้วยข้อมูลความรู้และความคิด โดยที่พนักงาน ผู้มีส่วนได้เสีย และ

ลูกค้าสามารถมีส่วนร่วมซึ่งกันและกัน องค์กรจะปรับปรุงการเชื่อมโยงของพนักงาน ด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น การเพิ่มรูปแบบการสื่อสารในเชิงดิจิทัล การใช้เทคโนโลยีใหม่เพื่อรองรับการดำเนินกิจกรรมที่รวดเร็ว สำหรับบทบาทภาวะผู้นำแบบตอบสนอง คือ การขยายขอบเขตบทบาทของฝ่ายบริหารที่มุ่งเน้นให้ความสำคัญกับกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและปรับปรุงประสิทธิภาพของพนักงานอย่างต่อเนื่อง ภาวะผู้นำแบบตอบสนองสามารถขับเคลื่อนองค์กรด้วยการมุ่งเน้นการสื่อสารด้วยวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน และสามารถออกแบบเชื่อมโยงวัฒนธรรมการทำงานเชิงดิจิทัลกับกลยุทธ์ขององค์กร

อุปสรรคในการเปลี่ยนผ่านสู่ดิจิทัล

จากการทบทวนวรรณกรรมทำให้เห็นชัดเจนว่า การจะบรรลุการเปลี่ยนผ่านสู่ดิจิทัลไม่เพียงต้องอาศัยกระบวนการที่ซับซ้อนเท่านั้น แต่ยังต้องใช้เงินลงทุน เวลา และทรัพยากรบุคคล รวมถึงการปรับเปลี่ยนในเชิงพฤติกรรมองค์กรอีกด้วย Gupta. (2018) กล่าวว่าในระยะเริ่มแรกของกระบวนการการเปลี่ยนแปลงภายในองค์กรควรเริ่มด้วยการสื่อสารวิสัยทัศน์ การวางแผนและเตรียมความพร้อม เพื่อให้ทุกคนมีส่วนร่วมรับรู้และมีความพร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลง สอดคล้องกับตัวแบบการบริหาร

การเปลี่ยนแปลงของเลวิน ซึ่งระบุว่าในระยะแรกเป็นช่วงที่ต้องยอมรับถึงความจำเป็นในการเปลี่ยนแปลง การสื่อสารที่ชัดเจนซึ่งเน้นข้อความสำคัญสำหรับการเปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งที่จะต้องดำเนินการ หากข้อความการเปลี่ยนแปลงที่สื่อสารออกไปไม่ชัดเจนหรือไม่มีความพอ ย่อมไม่ทำให้พนักงานเกิดความรู้สึกผูกพันกับการเปลี่ยนแปลงนั้น

การต่อต้าน ถือเป็นสิ่งท้าทายที่ต้องเผชิญขณะทำการเปลี่ยนแปลง การต่อต้านเป็นปฏิกิริยาธรรมชาติที่แต่ละคนจะตอบสนองแตกต่างกันไป องค์กรไม่ควรเพิกเฉยต่อการปฏิกิริยาการต่อต้าน เพราะการต่อต้านของบุคคลนี้เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงในการปฏิบัติงานบทบาทความรับผิดชอบและพฤติกรรมของพวกเขา ในขณะที่ Valentine. (2016) ได้เน้นความจำเป็นที่จะต้องมีการจัดการ

บริหารที่แข็งแกร่งและเป็นผู้นำที่มีความสามารถทางดิจิทัล พวกเขาต้องสามารถวิเคราะห์สาเหตุปัญหาในวัฒนธรรมขององค์กรโดยดำเนินการเปลี่ยนแปลงสอดคล้องไปกับวัฒนธรรมองค์กร หากขาดแรงผลักดันจากผู้บริหารระดับสูงย่อมเป็นอุปสรรคต่อการเปลี่ยนผ่านสู่ดิจิทัล ด้วยเพราะการเปลี่ยนผ่านสู่ดิจิทัลจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนพื้นฐานการดำเนินงานขององค์กร ไม่ใช่เพียงการลงทุนในด้านเทคโนโลยีเท่านั้น แต่จำเป็นต้องเชื่อมโยงการเปลี่ยนแปลงเชิงกลยุทธ์ในส่วนของพฤติกรรมองค์กร เพื่อส่งเสริมให้เกิดกระบวนการทางความคิดในเชิงดิจิทัล

การขาดความเชี่ยวชาญ ก็เป็นหนึ่งในอุปสรรคที่ขัดขวางการเปลี่ยนผ่านสู่ดิจิทัล ด้วยเพราะการขับเคลื่อนนวัตกรรมทางเทคโนโลยี จำเป็นต้องอาศัยบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในทักษะเชิงดิจิทัล อีกทั้งยังจำเป็นต้องสรรหาบุคลากรที่มีความเข้าใจในการเปลี่ยนแปลงระบบนิเวศเชิงดิจิทัล ซึ่งไม่กลัวต่อการท้าทายและการทดลองกระบวนการใหม่ๆ ทางธุรกิจ Soni. (2018) ระบุว่า บางองค์กรแม้จะมีความสามารถที่เหมาะสม แต่ขาดแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมก็ทำให้เกิดความล้มเหลวได้เช่นกัน นอกจากนี้การยังควรให้ความสำคัญกับการลงทุนในด้านการฝึกอบรมสำหรับพนักงานเพื่อให้พวกเขาเหล่านั้นได้พัฒนาทักษะ ความสามารถ และมีความ

เชื่อว่างานที่จำเป็นต่อการขับเคลื่อนกลยุทธ์ในงานเชิงดิจิทัล เมื่อองค์กรพยายามเปลี่ยนผ่านสู่ดิจิทัล มักพบว่ามีค่าใช้จ่ายเพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็ว ประเด็นต้นทุนการดำเนินงานจึงเป็นอุปสรรคหนึ่งในการประยุกต์ใช้ระบบการดำเนินงานใหม่ตามแนวทางกลยุทธ์เชิงดิจิทัลเพื่อทดแทนระบบการดำเนินงานแบบเดิม รวมถึงการเสริมสร้างทักษะใหม่ การจ้างงานบุคลากรที่มีความสามารถพิเศษ การลงทุนในงานวิจัยและพัฒนาด้านเทคโนโลยีล้วนแล้วแต่นำมาซึ่งค่าใช้จ่ายที่เพิ่มสูงขึ้น

บทบาทใหม่ในการจัดการทรัพยากรมนุษย์

Armstrong. (2006) ระบุว่า การจัดการทรัพยากรมนุษย์ เป็นการกำหนดแนวทางเชิงกลยุทธ์เพื่อเชื่อมโยงการจัดการในสินทรัพย์ที่มีคุณค่าต่อองค์กร เพื่อให้บุคลากรได้มีส่วนร่วมในการบรรลุเป้าหมายขององค์กร การจัดการทรัพยากรมนุษย์จะเกี่ยวข้องกับกิจกรรมแบบดั้งเดิม เช่น การปฏิบัติงานประจำวัน การสรรหา และการประเมินผลการปฏิบัติงาน อย่างไรก็ตามหน้าที่ในการจัดการทรัพยากรมนุษย์ได้พัฒนาเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม โดยเพิ่มเติมกิจกรรมเพื่อเพิ่มมูลค่ามากขึ้น เช่น การพัฒนาและการจัดการคนเก่ง ในอดีตบทบาทและการทำงานของฝ่ายบริหารทรัพยากรมนุษย์มักถูกกำหนดแยกออก

จากการทำงานของฝ่ายบริหาร แต่ในสภาพแวดล้อมปัจจุบันบทบาทด้านทรัพยากรมนุษย์ต้องเปลี่ยนแปลงไป ในฐานะผู้บริหารหรือผู้อำนวยการด้านทรัพยากรมนุษย์ จำเป็นต้องปรับ เปลี่ยนงานให้คู่ขนานไปกับการต้องการขององค์กรที่เปลี่ยนแปลงไป องค์กรที่จะประสบความสำเร็จจำเป็นต้องมีการปรับตัวอย่างรวดเร็วและมีความยืดหยุ่นต่อการดำเนินงาน ดังนั้นฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ต้องสร้างบทบาทความเป็นผู้นำองค์กรในด้านต่างๆ เช่น การพัฒนาองค์กร การอำนวยความสะดวก เพื่อให้พนักงานสามารถบรรลุเป้าหมายการเปลี่ยนแปลงตามที่ต้องการตั้งไว้ รวมถึงการพัฒนาขีดความสามารถของพวกเขาเหล่านั้น Heathfield. (2018) ได้เสนอบทบาทด้านทรัพยากรมนุษย์ที่จำเป็นต้องการสมัยใหม่ ได้แก่ การเป็นพันธมิตรเชิงกลยุทธ์ และการเป็นผู้สนับสนุนพนักงาน กล่าวคือ ผู้บริหารด้านทรัพยากรมนุษย์ จำเป็นต้องเข้าใจและทบทวนเป้าหมายเชิงกลยุทธ์ขององค์กร เพื่อนำไปสู่การปรับแผนกลยุทธ์ด้านทรัพยากรมนุษย์และร่วมสนับสนุนให้คนในองค์กรสามารถปฏิบัติงานตามแผนที่ตั้งไว้ ความร่วมมือในลักษณะของหุ้นส่วนเชิงกลยุทธ์นั้นมีหลายลักษณะ เช่น การออกแบบงาน การจ้างงาน การให้รางวัล การยอมรับยกย่อง การจ่ายค่าตอบแทน ระบบการประเมินและพัฒนาผลการปฏิบัติงาน การวางแผนเส้นทางอาชีพ การสืบทอดงาน และการพัฒนาพนักงาน

ฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในความสำเร็จขององค์กรผ่านการสนับสนุนด้านความรู้และการพัฒนาความสามารถของพนักงานในองค์กร เพื่อให้พวกเขาเกิดความเชี่ยวชาญ สร้างการมีส่วนร่วม สร้างแรงบันดาลใจ และสร้างความสุขในการทำงาน แนวทางสำคัญที่แสดงให้เห็นถึงการเป็นผู้สนับสนุน เช่น การจัดการคนที่มีความสามารถสูง ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาความสำเร็จขององค์กร ดังนั้นในการขับเคลื่อนงาน องค์กรต้องให้ความสำคัญกับการปรับลักษณะบุคลากรที่มีศักยภาพสูงเหล่านั้นให้สอดคล้องกับกลยุทธ์ขององค์กร รวมถึงทำให้คนเก่งเหล่านั้นเกิดความรู้สึกผูกพันกับความสำเร็จ อีกทั้งยังจำเป็นต้องมีระบบการประเมินผลและการให้รางวัลที่เหมาะสมด้วย (Ulrich & Brockbank, 2005)

สำหรับการพัฒนาพนักงาน องค์การควรให้โอกาสในการพัฒนาตนเอง โดยให้พวกเขาเหล่านั้นสามารถเลือกฝึกอบรมและพัฒนาในทิศทางที่พวกเขาต้องการ มีใจจำกัดเฉพาะตามแนวทางที่องค์กรต้องการหรือแค่ในงานที่มอบหมายเพียงเท่านั้น รวมถึงการสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ โดยตระหนักว่าปัจจัยสำคัญคือ การทำให้พวกเขาสนใจมีส่วนร่วม และสร้างบรรยากาศสภาพแวดล้อมองค์การแห่งการเรียนรู้ การจัดโปรแกรมช่วยเหลือพนักงาน การให้คำปรึกษาและการแนะนำสิ่งต่างๆ สำหรับพนักงาน และสมาชิกในครอบครัว เมื่อพวกเขาประสบปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพกาย จิตใจ และอารมณ์ โปรแกรมช่วยเหลือนี้จะต้องพร้อมที่จะช่วยเมื่อพวกเขาต้องการจัดการกับเหตุการณ์ปัญหาในชีวิต ปัญหาในการทำงาน และปัญหาส่วนตัวอื่นๆ ซึ่งมีผลต่อการรักษาระดับผลผลิต ความสุข และสุขภาพของพนักงาน จากคำถามที่ว่า เมื่อองค์การก้าวสู่การเปลี่ยนผ่านสู่ดิจิทัล ฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ควรกำหนดนโยบาย กระบวนการ และแนวทางปฏิบัติอย่างไรให้สอดคล้องกับยุคที่เต็มไปด้วยนวัตกรรมดิจิทัล ผู้เขียนขอเสนอแนวปฏิบัติในยุคดิจิทัลสำหรับงานทรัพยากรมนุษย์ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แนวปฏิบัติในยุคดิจิทัลสำหรับงานทรัพยากรมนุษย์

ขอบเขตหน้าที่งาน ทรัพยากรมนุษย์	แนวปฏิบัติในยุคดิจิทัล
การวางแผนกำลังคน	- เชื่อมโยงการวางแผนกำลังคนกับเป้าเชิงกลยุทธ์ขององค์กร เน้นวางแผนกำลังคนเชิงรุก - อาศัยเทคโนโลยีช่วยให้เกิดมุมมองแบบองค์รวม และการเชื่อมต่อข้อมูลแบบเรียลไทม์ เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับพนักงาน ตำแหน่งงาน ค่าตอบแทน การจัดอันดับประสิทธิภาพ การฝึกอบรมทักษะเพิ่มเติม โครงการที่ได้รับมอบหมายในปัจจุบัน และแผนความก้าวหน้าในสายอาชีพ
การสรรหาและคัดเลือก	- การสรรหาและคัดเลือก ผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ รวมถึงการสัมภาษณ์งานผ่านวิดีโอ การใช้สื่อสังคมออนไลน์ และการวิเคราะห์ลักษณะของผู้สมัคร - ระบุคุณสมบัติ ความสามารถ และทักษะเชิงดิจิทัลในการทำงาน
การทำงานแบบยืดหยุ่น	- ปรับรูปแบบการทำงานที่สามารถทำได้จากทุกที่ ทุกเวลา - สามารถเชื่อมต่ออุปกรณ์แบบไร้สาย และเข้าถึงข้อมูลร่วมกันได้
การฝึกอบรมและพัฒนา	- มุ่งเน้นการสร้างความรู้เชิงดิจิทัลให้แก่พนักงานทุกคน - มีการติดตามและการสอนงานที่เป็นรูปแบบมาตรฐานผ่านสื่อดิจิทัล

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ขอบเขตหน้าที่งาน ทรัพยากรมนุษย์	แนวปฏิบัติในยุคดิจิทัล
ความก้าวหน้าและการ วัดผลการปฏิบัติงาน	• การเลื่อนตำแหน่งพิจารณาตามผลลัพธ์หรือนวัตกรรมที่ได้ มีชี้เป้าหมายที่กำหนดไว้ล่วงหน้า • ความก้าวหน้าในอาชีพมีได้หลากหลาย สามารถต่อยอดความเป็นมืออาชีพในบทบาทใหม่ด้านดิจิทัล • การบันทึกการทำงานประจำวันในแบบออนไลน์ • การประเมินผลการปฏิบัติงานขึ้นกับผลลัพธ์ที่สามารถทำได้ • การทำโครงการและการพัฒนางาน มีคุณค่ามากกว่าการทำงานประจำทั่วไป
การจ่ายค่าตอบแทน	• ค่าตอบแทนในผลการดำเนินงานไม่ถูกจำกัดภายใต้กรอบงบประมาณ • ความยืดหยุ่นในการทำงานร่วมกับวิถีแบบดิจิทัล เช่น การนำอุปกรณ์เครื่องมือเทคโนโลยีสารสนเทศส่วนตัวมาเชื่อมต่อใช้ในการทำงาน • มุ่งเน้นผลการดำเนินงานแบบทีม และการสร้างสมดุลระหว่างชีวิตการทำงานและชีวิตส่วนตัว (Work Life Balance) ของพนักงานมากขึ้น

ดังนั้นในโลกปัจจุบัน ปัญหาในการบริหารทรัพยากรมนุษย์มีความซับซ้อนและหลากหลายมากขึ้น ระบบดิจิทัลเป็นเครื่องมือที่มีส่วนช่วยงานทรัพยากรมนุษย์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีจำนวนมากอย่างเป็นระบบในฐานข้อมูล และช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูลได้อย่างครบถ้วน แม่นยำ การวิเคราะห์ข้อมูลที่เหมาะสมจะมีประโยชน์อย่างมากต่อการวางแผนด้านกำลังคน การประเมินผลการปฏิบัติงาน รวมถึงการตัดสินใจที่ถูกต้องในอนาคต สอดคล้องกับ Beadles, Lowery. & Johns. (2005) ที่สนับสนุนว่าผลกระทบในด้านบวกที่เกิดขึ้นจากการปรับบทบาทในการจัดการทรัพยากรมนุษย์ส่งผลให้ประหยัดเวลาในกระบวนการบริหารจัดการและการประมวลผลเอกสารต่างๆ อีกทั้งยังช่วยลดปัญหาข้อผิดพลาดจากการดำเนินงานด้วย ในมุมมองของ Kovach. & Cathcart. (1999) สนับสนุนว่า การประยุกต์เทคโนโลยีสารสนเทศในงานทรัพยากรมนุษย์ ช่วยลดค่าใช้จ่ายในการประมวลผลขององค์กร เช่น เมื่อบริษัทเดลต้าระบบบริหารทรัพยากรมนุษย์แบบอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ ส่งผลให้ประหยัดต้นทุนในการดำเนินงาน อีกทั้งยังมีส่วนช่วยในการปรับปรุงกลไกการแบ่งปันข้อมูลแบบข้ามสายงานภายในองค์กรด้วย สอดคล้องกับ Siengthai. & Udomphol. (2016) ที่ระบุว่า การปรับตัวของงานทรัพยากรมนุษย์ในอุตสาหกรรมสิ่งทอของไทยเข้าสู่ระบบดิจิทัล มีผลกระทบเชิงบวกต่อการเพิ่มประสิทธิภาพขององค์กรทั้งในแง่ของการประหยัดเวลาและต้นทุน ความสะดวกรวดเร็วยังส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ปฏิบัติงานและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับองค์กรอีกด้วย แต่ในมุมมองของ Leonard. (2019) ให้ความเห็นว่า การนำระบบเทคโนโลยีใหม่มาปรับใช้นั้น จำเป็นต้องพิจารณาผลกระทบอย่างรอบด้าน แม้ว่าจะทำให้การปฏิบัติงานด้านทรัพยากรมนุษย์มีประสิทธิภาพมากขึ้น แต่ค่าใช้จ่ายในการลงทุนปรับรื้อระบบ การทำสัญญากับผู้ให้บริการซอฟต์แวร์ ค่า

บำรุงรักษา รวมถึงค่าลิขสิทธิ์ อาจต้องใช้เงินทุนจำนวนมาก สำหรับธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม จึงต้องพิจารณาความคุ้มค่าอย่างรอบคอบ อีกทั้งยังมีความกังวลใจในเรื่องความเสี่ยงในการละเมิดความเป็นส่วนตัวและความปลอดภัยด้านข้อมูล

กรณีศึกษาทางธุรกิจ

ผู้เขียนขอเสนอตัวอย่างการนำเทคโนโลยีดิจิทัล มาปรับใช้ในกระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์ เพื่อเป็นกรณีศึกษาดังนี้

การวางแผนกำลังคน

ต้องยอมรับว่า ในปัจจุบันข้อมูลมีความซับซ้อนหลากหลายและมีปริมาณเพิ่มทวีคูณมากขึ้น สำหรับงานทรัพยากรมนุษย์แล้ว ข้อมูลทั้งภายในและภายนอกองค์กร ล้วนมีประโยชน์ต่อการวางแผนกำลังคน การวางแผนกำลังคนต้องอาศัยกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ เพื่อจัดทำกำลังคนให้เหมาะสมกับการดำเนินงานในปัจจุบันและในอนาคต โดยต้องเชื่อมโยงกับการเปลี่ยนแปลงเชิงกลยุทธ์ของธุรกิจในยุคดิจิทัล ดังนั้นในการตรวจสอบสภาพแวดล้อม การคาดการณ์ความต้องการ ต้องอาศัยข้อมูลที่แม่นยำ แพลตฟอร์มการวิเคราะห์ข้อมูลที่ถูกนำไปใช้ในองค์กร เช่น โปรแกรม Cognos Analytics ของบริษัทไอบีเอ็ม ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการวิเคราะห์และพยากรณ์ข้อมูลเชิงลึกได้อย่างทันสถานการณ์ ข้อมูลพนักงานที่มีจำนวนมากจะถูกจัดการและแสดงผลในรูปแบบรายงาน กราฟ สถิติ และแดชบอร์ด (IBM, 2019) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกจะช่วยรักษานักงานให้อยู่กับองค์กร ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการตำแหน่งงานภายในองค์กร ตลอดจนระบุงานที่เหมาะสมกับทักษะของพนักงานในยุคดิจิทัล บริษัทระดับโลกอย่างกูเกิล ได้นำเทคโนโลยีมาใช้ในการกระบวนการวิเคราะห์เชิงทำ นายผล โดยอาศัยการวิเคราะห์ข้อมูลคุณลักษณะของพนักงานที่สัมพันธ์โดยตรงกับการจ้างงาน หรือแม้แต่บริษัท ฮิวเลตต์ แพคการ์ด ที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับคาดการณ์แนวโน้มการลาออกของพนักงาน (Mckenna, 2019)

การสรรหาและคัดเลือก

บริษัท ลอริอัล ผู้จัดจำหน่ายเครื่องสำอางระดับโลก มีความพยายามในการค้นหาผู้สมัครที่มีคุณสมบัติตรงกับตำแหน่งงานเฉพาะผ่านโซลูชันที่หลากหลาย เช่น การติดตั้งแอปพลิเคชัน W4App บน เพชบุ๊กของบริษัทเพื่อการสรรหาผู้สมัครระดับโลก ซึ่งผู้ใช้งานทั้งพนักงานและแฟนเพจสามารถแบ่งปันข้อมูลผ่านเครือข่ายของตนเองได้ ลอริอัลยังมีการใช้การทำเหมืองข้อมูลบนเพชบุ๊กเพื่อประชาสัมพันธ์งานให้แก่ผู้สมัครที่มีคุณสมบัติเครื่องมือที่ใช้ในการสรรหาบุคลากรนี้สามารถสื่อสารโดยตรงกับกลุ่มเป้าหมายได้มากขึ้น เพียงผู้สมัครกดปุ่มสมัครงาน ข้อมูลของผู้สมัครจะถูกส่งไปยังบริษัทในรูปแบบของใบสมัครงาน ข้อมูลเหล่านี้จะถูกดึงไปใช้ได้อย่างรวดเร็ว และก่อให้เกิดค่าใช้จ่ายที่ต่ำกว่าการประกาศรับสมัครงานผ่านช่องทางแบบดั้งเดิม และการใช้ระบบ L'Oréal Talent ซึ่งถูกออกแบบให้สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย และผู้สมัครสามารถทำการสมัครได้สะดวกยิ่งขึ้นจากหน้าเว็บไซต์ ผ่านขั้นตอนง่ายๆ เพียง 3 ขั้นตอนคือ 1) การค้นหาตำแหน่งงานว่าง ผู้สมัครสามารถระบุเงื่อนไขต่างๆ เช่น ประเภทงาน ตำแหน่งงาน ประเทศที่สนใจตามศักยภาพและคุณสมบัติของตนเองได้ 2) การ

อธิบายลักษณะงาน ในส่วนนี้ผู้สมัครสามารถพิจารณาว่า ในข้อกำหนดความต้องการของตำแหน่งงานว่างแต่ละตำแหน่งของบริษัทตรงกับคุณสมบัติที่ตนเองมีหรือไม่ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างประวัติส่วนตัวให้มีความโดดเด่นและมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวมากขึ้น สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้ผู้คัดเลือกใบสมัครเห็นความสามารถที่โดดเด่นของผู้สมัคร และ 3) การส่งใบสมัครงาน เมื่อผู้สมัครอ่านคำบรรยายลักษณะงานและได้แบ่งปันประสบการณ์ ทักษะต่างๆ ข้อมูลในประวัติส่วนตัวที่สร้างขึ้นนั้นจะถูกบันทึกโดยอัตโนมัติ และผู้สมัครจะได้รับจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ยืนยันจากบริษัทภายหลังด้วย (L'Oréal, 2018) อีกทั้งลอร์อัลยังนำระบบอัตโนมัติสำหรับตอบคำถาม (AI Chatbot) มาใช้ในการสัมภาษณ์ผู้สมัคร และในกระบวนการคัดกรอง ไม่เพียงแต่จะทำให้ผู้สมัครที่มีคุณสมบัติตามที่คาดหวังเท่านั้น แต่ยังช่วยให้กระบวนการตรวจสอบประวัติของผู้สมัครเป็นไปได้อย่างรวดเร็ว เช่นเดียวกับบริษัท ปูนซิเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน) พัฒนาระบบการสรรหาและคัดเลือก โดยนำระบบอัตโนมัติสำหรับตอบคำถาม มาใช้ในการรับสมัครงาน นำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ และระบบวิดีโออัตโนมัติ (Automated Video) ช่วยในการคัดเลือกและตรวจสอบประวัติผู้สมัครงานเบื้องต้นก่อนเข้าสู่การทดสอบและการสัมภาษณ์ด้วยคณะกรรมการ เพื่อค้นหาบุคคลที่มีคุณสมบัติตรงกับตำแหน่งงาน (The Siam Cement Public Company Limited, 2018; Narvekar, 2019)

การทำงานแบบยืดหยุ่น

บริษัทยักษ์ใหญ่ด้านเทคโนโลยีระดับโลกอย่างซัมซุง ได้มีการปรับลดชั่วโมงการทำงานตามกฎหมายมาตรฐานแรงงานของเกาหลีใต้ โดยได้นำระบบชั่วโมงการทำงานแบบเลือกได้เองมาใช้สำหรับตำแหน่งงานธุรการ พนักงานสามารถกำหนดเวลาเข้าและออกจากงานได้อย่างอิสระ ภายใต้ระบบนี้พนักงานจะทำงานอย่างน้อย 20 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ในแต่ละเดือน ส่วนที่เหลือจะขึ้นกับการพิจารณาโดยเฉลี่ยไม่เกิน 40 ชั่วโมงต่อสัปดาห์สำหรับฝ่ายผลิต บริษัทจะนำระบบชั่วโมงการทำงานยืดหยุ่นแบบ 3 เดือนมาใช้ ซึ่งแตกต่างกับระบบการทำงานยืดหยุ่นของฝ่ายธุรการ โดยพนักงานแต่ละคนจะทำงานไม่เกิน 64 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ โดยกำหนดให้ทำงาน 40 ชั่วโมงในวันธรรมดาและจำกัดการทำงานล่วงเวลาไว้ที่

12 ชั่วโมง นอกจากนี้ยังมีการนำรูปแบบการทำงานนอกสถานที่โดยอาศัยเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในยุคดิจิทัลที่เรียกว่า การทำงานทางไกล (Telecommuting) พนักงานไม่จำเป็นต้องเข้ามาปฏิบัติงานในสถานที่ทำงานแบบเดิม พวกเขาสามารถทำหน้าที่และเชื่อมต่อกันโดยไม่ต้องออกจากบ้าน จากการศึกษาของ Global Workplace Analytics พบว่าการนำระบบการทำงานทางไกล มาใช้มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น บริษัทเดล์ล์มีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาสถานที่ทำงานที่ยั่งยืน ด้วยการสนับสนุนพนักงานให้ทำงานจากที่ไหนก็ได้ด้วยวิธีใดและเมื่อไรก็ได้ มีการรายงานไว้ว่า โดยเฉลี่ยแล้วพนักงานชาวอเมริกันทำงานจากที่บ้านของตนเองมากกว่า 9 วันต่อเดือน ส่งผลให้เกิดการประหยัดเชื้อเพลิงและที่สำคัญยังช่วยลดปัญหาการปล่อยมลพิษอีกด้วย ในปี ค.ศ. 2014 บริษัทเดล์ล์ สามารถประหยัดเงินได้ 39.5 ล้านดอลลาร์สหรัฐ จากการให้พนักงานทำงานผ่านระบบสื่อสารทางไกล (O'Neill, 2018)

สอดคล้องกับ Gren. (2016) ที่ระบุว่า การนำโปรแกรมการทำงานแบบเสมือนจริง มาใช้กับพนักงานกว่า 8,000 คนของบริษัทซีร็อกซ์ ทำให้พนักงานสามารถทำงานได้จากที่บ้าน ช่วยลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมได้

อย่างมาก โดยในปี ค.ศ. 2014 บริษัทสามารถลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกลงได้ 40,894 เมตริกตัน และใช้พลังงานน้อยลง 4.6 ล้านแกลลอน ผลจากการสำรวจข้อมูลของบริษัทตรวจ สอบบัญชีระดับโลกอย่างไพรซ์วอเตอร์เฮาส์คูเปอร์ส ชี้ให้เห็นว่า ความยืดหยุ่นในการทำงาน หรือการนำการสื่อสารทางไกลมาช่วยในการทำงาน มีส่วนทำให้ธุรกิจมีความสามารถในการแข่งขันเพิ่มขึ้น พนักงานที่เป็นคนยุคมิลเลนเนียล กว่าร้อยละ 64 ต้องการที่จะทำงานจากที่บ้านบ้างเป็นครั้งคราว และอีกร้อยละ 66 ต้องการปรับเปลี่ยนชั่วโมงการทำงานของพวกเขาเอง (Finn & Donovan, 2013)

การฝึกอบรมและพัฒนา

การพัฒนาการเรียนรู้ในสังคมยุคดิจิทัล มีหลายองค์การที่เปลี่ยนแปลงแนวทางการพัฒนาบุคลากรไปในรูปแบบที่คล้ายกับการแข่งขัน การเล่นเกม หรือที่เรียกกันว่า Gamification ซึ่งสามารถนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การแก้ปัญหา และการสร้างความผูกพันต่อองค์กร บริษัทชั้นนำได้นำกลไกกระบวนการคิดแบบเกมมาใช้ในบริบททางธุรกิจ เพื่อช่วยในการบริหารคนเก่งและสร้างวัฒนธรรมองค์กร เช่น บริษัทกูเกิล ผู้นำด้านนวัตกรรมได้ดำเนินการจัดการแข่งขัน Google Code Jam เพื่อดึงดูดคนที่มีศักยภาพ มีความสามารถ มีทักษะต่างๆ ตามที่บริษัทต้องการมาร่วมแข่งขัน โดยผู้ที่ชนะการแข่งขันเกมนี้จะได้รับเงินรางวัลตอบแทนสูงถึง 50,000 ดอลลาร์สหรัฐ (Code jam, 2019) บริษัทซิสโก้ ผู้นำด้านไอทีและระบบเครือข่ายระดับโลก ใช้เงินลงทุนในการปรับปรุงโครงการฝึกอบรมผ่านสื่อสังคมออนไลน์ระดับโลกสำหรับพนักงานและกลุ่มสัญญาจ้าง เพื่อสร้างทักษะด้านสื่อสังคมออนไลน์ ด้วยหลักสูตรมากกว่า 46 หลักสูตร ภารกิจแบบทีมในเกมยังมีส่วนสำคัญต่อการทำงานร่วมกันของพนักงาน

บริษัทดิลอยท์ ได้นำรูปแบบการแข่งขัน การเล่นเกมมาใช้ในการสร้างโปรแกรมฝึกอบรมภาวะผู้นำสำหรับกลุ่มผู้บริหารระดับสูง ส่งผลให้เวลาเฉลี่ยในการจบหลักสูตรฝึกอบรมลดลงจากเดิมถึง 50 เปอร์เซ็นต์ สำหรับบริษัทผู้ผลิตรถยนต์อย่างอวดี ได้นำรูปแบบโครงการฝึกอบรมเสมือนจริง มาใช้สำหรับอบรมพนักงานตัวแทนจำหน่าย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้พนักงานได้ฝึกการเรียนรู้ในการรับมือกับลูกค้าภายใต้สถานการณ์ต่างๆ ที่ท้าทาย พวกเขาต้องใช้ทักษะและการควบคุมสถานการณ์ที่เผชิญหน้ากับลูกค้าแบบเสมือนจริง โดยลูกค้าในเกมเสมือนจริงจะแสดงผลลัพธ์ระดับอารมณ์ คล้ายกับเกมเดอะซิมส์ (The Sims) พนักงานจะสามารถรับรู้ได้ทันทีว่ามีการตอบสนองการกระทำของเขาอย่างไรและเขาต้องพยายามทำให้ดียิ่งขึ้น เพื่อจะข้ามไปสถานการณ์ต่อไป (Lindermann, 2019)

ความก้าวหน้าและการวัดผลการปฏิบัติงาน

ในการประเมินผลการปฏิบัติงานต้องติดตามความคืบหน้าของเป้าหมาย เพื่อพิจารณาข้อมูลผลงานและผลการปฏิบัติงานรายบุคคล ซึ่งต้องอาศัยเวลา จึงมีการใช้ระบบเทคโนโลยีช่วยในการจัดการตัวชี้วัดความสำเร็จในการทำงาน การประเมินผลการปฏิบัติงานนี้ยังเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาทางอาชีพ ผลจากการประเมินก็จะช่วยกระตุ้นการพัฒนาศักยภาพเพื่อนำมาซึ่งความสำเร็จขององค์กร บริษัท ปูนซิเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน) มีการพัฒนาแพลตฟอร์มในการบริหารผลการปฏิบัติงานราย บุคคลของพนักงาน (iPMS Platform) เพื่อให้การบริหาร

ผลการปฏิบัติงานของพนักงานแต่ละคนมีความชัดเจน เป็นธรรม และช่วยให้การสื่อสารระหว่างผู้บังคับบัญชากับพนักงานเกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอ (The Siam Cement Public Company Limited, 2018) เช่นเดียวกับดีแทค ที่ได้ใช้ระบบการประเมินผลการทำงานใหม่ โดยเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นได้อย่างต่อเนื่อง ในขณะที่บริษัทกูเกิล และไมโครซอฟท์ ใช้การตั้งวัตถุประสงค์และผลลัพธ์หลักในการทำงาน (OKR) AssessTEAM เป็นแอปพลิเคชันการประเมินผลการปฏิบัติงาน โดยระบบสามารถกำหนดเป้าหมายการวิเคราะห์ผลการปฏิบัติงานและความสามารถของพนักงาน แสดงผลการวิเคราะห์แบบเรียลไทม์และปรับให้ยืดหยุ่นรองรับทุกการประเมิน เช่น การประเมินรายปี การประเมินโครงการ และการประเมินแบบ 360 องศา ทำให้สามารถเปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานของพนักงานเพื่อการวางแผนในอนาคตได้ (Assess team, 2019)

การจ่ายค่าตอบแทน

ในองค์กรที่มีพนักงานจำนวนมาก และมีแนวโน้มการเพิ่มขึ้นของพนักงานกลุ่มเจนแซด (Gen Z) ดังนั้น องค์กรจึงจำเป็นต้องเปลี่ยนวัฒนธรรมและแนวปฏิบัติในการทำงานเพื่อให้พนักงานนี้มีความพึงพอใจและสร้างความผูกพันกับองค์กร ระบบเงินเดือนเป็นงานที่ต้องใช้ความละเอียดรอบคอบ มีการนำเทคโนโลยีระบบจัดการเงินเดือนมาใช้เชื่อมโยงข้อมูลเวลาการทำงาน การลางาน การทำงานล่วงเวลา การคำนวณรายการเงินเดือน รวมถึงเงินสมทบกองทุนประกันสังคม และภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ซึ่งการคำนวณเงินเดือนสามารถทำได้ง่าย โดยใช้โปรแกรมประเภทสเปรดชีต ในปัจจุบันธนาคารพาณิชย์ต่างปรับรูปแบบการให้บริการแก่ลูกค้ากลุ่มธุรกิจ เพื่ออำนวยความสะดวกในการจัดการข้อมูลพนักงานและคำนวณบัญชีเงินเดือนอัตโนมัติ เช่น การจัดการบัญชีเงินเดือนของธนาคารทหารไทยผ่านระบบ TMB Payroll Plus ระบบ K-Cash Connect Plus ของธนาคาร กสิกรไทย เป็นต้น (Forbesthailand, 2019) สำหรับบริษัทข้ามชาติอย่างยูนิลีเวอร์ เพื่อให้ธุรกิจดำรงอยู่ได้ในยุค ดิจิทัล สามารถดึงดูดและรักษาคณะคนเก่งที่มีความสามารถไว้ในองค์กร จึงนำแพลตฟอร์มการให้รางวัลแบบ ดิจิทัลมาใช้ในการบริหารค่าตอบแทนและสวัสดิการ ข้อมูลค่าตอบแทนทั้งหมด (Total Rewards) สำหรับ พนักงานแต่ละคนจะถูกรายงานแบบเรียลไทม์ พนักงานสามารถเห็นมูลค่ารวมของการลงทุนในส่วน ของค่าตอบแทนของบริษัท การสร้างการรับรู้ เป็นสิ่งที่กระตุ้นให้พนักงานแสวงหาแนวทางในการดำเนินงานเพื่อให้ บรรลุเป้าหมายร่วมกัน และเพิ่มความโปร่งใสในการจ่ายค่าตอบแทนอีกด้วย (Bennett, 2019)

สรุป

จากที่กล่าวมาข้างต้น แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า บทบาทหน้าที่ของงานทรัพยากรมนุษย์มีความสำคัญ ต่อการนำองค์กรไปสู่การเปลี่ยนผ่านสู่ดิจิทัล ทั้งในการทำงาน สถานที่ทำงาน และด้านพนักงาน ซึ่งล้วนแต่ ได้รับแรงขับเคลื่อนจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี แต่ในขณะเดียวกันบทบาทหน้าที่หลักของงานทรัพยากร มนุษย์ ทั้งการดึงดูด การสรรหาคัดเลือก การพัฒนา และการธำรงรักษานุคลากรที่มีศักยภาพให้อยู่กับองค์กร ก็ ยิ่งถือว่าเป็นหน้าที่ที่สำคัญอยู่ เพียงแต่แนวทางในการดำเนินงานด้านทรัพยากรมนุษย์จำเป็นต้องปรับเปลี่ยน แตกต่างไปจากเดิม ฝ่ายงานทรัพยากรมนุษย์จำเป็นต้องเข้าใจทฤษฎีการจัดการการเปลี่ยนแปลง และลด

อุปสรรคในการเปลี่ยนผ่านสู่ดิจิทัล เพื่อให้แน่ใจได้ว่าการเปลี่ยนผ่านสู่สภาพแวดล้อมการทำงานใหม่จะเป็นไปอย่างราบรื่น

ในมุมมองของนักวิชาการยืนยันแนวคิดที่ว่า เทคโนโลยีกำลังปรับเปลี่ยนวิถีทางและกระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์ องค์กรต่างได้ปรับไปใช้เทคโนโลยีที่มีความซับซ้อนในการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งนำมาใช้ปรับปรุงวิธีการดึงดูดและจูงใจรักษาบุคลากรที่มีความสามารถ รวมถึงด้านการวางแผนกำลังคน การสรรหาและคัดเลือก การปรับการทำงานแบบยืดหยุ่น การฝึกอบรมและพัฒนา การติดตามความก้าวหน้าและการวัดผลการปฏิบัติงาน และการจ่ายค่าตอบแทน จากกรณีศึกษาแนวปฏิบัติในงานทรัพยากรมนุษย์แสดงให้เห็นถึงข้อได้เปรียบในการเปลี่ยนผ่านสู่ดิจิทัลด้วยเทคโนโลยีสามารถสร้างโอกาสใหม่ในงานทรัพยากรมนุษย์ ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน ลดภาระงานที่เกี่ยวข้องกับงานธุรการ และช่วยให้ฝ่ายทรัพยากรมนุษย์มีส่วนร่วมสนับสนุนต่อทิศทางเชิงกลยุทธ์ขององค์กร การใช้เทคโนโลยีช่วยเปลี่ยนรูปแบบการทำงานที่มุ่งเน้นการบริหารไปสู่การมุ่งเน้นเชิงกลยุทธ์มากขึ้น และการเปลี่ยนแปลงที่รุนแรงในโลกยุคอนาคตคือ การนำระบบอัตโนมัติมาใช้เพิ่มขึ้น แนวโน้มค่านิยมในรูปแบบการทำงานของคนรุ่นใหม่ที่เปลี่ยนแปลงไป การทำงานอิสระแบบยืดหยุ่นย่อมส่งผลให้ปริมาณแรงงานในอาชีพที่มีความมั่นคงสูงในลักษณะงานประจำจะมีขนาดลดลง ซึ่งหมายความว่าบทบาทของงานทรัพยากรมนุษย์ก็จะเปลี่ยนแปลงไปโดยสิ้นเชิงด้วย เพราะความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่มีความสำคัญมากขึ้น ทั้งในแง่ความเสี่ยงและประโยชน์ต่อการบริหารองค์กร ดังนั้นเพื่อความยั่งยืนในการสร้างการมีส่วนร่วมตามแนวทางดิจิทัลในสถานที่ทำงานในอนาคตนั้น การเป็นพันธมิตรเชิงกลยุทธ์และการเป็นผู้สนับสนุนพนักงาน จึงเป็นบทบาทใหม่ที่สำคัญของฝ่ายทรัพยากรมนุษย์

References

- Armstrong, M. (2006). **A handbook of human resource management practice**. UK : Kogan Page Limited.
- Assessteam. (2019). **AssessTEAM-Employee performance management app**. [Online]. Available : <https://www.assessteam.com/> [2019, December 10].
- Beadles, N.A., Lowery, C.M. & Johns, K. (2005). The impact of human resource information systems : An exploratory study in the public sector. **Communications of the IIMA**, 5(4), 39-46.
- Bennett, M. (2019). **Unilever reaps rewards from home-grown employee benefits system**. [Online]. Available : <https://diginomica.com/unilever-reaps-rewards-home-grown-employee-benefits-system> [2019, December 10].
- Bloomberg, J. (2018). **Digitization, digitalization and digital transformation : Confuse them at your peril**. [Online]. Available : <https://www.forbes.com/sites/jasonbloomberg/2018/04/29> [2019, May 15].

- Buchanan, J., Kelley, B. & Hatch, A. (2016). **Digital workplace and culture How digital technologies are changing the workforce and how enterprises can adapt and evolve.** [Online]. Available : <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/us/Documents/human-capital/us-cons-digital-workplace-and-culture.pdf> [2018, September 11].
- Chantra, P., Prommuangkun, S. & Senanuch, K. (2017). The intelligent organization of schools under loei primary educational service area office 1. **The Golden Teak : Humanity and Social Science Journal (GTHJ.)**, 23(1), 24-37.
- Code jam. (2019). **Google's coding competitions.** [Online]. Available : <https://codingcompetitions.withgoogle.com/codejam/about> [2019, May 13].
- Dery, K. Sebastian, I. M. & Van Der Meulen, N. (2017). The digital workplace is key to digital innovation. **MIS Quarterly Executive**, 16(2), 135-152.
- D'Onfro, J. (2015). **The truth about Google's famous 20% time policy.** [Online]. Available : <https://www.businessinsider.com/google-20-percent-time-policy-2015-4> [2018, September 29].
- Finn, D. & Donovan, A. (2013). **PwC's nextgen: A global generational study.** [Online]. Available : <https://www.pwc.com/gx/en/hr-management-services/pdf> [2019, May 13].
- Forbesthailand. (2019). **TMB new solution TMB payroll plus.** [Online]. Available : <https://forbesthailand.com/news/finance-and-investment> [2019, December 9].
- Gren, C. (2016). **Companies around the world are letting employees work from home.** [Online]. Available : <https://www.industryleadersmagazine.com/companies-around-world-letting-employees-work-home> [2019, May 17].
- Gupta, S. (2018). **Organizational barriers to digital.** Thesis for Master of Science, KTH Royal Institute of Technology, Stockholm, Sweden.
- Harshak, A., Schmaus, B. & Dimitrova, D. (2013). **Strategy and building a digital culture.** [Online]. Available : <https://www.strategyand.pwc.com/gx/en/reports/strategyand-building-a-digital-culture.pdf> [2019, May 17].
- Heathfield, S. M. (2018). **The 3 new roles of the human resources professional : Traditional HR is transforming and adding new critical roles.** [Online]. Available : <https://www.thebalancecareers.com/the-new-roles-of-the-human-resources-professional-1918352> [2019, May 12].

- IBM. (2019). **IBM community**. [Online]. Available : www.ibm.com/communities/analytics/cognos-analytics/ [2019, December 9].
- Kotter, J. P. (1996). **Leading change**. Massachusetts : Harvard Business School Press.
- Kovach, K.A. & Cathcart, C.E. (1999). Human resource information systems (HRIS) : providing business with rapid data access, information exchange and strategic advantage. **Public Personnel Management**, 28(2), 275-282.
- L'Oréal. (2018). **L'Oréal talent**. [Online]. Available : <https://careers.loreal.com/global/en> [2019, May 12].
- Leonard, K. (2019). **Advantages & disadvantages of Human Resource Information System**. [Online]. Available : <https://smallbusiness.chron.com/advantages-disadvantages-human-resource-information-system-2107/> [2019, December 11].
- Lewin, K. (1947). Frontiers in group dynamics: Concept, method and reality in social science; equilibrium and social change. **Human Relations**, 1(1), 5-41.
- Lindermann, T. (2019). **8 Gamification examples in the automotive sector**. [Online]. Available : <http://thomas-lindemann.com/en/gamification-en/8-gamification-examples-in-the-automotive> [2019, May 14].
- Lippitt, R., Watson, J. & Westley, B. (1958). **The dynamics of planned change : A comparative study of principles and techniques**. New York : Harcourt, Brace & World, Inc.
- Mckenna, G. (2019). **Strategic workforce planning tools : The tech changing the talent industry**. [Online]. Available : <https://www.guidantglobal.com/news/strategic-workforce-planning-tools-the-tech-changing-the-talent-industry> [2019, June 9].
- Narvekar, M. (2019). **L'Oreal introduces an AI chatbot for recruitment processes**. [Online]. Available : <https://itmunch.com/loreal-introduces-an-ai-chatbot-for-recruitment/> [2019, December 9].
- Nugent, C. & Creese, J. (2018). **The HR professional's guide to digital transformation : Becoming a digital leader in the public sector**. [Online]. Available : <https://www.eduserv.org.uk/media/1690/the-hr-professionals-guide-to-digital-transformation4.pdf> [2019, May 7].
- O'Neill, M. (2018). **The environmental impact of telecommuters**. [Online]. Available : <https://www.bustedcubicle.com/wfh/environment-and-telecommuters> [2019, May 12].

- Prochaska, J.O., Norcross, J. C. & Diclemente, C.C. (2006). **Changing for good. A revolutionary six-stage program for overcoming bad habits and moving your life positively forward.** New York : Harper Collins Publishers.
- Promsri, C. (2014). A guide to writing the thesis literature review for graduate studies. **Executive Journal**, 34(1), 11-22.
- Rick, T. (2017). **Culture change is key in digital transformation.** [Online]. Available : <https://www.torbenrick.eu/blog/culture/culture-change-is-key-in-digital-transformation> [2019, Dec 4].
- Rowley, J. & Slack, F. (2004). Conducting a literature review. **Management Research News**, 27(6), 31-39.
- Schwab, K. (2016). **The fourth industrial revolution.** Geneva : World Economic Forum.
- Siengthai, S. & Udomphol, A. (2016). The impact of human resource information system (HRIS) on organizational effectiveness: A case study of the textile industry in thailand. **International Journal of Asian Business and Information Management**, 7(3), 40-53.
- Soni, V. (2018). **Top 6 barriers to digital business transformation.** [Online]. Available : <https://wire19.com/barriers-to-digital-business-transformation> [2019, May 12].
- Stolterman, E. & Fors A. C. (2004). Information technology and the good life. In **Kaplan, B., Truex, D. P., Wastell, D., Wood-Harper, A. T. & DeGross, J. I. (Eds.), Information Systems Research. IFIP International Federation for Information Processing, vol. 143** (pp.687–692). Boston, MA : Springer.
- The Siam Cement Public Company Limited. (2018). **Annual report 2018.** [Online]. Available : <https://www.scg.com/pdf/th/AR2561.pdf> [2019, Dec 4].
- Ulrich, D. & Brockbank, W. (2005). **The HR value proposition.** Boston, MA : Harvard Business School Press.
- Valentine, E. (2016). Directing in a digital era : Building digital capability across the board. In **Martyn, K. (ed.), Corporate governance: A practical handbook** (pp.271–305). WoltersKluwer NZ : CCH Books NewZealand.

ลักษณะจิตสำนึกสาธารณะของนิสิตจากรูปแบบการเรียนการสอนที่ใช้การวิจัยเป็นฐาน Public Consciousness Characteristics of Students from the Teaching and Learning Styles Based on Research Based Learning

จุลศักดิ์ ชาญณรงค์*

Chulasak Charnnarong

Received : October 3, 2019

Revised : December 19, 2019

Accepted : January 17, 2020

บทคัดย่อ

งานวิจัยชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะจิตสำนึกสาธารณะของนิสิตจากรูปแบบการเรียนการสอนที่ใช้การวิจัยเป็นฐานผ่านการเขียนโครงร่างงานวิจัยของนิสิต งานวิจัยเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบบันทึกการสังเกตแบบมีส่วนร่วมในการนำเสนอโครงร่างงานวิจัยของนิสิตเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยกับนิสิตผู้ให้ข้อมูลหลัก 35 คน ของภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการเรียนการสอนที่ใช้การวิจัยเป็นฐานสามารถน้อมนำให้เกิดจิตสำนึกสาธารณะของนิสิตให้มากขึ้น ดังผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าลักษณะจิตสำนึกสาธารณะของนิสิตจากรูปแบบการเรียนการสอนที่ใช้การวิจัยเป็นฐานในสามส่วน คือ ส่วนบทนำและความสำคัญของปัญหา ส่วนแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และส่วนวิธีดำเนินการวิจัย ทำให้เกิดพฤติกรรม “ความมุ่งมั่นพัฒนาสังคม” มากที่สุด รองลงมาคือ พฤติกรรม “การช่วยเหลือผู้อื่น” และพฤติกรรม “การเสียสละต่อสังคม” ตามลำดับ

คำสำคัญ : จิตสำนึกสาธารณะ / นิสิต / การเรียนการสอนที่ใช้การวิจัยเป็นฐาน

*อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ABSTRACT

The objective of this research is to study the public consciousness characteristics of students from the teaching and learning styles that based on “Research Based Learning Approach” through the writing of the research proposal of students. A qualitative method is used. The participated observation form of the research proposal was research tool by content analysis. There were 35 key informants, students from the Department of Political Science, Faculty of Social Sciences Srinakharinwirot University. The research found that the research-based learning approach to teaching and learning can lead to greater public consciousness of student. As the research results show that public consciousness characteristics of students from the teaching and learning styles that based on Research Based Learning Approach through the writing of the research proposal, in three parts: “Statement of Problem and Significance of Research”, “Review of the Literature” and “Research methods”. In sum, it can lead students to have the actions that aim to benefit others to society in “committed social development” and followed by “social sacrifice” and “helping others” respectively.

Keywords : Public Consciousness / Student / Research Based Learning

Introduction

Public consciousness is necessary at all levels of society. Therefore, it should be developed from family level to educational institution. In addition, academics must cultivate moral and ethical values for children and youth to become more givers, which will help children and youth develop their minds to help others. It starts from the mind of the self and will lead to public consciousness to society in the future. (Ministry of Education. 2011) However, at present, Thai society is experiencing a crisis of values, morality, ethics and behavior which are affected by the influx of foreign cultures through media and information technology and Thai children and youth lack of systematic analytical thinking skills. They cannot screen and choose to receive a good culture, resulting in changes in values and behaviors that focus on materialism and consumption, including selfish behavior and tendency to act for more personal happiness and interests than public interest (Pornchokchai, 2010).

It can be said that today's Thai society is a technological evolution that is far different from previous which foreign cultures and media have increasingly played a role in Thai society, causing Thai society to even evolve, but at the same time it is found problems of

moral and ethical decline that give importance to the value of money, power, prestige, more than giving without hope for compensation according to the Thai motto in originally. Thai society has become a society where everyone looks for happiness and creates personal identity in order to develop and up-to-date with both economic and social changes. One of the benefits of self-sufficiency and the greater part of the society is clearly showing the lack of public consciousness of Thai society. So at present, the word "public mind" is interest more to make people are aware of public responsibility more than themselves. That means that everyone must have more than the reception. These things must start with children and youth.

However, at present, Thai society is experiencing a crisis of both values morality and ethics as mentioned above. Children and youth lack systematic analytical thinking skills to screen and choose to receive a good thing (culture), resulting in changes in values and behavior that emphasize materialism and consumption. It can be said that in today's Thai society, there is a far-reaching technological evolution, but at the same time it is found the problems of moral and ethical deterioration that give importance to the value of money, power, prestige more than giving without hope for compensation according to the original beliefs.

Thai society has become a society where everyone looks for happiness and creates personal identity to keep up with changes in both economic and social aspects. The benefits for themselves and partisan are greater than that of the whole, clearly showing the lack of public consciousness of Thai society. For this reason, it is said that the word "public consciousness" is more interest and so that people are aware of public responsibility more than themselves that means everyone must have more than the reception and these things must start with children and youth. Children and youth can learn and recognize things that are received from their families, and can also learn at a higher level of community and society. In particular, educational institutions are considered to have not only teach in academic things but also train morality and ethics for children and youth to know the sacrifice to help others in order to prepare for the development of the public mind into public consciousness in the future (Khadtan, 2014).

As mentioned above, there is a need to adjust the behavior of people in society, starting with children and youth, which will have a variety of methods and must conform to the policy from all sectors. However, teaching and learning is the first stage of such behavior

change, but teaching and learning must be taught in a format that focuses on engaging students in analytical thinking with participation or currently called teaching and learning by focusing on student centered. For the teaching and learning of such in higher education as well, with teaching methods that are consistent with the teaching-learning style that is centered on student including “Research Based Instruction”, “Group Investigation Model”, “Discussion”, “Case Study”, “Lecture Recitation”, and “Problem-Based Instruction”. In all six of these forms, teaching methods using the research process can be used to manage teaching at the undergraduate level appropriately because it allows the learners (students) to seek knowledge on their own by introducing and helping of instructor. This method of teaching is based on investigative teaching in the subject matter of the subject, using the research skills process to be a sequential teaching method based on the difficulty of using the research process (Maaun, 2016).

From statement of problem and significance of research mentioned above, it can realize the necessity and importance of creating more public consciousness for students by studying the public consciousness of students through the teaching-learning model that is “Research Based Instruction”. There is a research question that in each step of teaching and learning that is researched in three parts: Statement of Problem and Significance of Research, Review of the Literature and Research methods can improve public consciousness characteristics of students which were “helping others”, “social sacrifice” and “committed social development” or not? In order to be innovative and able to extend the results to be applied to students have more public consciousness in the future.

Research objective

To study the public consciousness characteristics of students from the teaching and learning styles based on Research Based Learning Approach.

Literature review

Khaensa (2008, p.29) stated that public consciousness means realization of benefits, realization of the impact on the community and society that consists of 3 areas: (1) Knowledge of public understanding is knowledge and understanding about the rights, duties of oneself and others, (2) conscious thoughts Is a thought process that person uses as a principle in making ethical decisions, and (3) the practice of the conscious person is an expression of avoidance. In addition, Namarak (2009, pp.103-105) has given the meaning that public

consciousness means feelings, opinions of people towards problems in society from the recognition process that causes analysis critique and criticism are love, generosity to people, both known and unknown, including taking into account the common benefits, together with personal benefits, having a sense of belonging to the public, a desire to solve problems, believe in their abilities and the power of the group to solve problems in society as well as to work together with others using continuous learning processes

For elements of the public consciousness, Bloom, Thomas and Madaus (1971) explained that consciousness is the psychological effect of human being from the learning process of human which has 3 elements: cognitive characteristics refer to perception or experience with things that can be analyzed, synthesized and evaluated and led to formations in a psychoanalytic manner. Psychoanalytic characteristics mean mental feelings, including attention or desire, with a reaction, appreciation and create character traits to behavior and characteristic skills means behavior or expression that can clearly observe the pattern. For, Thai scholars as

Thongorn (2007, p.19) stated that the elements of the public consciousness, consisting of knowledge elements that is a matter of knowing the person about what the object, person or event is; feeling element is a kind of emotion that occurs after being recognized and behavioral trends with a tendency to act or cooperate in solving problems by their own initiative or participating in various groups to help society. In addition, Nutnichakorn (2007, pp. 24-25) described behaviors that show students' public consciousness being measured from "helping others", "social sacrifice" and "committed social development" for 1) "helping others", means the behavior of youths who express themselves to others and people in society, being generous, caring, and helping others without compensation (with elements that help guide the right thing to others, cooperate with others in social development, facilitate others and share things with others), 2) "social sacrifice" means the behavior of youths who express themselves to others and people in society, use of free time to be useful, contributing money, time, physical strength for others willingly (with elements that taking physical strength, asset, and time to help others and society, do the thing with public benefits rather than personal benefits, to be more than a recipient, sacrifice the benefits that deserves in exchange for the benefits of a large group of people or those who are weaker and spend their free time to benefit society), and 3) "committed social development", means the behavior of youths who express themselves to others and people in society, use of free time to be useful,

sacrificing money, time, physical strength for others willingly.(with elements that Interested in problems and changes while offering ideas for social development intending to work in any way to achieve the set goals and be beneficial to society, intend to work for the public until the success and initiate new things for social development to succeed).

For the process which uses to study public consciousness characteristics of students is Research-based learning (RBL). At present, learning management using RBL, there are different callers such as Research-oriented teaching; Teaching and learning using research process, Research teaching, Teaching and learning with base research, and Teaching and learning with base research. For providing the meaning of such teaching methods, it means that learning activities that use the research process to develop learners as Thammachat (2009) has given the meaning of research-based learning as a means of learning management that teachers and students use to research in seeking knowledge or solving problems, at the same time, teachers and students study the research to develop the knowledge according to the science or subject matter of learning to achieve the learning goals and desirable characteristics as specified in the curriculum. In accordance with Sinlarat (2002), he stated that Research-Based Teaching is teaching that focuses on allowing students to ask questions, analyze problems, know how to get answers and bring the answers to be set as intelligence issues to find new answers by bringing content from research or research process as a teaching style or by seeking knowledge to solving problems by themselves systematically.

This research has defined the scope of research studies to study the public consciousness characteristics of students which were “helping others”, “social sacrifice” and “committed social development” from Nutnichakorn (2007) because the study of elements of public consciousness that are close to this research based on Research Based Learning Approach through the writing of the research proposal of students in three parts: Statement of Problem and Significance of Research, Review of the Literature and Research methods.

Research methodology

The key informants of this research are 35 second year students enrolled in the organization and administration subjects, Department of Political Science, Srinakharinwirot University, 35 people. The instrument used in this research was a collective observation form which came from finding the Index of Consistency (IOC) between questions and objectives and terminology evaluated by 3 experts. The IOC value is ranged between 0.00. 1.00. Data collection process begins with explaining details that are consistent with the course content,

organization and management. After explaining the content of the subject, then began to process of writing the research proposal of the students through Research-based learning (RBL) in three parts: Statement of Problem and Significance of Research, Review of the Literature and Research methods to study the public consciousness characteristics of students which were “helping others”, “social sacrifice” and “committed social development” and analyzes data by content analysis methods by creating a summary table of data obtained from participatory observation to study the public consciousness of students from such teaching styles.

Research Result

The research-based learning approach to teaching and learning can lead to greater public awareness consciousness of student. As the research results show that public consciousness characteristics of students from the teaching and learning styles based on Research Based Learning Approach through the writing of the research proposal, in sum, students express their feelings to others and express themselves as behaviors or actions that aim to benefit others to society in “committed social development” by demonstrating the behavior of working intention to achieve the set of goals and initiating new things to achieve social development in three parts: Statement of Problem and Significance of Research, Review of the Literature and Research methods.

For the behavior of “social sacrifice” by sacrificing the benefits to public, including behaviors that are shown to others that they see common benefit rather than personal benefits, and “helping others” by expressing to others in helping to suggest the right thing and in collaborating with others to work occurring in all three parts of the same study as well but did not see a clear expression; it appears only in some sub-topics of Research Based Learning Approach.

In addition, when considering each section from Research Based Learning Approach, it was found that public consciousness characteristics of students which were “helping others”, “social sacrifice” and “committed social development” from the teaching and learning styles that based on Research Based Learning Approach: Statement of Problem and Significance of Research consist of research title; Writing the introduction and importance of the problem; research objective; Scope of Research; definition of terms research; and expected benefits. The research found that in sum, students express their feelings to others and express themselves as behaviors or actions that aim to benefit others to society in “committed social

development” followed by the behavior of “helping others” and “social sacrifice”, respectively, as show in table 1.

Table 1 shows public consciousness characteristics of students from the teaching and learning styles that based on Research Based Learning Approach: Statement of Problem and Significance of Research

Public consciousness style / Research outline / Statement of Problem and Significance of Research	“helping others”	“social sacrifice”	“committed social development”
Research title	☐	☐	☒
Writing the introduction and importance of the problem	☐	☐	☒
Research objective	☒	☐	☐
Scope of Research	☐	☐	☒
Definition of terms research	☒	☐	☐
Expected benefits	☐	☐	☒

The public consciousness characteristics of students were “helping others”, “social sacrifice” and “committed social development” from the teaching and learning styles that based on Research Based Learning Approach: Review of the Literature consisting of related concepts and theories, and related research. The research found that in sum, students express their feelings to others and express themselves as behaviors or actions that aim to benefit others to society in “committed social development” as show in table 2.

Table 2 shows public consciousness characteristics of students from the teaching and learning styles that based on Research Based Learning Approach : Review of the Literature

Public consciousness style / Research outline / Review of the Literature	“helping others”	“social sacrifice”	“committed social development”
Related concepts and theories	☐	☐	☒
Related research	☐	☐	☒

The public consciousness characteristics of students were “helping others”, “social sacrifice” and “committed social development” from the teaching and learning styles that based on Research Based Learning Approach: The research method consist of Research Pattern, Sample characteristics or Population of study, Conducting Research, Data collection, and Data analysis. The research found that in sum, students express their feelings to others and express themselves as behaviors or actions that aim to benefit others to society in “committed social development” followed by the behavior of “helping others” and “social sacrifice”, respectively, as show in table 3.

Table 3 shows public consciousness characteristics of students from the teaching and learning styles that based on Research Based Learning Approach: The research method.

Public consciousness style / Research outline / The research method	“helping others”	“social sacrifice”	“committed social development”
Research Pattern	☐	☐	☒
Sample characteristics or Population of study	☐	☒	☐
Conducting Research	☐	☐	☒
Data collection	☒	☐	☐
Data analysis	☐	☐	☒

Discussion of research results

The results of this study indicated that in sum, students express their feelings to others and express themselves as behaviors or actions that aim to benefit others to society in “committed social development” by demonstrating the behavior of working intention to achieve the set of goals and initiating new things to achieve social development. Followed by the behavior of “social sacrifice”, and “helping others”, respectively, which is not consistent with the research related to this issue in Thailand as the work of Wajee (2016) in thesis work entitled “The factors on public mind behavior of the secondary school students in Bangkok” which found that the overall and each aspect on public mind behavior of the secondary school students in Bangkok were at the high level from the greatest to the least as follows: helping others, sacrificing to society, and developing society. Including the work of Ajpru (2001, p.103) states that public consciousness is a desire to help and solve problems for others or for society. Therefore, public consciousness of students were at the high level is helping others, which is closest to students. This may be because the population and sample groups have different levels of education.

Recommendations

Recommendations for Applications

The results of the study show that activities related to “committed social development” can increase students' public consciousness, so faculties and university can use the research results as a guideline for the development of public mental behavior and it will get better results if done thoroughly and consistently. In addition, universities should set operational guidelines as policies and a clear action plan regarding public consciousness development so that faculties can take concrete action and continuous evaluation.

Recommendations for Further Research

It should study this issues in all dimensions and continuously, so that the departments, faculties and universities will be able to know the information for improving and developing the curriculum correctly and appropriately and it should study the aforementioned issue with more research tools, especially the application of mixed research methods in order to apply the results of the analysis to be effective and most effective.

References

- Ajpru, H. (2001). **Relationships between personal factors, leadership, lifestyle, self-directed learning ability, and public consciousness of nursing students, Bangkok Metropolis**. Thesis. Master of Nursing, Faculty of Nursing, Chulalongkorn University.
- Bloom, B.S., Thomas J. & Madaus G.F. (1971). **Handbook on Formative and Summative Evaluation of Student Learning**. New York : McGraw-Hill Book Company.
- Khadtan, W. (2014). **Public mind of public health in Bangkokthonburi University**. Thesis. Master of Science, Department of Family Health, Faculty of Public Health, Mahidol University.
- Khaensa, S. (2008). **Public awareness development for secondary school students: a case study of Khon Sawan School**. Dissertation. Educational Administration and Development, Educational Research and Evaluation, Faculty of Humanities and Social Sciences, Mahasarakham University.
- Maaun, R. (2016). Effective teaching and learning in higher education. **Southern Technology Journal**, 9(2), 169-176.
- Ministry of Education. (2011). **Basic statistical data on overall education of each academic year**. [Online]. Available : <http://www.moe.go.th/datastat/> [2018, August 8].
- Namarak, L. (2009). **Analysis of public mental elements of students in student organizations Ramkhamhaeng University**. Thesis. Master of Education, Industrial and Organizational Psychology, Graduate School, Ramkhamhaeng University.
- Nutnichakorn, S. (2007). **Development of a causal model of students' volunteer mind in the upper secondary schools under the Office of the Basic Education Commission**. Thesis. M.Ed. (Educational Research), Graduate School, Chulalongkorn University.
- Pornchokchai, S. (2010). **CSR (Corporate Social Responsibility)**. Bangkok : S. Wirat Printing.
- Sinlarat, P. (2002). the need for aggressive education in Asia. In **The reform of education**, page 60-68. Bangkok : Management Department, Faculty of Education, Chulalongkorn University.
- Thongorn, S. (2007). **A comparative study of public consciousness in resource conservation of Mathayom Suksa 3 and 6 students in Prachinburi Province with different levels of ethical reasoning**. Thesis. Master of Education, Research and Educational Statistics, Graduate School, Srinakharinwirot University.

- Thammachat, J. (2009). **A research and development of research-Based learning management model in the educational research course.** Research. Faculty of Education, Prince of Songkla University Pattani Campus.
- Wajee, J. (2016). **The Factors on Public Mind Behavior of the Secondary School Students in Bangkok.** Thesis M.A. (Social Sciences for Development). Chanthaburi : Rambhai Barni Rajabhat University.

การวิเคราะห์โครงสร้างการเขียนเรียงความของนิสิตระดับปริญญาตรีเอกภาษาอังกฤษ
ชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยนเรศวร

An Analysis of the Topical Structure of Essays Written by Fourth-Year English
Majors at Naresuan University

อาภรณ์ชนิต แสงสังข์*

Apornchanit Saengsang

นิษฐารัสมิ รักษาสัตย์*

Kittiporn Raksasat

Received : July 4, 2019

Revised : September 25, 2019

Accepted : October 11, 2019

บทคัดย่อ

งานวิจัยฉบับนี้ มีจุดประสงค์หลักเพื่อศึกษารูปแบบการเขียนเรียงความภาษาอังกฤษของนิสิตระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 4 เอกภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยนเรศวร โดยมีคำถามวิจัยคือ 1) ลักษณะองค์ประกอบของย่อหน้าในเรียงความภาษาอังกฤษที่เขียนโดยนิสิตเป็นอย่างไร และ 2) ลักษณะการพัฒนาหัวข้อในเรียงความภาษาอังกฤษที่เขียนโดยนิสิตเป็นอย่างไร รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยแบบกรณีศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิเคราะห์ คือ นิสิตจำนวน 68 คนซึ่งเป็นนิสิตในระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 4 เอกภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยนเรศวร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบฝึกหัดการเขียนเรียงความภาษาอังกฤษ 1 หัวข้อ โดยมีระยะเวลาในการเขียน 1 ชั่วโมง ในการวิเคราะห์ ดำเนินการภายใต้กรอบทฤษฎีการวิเคราะห์โครงสร้างแก่นประโยค หรือ Topical Structure Analysis ของ Lautamatti. (1987) ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ คือ 1) ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบของย่อหน้าในเรียงความ พบว่ากลุ่มตัวอย่างทั้ง 68 คน มีความเข้าใจเกี่ยวกับโครงสร้างของการเขียนเรียงความ นิสิตส่วนใหญ่สามารถสร้างย่อหน้าที่มีองค์ประกอบของส่วนนำ ส่วนเนื้อหา และส่วนสรุป 2) ผลการวิเคราะห์ลักษณะการพัฒนาหัวข้อ พบว่านิสิตส่วนใหญ่มีการสร้างความเชื่อมโยงภายในย่อหน้าด้วยการกล่าวถึงหัวข้อเดิมซ้ำๆ การพัฒนาไปยังหัวข้อใหม่ที่มีความต่อเนื่องกันค่อนข้างพบได้น้อย นอกจากนั้น มีนิสิตจำนวนเพียง 6 คนที่สามารถเรียบเรียงความตามโครงสร้างย่อและนำเสนอเนื้อหาที่ประกอบไปด้วยข้อมูลเฉพาะได้อย่างพอเพียง นิสิตส่วนใหญ่ในกลุ่มตัวอย่างมีการเขียนเรียงความที่ประกอบไปด้วยเนื้อหาที่กว้าง ทำให้เรียงความไม่มีการพัฒนาหัวข้ออย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ : เรียงความภาษาอังกฤษ / โครงสร้างการเขียนเรียงความ / การวิเคราะห์โครงสร้างแก่นประโยค / การพัฒนาหัวข้อ

*อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

English teacher Faculty of Humanities Naresuan University

ABSTRACT

This research aimed to study patterns of English writing structures produced by fourth-year undergraduate students in an English major at Naresuan University. The two research questions were 1) what organizational patterns of English writing appeared in the essays produced by the informants? and 2) what patterns of the topical structure based on the Topical Structure Analysis framework (Lautamatti, 1987) were found in the essays produced by the informants? The research design was a case study under the descriptive-qualitative design. The samples of the study were 68 informants who were the fourth-year undergraduate students in an English major at Naresuan University. The instrument of the research was the English essay writing exercise. The duration for the essay writing was 1 hour. In the data analysis, the overall organizational pattern and the topic development were analyzed based on the framework of the Topical Structure Analysis proposed by Lautamatti (1987). The research findings were as followed. 1) Most of the informants organized their essays with the 3-paragraph pattern. It was found that most of them were able to produce their writings following the English conventional rhetorical pattern having introductory, body and concluding paragraphs. 2) Regarding the topic development, the findings showed that 6 from the 68 informants were able to address and fully develop the topic within a paragraph. Most of the informants produced their essay with supporting details that were too general and did not consistently support the topic sentences. Hence, their essays were not effectively developed.

Keywords : English Essay / Essay Organizational Pattern / Topical Structure Analysis (TSA) / Topic Development

Introduction

In writing an English essay, many ESL and EFL learners tend to experience problems regarding coherence. These kinds of problems are very common among Thai learners who have a lot of ideas, but do not enough experience to express what they would like to say in a comprehensive way (Hinds, 1990; Hyland, 2003). One of the frameworks that helps learners understand coherence in their writing is the Topical Structure Analysis (henceforth TSA), an analysis of coherence proposed by Lautamatti (1987). By examining the internal topical structure of each paragraph, it helps a writer check their writing coherence and the repetition of key words and phrases they produce.

Studying English as their major, students are clearly expected to be able to develop comprehensive and productive skills in English writing and have knowledge in organizing their written work for the purpose of presenting a clear thesis and logical text structure (Langan, 2011; Oshima & Hogue, 2006). Accordingly, the researchers are interested in conducting a research study on paragraph development in writing among Thai students based on the framework of the Topical Structure Analysis proposed by Lautamatti (1987) in order to examine organizational characteristics and rhetorical patterns in essay writings produced by fourth-year English majors at Naresuan University.

Purpose of the Study

The main purpose of the study is to investigate rhetorical patterns reflected in English essay writings produced by fourth-year undergraduate students in an English major at Naresuan University.

Research Questions

1. What organizational patterns of English writing appear in the essay writings produced by the informants?
2. What patterns of the topic development are found in the essay writings produced by the informants?

Significance of the Study

It is expected that the findings from the study would benefit learners who have problems with rhetorical and coherence problems and help them find strategies to produce a piece of English writing in a more effective way.

Scope of the Study

1. The data of the analysis covered 68 sample essays written by 68 fourth-year English majors at Naresuan University.
2. The sample essays were collected during the first semester of the Academic Year 2018.
3. Any errors in grammatical structures, spelling, and punctuations were ignored.
4. The collected data were analyzed based on the framework of the topic development by Oshima and Hogue (2006) and the framework of the Topical Structure Analysis by Lautamatti (1987).

Literature Review

Theoretical Frameworks

The analysis of students' written essays were based on the theoretical framework of thematic progression called the Topical Structure Analysis (TSA) with an additional guideline of topic development according to Oshima and Hogue (2006). The TSA was developed under the concept of analyzing discourse coherence in writing by Lautamatti (1987). The TSA is considered a method for analyzing discourse coherence. It has been widely employed as a device to examine coherence in writing by a number of researchers including Almaden (2006), Barabas and Jumao-a (2009), Carreon (2006), Dita (2009), Hinkle (2004), Hoenisch (2009), Regala-Flores (2015), and Simpson (2000).

1. The Topical Structure Analysis

Based on the TSA framework (Lautamatti, 1987; Simpson, 2000), a paragraph is examined under the theme of the topic-comment analysis. A topic is the main idea presented in the sentence while a comment is what is being said about the topic. To see how a writing topic is developed, three progressions of the discourse topics will be identified. The three progressions include parallel progression or the repetition of the sentence topic, sequential progression or a topic containing a comment of the previous sentence and extended progression or a topic with a parallel progression interrupted by sequential progression.

2. The Writing Organization

Based on Oshima and Hogue (2006), an essay is a piece of writing that usually contains at least three paragraphs. It should be written about one single topic that contains several main points. In a writing, there should be three sections including an introductory paragraph, body paragraphs and a concluding paragraph. Regarding the topic development within a paragraph, an outline of an essay can be summed up as follows.

I. Introduction

- general statements
- thesis statement

II. Body 1

- topic sentence
- supporting idea 1 (with examples & specific points)
- concluding point

III. Body 2

- topic sentence
- supporting idea 1 (with examples & specific points)
- concluding point

IV. Body 3

- topic sentence
- supporting idea 1 (with examples & specific points)
- concluding point

V. Conclusion

- summary / opinion / suggestions

Methodology

1. Subjects

In this research, there was one group of subjects, namely, the fourth-year undergraduate students in an English major enrolling in the 1st semester of the 2018 Academic Year at Naresuan University. They were the English majors who had already taken the four major required courses related to English writing skills (Basic Writing, Paragraph Writing, Essay Writing, and Research Report Writing Courses).

2. Informants

Sixty-eight fourth-year undergraduate English majors enrolling in semester 1 of the 2018 Academic Year at Naresuan University volunteered to participate in this research study. They were chosen as the writers whose work to be analyzed in this study. All the informants had already taken the four major required courses as previously discussed in 7.1.

3. Instrument

In this research, the instrument used in examining writing coherence was the informants' finished writing assignments. 68 argumentative essays with the minimum of 300 words, one from each informant, were of the same topic – "While recruiting a new employee, the employer should pay more attention to their personal qualities, rather than qualifications and experience. To what extent do you agree or disagree? Give your opinion and include relevant examples."

4. Data Collection

The data were collected during the first semester of the 2018 Academic Year. The informants were assigned to write an essay in the room at the Faculty of Humanities at

Naresuan University. The topic is “While recruiting a new employee, the employer should pay more attention to their personal qualities, rather than qualifications and experience. To what extent do you agree or disagree? Give your opinion and include relevant examples.”

5. Data Analysis

To analyze the collected data, the following procedures were taken.

1. Writing organizational patterns based on Oshima and Hogue (2006) were applied to examine an overall organization pattern of the essays. In this analysis, numbers of paragraphs were counted, and each paragraph was identified its part.
2. To investigate the topic development, the patterns of a topical structure based on the TSA developed by Lautamatti (1978) were applied to examine characteristics of topic development in each essay. Firstly, a Thesis and topics in each paragraph were identified. Secondly, each topic was examined. Then, supporting details were divided and checked. After that, a concluding point in each paragraph was highlighted. Finally, characteristics of the topic development and the types of the sentence progression were described.
3. For reliability and validity, a native English-speaking instructor in the Department of English Language in the Faculty of Humanities at Naresuan University was invited as an inter-rater to review the essay samples and to check whether the writing analyses were described correctly.
4. The findings were tabulated and calculated into percentage and frequency of the patterns of the topical structure.

The Research Findings

1. Occurrences of the organizational patterns in the Essays Produced by the Informants

Table 1 Numbers of the Paragraphs in the Essays Produced by the Informants

Numbers of the Paragraphs	Frequency	Percentage
1	2	2.94 %
2	4	5.88 %
3	46	67.65 %
4	5	7.35 %
5	11	16.18 %

Table 1 indicates that most of the essays contained at least three paragraphs (91.18 %). The pattern of the overall organization that was the most frequently produced among the participants was a three-paragraph essay (67.65%). It was found that 8.82 % of the essays contained only at one or two paragraphs, which did not follow the suggestions recommended by Oshima and Hogue (2006). A small number of the essays contained two paragraphs (5.88%) and one paragraph (2.94 %).

Table 2 Summary of the Organizational Patterns in the Essays Produced by the Informants

Organizational Patterns	Frequency	Percentage
Conventional Organizational Pattern (Introduction-Bodies-Conclusion)	48	70.59
Introduction-Body	13	19.12
Body-Conclusion	4	5.88
Only Body Paragraph	3	4.41

From Table 2, most of the essays (70.59%) followed the English conventional rhetorical pattern. Some of the essays (19.12%) presented introduction and body parts while no conclusion paragraph was built. A small number of the essays (5.88%) contained body and conclusion parts; no introduction paragraph was presented. Three of the essays (4.41%) contained only a body part; neither introduction nor conclusion was established.

2. Patterns of the topic development of the essays produced by the informants

2.1 Patterns of the Topical Structure of the essays produced by the informants

Table 3 Summary of Types of the Topical Structure in the Essays Produced by the Informants

Number of Essays	Number of T-Units	Types of the Topical Structure					
		PP		EPP		SP	
		No.	%	No.	%	No.	%
68	1,767	743	42.04	562	31.81	462	26.15

Note. PP = parallel progression, SP = sequential progression and EPP = extended parallel progression

Table 3 presented the frequencies of the topical structures. The findings indicated that the parallel progression was found to be most frequently employed while the frequencies of the use of the extended parallel progression and the sequential progression were quite close (31.81 % and 26.15% respectively).

Example 1:

(a) First, personal qualities are important because it is a reflection of how we develop our work discipline.

(b) Our habits can contribute to a success of our work habits and our responsibilities.

(c) Personal habits are very connected to everything in life, especially in work.

(d) It influenced our work attitude and work skills.

(e) If your personality is that you are very talkative, it means you may talk a lot during work or in a good way you may be good at a job as a PR officer.

(An excerpt from the data from Student 18)

Figure 1 Plot of Topic Structure Progression of Example 1

Clause	Topical Depth
1	personal qualities
	↕
2	our habits
	↕
3	Personal habits
	↕
4	It
	↕
5	your personality

As can be seen, a total of 5 topics are the same topic. All topics were instances of the parallel progression whose subjects refer to the same thing.

2.2 Characteristics of the topic development

Table 5 Patterns of the Topic Development within a Paragraph in the Essays produced by the Informants

Patterns of Topic Development	Frequency	Percentage
Group 1 1. A thesis statement with controlling ideas 2. Topic sentences corresponding to the thesis statement 3. Specific supporting detail 4. Concluding points in body paragraph	6	8.82
Group 2 1. A thesis statement with controlling ideas 2. Topic sentences corresponding to the thesis statement 3. specific supporting detail 4. No concluding points in body paragraphs	5	7.35
Group 3 1. A thesis statement with controlling ideas 2. Topic sentences corresponding to the thesis statement 3. A few specific supporting detail 4. concluding point in body paragraphs	12	17.65
Group 4 1. A thesis statement with controlling ideas 2. Topic sentences corresponding to the thesis statement 3. No specific supporting detail 4. No concluding point in body paragraphs	21	30.88
Group 5 1. A thesis statement with controlling ideas 2. topic sentences not corresponding to the thesis 3. specific supporting detail 4. concluding point in body paragraphs	2	2.94

Table 5 (continued)

Patterns of Topic Development	Frequency	Percentage
Group 6 1. A thesis statement without controlling idea 2. topic sentences not corresponding to the thesis 3. no specific supporting detail 4. concluding point in body paragraphs	1	1.47
Group 7 1. A thesis statement without controlling idea 2. topic sentences not corresponding to the thesis 3. specific supporting detail 4. no concluding point in body paragraphs	2	2.94
Group 8 1. A thesis statement without controlling idea 2. topic sentences not corresponding to the thesis 3. No specific supporting detail 4. No concluding point in body paragraphs	3	4.42
Group 9 1. No thesis statement (No controlling idea) 2. topic sentences 3. specific supporting detail 4. No concluding point in body paragraphs	6	8.82
Group 10 1. No thesis statement (No controlling idea) 2. topic sentences 3. No specific supporting detail 4. No concluding point in body paragraphs	8	11.77

Based on Table 5, the most frequently used pattern of the topic development was the writing pattern with no specific detail nor concluding point in a body paragraph. Twenty-one of the informants (30.88%) produced their essays with a thesis statement containing controlling ideas. The topic sentences were related to the thesis statement. However, in the

supporting detail, there was no specific supporting detail included. In a body paragraph, a concluding point was not built.

Table 6 Summary of an Analysis of the Topic Development within a Paragraph in the essays produced by the informants

	Introduction		Body paragraph				Conclusion paragraph	
	Thesis	Controlling idea	Topic sentence	Topic sentence responding to thesis	Specific details	Concluding	Summary	opinion
Essays	52	46	66	44	33	21	16	36
%	76.47	67.65	97.10	64.71	48.53	30.88	23.53	52.94

Table 6 presents an overall summary of the topic development in each part of the essays produced by the informants. In an introductory part, it was clear that most students (76.47%) presented a thesis statement in their essays. However, some of the essays (67.65%) that contained a thesis statement did not have a controlling idea. Regarding a body paragraph, 97.10 % of the data presented a topic sentence. Forty-four out of these essays (64.71%) built a topic sentence that corresponded to the thesis statement. In supporting details, 48.53 % of the overall data had supporting details with specific information or examples. Meanwhile, only 30.88 % of the essays presented a concluding point in a body paragraph. In a conclusion paragraph, 36 (52.94%) out of 56 essays that contained a conclusion paragraph gave a short opinion on the topic of the essay while 23.53 % made a summary in this part.

Conclusion

1. What organizational patterns of English writing appear in the essay writings produced by the informants?

In response to the first research question, the overall organizational patterns of 68 informant's English essays were examined. Most of the essays (67.65%) had a three-paragraph format. Overall, 70.59 % of the essays contained a convention of the three-part format: introduction, body and conclusion. Hereby, the findings suggest that they generally

understood the organizational pattern of an essay and were able to follow a traditional writing pattern of English academic structure.

2. What patterns of the topic development are found in the essay writings produced by the informants?

Regarding the topical structure analyzed based on the framework of the Topical Structure Analysis based on Lautamatti (1987), the findings indicate that the most frequently used type of the topical structure was the parallel progression followed by the extended parallel and the sequential progression. The findings reflect that the informants tend to repeat a sentence topic and not many new topics were developed. To return to the topics mentioned earlier, the extended parallel progression was employed to pull back their content to the discourse topic. The frequency of the use of the sequential progression was the lowest. This confirmed that the informants did not usually build new topics. It also suggest that the informants tended to establish connections by repeating the topics. They did not make a comment of a prior sentence to be a new topic. They tried to strict to the main topic that was firstly introduced in order to control their idea.

Regarding the topic development within a paragraph based on the framework proposed by Oshima and Hogue (2006), it was found that a low number of the informants (8.82 %) produced an essay with an essay format within a paragraph. The informants presented different styles of topic development. It was found that 30.88 % of the overall data contained a thesis statement with controlling ideas. The informants (64.71 %) were able to construct topic sentences that corresponded to the thesis in the introduction. However, there were no specific supporting detail nor concluding point in a body paragraph. It is interesting to find out that while the informants tended to understand a significance of a thesis statement and a topic sentence, they experienced a problem in generating supporting detail with specific details or examples. The details presented in the data were quite general. Moreover, the frequencies of a concluding point in a body paragraph was low (30.88 %). Regarding a conclusion paragraph, most of the informants (52.94 %) made an opinion instead of a summary (23.53 %) in this paragraph.

Overall, the research findings suggest that the informants seemed to be aware of the topic development in essay writing expected by native English speaking audience. However, they could not completely follow a format. Based on the findings, the informants could

organize an essay into an introduction-body-conclusion format. However, they did not establish details concerning general and specific supporting information.

Discussion

It could be interpreted that most of the informants understood and were able to follow the conventional overall organization of an essay. One significant characteristic of the topical structure was that most of them tended to make coherence within a paragraph by repeating a topic using the parallel progression. In developing a topic within a paragraph, one significant characteristic emerged was that the informants were unable to provide specific details or examples to support the topic mentioned earlier. Hereby, the findings suggest that the informants should increase their awareness of the difference between general and specific information due to the fact that if they are able to raise specific details or clear examples, their essay would be more precise and adequate.

Implication

1. It is expected that the findings from this research can be applied in the teaching of English writing to Thai students as it is useful in raising an awareness of the mastery of writing skills.
2. The findings from this research can be used as a guideline for teachers in creating their teaching materials in the future.

References

- Almaden, O. (2006). An analysis of the topical structure of paragraphs written by Filipino. **The Asia-Pacific Education Research**, 15(1), 127-153.
- Barabas, C.D., & Jumao-as, A.G. (2009). **Topical structure analysis: The case of the essays written by Cebuano Multilingual students**. Paper presented at the 15th Annual Conference of the International Association of World Englishes, 2009, Cebu City, Philippines, pp.1-21.
- Carreon, M. C. (2006). Unguarded patterns of thinking: Physical and topical structure analysis of students journals. **The Asia-Pacific Research**, 15(1), 155-182.
- Dita, S. (2009). Physical and topical structure analysis of professional writing in inner, outer, and expanding circles of English. **Philippines TESOL Journal**, 1(1), 95-118.

- Hinds, J. (1990). Inductive, deductive, quasi-inductive: Expository writing in Japanese, Korean, Chinese, and Thai. In U. Connor & A. M. Johns. (Eds.). **Coherence in writing : Research and pedagogical perspectives**. (pp.87-110). Alexandria, VA : TESOL Quarterly.
- Hinkle, E. (2004). **Teaching academic ESL writing: Practical techniques in vocabulary and grammar**. Mahwah, NJ : Lawrence, Erlbaum.
- Hoenisch, S. (2009). **Topical structure analysis of accomplished English prose (Master's Thesis)**. The City University of New York. USA.
- Hyland K. (2003). **Second language writing**. New York : Cambridge University Press.
- Langan, J. (2011). **College writing skill with readings**. Singapore : McGraw-Hill.
- Lautamatti, L. (1987). Observation on the development of topic in simplified discourse. In V. Kohonen & N.E. Enkvist. (Eds.), **Text linguistics, cognitive learning, and language teaching**, (pp. 71-104). Turku, Finland: Afina. Reprinted in U. Connor & R.B Kaplan. (Eds.). **Writing across languages: analysis of L2 text**. (pp. 87-113). Reading, MA: Addison-Wesley.
- Lautamatti, L. (1980). Subject and theme in English discourse. In K. Sajavaara & J. Lehtonen. (Eds.). **Papers in discourse and contrastive discourse analysis**. (167-184). University of Jyväskylä, the Department of English.
- Oshima, A., & Hogue, A. (2006). **Introduction to academic English**. (3 rd ed.). White Plains, NY : Pearson/Longman.
- Regala-Flores, E., & Yin, K. (2015). Topical Structure Analysis as an assessment tool in student academic writing. **3L: Language, Linguistics, Literature**, 21(1), 103-115.
- Simpson, J. (2000). Topical structure analysis of academic paragraph in English and Spanish. **Journal of Second Language Writing**, 9(3), 293-309.

ศักยภาพการผลิตผ้าทอมือของอำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย

The Potential of Hand Woven Fabric Production of Phon Phisai District, Nong Khai Province

ฤดี นิยมรัตน์*

Ruedee Niyomrath

ปริญฐ แสงห่วน*

Parinut Saewun

ดวงใจ แจ้งสว่าง**

Duangchai Chaengsawang

นิพิฐ มั่นหมาย**

Nipit Munmary

Received : June 27, 2019

Revised : September 20, 2019

Accepted : December 2, 2019

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระบบการผลิตผ้าทอมือและเพื่อประเมินศักยภาพการผลิตผ้าทอมือจากผู้ผลิตผ้าทอมือของอำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย จำนวน 6 ราย เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ระบบการผลิตและแบบประเมินศักยภาพการผลิตผ้าทอมือ รวมทั้งแบบสอบถามความพึงพอใจของลูกค้าจำนวน 54 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบการใช้สถิติค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) ระบบการผลิตผ้าทอมือของอำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย ด้านปัจจัยการผลิตพบว่า ผู้ผลิตเป็นเจ้าของที่ดินเองทั้งหมดและไม่มีการจ้างแรงงาน ใช้การทอผ้าด้วยตนเองโดยใช้ทุนส่วนตัว มีส่วนน้อยที่กู้เงินจากแหล่งเงินทุนสนับสนุน ซึ่งวัตถุดิบหลักที่ใช้ผลิตได้เอง สำหรับด้านกระบวนการผลิตพบว่า ผู้ผลิตสามารถทอผ้าได้ 3 วัน/1 ผืน มีต้นทุน 50-2,000 บาท/ผืน ราคาขาย 100-2,000 บาท/ผืน มีความถี่ในการขาย 2-3 ครั้งต่อเดือน มีการควบคุมคุณภาพการผลิตด้วยตนเองโดยวิธีการเลือกวัตถุดิบที่มีคุณภาพ ผู้ผลิตมีสุขภาพแข็งแรง และไม่มีอุบัติเหตุในการผลิต ด้านผลผลิตพบว่า ผ้าฝ้ายมียอดขายในระยะ 3 ปีเพิ่มขึ้น

*อาจารย์ประจำสาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรม คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Lecturer in Industrial Management Program Faculty of Industrial Technology Suan Sunandha Rajabhat University

**นักศึกษาสาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรม คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Students in Industrial Management Program Faculty of Industrial Technology Suan Sunandha Rajabhat University

เกือบทั้งหมดไม่มีตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ ผู้ผลิตไม่มีมาตรฐานมีเพียง 1 รายที่ได้รับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน และได้รับ OTOP ระดับ 4 ดาว ซึ่งส่วนน้อยมีการสอบถามความพอใจของลูกค้าด้วยวาจา 2) ศักยภาพการผลิตผ้าทอมือของอำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย พบว่า การผลิตผ้าไหมมีศักยภาพในภาพรวมและด้านคุณภาพผลิตภัณฑ์ระดับน้อยมาก ส่วนศักยภาพด้านผลิตภัณฑ์และความเข้มแข็งของชุมชนและด้านการตลาดและความเป็นมาของผลิตภัณฑ์มีศักยภาพการผลิตระดับน้อย สำหรับการผลิตผ้าฝ้ายมีศักยภาพในภาพรวมและด้านคุณภาพผลิตภัณฑ์ระดับน้อยมาก ส่วนศักยภาพด้านผลิตภัณฑ์และความเข้มแข็งของชุมชนอยู่ในระดับดี

คำสำคัญ : ระบบการผลิต / ศักยภาพการผลิต / ผ้าทอมือ

ABSTRACT

This research aims to study the production system of hand woven fabric, and to assessment the potential of hand woven fabric production of Phon Phisai district, Nong Khai province. Data gathering form 6 manufacturers of hand woven fabric by structured interview form, potential assessment form, and questionnaire for customer satisfaction 54 persons. Data analysis by content analysis, and using descriptive statistics include frequency, percentage, mean, and standard deviation. The results found that: 1) the production system of hand woven fabric of Phon Phisai district, Nong Khai province for the inputs of the production system shown that all of manufacturers owning their area for producing, weaving by themselves, owner's capital, there are a few that lone from external funding sources. The main raw material used for weaving can be produced in the community. For process of production system found that manufacturers can weave 1 piece of cloth for 3 days, spend 50-2,000 baht, sell at 100-2,000 baht, and have a frequency of selling 2-3 times a month. All of food manufacturers control quality of production by themselves with the selection of quality raw materials, they has no health problems, and no accidents from production. The outputs of production system shown that hand-woven cotton has increased sales over a period of 3 years. Almost of manufacturers do not have brand and packaging, some of producers asked verbally about customer satisfaction. There is only 1 manufacturer/product that has received community product standards and received a 4-stars OTOP. 2) The potential of hand woven fabric production of Phon Phisai district, Nong Khai province found that: Hand-woven silk has the overall of potential, and the product quality aspect is very low level, while the product and strength of the community, and marketing and product history aspect have low level of potential. For the production of hand-woven cotton with the potential in the overall, and product quality

aspect at very low levels, while the potential of product and the strength of the community is good level.

Keywords : Production system / Production potential / Hand woven fabric

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การผลิต (production) หมายถึงการนำปัจจัยการผลิตซึ่งมีอยู่อย่างจำกัด ได้แก่ ที่ดิน แรงงาน ทุน และผู้ประกอบการ ผ่านกระบวนการผลิตอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อผลิตสินค้าและบริการประเภทเศรษฐกิจ (economic goods) สำหรับผลิตสนองความต้องการของผู้บริโภค (needs and wants) การผลิตเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงสภาพของปัจจัยนำเข้า (input) ให้เป็นผลผลิต (output) ที่ต้องการ ซึ่งปัจจัยนำเข้าหมายถึงปัจจัยการผลิต ได้แก่ วัตถุดิบหรือทรัพยากรธรรมชาติ วัสดุ ทุน และการจัดการของผู้ประกอบการ ส่วนผลผลิตหมายถึง สิ่งที่เป็นผลลัพธ์ที่ได้จากกระบวนการผลิต การพัฒนาการผลิตสามารถทำได้โดยการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต (production efficiency) หรือการเพิ่มผลผลิต หรือผลิตภาพ (productivity) ซึ่งการเพิ่มผลผลิตโดยรวมขององค์กรด้วยการพัฒนาคนและพัฒนางาน เพื่อสร้างสรรค์ความเจริญเติบโตทางธุรกิจอย่างมีคุณภาพ ส่งผลให้มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจ และสามารถแข่งขันได้ในตลาดการค้าโลก ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทางตรงและทางอ้อม ทั้งต่อผู้บริโภคที่จะได้รับสินค้าและบริการที่มีคุณภาพสูง มีความหลากหลายมากขึ้น ราคาถูกลง มีให้เลือกหลากหลายตามความต้องการมากขึ้น อีกทั้งยังมีความปลอดภัยในการใช้สินค้าและบริการ และเกิดประโยชน์ต่อผู้ประกอบการ ช่วยให้องค์กรสามารถผลิตและทำงานในปริมาณที่สูงขึ้น ขยายธุรกิจ สร้างความมั่นคงให้กับองค์กรนั้นๆ การผลิตที่ได้มาตรฐานทำให้ลดความเสี่ยงเรื่องความปลอดภัยในการทำงานและสามารถเป็นที่ยอมรับในสากลได้ ยกระดับคุณภาพสินค้า ประหยัดค่าใช้จ่าย ส่งผลให้องค์กรดำเนินการอย่างเป็นระบบ มีแบบแผน รวดเร็ว และปลอดภัย ดังนั้นทุกธุรกิจไม่ว่าเป็นสถานประกอบการขนาดใหญ่ หรือขนาดเล็กมีความจำเป็นต้องพัฒนาการผลิตอย่างต่อเนื่องโดยการพัฒนาประสิทธิภาพการผลิต “ผ้า” เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีความสำคัญในทางการค้าและเศรษฐกิจของประเทศไทยเป็นอย่างยิ่ง เพราะผ้าเป็นผลิตภัณฑ์ในกลุ่มงานหัตถกรรมที่บ่งบอกถึงความเจริญรุ่งเรืองทางวัฒนธรรม จากความคิดสร้างสรรค์ของคนในชาติ คนไทยรู้จักการทอผ้าตั้งแต่ก่อนประวัติศาสตร์ ในชนบทไทยงานทอผ้าถือเป็นหน้าที่ของผู้หญิง ซึ่งมักทำช่วงว่างจากการทำไร่ทำนา จากนั้นผ้าได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อ ศาสนา และสังคมไทยเรื่อยมา เกิดเป็นเอกลักษณ์เฉพาะกลุ่มผ่านลวดลายผ้าที่แตกต่างกัน เช่น กลุ่มผ้าลาว กลุ่มผ้าเขมร กลุ่มผ้าล้านนา กลุ่มผ้าปักยี่ไต และกลุ่มผ้าภาคกลาง นอกจากนี้การเคลื่อนย้ายถิ่นของกลุ่มชนเชื้อชาติต่างๆ ยังส่งผลให้เกิดการผสมผสานเป็นลวดลายผ้าแบบใหม่ๆ มากขึ้น (Anunwarapong, 2017, pp.33-34) วัตถุประสงค์หลักของการทอผ้าก็เพื่อนำมาใช้ประโยชน์เป็น “เครื่องแต่งกาย” โดยวิธีการตัดและการเย็บผ้า

ผ้าในภาคต่างๆ ของประเทศไทยได้รับการอนุรักษ์ฟื้นฟูและพัฒนา รวมทั้งได้รับการส่งเสริมให้นำมาใช้สอยในชีวิตประจำวัน มีกลุ่มแม่บ้านที่รวมตัวกันทอผ้าและประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากผ้าเป็นอาชีพเสริม ผ้าพื้นบ้านหลายแห่งยังคงลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ดั้งเดิม โดยเฉพาะในภาคอีสานที่มีการทอผ้าเป็นวัฒนธรรมที่สืบทอดกัน

มาช้านานเกือบทุกชุมชน อันได้แก่ผ้ามัดหมี่ ผ้าซิด และผ้าไหม ซึ่งการผลิตสินค้าประเภทผ้าเป็นงานฝีมือที่มีความประณีตละเอียดอ่อน ต้องใช้ความอดทนและระยะเวลาในการผลิต ทำให้สินค้าประเภทผ้าเป็นเอกลักษณ์เฉพาะและเป็นที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว

จังหวัดหนองคาย มี 9 อำเภอ โดยอำเภอโพนพิสัยเป็นอำเภอที่มีเขตแดนติดต่อกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีจุดผ่อนปรนที่บ้านจุมพลเพื่อการค้าขายเฉพาะบริเวณริมฝั่งแม่น้ำโขง จึงมีการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมและวิถีดำเนินชีวิต ซึ่งการค้าขายชายแดนนอกระบบพิธีการศุลกากรนี้ มีสินค้าผ่านแดนขาออกที่สำคัญและมากที่สุดลำดับที่ 7 ใน 10 ลำดับแรกคือ ผ้าทอที่ทำด้วยฝ้าย (Nongkhai Business Support Center, 2016) ทั้งนี้อำเภอโพนพิสัย มีการผลิตผลิตภัณฑ์ประเภทผ้าและเครื่องแต่งกายหลากหลายชนิดเพื่อการค้าจำหน่าย เช่น ผ้ามัดหมี่ย้อมสีธรรมชาติ ผ้าไหมมัดหมี่ ผ้ามัดหมี่ ผ้าคลุมไหล่ ผ้าขาวม้า เป็นต้น งานฝีมือที่ต้องใช้ระยะเวลาในการผลิต มีความประณีต โดยใช้ทรัพยากรการผลิตจากวัสดุธรรมชาติใน ซึ่งต้องบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างเกิดประโยชน์สูงสุด อีกทั้งพัฒนาด้านความสามารถในการแข่งขันเพื่อให้สามารถจัดจำหน่ายและส่งออกผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน

สิ่งสำคัญของการคงอยู่ของผลิตภัณฑ์ชุมชนประเภทผ้าทอมีนี้ได้แก่ การสร้างความพอใจให้แก่ลูกค้า ด้วยการรักษาคุณภาพและมาตรฐานที่สม่ำเสมอ ซึ่งปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน คือ การศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาของผู้ผลิตและผลิตภัณฑ์ชุมชน เพื่อหาแนวทางทางแก้ไข ปรับปรุง และพัฒนาการผลิตผลิตภัณฑ์อย่างถูกต้อง การศึกษาค้นคว้าเพื่อนำข้อมูลมาพัฒนาสินค้าชุมชนจึงควรศึกษาให้ครอบคลุมทั้งระบบการผลิต (system of manufacturing) ที่ประกอบด้วยปัจจัยการผลิต (inputs) กระบวนการผลิต (manufacturing) และผลผลิต (outputs) ในส่วนของปัจจัยการผลิตหรือทรัพยากรเพื่อการผลิต มีการศึกษาวิจัยเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาในด้านต่างๆ ที่แตกต่างกัน เช่น การลดปริมาณการสูญเสียทรัพยากรในกระบวนการผลิต (Srilert & Kuptasthien, 2016) และการวางแผนทรัพยากรเพื่อปรับปรุงการผลิต (Kitipakorn, 2010; Chuenban, 2015) เป็นต้น สำหรับการพัฒนาการผลิตพบว่ามีการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์หลากหลายชนิด เช่น ลูกหินขัดข้าว (Lee & Pianthong, 2007) และสินค้าหัตถกรรม (Niyomrath, Sangkhamanee & Sarasit, 2017) เป็นต้น

กระบวนการวิจัยและผลการวิจัยเรื่องศักยภาพการผลิตผ้าทอมีของอำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย ช่วยเพิ่มขีดความสามารถของผู้ประกอบการให้เข้มแข็ง สามารถแข่งขันได้อย่างมีประสิทธิภาพ กระบวนการวิจัยช่วยถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้ประกอบการ เพื่อนำสู่การยกระดับคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชน และขยายโอกาสทางการค้า อีกทั้งสร้างความมั่นใจและความปลอดภัยให้กับผู้บริโภค นอกเหนือจากการตอบสนองนโยบายรัฐบาลที่ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาความเข้มแข็งให้กับผู้ประกอบการในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนภายในประเทศให้เข้มแข็งยั่งยืนและแข่งขันได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระบบการผลิตผ้าทอมีของอำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย
2. เพื่อประเมินศักยภาพการผลิตผ้าทอมีของอำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ในการวิจัยเรื่องศักยภาพการผลิตผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือของอำเภอโพธาราม จังหวัดหนองคาย นำทฤษฎีที่ใช้เพื่อออกแบบวิธีการวิจัยตามตัวแปรที่ศึกษาดังต่อไปนี้

1.1 การศึกษาระบบการผลิตได้แก่การศึกษา การดำเนินงานของผู้ผลิตผ้าทอมือของอำเภอโพธาราม จังหวัดหนองคาย ครอบคลุมทั้งระบบการผลิต (system of manufacturing) ที่ประกอบด้วยปัจจัยการผลิต (inputs) กระบวนการผลิต (manufacturing process) และผลผลิต (outputs) ดังนี้

1.1.1 การศึกษาปัจจัยการผลิตผ้าทอมือ โดยพิจารณาจากทรัพยากรการผลิตประกอบกับ ปัจจัยพื้นฐานการดำเนินธุรกิจ รวม 6 ด้านคือ ที่ดิน แรงงาน ทุน วัตถุดิบ เครื่องมืออุปกรณ์ และวิธีการผลิต (Korbuakaew, 2009, p.4)

1.1.2 การศึกษากระบวนการผลิตผ้าทอมือ โดยพิจารณาความสามารถในการดำเนินงานของผู้ผลิตที่ครอบคลุมทั้งระบบการผลิต จำนวน 8 ด้านคือ ผลิตภาพ (productivity) คุณภาพ (quality) ต้นทุนและราคา (cost) การขนส่งและการส่งมอบ (delivery) ความปลอดภัยและสุขภาพ (safety) ขวัญกำลังใจ (moral) สิ่งแวดล้อม (environment) รวมทั้งภาพพจน์และจรรยาบรรณของผู้ผลิต (image/ethics) (Niyomrath, 2008, pp.85-89)

1.1.3 การศึกษาผลผลิตของการผลิตผ้าทอมือ โดยศึกษาข้อมูลของผลผลิตจากเกณฑ์การคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ที่ครอบคลุม 7 ด้านได้แก่ ความสามารถในการขาย (sale ability) ตราสินค้า (brand equity) ผลิตอย่างต่อเนื่องและคุณภาพเดิม (continuous & consistent) ความมีมาตรฐาน (standardization) คุณภาพ (quality) การสร้างความพึงพอใจแก่ลูกค้า (satisfaction) และประวัติความเป็นมาของผลิตภัณฑ์ (story of product) (Office of the Official Information Commission, 2016)

1.2 การประเมินศักยภาพองค์กร ตามเกณฑ์การประเมินการคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP Product Champion: OPC) (Office of the Official Information Commission, 2016) ที่พิจารณาองค์กรจำนวน 3 ด้านได้แก่ (1) ด้านผลิตภัณฑ์และความเข้มแข็งของชุมชน (2) ด้านการตลาดและความเป็นมาของผลิตภัณฑ์ และ (3) ด้านคุณภาพผลิตภัณฑ์

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยเรื่องศักยภาพการผลิตผ้าทอมือของอำเภอโพธาราม จังหวัดหนองคาย แบ่งประชากรและกลุ่มตัวอย่างเป็น 2 กลุ่มดังนี้

2.1 ผู้ผลิตผ้าทอมือ เป็นผู้ให้ข้อมูลระบบการผลิต ได้แก่ ปัจจัยการผลิต กระบวนการผลิต และผลผลิต จำนวน 49 ราย จาก 4 กลุ่มผู้ผลิต กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้ผลิตผ้าทอมือทั้งผู้ผลิตผ้าไหมและผ้าฝ้ายที่พร้อมให้ข้อมูลและไม่ได้ผลิตเพื่อส่งมอบให้บริษัทใดโดยเฉพาะ ได้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลจำนวน 6 ราย ที่เป็นตัวแทนจาก 4 กลุ่มผู้ผลิต

2.2 ลูกค้ำที่เป็นผู้ซื้อและผู้ใช้งานผ้าทอมือของอำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย จำนวน ตัวอย่างที่ใช้เพื่อการศึกษาความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อผ้าทอมือ จำนวน 54 คน ได้จากการคำนวณตามสูตร (Cochran, 1977, p.75)

$$n = Z^2 Pq / e^2$$

เมื่อ n หมายถึง จำนวนตัวอย่าง

Z หมายถึง ค่า Z score ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ($e = .05$, $Z = 1.96$)

P หมายถึง สัดส่วนของตัวอย่างที่ต้องการสุ่ม ($P = 10\%$)

$$q = 1 - P$$

e หมายถึง ค่าความผิดพลาด ($e = .08$)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเรื่องศักยภาพการผลิตผ้าทอมือของอำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย มีเครื่องมือที่ใช้ในการ วิจัยประกอบด้วยแบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม และแบบประเมิน

3.1 แบบสัมภาษณ์ระบบการผลิตผ้าทอมือของอำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย มีลักษณะเป็น แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (structured interview) แบ่งเป็น 4 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 สัมภาษณ์ข้อมูลของ ผู้ผลิต ตอนที่ 2 สัมภาษณ์ปัจจัยการผลิต ตอนที่ 3 สัมภาษณ์กระบวนการผลิต และตอนที่ 4 สัมภาษณ์ผลผลิต

3.2 แบบสอบถามความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อผ้าทอมือ แบ่งเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลส่วนบุคคลของลูกค้า ลักษณะการตอบเป็นแบบตรวจสอบรายการ (check list) ตอนที่ 2 สอบถาม ข้อมูลการใช้ผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือของอำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย ลักษณะการตอบเป็นแบบตรวจสอบ รายการ และตอนที่ 3 สอบถามความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อผ้าทอมือของอำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย มีลักษณะการตอบเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) จำนวน 5 ระดับคะแนน โดย 5 คะแนน หมายถึงมีความพอใจระดับมากที่สุด 4 คะแนนหมายถึงมีความพอใจระดับมาก 3 คะแนนหมายถึงมีความพอใจ ระดับปานกลาง 2 คะแนนหมายถึงมีความพอใจระดับน้อย และ 1 คะแนนหมายถึงมีความพอใจระดับน้อยที่สุด

3.3 แบบประเมินศักยภาพการผลิตผ้าทอมือของอำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย ปรับปรุงจาก แบบประเมินการคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP Product Champion: OPC) (Office of the Official Information Commission, 2016) แบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์และความเข้มแข็งของชุมชน ด้านการตลาดและความเป็นมาของผลิตภัณฑ์ และด้านคุณภาพผลิตภัณฑ์ ใช้วิธีประเมินโดยการให้คะแนนราย ข้อตามเกณฑ์ที่กำหนด

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผล

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ระบบการผลิต โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) นำเสนอข้อมูลเป็นความเรียง ประกอบสถิติค่าความถี่ (frequency) และร้อยละ (percentage)

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อผ้าทอมือ ตอนที่ 1 และ ตอนที่ 2 โดยใช้สถิติค่าความถี่และค่าร้อยละ ตอนที่ 3 ใช้สถิติค่าเฉลี่ย (mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation, S.D.) รวบรวมและในภาพรวม มีเกณฑ์การแปลความหมายระดับค่าเฉลี่ยดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึงพึงพอใจมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึงพึงพอใจมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึงพึงพอใจปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึงพึงพอใจน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึงพึงพอใจน้อยที่สุด

4.3 วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินศักยภาพการผลิต โดยการรวมค่าคะแนนประเมินแต่ละ ส่วนทั้ง 3 ส่วนและในภาพรวมของแต่ละผู้ผลิต นำคะแนนรวมมาเทียบกับเกณฑ์ดังนี้

ร้อยละ 90-100 หมายถึงมีศักยภาพดีมาก

ร้อยละ 80-89 หมายถึงมีศักยภาพดี

ร้อยละ 70-79 หมายถึงมีศักยภาพปานกลาง

ร้อยละ 50-69 หมายถึงมีศักยภาพน้อย

ต่ำกว่าร้อยละ 50 หมายถึงมีศักยภาพน้อยมาก

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาระบบการผลิตและประเมินศักยภาพการผลิตจากการเก็บข้อมูลของผู้ผลิตจำนวน 6 ราย ซึ่ง แบ่งเป็น 2 ประเภทผลิตภัณฑ์ได้แก่ ผ้าไหม 3 ราย (ร้อยละ 50) และผ้าฝ้าย 3 ราย (ร้อยละ 50) โดยทั้ง 6 ราย อยู่ใน 3 ตำบลได้แก่ ตำบลนาหนึ่ง 1 ราย (ร้อยละ 16.67) ตำบลบ้านผือ 1 ราย (ร้อยละ 16.67) และตำบลเขม 4 ราย (ร้อยละ 66.67)

1. ผลการศึกษาระบบการผลิตที่ประกอบด้วยปัจจัยการผลิต กระบวนการผลิต และผลผลิต มีข้อค้นพบดังนี้

1.1 ผลการศึกษาปัจจัยการผลิตผ้าทอมือของอำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย โดยพิจารณาจาก 6 ด้าน ได้แก่ ที่ดิน แรงงาน ทุน วัตถุดิบ เครื่องมืออุปกรณ์ และวิธีการผลิต ผลการวิจัยพบว่า ผู้ผลิตทั้งหมด 6 ราย (ร้อยละ 100) เป็นเจ้าของที่ดิน และทุกรายไม่จ้างแรงงาน ใช้การทอผ้าด้วยตนเอง โดยผู้ผลิตใช้ทุนส่วนตัวในการทอผ้า มีจำนวน 2 ราย (ร้อยละ 33.33) ที่กู้เงินจากแหล่งสนับสนุน (ธนาคาร สหกรณ์) ซึ่งวัตถุดิบที่ใช้เพื่อการทอผ้าทั้งผ้าไหมและผ้าฝ้าย แบ่งเป็น 3 กลุ่ม 1) วัตถุดิบที่มีจำหน่ายทั่วไป ได้แก่ ด้ายสีราคา 180 บาท/กิโลกรัม ด้ายสีมีลวดลายราคา 200 บาท น้ำย้อมราคา 500-550 บาท สีย้อมเคมีราคา 5-7 บาทและ 60 บาท/กิโลกรัม น้ำด่างราคา 7 บาทต่อซอง น้ำล้างสีราคา 25 บาท/ขวด 2) วัตถุดิบที่ผลิตเอง ได้แก่ ฝ้าย เส้นไหม และสีย้อมธรรมชาติ (ต้นคราม รากยอ แก่นฝาง เปลือกสมอ ต้นฝาง ผลมะเกลือ เป็นต้น) 3) วัตถุดิบเฉพาะ (หายาก ต้องสั่งซื้อ) ได้แก่ เส้นไหมราคา 2,500 บาท/1 กิโลกรัม สำหรับวิธีการผลิต และเครื่องมืออุปกรณ์ที่ใช้ในการทอผ้าแสดงตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 วิธีการผลิตและเครื่องมืออุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิตผ้าทอมือ

ขั้นตอน การทอผ้า	ผ้าไหม			ผ้าฝ้าย		
	วิธีการ	วัตถุดิบ	เครื่องมือ	วิธีการ	วัตถุดิบ	เครื่องมือ
1. เตรียม วัตถุดิบ	1. คัดเลือกโรง ไหมที่มีคุณภาพดี ต้มรังไหมและ สาวเส้นไหม	1. น้ำ	1. ปีบ 2. เต้า 3. กะละมัง 4. เครื่อง สาวไหม	1. อ้วฝ้ายโดยนำ ปุ๋ยฝ้ายที่ตาก แห้งมาหมุน ปั่นเพื่องเพื่อแยก ฝ้ายและเมล็ด ออกจากกัน	1. ปุยฝ้าย	1. ฟันเฟือง 2. ไม้กลม- เกลี้ยง 3. ตะกร้า
	2. ฟอกสีและ มัดหมี่เส้นไหม ตามลวดลายที่ กำหนด	1. เส้นไหม 2. น้ำ	1. เชือกฟาง	2. ตีดฝ้ายโดยนำ ปุ๋ยฝ้ายมาใส่ กะเพียดเพื่อให้ ปุ๋ยฝ้ายกระจาย ตัวเป็นปุ๋ย ละเอียด	1. ปุยฝ้าย	1. กะเพียด 2. กงตีด 3. ปล้องไม้- ไผ่ 4. แป้นล้อ- ฝ้าย 5. ไม้ล้อ ฝ้าย
	3. ย้อมสีเส้นไหม	1. สีเคมี/ ธรรมชาติ 2. เส้นไหม	1. ปีบ 2. เต้า 3. กะละมัง	3. ปั่นฝ้ายเพื่อให้ ปุ๋ยฝ้ายเป็นเส้น ฝ้าย	1. ปุยฝ้าย	1. ไม้เปีย- ฝ้าย 2. เครื่อง- ปั่นฝ้าย
	4. ผึ่งแดดให้แห้ง แล้วนำมาปั่นเก็บ ไว้		1. เครื่อง- กรอไหม 2. แกนกรอ	4. มัดหมี่เส้นฝ้าย ตามลวดลายที่ กำหนด	1. เส้นฝ้าย	1. เชือกฟาง
				5. ย้อมสีเส้นฝ้าย	1. น้ำย้อม- ธรรมชาติ 2. เส้นฝ้าย	1. ปีบ 2. เต้า 3. กะละมัง
				6. ผึ่งแดดให้แห้ง แล้วนำมาปั่นเก็บ ไว้	1. เส้น ฝ้ายที่ย้อม แล้ว	1. เครื่องกรอ 2. แกนกรอ

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ขั้นตอน การทอผ้า	ผ้าไหม			ผ้าฝ้าย		
	วิธีการ	วัตถุดิบ	เครื่องมือ	วิธีการ	วัตถุดิบ	เครื่องมือ
2. ทอผ้า	5. สืบเส้นไหม ยึนเข้ากับแกน ม้วน และร้อย ปลายแต่ละเส้น เพื่อเตรียม ฝีมทอและเส้น พุ่ง	1. เส้นไหม	1. ฝีม	7. สืบเส้นฝ้าย ยึนเข้ากับแกน ม้วนและร้อย ปลายแต่ละเส้น เพื่อเตรียม ฝี มทอและเส้นพุ่ง ในการทอ	1. เส้น ฝ้ายที่ย้อม แล้ว	1. ฝีม
	6. ทอผ้าโดยสอด กระสวยด้ายพุ่ง กลับกระทบพิม ให้เส้นไหมพุ่ง แนบติดกัน	1. เส้นไหม	1. กี่ทอผ้า	8. ทอผ้าโดยสอด กระสวยด้ายพุ่ง กลับกระทบพิม ให้เส้นฝ้าย พุ่ง แนบติดกัน	1. เส้นฝ้าย	1. กี่ทอผ้า
3. เก็บผ้า	7. ม้วนผ้าเก็บใน แกนม้วนเมื่อทอ ได้ความยาวที่ ต้องการ		1. แกนม้วน	9. ม้วนผ้าเก็บใน แกนม้วนเมื่อทอ ได้ความยาวที่ ต้องการ		1. แกนม้วน

1.2 ผลการศึกษากระบวนการผลิตผ้าทอมือของอำเภอโพธาราม จังหวัดหนองคาย ที่ประกอบด้วย 8 ด้าน ได้แก่ ผลิตภาพ คุณภาพ ต้นทุนและราคา การขนส่งและการส่งมอบ ความปลอดภัยและสุขภาพ ขวัญกำลังใจ สิ่งแวดล้อม รวมทั้งภาพพจน์และจรรยาบรรณของผู้ผลิต ผลการวิจัยพบว่า ผู้ผลิตสามารถทอผ้าได้ 3 วัน/1 ผืน มีการควบคุมคุณภาพการผลิตให้มีคุณภาพสม่ำเสมอด้วยวิธีการเลือกวัตถุดิบที่มีคุณภาพ (3 ราย ร้อยละ 50) มีต้นทุน 50-2,000 บาท/ผืน และมีราคาขาย 100-2,000 บาท/ผืน มีความถี่ในการขาย 2-3 ครั้งต่อเดือน โดยส่วนมากลูกค้ามาซื้อเอง (ร้อยละ 50) ผู้ผลิตมีสุขภาพแข็งแรง (ร้อยละ 100) มีการผลิตที่ไม่ส่งผลเสียต่อสิ่งแวดล้อม และผู้ผลิตส่วนมาก (ร้อยละ 83.33) มีความพอใจและทั้งหมดไม่มีอุบัติเหตุในการผลิต

1.3 ผลการศึกษาผลผลิตของการผลิตผ้าทอมือของอำเภอโพธาราม จังหวัดหนองคาย ที่ครอบคลุม 7 ด้าน ได้แก่ ความสามารถในการขายและการส่งมอบ ราคาสินค้า การผลิตอย่างต่อเนื่องและคุณภาพเดิม ความมีมาตรฐาน มีคุณภาพ การสร้างความพึงพอใจแก่ลูกค้า และประวัติความเป็นมาของผลิตภัณฑ์ ผลการวิจัยพบว่า ผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือที่ดำเนินการผลิตอยู่ในรูปผ้าผืน เพื่อนำไปใช้ตัดเย็บผ้าถุง หรือเสื้อผ้า และผ้าทอมือที่เป็นผลิตภัณฑ์ ได้แก่ ผ้าขาวม้า และผ้าพันคอ โดยผู้ผลิต 4 ราย (ร้อยละ 66.67) มียอดขายในระยะ 3 ปีที่ผ่านมาและอีก 2 ราย

(ร้อยละ 33.33) มียอดขายในระยะ 3 ปีเพิ่มขึ้น (เป็นผู้ผลิตผ้าฝ้ายทั้ง 2 ราย) โดยมีทั้งลูกค้าประจำและลูกค้าใหม่ ผู้ผลิต 5 ราย (ร้อยละ 83.33) ไม่มีตราสินค้าและไม่มีบรรจุกันท์ ผู้ผลิตทั้งหมด (ร้อยละ 100) ไม่เคยหยุดผลิต ผู้ผลิตเกือบทั้งหมดไม่มีมาตรฐานผลิตภัณฑ์ 5 ราย (ร้อยละ 83.33) มีผู้ผลิตเพียง 1 ราย (ร้อยละ 16.67) เป็นผู้ผลิตผ้าฝ้ายที่อยู่ในกลุ่มทอผ้าฝ้ายมัดหมี่ย้อมสีธรรมชาติ ได้รับมาตรฐาน ผลิตภัณฑ์ชุมชน และ OTOP ระดับ 4 ดาว มีผู้ผลิต 2 ราย (ร้อยละ 33.33) ที่สอบถามความพอใจของลูกค้าด้วยวาจา โดยเกือบทั้งหมด 5 ราย (ร้อยละ 83.33) มีการสืบทอดรุ่นต่อรุ่น และมีระยะเวลาทำมากกว่า 60 ปี 4 ราย (ร้อยละ 66.67) ผลการศึกษาความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อผ้าทอมือในภาพรวมพบว่าลูกค้ามีความพอใจระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.88) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่ามี 12 ข้อ ที่ลูกค้ามีความพอใจมาก (ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49) และมีเพียง 1 ข้อ คือตราสินค้าที่ระบุผู้ผลิต แหล่งผลิต เป็นที่รู้จักและน่าจดจำ ลูกค้ามีความพอใจปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.31) ดังแสดงตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อผ้าทอมือ

รายการ	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ลำดับ	แปลค่า
1. ความหลากหลายของผลิตภัณฑ์	4.06	.564	2	มาก
2. ความแข็งแรงคงทนของผลิตภัณฑ์	3.85	.684	9	มาก
3. ความประณีต เรียบร้อยของผลิตภัณฑ์	3.69	.843	12	มาก
4. ตราสินค้าที่ระบุผู้ผลิต แหล่งผลิต เป็นที่รู้จักและน่าจดจำ	3.31	1.210	13	ปานกลาง
5. การรักษาคุณภาพสินค้า	3.89	.718	8	มาก
6. ความหลากหลายของระดับราคา	3.96	.726	6	มาก
7. ความรวดเร็วในการส่งมอบผลิตภัณฑ์	3.91	.759	7	มาก
8. ความปลอดภัยต่อการใช้งาน	3.81	.702	10	มาก
9. จรรยาบรรณต่อลูกค้าของผู้ผลิต	4.06	.627	3	มาก
10. ชื่อเสียง ความน่าเชื่อถือของผู้ผลิต	4.00	.673	4	มาก
11. ความมีเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์	3.72	.712	11	มาก
12. ผลิตภัณฑ์เป็นภูมิปัญญาของท้องถิ่น	4.00	.727	5	มาก
13. การผลิตเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม	4.20	.683	1	มาก
รวม	3.88	.517	-	มาก

2. ผลการประเมินศักยภาพการผลิตผ้าทอมือของอำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคายจำนวน 3 ด้านได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์และความเข้มแข็งของชุมชน ด้านการตลาดและความเป็นมาของผลิตภัณฑ์ และด้านคุณภาพผลิตภัณฑ์ รวมทั้งในภาพรวม มีข้อค้นพบดังนี้

2.1 ด้านผลิตภัณฑ์และความเข้มแข็งของชุมชนพบว่า การผลิตผ้าไหมส่วนมากมีศักยภาพระดับน้อย (ร้อยละ 66.67) ส่วนที่เหลือมีศักยภาพระดับปานกลาง (ร้อยละ 33.33) การผลิตผ้าฝ้ายมีศักยภาพระดับดี (ร้อยละ 66.67) ส่วนที่เหลือมีศักยภาพระดับน้อย (ร้อยละ 33.33) โดยในภาพรวมมีศักยภาพการผลิตด้านผลิตภัณฑ์และความเข้มแข็งของชุมชนระดับน้อย (ร้อยละ 50) รองลงมาได้แก่ มีศักยภาพการผลิตระดับดี (ร้อยละ 33.33) และมีศักยภาพการผลิตระดับปานกลาง (ร้อยละ 16.67)

2.2 ด้านการตลาดและความเป็นมาของผลิตภัณฑ์พบว่า การผลิตผ้าไหมส่วนมากมีศักยภาพระดับน้อย (ร้อยละ 66.67) ส่วนที่เหลือมีศักยภาพระดับปานกลาง (ร้อยละ 33.33) การผลิตผ้าฝ้ายมีศักยภาพระดับดี ระดับน้อย และระดับน้อยมาก เท่ากัน (ร้อยละ 33.33) โดยในภาพรวมมีศักยภาพการผลิตด้านการตลาดและความเป็นมาของผลิตภัณฑ์ระดับน้อย (ร้อยละ 50) รองลงมา มีศักยภาพการผลิตระดับดี ปานกลาง และระดับน้อยมาก จำนวนเท่ากัน (ร้อยละ 16.67)

2.3 ด้านคุณภาพผลิตภัณฑ์พบว่า การผลิตผ้าไหมทั้งหมดมีศักยภาพระดับน้อยมาก (ร้อยละ 100) การผลิตผ้าฝ้ายส่วนมากมีศักยภาพระดับน้อยมาก (ร้อยละ 66.67) ส่วนที่เหลือมีศักยภาพระดับปานกลาง (ร้อยละ 33.33) โดยในภาพรวมส่วนมากมีศักยภาพการผลิตด้านคุณภาพผลิตภัณฑ์ระดับน้อยมาก (ร้อยละ 83.33) และส่วนน้อยที่มีศักยภาพการผลิตระดับปานกลาง (ร้อยละ 16.67)

2.4 ศักยภาพการผลิตในภาพรวมพบว่า การผลิตผ้าไหมส่วนมากมีศักยภาพการผลิตระดับน้อยมาก (ร้อยละ 66.67) ส่วนที่เหลือมีศักยภาพระดับน้อย (ร้อยละ 33.33) การผลิตผ้าฝ้ายมีศักยภาพระดับน้อยมากเช่นเดียวกัน (ร้อยละ 66.67) ส่วนที่เหลือมีศักยภาพระดับดี (ร้อยละ 33.33) โดยในภาพรวมส่วนมากมีศักยภาพการผลิตระดับน้อยมาก (ร้อยละ 66.67) ส่วนที่เหลือมีศักยภาพการผลิตระดับดีและระดับน้อย จำนวนเท่ากัน (ร้อยละ 16.67)

ตารางที่ 3 ผลการประเมินศักยภาพการผลิตผ้าทอมือของอำเภอโพธาราม จังหวัดหนองคาย

ศักยภาพ		ด้านผลิตภัณฑ์และ ความเข้มแข็งของ ชุมชน			ด้านการตลาดและ ความเป็นมาของ ผลิตภัณฑ์			ด้านคุณภาพ ผลิตภัณฑ์			รวม		
ร้อยละ	ระดับ	ผ้า ไหม	ผ้า ฝ้าย	รวม	ผ้า ไหม	ผ้า ฝ้าย	รวม	ผ้าไหม	ผ้า ฝ้าย	รวม	ผ้า ไหม	ผ้า ฝ้าย	รวม
90-100	ดีมาก												
80-89	ดี		66.67	33.33		33.33	16.67					33.33	16.67
70-79	ปาน กลาง	33.33		16.67	33.33		16.67		33.33	16.67			
50-69	น้อย	66.67	33.33	50.00	66.67	33.33	50				33.33		16.67
ต่ำกว่า 50	น้อย มาก					33.33	16.67	100	66.67	83.33	66.67	66.67	66.67
รวม		100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาระบบการผลิตทำให้ทราบว่า การผลิตผ้าทอมือของอำเภอโพธาราม จังหวัดหนองคาย มีการสืบทอดวิธีการ เครื่องมือ อุปกรณ์ และลวดลายผ้าจากบรรพบุรุษมานานกว่า 60 ปี ใช้วัตถุดิบทั้งฝ้ายและไหมจากการปลูกและเลี้ยงเองจึงเป็นสินค้าชุมชนที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้จากการใช้ศักยภาพที่มีอยู่เพื่อแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตและสืบทอดต่อกัน ซึ่งข้อได้เปรียบของการผลิตสินค้าชุมชนที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่นการผลิตผ้าทอมือนี้คือ สามารถพัฒนาให้เกิดประสิทธิภาพในการผลิตในมุมมองด้านต้นทุนต่ำได้ง่ายกว่า เนื่องจากมีต้นทุนคงที่ในด้านเครื่องจักร-เครื่องมือ-อุปกรณ์ และทรัพยากร นอกจากนี้การไม่จำเป็นต้องจ้างแรงงานเพราะเป็นงานฝีมือที่ต้องใช้เวลาและประสบการณ์ ส่งผลให้ต้นทุนเฉลี่ยต่อหน่วยต่ำ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Chaiprakong. & Kornlert. (2018) ที่พบว่าต้นทุนวัตถุดิบของผ้าฝ้ายทอมือแบบธรรมดามีราคาเมตรละ 80 บาท ส่วนผ้าฝ้ายทอมือที่มีลวดลายมีต้นทุนราคาเมตรละ 98 บาท ซึ่งแตกต่างจากการผลิตในระบบอุตสาหกรรมที่มีค่าใช้จ่ายการผลิตสินค้านอกเหนือจากค่าวัตถุดิบ เช่น ค่าแรงงาน ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าเช่า ค่าเสื่อมราคา ค่าประกันภัย ค่าภาษี เป็นต้น

2. จากกระบวนการของการวิจัย ผู้ประกอบการที่ผลิตผ้าทอมือได้รับความรู้ในด้านเกณฑ์การประเมินคุณภาพพื้นฐาน ที่สามารถพัฒนาแนวคิดจากองค์ความรู้สู่การสร้างแนวทางการปรับปรุงและพัฒนาศักยภาพการผลิตตามเกณฑ์มาตรฐาน แต่ทั้งนี้ผลการวิจัยพบว่าศักยภาพการผลิตผ้าทอมือของอำเภอโพธาราม จังหวัดหนองคาย ในด้านคุณภาพผลิตภัณฑ์มีคุณภาพระดับน้อยมากทั้งการผลิตผ้าไหมและผ้าฝ้าย เมื่อพิจารณารายละเอียดของคุณภาพผลิตภัณฑ์ ที่พิจารณาจากรูปแบบผลิตภัณฑ์และโอกาสทางการตลาดพบว่าผ้าทอมือแม้

จะมีเอกลักษณ์ที่สะท้อนความเป็นภูมิปัญญาไทย แต่ด้วยผู้ผลิตขาดการสอบถามความต้องการของลูกค้าจึงส่งผลให้ผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือทั้งด้านลวดลาย รูปแบบ และราคาไม่มีความหลากหลาย อันส่งผลต่อเนื่องถึงโอกาสทางการตลาดที่รองรับเฉพาะตลาดในท้องถิ่นไม่ได้รับโอกาสการพัฒนาสู่ตลาดต่างประเทศหรือตลาดสากลได้ ซึ่งแนวคิดในการยกระดับผ้าทอมือที่เป็นมรดกภูมิปัญญาท้องถิ่นมีอัตลักษณ์เฉพาะตัว และมีความหลากหลายให้มีคุณภาพ มีมูลค่าเพิ่ม สามารถแข่งขันได้ในตลาดสากล จำเป็นต้องเริ่มจากการสร้างเรื่องราวของผลิตภัณฑ์ (story of product) การออกแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ให้สวยงาม (สร้าง เอกลักษณ์และตราสินค้าให้จดจำ) การเพิ่มช่องทางทางการตลาด โดยเฉพาะตลาดออนไลน์ (Office of Local Knowledge Promotion and Community Enterprise, 2017)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผลการวิจัยพบว่าลูกค้ามีความพอใจต่อผลิตภัณฑ์ด้านตราสินค้าที่ระบุผู้ผลิต แหล่งผลิต เป็นที่รู้จักและน่าจดจำอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นจึงควรออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ โดยศึกษาความเป็นมา เรื่องราวของผลิตภัณฑ์ ความต้องการออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ให้น่าจดจำและมีเอกลักษณ์ การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นของผู้ผลิตร่วมกับผู้เชี่ยวชาญ และหน่วยงานรัฐสนับสนุนในการสร้างตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ร่วมกัน เพื่อเพิ่มช่องทางทางการตลาดในระดับท้องถิ่นสู่สากล

2. ผลการวิจัยพบว่าศักยภาพการผลิตด้านคุณภาพผลิตภัณฑ์ทั้งผ้าไหมและผ้าฝ้ายอยู่ในระดับน้อยมาก ผู้ผลิตผ้าทอมือของอำเภอโพธาราม จังหวัดหนองคายจึงควรให้ความสำคัญกับคุณภาพของผลิตภัณฑ์ที่มาจากวัตถุดิบ ขั้นตอน และเครื่องมืออุปกรณ์ในการผลิตที่สามารถปรับปรุงได้ด้วยตนเองเพื่อให้ผลิตภัณฑ์มีคุณภาพสม่ำเสมอและดีขึ้นในรายละเอียดอันเกิดจากประสบการณ์และการควบคุมคุณภาพโดยผู้ผลิต นอกจากนี้ผู้ผลิตจำเป็นต้องพูดคุยกับผู้ผลิตรายอื่น ผู้รู้-นักวิชาการ และลูกค้า เพื่อค้นหาโอกาสในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ได้ด้วยตนเองเช่นกัน ด้วยผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชน ดังนั้นหน่วยงานที่มีบทบาทสูงที่สุดในการพัฒนาสินค้าชุมชนคือชุมชนนั้นๆ ที่ควรมีการจัดทำแผนแม่บทชุมชนเพื่อจัดระเบียบผลิตภัณฑ์ของชุมชน การผลิต การบริโภค การตลาด รวมทั้งการลงทุน มีการสร้างเครือข่ายกับชุมชนกับท้องถิ่นบนพื้นฐานของวัฒนธรรมความรู้ และข้อมูล นำสู่การพัฒนาระบบเศรษฐกิจ ระบบสุขภาพ และระบบสวัสดิการของชุมชนให้เป็นชุมชนพึ่งตนเองได้ จากปรัชญาของโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ตั้งแต่ พ.ศ. 2544 ที่ต้องการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนบนพื้นฐานของภูมิปัญญาชาวบ้าน วัฒนธรรมประเพณี และการใช้ทรัพยากรท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน ซึ่งกระบวนการดังกล่าวมานี้ต้องใช้องค์ความรู้ในการวิเคราะห์ศักยภาพ ปัญหาจุดอ่อน โอกาสของผลิตภัณฑ์และชุมชน รวมทั้งองค์ความรู้ด้านการสร้างตราสินค้า การพัฒนาผลิตภัณฑ์ช่องทาง การตลาดสู่ระดับประเทศและสู่สากล ดังนั้น การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องจึงมีความจำเป็นและสำคัญโดยเฉพาะหน่วยงานในพื้นที่ที่มีความรู้ด้านบริบทเป็นอย่างดี เช่น สถาบันอุดมศึกษา สำนักงานพัฒนาชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากปัญหาของระบบการผลิตผ้าทอมือของอำเภอโพธาราม จังหวัดหนองคาย อยู่ที่ยังไม่ผลผลิตที่พบว่ายังไม่มีมาตรฐานผลิตภัณฑ์ ไม่มีตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ที่จะช่วยสร้างความน่าเชื่อถือหรือเป็นส่วนของการรับรองคุณภาพให้สินค้าที่น่าเชื่อถือทางการตลาด ทั้งนี้การพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์อาจไม่จำเป็นต้องเป็นการออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่เพื่อการแข่งขันเช่นเดียวกับสินค้าอุตสาหกรรม แต่ผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือควรได้รับการค้นหาจุดเด่นและความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น เพื่อใช้เป็นสื่อทางการตลาดต่อไป โดยมีแนวทางการวิจัยเพื่อพัฒนาดังต่อไปนี้

1. การออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์ มีเรื่องราว และน่าจดจำ
2. ศึกษาลายผ้าที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น รวมทั้งออกแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าให้หลากหลายเพื่อเพิ่มมูลค่าของผ้า ด้วยต้นทุนการแปรรูปที่เหมาะสม
3. การพัฒนาผลิตภัณฑ์สู่มาตรฐานระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับสากล เพื่อเพิ่มความเชื่อมั่นแก่ผู้บริโภค

References

- Anunwarapong, A. (2017). **Research principles for developing Thai wisdom products**. Bangkok : Chulalongkorn University.
- Chaiprakong, T. & Kornlert, P. (2018). Study and analysis of cost, volume and profit on cotton hand weaving products: A case study of Ban Nong Ab Chang village, Sobotia sub-district, Chom Thong district, Chiang Mai province. **Payap University Journal**, 28(1), 71-83.
- Chuenban, S. (2015). **Optimizing resource allocation using simulation and genetic algorithm in electronic industry**. (Master's thesis). Department of Industrial Engineering, Faculty of Engineering, Thammasat University.
- Cochran, W.G. (1977). **Sampling Techniques**. (3 rd ed.). New York, USA : John Wiley & Sons.
- Kitipakorn, P. (2010). **Line balancing and resource planning using computer simulation: case study food products industry**. (Master's thesis). Department of Industrial Engineering, Faculty of Engineering, Thammasat University.
- Korbuakaew, S. (2009). **Industrial production management**. Bangkok : Faculty of Industrial Technology, Suan Sunandha Rajabhat University.
- Lee, S. & Pianthong, N. (2007). **Development of a new type of a rice-polishing cylinder using abrasive materials produced in Thailand**. Ubonratchathani : Faculty of Engineering, Ubonratchathani University.

- Niyomrath, R. (2008). **Quality management**. Bangkok : Suan Sunandha Rajabhat University, Faculty of Industrial Technology.
- Niyomrath, R., Sangkhamanee, K. & Sarasit, S. (2017). **The efficiency development of handicraft of Ban Dung district, Udon Thani province**. Bangkok : Suan Sunandha Rajabhat University.
- Nongkhai Business Support Center. (2016). **Border trade conditions with neighboring countries between Thailand-The Lao People's Democratic Republic, Nong Khai province in 2015**. Nongkhai : Nongkhai Customs.
- Office of Local Knowledge Promotion and Community Enterprise. (2017). **Integration plan for Foundation economic development and strong communities, Fiscal year 2018**. Bangkok : Community Development Department, Ministry of the Interior.
- Office of the Official Information Commission. (2016). **Guidelines and criteria for selection of the best One Tambon One Product of the year 2016 (OTOP Product Champion, OPC)**. Bangkok : Office of the Permanent Secretary for the Prime Minister.
- Srilert, K. & Kuptasthien, N. (2016). Waste reduction in induction hardening process: A case study. **Journal of Engineering RMUTT**, 14(2), 1-10.

การศึกษาการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของนักศึกษาปริญญาตรี

วิทยาลัยนาฏศิลปสุโขทัย สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

The Study of Information and Communication Technology Knowledge of Undergraduate Students at Sukhothai College of Dramatic Arts,

Bunditpatanasilpa Institute

พิมพ์พรลภัส ลักษณะวิเชียร*

Pimpholaphat Laksanawichian

Received : July 8, 2019

Revised : October 18, 2019

Accepted : December 2, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของนักศึกษาปริญญาตรี วิทยาลัยนาฏศิลปสุโขทัย สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาครั้งนี้ คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี วิทยาลัยนาฏศิลปสุโขทัย สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ จำนวน 103 คน ได้มาด้วยวิธีการสุ่มเชิงช่วงชั้นอย่างไม่มี สัดส่วน โดยใช้แบบสอบถามออนไลน์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติค่าที่ t-test การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) และทดสอบเป็นรายคู่ตามวิธีของเชฟเฟ (Scheffe's test) ผลการวิจัย พบว่า 1) นักศึกษา วิทยาลัยนาฏศิลปสุโขทัย สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 77.7 และนักศึกษาส่วนใหญ่ กำลังศึกษาอยู่ระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 4 ร้อยละ 29.1 2) นักศึกษาวิทยาลัยนาฏศิลปสุโขทัย สถาบันบัณฑิต พัฒนศิลป์มีการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ปัจจัยทั้ง 5 องค์ประกอบ พบว่า นักศึกษาวิทยาลัยนาฏศิลปสุโขทัย สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ มีการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.77 เมื่อพิจารณาองค์ประกอบทั้ง 5 องค์ประกอบ พบว่า นักศึกษามีระดับการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอยู่ในระดับมากที่สุด 1 องค์ประกอบ ได้แก่ การสร้างสรรค์ $\bar{X} = 4.51$ อยู่ในระดับมากเรียงตามค่าเฉลี่ย มี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ การเข้าถึงข้อมูล $\bar{X} = 4.26$ รองลงมาคือ การประเมินค่า $\bar{X} = 3.89$ และการจัดการข้อมูล คือ 3.68 และระดับปานกลาง ได้แก่

*ครูประจำภาควิชาศึกษาทั่วไป วิทยาลัยนาฏศิลปสุโขทัย สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

Teacher of the Department of General Education Sukhothai College of Dramatic Arts

Bunditpatanasila Institute

การบูรณาการ คือ 2.75 ตามลำดับ 3) การรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของนักศึกษาในด้านการเข้าถึงข้อมูล การจัดการข้อมูล การบูรณาการ การประเมินค่า และการสร้างสรรค์ จำแนกตาม เพศ และชั้นปีที่ศึกษา มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : การรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

ABSTRACT

The purpose of this research was to study information and communication technology knowledge of undergraduate students at Sukhothai College of Dramatic Arts Bunditpatanasilpa Institute. The sample group used in this study was undergraduate students at Sukhothai College of Dramatic Arts Bunditpatanasilpa Institute. 103 people were obtained through disproportionate random sampling. Using questionnaires as a tool to collect statistical data used in data analysis including frequency, percentage, mean, standard deviation. T-test, one-way analysis of variance (One-way ANOVA) and paired test according to the Scheffe's Test). Result of the research finds that 1) The students of Sukhothai College of Dramatic Arts Bunditpatanasilpa Institute, were mostly female, studying at the 4th year undergraduate level. 2) Students of Sukhothai College of Dramatic Arts Bunditpatanasilpa Institute, have a high level of information and and communication technology knowledge in all 5 factors. The overall picture was at a high level with the mean of 3.77. When considering all 5 elements, it was found that students had a high level of knowledge. The information and communication technology is at the highest level. 1 element, ie creation, has an average of 4.51, very high level, sorted by average, has 3 elements, ie access to data (Access), average 4.26, followed by is the evaluation (Evaluate) with an average of 3.89 and the management has an average of 3.68 and the middle level is Integrate. The average is 2.75, respectively. The hypothesis test. 3. Hypothesis testing 3.1 Information and communication technology of students classified by gender and year of study are different.

Keywords : Information Communication and Technology Literacy

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เมื่อสังคมก้าวหน้าเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 สังคมเปลี่ยนไปเป็นสังคมแห่งข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยี วัสดุอุปกรณ์ และเทคนิควิธีการใหม่ๆ เพิ่มมากขึ้น สามารถเข้าถึงได้ง่าย สะดวก รวดเร็ว ทำให้สังคมเชื่อมโยงติดต่อสื่อสาร รับรู้สิ่งที่เกิดขึ้นได้อย่างต่อเนื่องตลอดเวลาและรวดเร็ว เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดเวลา รวมทั้งวิถีชีวิตของคนในสังคมที่มีการปรับเปลี่ยนไปตามความก้าวหน้าของเทคโนโลยี แล้วบริบททางการศึกษาที่มี

ส่วนสำคัญในสังคม ในการพัฒนาสังคมจำเป็นอย่างยิ่ง ที่ต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ของสังคม

ปัจจุบันการก้าวสู่สังคมแห่งการแสวงหาความรู้ ส่งผลให้การเตรียมผู้เรียนให้พร้อมต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงด้วยความรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวได้ว่า ทักษะการใช้เทคโนโลยีเป็นคุณสมบัติสำคัญประการหนึ่งที่บุคคลแห่งการเรียนรู้จำเป็นต้องมี เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นเครื่องมือที่มีประโยชน์อย่างยิ่งต่อการเรียนรู้ และเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการก้าวไปสู่การศึกษาที่ยืดหยุ่นมากยิ่งขึ้นและระบบที่มีผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เนื่องจากการศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีเหล่านี้จะมีประสิทธิภาพมากขึ้น สิทธิและความเสมอภาคในการเรียนรู้ การเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญที่เห็นได้ชัดเจนในสังคมแห่งการเรียนรู้ นั่น ก็คือ การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ การจัดการเรียนรู้ให้เกิดได้ทุกที่ ทุกเวลา ทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชน ทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวดที่ 4 มาตราที่ 22) เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มีความสำคัญต่อการจัดการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การปฏิรูปการศึกษาที่เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเข้ามามีบทบาทสำคัญทั้งในด้านการปฏิรูปการบริหารจัดการที่มีการนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ การปฏิรูปการเรียนรู้ ที่ต้องจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาปัญญา ไม่ใช่การเรียนรู้เพื่อจำข้อมูล การจำมีความจำเป็นในส่วนที่เป็นพื้นฐานสำคัญ ส่วนข้อมูลควรจะอยู่ในแหล่งเรียนรู้ใดๆ และสามารถเรียกใช้ได้ทันทั่วทั้งที่เมื่อจำเป็น และสามารถแสวงหาข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยเทคโนโลยีที่เหมาะสม ทักษะทางด้านการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร วิธีการเข้าถึงข้อมูล การจัดการ การบูรณาการ การประเมินค่า และการสร้างสรรค์จึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการขยายขีดความสามารถในการเรียนรู้ต่อไป

วิทยาลัยนาฏศิลปสุโขทัย สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ สนับสนุนส่งเสริมและแนวทางให้นักศึกษาได้ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง โดยเลือกเทคโนโลยีที่มีความเป็นไปได้และเหมาะสมกับผู้เรียน ผู้เรียนสามารถเข้าถึงการเรียนการสอนได้จากทุกสถานที่ ทุกเวลา นั่นก็คือ คอมพิวเตอร์ แท็บเล็ต สมาร์ทโฟน นอกเหนือจากการเข้าชั้นเรียนปกติ โดยมีกิจกรรมต่างๆ ที่ผู้เรียนสามารถมีปฏิสัมพันธ์ เช่น การติดต่อผ่าน e-mail การอ่านบทความจากบล็อก การอภิปราย สนทนาออนไลน์ผ่าน Facebook หรือแม้แต่การชมวิดีโอที่สนทนาร่วมกันผ่าน YouTube เป็นต้น ผู้เรียนมีพฤติกรรมกรรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่แตกต่างกันไป เพราะถ้าไม่รู้ ไม่เข้าใจในวิธีการเข้าถึงข้อมูลและมีความสามารถค้นคว้าข้อมูลสารสนเทศ การจัดการ การบูรณาการ การประเมินค่า และการสร้างสรรค์ หรือสื่อต่างๆ ก็จะทำให้ไม่ได้รับการตอบสนองการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารนั้นๆ

จากความสำคัญของเทคโนโลยีสารสนเทศดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่า การศึกษาการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของนักศึกษาวิทยาลัยนาฏศิลปสุโขทัย สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ เป็นเรื่องที่ควรศึกษาวิจัยอย่างยิ่ง เพราะปัจจุบันมีแหล่งสารสนเทศและแหล่งศึกษาค้นคว้าข้อมูลข่าวสารที่หลากหลายแก่นักศึกษา ครู อาจารย์

และบุคลากรวิทยาลัยนาฏศิลปสุโขทัย สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ และบุคคลทั่วไป และผลที่ได้จากการวิจัยนี้จะช่วยให้ทราบถึงการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของนักศึกษา ข้อเสนอแนะ และใช้เป็นแนวทางสำหรับการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง อันจะส่งผลให้นักศึกษาวิทยาลัยนาฏศิลปสุโขทัย สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ซึ่งเป็นสถาบันทางการศึกษาที่มีภารกิจหลักในการผลิตบัณฑิตด้านศิลปวัฒนธรรม การศึกษาและส่งเสริมวิชาการระดับอุดมศึกษาให้มีความเป็นเลิศทางวิชาการและการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของนักศึกษาวิทยาลัยนาฏศิลปสุโขทัย สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

สมมติฐานการวิจัย

การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของนักศึกษาในด้านการเข้าถึงข้อมูล การจัดการข้อมูล การบูรณาการ การประเมินค่า และการสร้างสรรค์ จำแนกตาม เพศ และชั้นปีที่ศึกษา มีความแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบสำรวจ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของนักศึกษาปริญญาตรีวิทยาลัยนาฏศิลปสุโขทัย สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ในด้านการเข้าถึงข้อมูล การจัดการข้อมูล การบูรณาการ การประเมินค่า และการสร้างสรรค์

ดังรายละเอียดในการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การทดสอบคุณภาพของเครื่องมือ
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มประชากรในการวิจัย คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1-5 วิทยาลัยนาฏศิลปสุโขทัย สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ประจำปีการศึกษา 2561 จำนวน 132 แยกตามชั้นปี ดังนี้

ชั้นปีที่ 1	จำนวน	31 คน
ชั้นปีที่ 2	จำนวน	23 คน
ชั้นปีที่ 3	จำนวน	23 คน
ชั้นปีที่ 4	จำนวน	32 คน
ชั้นปีที่ 5	จำนวน	23 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1-5 วิทยาลัยนาฏศิลปสุโขทัย สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ประจำปีการศึกษา 2561 จำนวน 103 คน

ขั้นตอนการกำหนดกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการของ ยามาเน่ (Yamane) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และกำหนดความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ .05

จากนั้นจึงนำมากำหนดสัดส่วนตามขนาดของประชากร (Proportion to size) ด้วยวิธีสุ่มเชิงช่วงชั้นอย่างไม่มีสัดส่วน ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาจำแนกตามชั้นปี

ชั้นปี	จำนวนประชากร (คน)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน)
ชั้นปีที่ 1	31	28
ชั้นปีที่ 2	23	15
ชั้นปีที่ 3	23	20
ชั้นปีที่ 4	32	30
ชั้นปีที่ 5	23	10
รวม	132	103

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามออนไลน์ โดยการค้นคว้าจากวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง กับการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบเลือกตอบ (checklist) เป็นคำถามที่เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ ชั้นปีที่ศึกษา

ตอนที่ 2 เป็นมาตรวัดแบบให้คะแนน (rating scale) เกี่ยวกับการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารของนักศึกษาปริญญาตรีวิทยาลัยนาฏศิลปสุโขทัย สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ในด้านการเข้าถึงข้อมูล (Access) การจัดการข้อมูล (Manage) การบูรณาการ (Integrate) การประเมินค่า (Evaluate) และการสร้างสรรค์ (Create) ตามระดับความคิดเห็น ดังนี้

5 หมายถึง นักศึกษามีระดับความสามารถในการปฏิบัติในรายการนั้นมากที่สุด หรือปฏิบัติกิจกรรมนั้นอย่างสม่ำเสมอ หรือปฏิบัติกิจกรรมนั้นร้อยละ 80 ขึ้นไป เมื่อเทียบกับโอกาสที่ต้องปฏิบัติกิจกรรมนั้นทั้งหมด

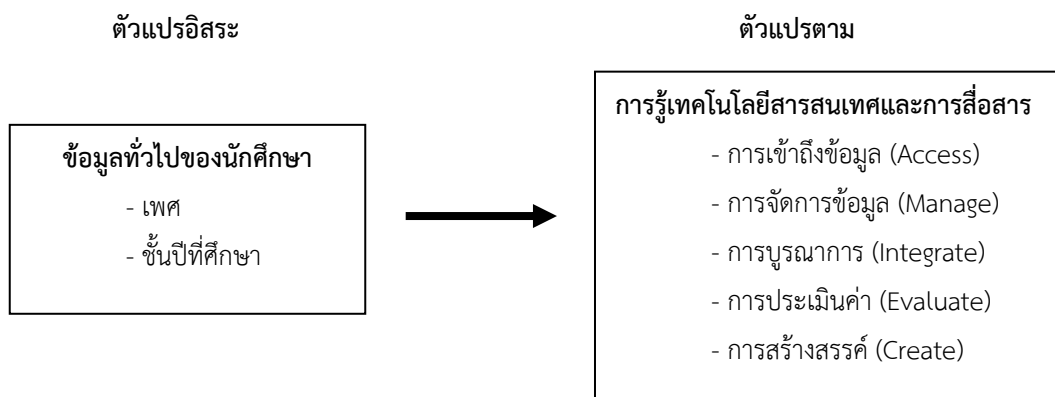
4 หมายถึง นักศึกษามีระดับความสามารถในการปฏิบัติในรายการนั้นมาก หรือปฏิบัติกิจกรรมนั้นบ่อยครั้งหรือปฏิบัติกิจกรรมนั้นระหว่างร้อยละ 60-79 เมื่อเทียบกับโอกาสที่ต้องปฏิบัติกิจกรรมนั้นทั้งหมด

3 หมายถึง นักศึกษามีระดับความสามารถในการปฏิบัติในรายการนั้นปานกลาง หรือปฏิบัติกิจกรรมนั้นแต่ไม่สม่ำเสมอปฏิบัติบ้างไม่ปฏิบัติบ้าง สลับกันไปมา หรือปฏิบัติกิจกรรมนั้นระหว่างร้อยละ 40-59 เมื่อเทียบกับโอกาสที่ต้องปฏิบัติกิจกรรมนั้นทั้งหมด

2 หมายถึง นักศึกษามีระดับความสามารถในการปฏิบัติในรายการนั้นน้อย หรือปฏิบัติกิจกรรมนั้นเพียงบางครั้ง หรือปฏิบัติกิจกรรมนั้นระหว่างร้อยละ 20-39 เมื่อเทียบกับโอกาสที่ต้องปฏิบัติกิจกรรมนั้นทั้งหมด

1 หมายถึง นักศึกษามีระดับความสามารถในการปฏิบัติในรายการนั้นน้อยที่สุด หรือปฏิบัติกิจกรรมนั้นในลักษณะนานๆ ครั้ง หรือปฏิบัติกิจกรรมนั้นน้อยกว่าร้อยละ 20 เมื่อเทียบกับโอกาสที่ต้องปฏิบัติกิจกรรมนั้นทั้งหมด

กรอบแนวคิดในการวิจัย

3. การทดสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ขั้นตอนการทดสอบคุณภาพของเครื่องมือเพื่อใช้ในการสร้างแบบสอบถาม มีดังต่อไปนี้

1. ศึกษาและค้นคว้าวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
2. กำหนดขอบข่ายเนื้อหาสาระที่จะนำมาวิเคราะห์เป็นประเด็นและกำหนดกรอบการสร้างแบบสอบถามเป็นองค์ประกอบของการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
3. นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของข้อคำถามของแบบสอบถาม

4. นำแบบสอบถามส่วนที่บกพร่องมาปรับปรุง แก้ไข

5. นำแบบสอบถามที่ทดลองใช้แล้วกับนักศึกษาวิทยาลัยนาฏศิลปสุโขทัย จำนวน 30 ฉบับ

มาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามทั้งฉบับด้วยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา (α alpha coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) มีค่า .888

6. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของเนื้อหา เมื่อแบบสอบถามผ่านการตรวจสอบคุณภาพ และปรับแก้ให้สมบูรณ์แล้วก็จัดพิมพ์ต้นฉบับสำหรับนำไปใช้เก็บข้อมูลในงานวิจัยต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามออนไลน์ถึงนักศึกษา โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้ นำ QR-Code ของแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

2. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามออนไลน์ เมื่อได้รับแบบสอบถามคืนจากนักศึกษา ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังต่อไปนี้ นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามออนไลน์ที่ได้รับ นำแบบสอบถามออนไลน์ที่ตรวจได้คะแนนแล้วไปวิเคราะห์ แล้วนำข้อมูลมาแปลค่าเฉลี่ยระดับการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารออกเป็น 5 ระดับ การหาความกว้างของอันตรภาคชั้น สร้างตามมาตรวัดของ ลิเคิร์ท (Likert Scale) มีเกณฑ์การให้คะแนนคำตอบ ดังนี้

5 คะแนน สำหรับความคิดเห็น มีการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมากที่สุด

4 คะแนน สำหรับความคิดเห็น มีการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาก

3 คะแนน สำหรับความคิดเห็น มีการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารปานกลาง

2 คะแนน สำหรับความคิดเห็น มีการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารน้อย

1 คะแนน สำหรับความคิดเห็น มีการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารน้อยที่สุด

เกณฑ์การแปลความหมายเพื่อจัดระดับคะแนนเฉลี่ย ในช่วงคะแนน (Srisa-ard, 1992, pp.99-100) ดังต่อไปนี้

ระดับคะแนนเฉลี่ย ระดับการเตรียมความพร้อมของกลุ่มตัวอย่าง

คะแนนเฉลี่ย 4.51-5.00 แปลความหมายว่า มีการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.51-4.50 แปลความหมายว่า มีการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.51-3.50 แปลความหมายว่า มีการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.51-2.50 แปลความหมายว่า มีการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.50 แปลความหมายว่า มีความรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารน้อยที่สุด

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามออนไลน์โดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์คำนวณค่าสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for windows สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. การวิเคราะห์สถิติเชิงบรรยาย (descriptive statistics) เพื่อใช้อธิบายข้อมูลทั่วไป โดยใช้สถิติ ดังนี้

1.1 ค่าร้อยละ (percentage)

1.2 ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)

1.3 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน Standard Deviation (S.D.)

2. สถิติที่ใช้หาคุณภาพของเครื่องมือเพื่อหาความสอดคล้องของแบบสอบถามใช้วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) (Khaiyawan, 2002, p.174)

3. สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน โดยใช้ระดับนัยสำคัญ 0.05

3.1 ทดสอบสมมติฐานความแตกต่างเกี่ยวกับการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของนักศึกษา จำแนกตามเพศ โดยใช้สถิติ t-test

3.2 ทดสอบสมมติฐานความแตกต่างเกี่ยวกับการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของนักศึกษาตามเพศ และชั้นปี โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)

3.3 เมื่อพบว่าค่า F ที่ทดสอบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จะทำการเปรียบเทียบเป็นรายคู่ตามวิธีของเชฟเฟ (Scheffe's test)

3.4 ความน่าจะเป็น แทนด้วย p

3.5 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) แทนด้วย

สรุปผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของนักศึกษา

นักศึกษาวิทยาลัยนาฏศิลปสุโขทัย สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 77.7 และนักศึกษาส่วนใหญ่กำลังศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 4 ร้อยละ 29.1

การรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของนักศึกษา

นักศึกษาวิทยาลัยนาฏศิลปสุโขทัย สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ มีการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.77 เมื่อพิจารณาองค์ประกอบทั้ง 5 องค์ประกอบ พบว่านักศึกษามีระดับการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอยู่ในระดับมากที่สุด 1 องค์ประกอบ ได้แก่ การสร้างสรรค์ (Create) มีค่าเฉลี่ย 4.51 ระดับมากเรียงตามค่าเฉลี่ยมี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ การเข้าถึงข้อมูล (Access) มีค่าเฉลี่ย 4.26 รองลงมาคือ การประเมินค่า (Evaluate) มีค่าเฉลี่ย 3.89 และการจัดการข้อมูล (Manage) มีค่าเฉลี่ยคือ 3.68 และระดับปานกลางได้แก่ การบูรณาการ (Integrate) มีค่าเฉลี่ยคือ 2.75 ตามลำดับ

การทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1

การรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของนักศึกษาในด้านการเข้าถึงข้อมูล การจัดการข้อมูล การบูรณาการ การประเมินค่า และการสร้างสรรค์ จำแนกตามเพศ และชั้นปีที่ศึกษา มีความแตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการศึกษาการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของนักศึกษาวิทยาลัยนาฏศิลป์สุโขทัย สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ครั้งนี้ มีประเด็นสำคัญที่จะนำมาอภิปรายผล ดังนี้

การรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของนักศึกษาวิทยาลัยนาฏศิลป์สุโขทัย เมื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของนักวิชาการศึกษา/ผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง 5 องค์ประกอบ พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ผู้วิจัยตั้งไว้ เนื่องจากปัจจุบันสังคมก้าวหน้าเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 สังคมเปลี่ยนไปเป็นสังคมแห่งข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยี วัสดุ อุปกรณ์ และเทคนิควิธีการใหม่ๆ เพิ่มขึ้น สามารถเข้าถึงได้ง่าย สะดวก รวดเร็ว ทำให้สังคมเชื่อมโยงติดต่อสื่อสาร รับรู้สิ่งที่เกิดขึ้นได้อย่างต่อเนื่องตลอดเวลาและรวดเร็ว วิถีชีวิตของคนในสังคมที่มีการปรับเปลี่ยนไปตามความก้าวหน้าของเทคโนโลยี แล้วบริบททางการศึกษาที่มีส่วนสำคัญในสังคม ในการพัฒนาสังคมจำเป็นอย่างยิ่ง ที่ต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ของสังคม มีการเรียนรู้โดยใช้เครื่องมือเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่ใกล้ตัวมาช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ทั้งในชีวิตประจำวันและในห้องเรียน สามารถเกิดทักษะการคิด การเรียนรู้ด้วยตนเองได้อย่างรวดเร็ว รวมทั้งทักษะการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศ สอดคล้องกับ Anderson. (2010) ได้กล่าวว่าการค้นคว้า ศึกษาข้อมูลนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการเรียนของผู้เรียน และสามารถนำความรู้มาใช้ในชีวิตประจำวันได้ เมื่อพิจารณากิจวัตรประจำวันตั้งแต่ตื่นขึ้นมาจนเข้านอน ชีวิตในทุกวันนี้แวดล้อมด้วยสื่อ เช่น วิทยุ โทรศัพท์ หนังสือพิมพ์ และคอมพิวเตอร์ สื่อเหล่านี้ภาพรวม เรียกว่า เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and communication technology : ICT) ไม่ว่าจะเป็นการรับรู้และการใช้ ICT เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในสังคมแห่งความรู้ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยสามารถเข้าถึงได้ง่ายได้ด้วยสื่อที่หลากหลาย ดังนั้นการเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศที่ง่าย จึงทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ดี

จากการศึกษาการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของนักศึกษาวิทยาลัยนาฏศิลป์สุโขทัยที่มีระดับของการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมากที่สุดคือ การสร้างสรรค์ เป็นการสร้างสรรค์ใหม่ด้วยวิธีการสังเคราะห์ ปรับปรุง ประยุกต์ใช้ข้อมูลและความรู้ ในการออกแบบหรือการสร้างสรรค์ผลงาน ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาตระหนักถึงมารยาทในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผลงานหรือชิ้นงานผ่านสื่อสารสาธารณะและสื่อสังคมออนไลน์มากที่สุด แสดงให้เห็นว่านักศึกษามีการสร้างสารสนเทศใหม่ด้วยวิธีการสังเคราะห์ ปรับปรุง ประยุกต์ใช้ข้อมูลและความรู้ ในการออกแบบหรือการสร้างสรรค์ผลงาน สอดคล้องกับคำกล่าวของ Hilberg, J. Scott. (2008, pp.5-8) ที่กล่าวไว้ว่า ควรใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการสร้างหรือพัฒนาความรู้ใหม่ๆ มีวินัยในตนเองและเคารพกฎเกณฑ์ในการตระหนักและความรับผิดชอบต่อข้อมูลที่นำมาใช้ รวมทั้งลิขสิทธิ์ต่างๆ ไปในทิศทางที่ถูกต้องไม่ขัดต่อศีลธรรมและหลักกฎหมาย รองลงมาอยู่ในระดับมาก คือ การเข้าถึงข้อมูลของนักศึกษามีความสามารถในการเข้าถึงข้อมูล โดยการใช้ซอฟต์แวร์ต่างๆ การสืบค้นข้อมูล และการจัดเก็บข้อมูลที่ได้จากการสืบค้น ผลการศึกษา พบว่า นักศึกษาสามารถค้นหาวิดีโอคลิปใน You Tube ได้มีระดับของการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมากที่สุด แสดงให้เห็นว่านักศึกษามีความสามารถในการระบุวิธีการค้นหาข้อมูลที่ต้องการ และรู้วิธีการค้นหา และค้นคืนสารสนเทศได้ตามความสนใจและตามความ

เหมาะสมได้อย่างรวดเร็ว สอดคล้องกับ Radaboot. (2011, p.111) กล่าวไว้ว่า ความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วช่วยให้คนในยุคปัจจุบันสามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว ส่งผลดีต่อผู้เรียนทุกระดับให้ได้มีโอกาสเข้าถึงข้อมูลจากเทคโนโลยีในรูปแบบต่างๆ ซึ่งสนองกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะเพียงพอที่จะใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต รองลงมาอยู่ในระดับมาก คือ การประเมินค่า เป็นการพิจารณาการเลือกใช้สารสนเทศได้ตรงตามวัตถุประสงค์ หรือเรื่องที่เกี่ยวข้อง พิจารณาสารสนเทศที่มีความน่าเชื่อถือและทันสมัย ผลการศึกษา พบว่า นักศึกษาคัดเลือกข้อมูล ภาพ เสียง วิดีทัศน์ ที่ถูกต้อง ตรงกับสิ่งที่ตนเองสนใจได้ มีระดับของการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมากที่สุด แสดงให้เห็นว่านักศึกษามีความสามารถในการประเมิน วิเคราะห์ สังเคราะห์ จำแนกแยกแยะสารสนเทศที่ต้องการจนสามารถสรุป เรียบเรียงข้อมูลที่ได้จากการสืบค้น จากแหล่งต่างๆ เป็นคำพูดของตนเองได้ สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของนักศึกษาให้คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะ กระบวนการคิด Partnership for 21st Century Skills. (2009, p.11) กล่าวไว้ว่าผู้เรียนควรฝึกทักษะและใช้ไอซีทีในการแก้ไขปัญหาและคิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์สนับสนุนการตัดสินใจ รวมถึงกรอบกลยุทธ์การส่งเสริมการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก กำหนดให้ผู้เรียนสามารถแยกแยะระหว่างโลกเสมือนจริงและโลกแห่งความเป็นจริงได้ มีทักษะในการคิดวิเคราะห์ ประเมินค่า วินิจฉัยความน่าเชื่อถือของข้อมูลต่างๆ (UNESCO, 2008, pp.11-15) รองลงมาอยู่ในระดับมาก คือ การจัดการข้อมูล เป็นการจำแนก จัดเรียง และจัดหมวดหมู่ที่ได้จากการค้นหา การจัดเก็บข้อมูล และการเรียกใช้สารสนเทศที่จัดเก็บนำมาใช้อีกอย่างมีประสิทธิภาพ ผลการศึกษา พบว่า นักศึกษาสามารถประมวลผลข้อมูลสารสนเทศได้อย่างรวดเร็ว มีระดับของการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมากที่สุด แสดงให้เห็นว่า ปัจจุบันข้อมูลข่าวสารนั้นมีอยู่มากมาย นักศึกษามีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องนำข้อมูลข่าวสารนั้นมากลั่นกรองหรือประมวลผลเพื่อให้สามารถอยู่ในรูปแบบที่สามารถเข้าใจได้ง่าย มีความถูกต้องและมีความเป็นปัจจุบัน สอดคล้องกับ Malithong. (2005, pp.78-81) กล่าวว่า การที่บุคคลมีความรู้ มีทักษะด้านการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารซึ่งเป็นการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์เพื่อการประมวลผลข้อมูลให้เป็นสารสนเทศ เพื่อจัดเก็บอย่างเป็นระบบ สามารถเข้าถึงและสืบค้นนำมาใช้ได้อย่างสะดวกเป็นสื่อกลางนำเสนอสารสนเทศรวมถึงการรับส่งสารสนเทศด้วยเทคโนโลยีการสื่อสาร และระดับการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอยู่ในระดับปานกลาง คือ การบูรณาการ เป็นความสามารถในการสังเคราะห์แนวคิด เพื่อทำการเปรียบเทียบความรู้ใหม่กับความรู้เดิม ประยุกต์ใช้สารสนเทศเดิมและใหม่เพื่อสร้างสรรค์ให้เกิดเป็นความรู้ใหม่ โดยบูรณาการความรู้เดิมและความรู้ใหม่ให้เป็นของตนเองหรือของกลุ่ม รวมถึงสามารถทบทวนกระบวนการที่พัฒนาขึ้นเพื่อผลิตงานที่ต้องการได้ ผลการศึกษา พบว่า นักศึกษาสามารถนำข้อมูลที่ได้จากการสืบค้นมาสรุปเป็นความคิดรวบยอดได้มีระดับของพฤติกรรมการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอยู่ในระดับน้อย แสดงให้เห็นว่านักศึกษามีความเข้าใจได้มากน้อยสักซึ่งเพียงใด ตรงกันกับผู้ประพันธ์หรือไม่ หรือผู้อ่านคนอื่นๆ หรือไม่ขึ้นอยู่กับความสามารถและประสบการณ์เดิมและความรู้สึกของผู้อ่านแต่ละคน การตีความของทุกคนอาจไม่ตรงกันเสมอไป การตีความและการนำเสนอข้อมูลเชื่อมโยงโดยใช้เครื่องมือดิจิทัล เพื่อสังเคราะห์สรุป

เปรียบเทียบข้อมูลจากหลายแหล่งเพื่อให้เกิดความชัดเจน ต้องมีการปรับความสามารถในการสังเคราะห์แนวคิด เพื่อทำการเปรียบเทียบความรู้ใหม่กับความรู้เดิม ประยุกต์ใช้สารสนเทศเดิมและใหม่เพื่อสร้างสรรค์ให้เกิดเป็น ความรู้ใหม่ โดยบูรณาการความรู้เดิมและความรู้ใหม่ให้เป็นของตนเองหรือของกลุ่ม รวมถึงสามารถทบทวน กระบวนการที่พัฒนาขึ้นเพื่อผลิตงานที่ต้องการได้ สอดคล้องกับแนวพระราชดำริด้านจุดมุ่งหมายของการศึกษา ในพระบาทสมเด็จพระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร คือ การศึกษาต้องมุ่งพัฒนา และเพิ่มพูนความรู้ใหม่เสมอ แล้วพัฒนาองค์ความรู้ให้กว้างขวางลึกซึ้งและมีระบบมากยิ่งขึ้น ย่อมจะมี ประโยชน์ในการนำความรู้ใหม่มาประยุกต์ใช้พัฒนาตนและสังคมต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ครู อาจารย์ผู้สอนต้องศึกษารูปแบบการจัดการเรียนการสอน คู่มือการจัดการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้ ให้เข้าใจ และศึกษากระบวนการจัดกิจกรรม พร้อมทั้งจัดเตรียมสื่อและแหล่งเรียนรู้ประกอบการจัดการเรียนรู้
2. ครู อาจารย์ผู้สอนต้องมีการเตรียมความพร้อมของฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์ ระบบอินเทอร์เน็ต และอุปกรณ์ต่อพ่วง
3. การจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบนี้ควรใช้ระบบ Cloud Computing เช่น Office 365 ที่รวมบริการด้านต่างๆ อันได้แก่ โปรแกรมเพื่อการสร้างชิ้นงาน โปรแกรมเพื่อการติดต่อสื่อสาร พื้นที่จัดเก็บข้อมูลและสื่อสังคมออนไลน์
4. เครื่องมือที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ นอกจากเครื่องคอมพิวเตอร์ที่มีการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตแล้ว สามารถใช้อุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศอื่นๆ ที่มีการเชื่อมต่อระบบอินเทอร์เน็ตได้ เช่น สมาร์ทโฟน แท็บเล็ต เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาและพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เข้าไปบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ
2. ควรมีการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรที่ส่งเสริมการเรียนรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
3. ควรมีการศึกษากิจการการเรียนรู้ในรูปแบบอื่น เช่น การเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน การเรียนรู้ด้วยการสืบเสาะ การเรียนรู้ด้วยปัญหา ร่วมกับรูปแบบการเรียนการสอน ที่ส่งเสริมการเรียนรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของนักศึกษาวิทยาลัยนาฏศิลปสุโขทัย สถาบันสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
4. ควรมีการจัดการเรียนรู้ร่วมกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในรูปแบบอื่นๆ เช่น Facebook, Wigi ที่ส่งเสริมการเรียนรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
5. ควรมีการศึกษาเรื่องการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21

References

- Anderson, J. (2010). **ICT Transforming Education : A Regional Guide**. Bangkok : UNESCO.
- Hilberg, J.S. (2008). **Fluency with information and communication technology : Assessing undergraduate students**. Wilmington College (Delaware) United States. [Online]. Available : <http://Proquest.umi.com> [2009, August 3].
- Khaiyawan, Y. (2002). **Fundamental research**. (4 th ed.). Bangkok : Suwiriyasarn.
- Liamsuwan, S. (2012). **Comparison of Information Literacy and Information Technology Knowledge with Communication with University Students' Achievement : Case Study of Undergraduate Students at Prince of Songkla University, Pattani Campus**. Bachelor of Arts Thesis in Information Management, Prince of Songkla University, Pattani Campus.
- Malithong, G. (2005). **ICT for Education**. Bangkok : Arun Printing.
- Partnership for 21st Century Skills (2009). **Learning for 21st Century : A Report and Mile Guide for 21st Century Skills**. [Online]. Available : <http://www.21stcenturyskills.org> [2009, August 3].
- Radaboot, M. (2011, January-April). Competency in Using Information Technology of Nursing College Students Under the Royal Institute under the Ministry of Public Health. **Science Service**, 22(1), 109-116.
- Srisa-ard, B. (1992). **Preliminary Research**. (2 nd ed.). Bangkok : Suwiriyasarn.
- UNESCO. (2008). **Strategy framework for promoting ICT literacy in the Asia-Pacific**. Bangkok : UNESCO.

การส่งเสริมและยกระดับอาชีพนวดแผนโบราณด้วยภูมิปัญญาชุมชนในการบริการท่องเที่ยว
โฮมสเตย์ปางมะขามป้อม ตำบลสันสลี อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย
Promotion and Occupational Development on Traditional Massage,
Application of Local Wisdom for Homestay Tourism in Pang Makham Pom,
San Salee Sub-district, Wiang Papao District, Chiang Rai Province

กัสม่า กาซ้อน*

Kasama Kasorn

เอกชัย อุตสาหะ**

Ekakachai Utsaha

นิรุทธิ์ ชัยโชค**

Nirut Chaichok

Received : July 10, 2019

Revised : December 4, 2019

Accepted : January 17, 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบทชุมชน และความต้องการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น เพื่อนำ
ภูมิปัญญาการนวดแผนโบราณรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรท้องถิ่นของ
ตำบลสันสลี อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เครื่องมือที่ใช้ใน
งานวิจัยประกอบด้วย การบันทึกภาคสนาม แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์เชิงลึก การสัมภาษณ์กลุ่ม กิจกรรมสร้าง
การเรียนรู้ร่วมกัน กลุ่มเป้าหมายคือปราชญ์ หมอนวดแผนโบราณ จำนวน 10 คน ผลิตภัณฑ์สมุนไพรท้องถิ่น
สมุนไพรท้องถิ่น ผู้ประกอบการโฮมสเตย์ ผู้นำชุมชนและผู้สนใจในตำบลสันสลีจำนวน 35 คน และ
นักท่องเที่ยวจำนวน 120 คน รวมทั้งหมดจำนวน 165 คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหา
ผลการวิจัยพบว่า โฮมสเตย์บ้านปางมะขามป้อมมีความพร้อมในการจัดบริการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ คนในชุมชน
มีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสร้างความประทับใจการนำภูมิปัญญาชุมชนจัดกิจกรรมการนวดแผนโบราณโดยเน้น
การนวดไล่ลมเพื่อให้มีสุขภาพและผิวพรรณดี มีผลิตภัณฑ์สมุนไพรใช้ร่วมกับการนวดในรูปแบบของการแช่เท้า

*อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรบัญชีบัณฑิต สำนักวิชาบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

Master responsible for the Master of Accounting Program Accounting School Chiang Rai Rajabhat
University

**อาจารย์ประจำหลักสูตรบัญชีบัณฑิต สำนักวิชาบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

Master of Accounting Program Accounting School Chiang Rai Rajabhat University

ด้วยสมุนไพร และลูกประคบสมุนไพรที่มีอยู่ในชุมชน ได้มีการพัฒนาวัสดุอุปกรณ์และวิธีต้มสมุนไพรโดยใช้
นวัตกรรมชุมชน ได้แก่ ยาดมสมุนไพร และลูกประคบสมุนไพร เพื่อยกระดับอาชีพการผลิตสมุนไพรท้องถิ่น ผ่าน
กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของผู้ประกอบการ

คำสำคัญ : การยกระดับอาชีพ / ภูมิปัญญาชุมชน / นวัตกรรม

ABSTRACT

Objectives of this research are to study community context and the need of local community participation, to promote the wisdom of traditional massage to support health tourism and to study occupational development for local herb products in San Salee Sub-district, Wiang Papao District, Chiang Rai Province. This participatory action research utilized research instrument including field record, observation form, in-depth interview, group seminar, group activity, and joint learning activity. The target group consisted of 10 traditional massage gurus, 35 local herbal product producers and sellers, homestay owners, community leader, interested people within San Salee Sub-district, and 120 tourist respondents, in total of 165 participants. Qualitative data analysis was conducted using content analysis technique. It was found that, the homestays in Pang Makham Pom village have the readiness to arrange health tourism services. People in the community are willing to participate in activities in order to create impression to the tourists by providing the local wisdom to organize traditional massage activities which resulting in healthy and good looking skin. Herbal products using during the massage included herbal foot bath, and herbal massage ball that materials are locally sourced. Equipment were developed as well as heating method for the foot bath service using community innovation These included herbal inhaler and herbal massage ball. For the occupational development of local herbs production Through the participatory learning process of entrepreneurs.

Keywords : Occupational Development / Local Wisdom / Traditional Massage

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยนวัตกรรม (Value-Based Economy) และเทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรม เป็นเป้าหมายหลักของนโยบายไทยแลนด์ 4.0 โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ประเทศชาติ ประชาชนมีความ “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” โดยเฉพาะด้านสาธารณสุข และเทคโนโลยีทางการแพทย์ การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับภูมิปัญญาทางด้านสุขภาพ และสมุนไพรไทยที่มีความหลากหลาย เนื่องจากปัญหาสำคัญในประชากรสูงอายุไทย

คือการเกิดภาวะทุพพลภาพที่เจ็บป่วยด้วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง อันเป็นผลเนื่องมาจากภาวะบกพร่อง เช่น แขนขาอ่อนแรงเป็นอุปสรรคในการประกอบกิจวัตรประจำวัน อวัยวะต่างๆ ในร่างกายทำงานถดถอยเกิดความเสื่อมโทรม ซึ่งเป็นภาระที่ทำให้รัฐต้องทุ่มงบประมาณ และทรัพยากรต่างๆ ในการดูแลประชากรกลุ่มนี้ในอัตราที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ก่อให้เกิดความสูญเสียทางด้านเศรษฐกิจ และสังคม (Saparot, 2017) รวมถึงประชากรวัยทำงานที่มีวิถีชีวิตประจำวันที่เร่งรีบก่อให้เกิดความเครียด ซึ่งเป็นอีกปัจจัยที่ทำให้เกิดโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง ปัจจุบันประเทศไทยมีการะจากกลุ่มโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (Non-Communicable diseases : NCDs) ในสัดส่วนที่สูงกว่านานาชาติ ซึ่งจำนวนผู้เสียชีวิตจากโรคดังกล่าว มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง และส่งผลกระทบต่อภาระค่าใช้จ่ายในการดูแลสุขภาพทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว และระดับประเทศ ซึ่งในปัจจุบันประเทศไทยต้องพึ่งพิงยาจากต่างประเทศ การแพทย์สมัยใหม่ (Modern Medicine /Conventional Medicine) ไม่สามารถแก้ปัญหาด้านสุขภาพประชากรโลกได้โดยเบ็ดเสร็จ (Saparot, 2017) จึงต้องมีการส่งเสริมให้บูรณาการการแพทย์พื้นบ้าน (Traditional medicine) และการแพทย์ทางเลือก (Alternative Medicine) ที่เป็นรากเหง้าสืบทอดกันในแต่ละท้องถิ่น มีความเหมาะสมกับวัฒนธรรม ประเพณีในลักษณะการแพทย์แบบผสมผสาน (Integrative Medicine) การบูรณาการภูมิปัญญาด้านสุขภาพ โดยมีประชาชนเป็นศูนย์กลางในการดูแลสุขภาพด้วยตนเอง เป็นการดูแลสุขภาพแบบผสมผสาน เชื่อมโยงในทุกมิติ ทั้งทางร่างกาย จิตวิญญาณ สังคม ครอบครัว รวมถึงสิ่งแวดล้อมที่เข้ามามีผลกระทบอย่างครอบคลุมให้ความสำคัญกับการควบคุมปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเจ็บป่วย เน้นการป้องกันมากกว่าการรักษา โดยการประยุกต์ใช้ร่วมกับการแพทย์แผนปัจจุบัน ในการส่งเสริม ป้องกัน รักษาฟื้นฟูสุขภาพ ส่งเสริมให้ประชาชนสามารถดูแลสุขภาพได้ด้วยตนเอง ตามหลักปรัชญาด้านภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย

การบูรณาการภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยเข้าไปในชุมชน โดยเฉพาะนำความรู้ภูมิปัญญาที่มีมาใช้เป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพ นำสมุนไพร การนวด การผลิตผลิตภัณฑ์สมุนไพรมาใช้กับระบบบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิช่วยให้ประชาชนเข้าถึงบริการได้อย่างทั่วถึง สร้างความมั่นคงทางด้านสุขภาพให้กับท้องถิ่น ประชาชนสามารถพึ่งตนเองและช่วยเหลือสมาชิกในชุมชนด้วยการเลือกประกอบอาชีพที่มีความถนัดและความสนใจด้วยวิถีชุมชน ซึ่งเป็นการบริการที่มีต้นทุนต่ำ และจำเป็นต้องพัฒนาการบริการให้ทันสมัยด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ๆ ตามนโยบายประเทศไทย 4.0 เมื่อชุมชนได้ใช้ในการพัฒนาชีวิตที่สามารถนำไปปรับใช้ได้กับทุกอาชีพ โดยมีหลักในการปฏิบัติ (The Chaipattana Foundation, 2018) เป็นการสร้างความเข้มแข็งจากภายในจากการพึ่งพาตัวเอง ไปสู่การรวมกลุ่มสร้างชุมชนที่เข้มแข็ง ภายในชุมชนยังคงมีการสืบสานต่อภูมิปัญญาด้วยการจัดกิจกรรมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) เพื่อพัฒนาศักยภาพการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสุขภาพเต็มรูปแบบ (Kanjana-Aksorn, et al., 2018) โดยเฉพาะในจังหวัดเชียงราย ที่อำเภอเวียงป่าเป้าเป็นอำเภอหนึ่งที่ถูกเลือกตามวิสัยทัศน์ที่ว่า เชียงรายเมืองสมุนไพร เกษตรสีเขียว อาหารปลอดภัย นำร่องพัฒนาภูมิปัญญาในระดับท้องถิ่นเป็นพื้นที่ตัวอย่างในการส่งเสริมภูมิปัญญาไทยและสมุนไพรไทยล้านนา และที่ตำบลสันสลีมีหมู่บ้านที่ได้จัดทำโฮมสเตย์ที่บ้านปางมะขามป้อมที่มีความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ มีสมุนไพรจำนวนมาก จึงจำเป็นต้องมีกลวิธีทำให้นักท่องเที่ยวมีความสนใจในการที่จะหยุดแวะท่องเที่ยวเพื่อสัมผัสกับวิถีชีวิตของคนท้องถิ่น โดยใช้ความเข้มแข็งของชุมชน ในการจัดการการท่องเที่ยวที่มีการแบ่งปันองค์ความรู้ ความคิด

สร้างสรรค์ที่ก่อให้เกิดประโยชน์ สังคมและสิ่งแวดล้อม (Khunawut, 2015) ช่วยให้ประชาชนในชุมชนพึ่งพาตนเองได้อย่างมั่นคง ช่วยทำให้ประสิทธิภาพการบริหารต้นทุนและเวลาดีขึ้น เมื่อชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น ก็ส่งผลทำให้ธุรกิจชุมชนเข้มแข็งขึ้น

จากการลงพื้นที่และสัมภาษณ์กลุ่มร่วมกับของผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลสันสลี ชมรมอนุรักษ์ ดอกหมอก กลุ่มผู้ประกอบการโฮมสเตย์และชุมชน พบความต้องการหลักของชุมชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว คือ (1) หน่วยงานในชุมชนต้องการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมรองรับการท่องเที่ยวของโฮมสเตย์ ต้องการนำความรู้ใหม่ที่เป็นที่ยอมรับและประสาท การนำวัดไถ่มาประยุกต์ใช้เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับคนในชุมชน สามารถนำใช้บริการให้กับนักท่องเที่ยวได้อย่างถูกต้อง (2) ผู้ประกอบการผลิตและจำหน่ายสมุนไพรต้องการให้นำสมุนไพรท้องถิ่นมาใช้ในการผลิต และพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพและได้มาตรฐาน สนับสนุนให้ชุมชนสามารถยกระดับอาชีพพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรท้องถิ่นรองรับการท่องเที่ยว

ทีมผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความสำคัญของความต้องการพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีความสนใจที่จัดทำแผนงานวิจัยที่มุ่งเน้นศึกษาวิจัยส่งเสริมและการยกระดับอาชีพด้วยการนำภูมิปัญญาแห่งนวัตกรรมสู่ชุมชน ในการบริการท่องเที่ยว ของตำบลสันสลี อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย จึงดำเนินการผ่านกระบวนการวิจัยอบรมเชิงปฏิบัติการ การพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานที่ให้ทุกส่วนมีส่วนร่วมเพื่อสร้างศักยภาพและเสริมสร้างความสามารถของพนักงาน (Degraft-Otoo, Eric., 2012) เริ่มตั้งแต่การทำความเข้าใจบริบท ร่วมดำเนินการวิเคราะห์ รับฟังมุมมองของคนในชุมชน เรียนรู้ร่วมกัน และประสานร่วมมือกันเป็นสำคัญในการวางแผนโครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชน สร้างองค์ความรู้และเปิดโอกาสให้สร้างความรู้ด้วยตนเองโดยการลงมือปฏิบัติจริง ยกระดับคุณภาพผลิตภัณฑ์สู่ระดับสากล นำไปสู่การพัฒนาชีวิต มีอาชีพ มีงานทำ มีรายได้ เป็นแนวทางที่ชัดเจนในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาของคนในชุมชนให้สามารถพึ่งพาตนเองอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนได้ สามารถถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์การพัฒนาให้ชุมชนอื่นๆ ได้เรียนรู้และนำไปขยายผลต่อไป เพื่อเตรียมพร้อมขึ้นต่อไปในการประสานเชื่อมโยงกับระบบเศรษฐกิจโลกและพัฒนาไปสู่ความยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทชุมชน และความต้องการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น
2. เพื่อส่งเสริมการนำภูมิปัญญาด้านการวางแผนโครงการรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของตำบลสันสลี อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย
3. เพื่อศึกษาการยกระดับอาชีพด้วยการพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรท้องถิ่นรองรับการท่องเที่ยวของตำบลสันสลี อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นทำความเข้าใจบริบท เป็นขั้นเตรียมการในการหาข้อมูลพื้นฐาน ข้อมูลบริบท และความต้องการในการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นด้วยการนวดแผนโบราณ ผลิตภัณฑ์สมุนไพรในชุมชนที่สามารถนำมาใช้ในการรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก 2) ขั้นกำหนดเตรียมการจัดกิจกรรม ในขั้นตอนนี้คณะผู้วิจัยได้จัดเวทีสัมมนากลุ่มกับหมอนวด ผู้ประกอบการโฮมสเตย์ ประชาชน หมอนวด และชาวบ้านผู้สนใจเข้าร่วมโครงการ ประเด็นเฉพาะที่ส่งเสริมการนวดและการยกระดับผลิตภัณฑ์สมุนไพรโดยได้พิจารณาจัดกิจกรรมสนับสนุนส่งเสริมให้คนในชุมชนมีส่วนร่วม ด้วยวิธีการประชุมแบบมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ (Appreciation-Influence-Control : AIC) วางแผนการดำเนินงานในการจัดกิจกรรมร่วมกัน ดำเนินงาน และประเมินผลการดำเนินงาน 3) ขั้นดำเนินการส่งเสริม เรื่องการนวดได้นำความรู้ใหม่ การยืดเส้นประสาทมาเพิ่มเติมกับการนวดไล่ลมตามภูมิปัญญาของชุมชน ผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนช่วยในการนวดแผน

โบราณรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เรื่องการยกระดับผลิตภัณฑ์ได้มีการวิเคราะห์หาแนวทางการพัฒนาจากสิ่งที่ดำเนินการอยู่เดิม จัดกิจกรรมให้ความรู้ ความเข้าใจในยกระดับผลิตภัณฑ์พัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีคุณค่าเพิ่มมากขึ้น และ 4) ขั้นตอนติดตามการดำเนินงาน ประเมินผลการดำเนินงาน จัดสัมมนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน สรุปรายงานผลการดำเนินการและเสนอแนวทางการปรับปรุงพัฒนา

ขอบเขตของการศึกษา

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ บริบทชุมชน และความต้องการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น การนำภูมิปัญญาชุมชนด้านการวางแผนโบราณรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การยกระดับอาชีพด้วยการพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรท้องถิ่น ที่ทำให้ทุกฝ่ายได้เกิดกระบวนการเรียนรู้ การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของชุมชน

2. ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมาย กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ คือ ประชาชน หมอนวดแผนโบราณ จำนวน 10 คน ผู้ประกอบการผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์สมุนไพรท้องถิ่น ผู้ประกอบการโฮมสเตย์ ผู้นำชุมชน ผู้ที่สนใจเป็นผู้ประกอบการในตำบลสันสลีจำนวน 35 คน (San Sali Sub District Administrative Organization, 2018) ทำการสุ่มตัวอย่างแบบลูกโซ่ (Snowball sampling) และนักท่องเที่ยวที่ไปในพื้นที่เป็นผู้ให้ความเห็นความพึงพอใจในการรับบริการการนวดและผลของการพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรจำนวน 120 คน รวมทั้งหมดจำนวน 165 คน โดยคัดเลือกตัวอย่างที่ศึกษาจากความสมัครใจของผู้เข้าร่วมดำเนินโครงการ

3. ขอบเขตด้านสถานที่ศึกษา พื้นที่ที่ใช้ดำเนินการวิจัยในชุมชนบ้านปางมะขามป้อม ตำบลสันสลี อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย

4. ขอบเขตด้านระยะเวลาที่ศึกษา ช่วง 1 มิถุนายน 2561-30 พฤษภาคม 2562 รวมใช้ระยะเวลา 12 เดือน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการศึกษาค้างนี้ คือ การบันทึกภาคสนามพร้อมทั้งการบันทึกการสังเกต การประกอบอาชีพของคนในชุมชนบ้านปางมะขามป้อม การให้บริการบ้านพักโฮมสเตย์ ส่วนการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ประกอบการโฮมสเตย์ ประชาชน และหมอนวด ใช้การสนทนากลุ่มย่อยเพื่อผู้ประกอบการโฮมสเตย์ ประชาชน หมอนวด และผู้ที่เข้าร่วมโครงการ เกิดสัมพันธภาพที่ดี ปรึกษาเน้นการพูดคุยชี้แจงและแสดงความคิดเห็น มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลข้อเท็จจริง แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน วิเคราะห์สถานการณ์จริงของคนในชุมชนที่มีความต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน ชี้แจงเรื่องกิจกรรมที่ต้องทำเพื่อให้เกิดความรู้และความเข้าใจตรงกันในบทบาทหน้าที่ของแต่ละฝ่ายในการทำงานวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการศึกษาค้างนี้ การเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานและมีการสนทนากลุ่มเพื่อระดมความคิด เก็บข้อมูลทุกขั้นตอนที่ดำเนินการใช้วิธีการสัมภาษณ์ กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ กระบวนการกลุ่มย่อย สังเกต และการทำเวทียุติสนทนา โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จัดระบบข้อมูลและสังเคราะห์ตามวัตถุประสงค์การวิจัย

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปได้ดังนี้

1. บริบทชุมชน และความต้องการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น

1.1 ความเป็นมาของหมู่บ้านปางมะขามป้อม

หมู่บ้านปางมะขามป้อมได้เริ่มก่อตั้งมาประมาณ 200 กว่าปี โดย พ่ออ้อยเถา เชื้อเมืองพาน ได้ย้ายถิ่นฐานจากอำเภอพานมาสร้างบ้านอาศัยเป็นชุมชนเล็กๆ มี 3-4 ครอบครัว ปลูกชาและเก็บเมี่ยง มีชาวบ้านมาสมทบมากขึ้นจนกลายเป็นหมู่บ้านใหญ่ในปัจจุบันมี 60 ครัวเรือน จำนวนประชากร 200 กว่าคน ทางกรมสำรวจจัดตั้งเป็นหมู่บ้านชื่อหมู่บ้านปางมะขามป้อม คนในชุมชนได้ร่วมกันจัดทำคำขวัญว่า “สวรรค์บนดิน ถิ่นมะแขว่น แดนมะขามป้อม เมี่ยงหอมรสดี สามัคคีร่วมใจ” (Kasama, 2019)

1.2 การประกอบอาชีพของคนในชุมชนบ้านปางมะขามป้อม

คนในชุมชนในหมู่บ้านปางมะขามป้อมส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร และปลูกสมุนไพร เช่น หัวว่านนางคำ ไพล ขมิ้นชัน ตะไคร้บ้าน เป็นต้น การดำรงชีวิตแบบวิถีชาวบ้านโดยการเก็บของป่า พืชผักพื้นบ้านอยู่อย่างพอเพียงและมีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ มีอาชีพหลักคือ เก็บใบชา เก็บเมี่ยง ปลูกกาแฟ มะแขว่น มะขามป้อม ปลูกข้าวข้าวโพด สำหรับกาแฟและชา ปัจจุบันได้เข้าร่วมโครงการอยู่ในโครงการหลวงจึงทำให้คนในชุมชนนิยมหันมาปลูกมากขึ้น

1.3 การให้บริการบ้านพักโฮมสเตย์ต่อการบริการท่องเที่ยว

องค์การบริหารส่วนตำบล ผู้นำชุมชนและสำนักวิทยุได้ร่วมมือผลักดันให้ชุมชนบ้านปางมะขามป้อมเปิดให้บริการ โฮมสเตย์ตั้งแต่ปี 2560 มีบ้านที่เข้าร่วมโครงการทำโฮมสเตย์จำนวน 14 หลัง สภาพบ้านพักทุกหลังมีความมั่นคง แข็งแรง และปลอดภัย และในปี 2562 เป็นการเปิดบริการในปีที่ 3 โฮมสเตย์มีความพร้อมสำหรับการต้อนรับนักท่องเที่ยว บ้านทุกหลังมีการจัดเตรียมที่พัก พร้อมอุปกรณ์การนอนไว้พร้อมเพียงพอที่จะรองรับนักท่องเที่ยวสามารถเข้าพักได้เลย บ้านทุกหลังมีรายละเอียดความพร้อม ได้แก่ (1) ที่พักของโฮมสเตย์บ้านปางมะขามป้อม มีโครงสร้างบ้านที่มั่นคง แข็งแรง และปลอดภัย มีห้องนอนแยกจากห้องของเจ้าของบ้าน มีห้องน้ำสะอาด มีการจัดเตรียมที่นอน หมอน (2) จุดชมวิวยอดทิวทัศน์ของธรรมชาติที่สวยงาม อากาศเย็นสบาย (3) กิจกรรมของโฮมสเตย์บ้านปางมะขามป้อม ได้แก่ (3.1) กิจกรรมเยี่ยมชม สวนชา กาแฟ และสมุนไพรของชุมชน (3.2) กิจกรรมการตกบาตร และ (3.3) กิจกรรมร่วมกับเยาวชนในหมู่บ้าน

1.4 การค้นหาปราชญ์หมอนวดตามภูมิปัญญาพื้นบ้าน ได้มีการกำหนดเกณฑ์การพิจารณาให้เป็นปราชญ์ของชุมชน ดังนี้ (1) เป็นบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถในการวางแผนไทย ให้การรักษาด้วยวิธีธรรมชาติและทำคุณประโยชน์ในการรักษาให้แก่คนในชุมชน โดยได้รับการยอมรับจากบุคคลในชุมชนและสังคมทั่วไป และมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของบุคคลทั่วไปพอสมควร (2) เป็นผู้ปฏิบัติตัวให้มีสุขภาพที่ดี ประพฤติตนอยู่ในศีลธรรม มีจิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น มีน้ำใจ รู้จักการแบ่งปันวิชาความรู้ สติปัญญาเพื่อร่วมกันพัฒนาชุมชน รวมทั้งมีความรับผิดชอบทั้งต่อตนเอง และสังคม และ (3) มีความรู้และความสามารถเรื่องวิถีสุขภาพ ในการถ่ายทอดความรู้ทั้งที่ตนเองได้รับมา และความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ของตนเอง ให้ผู้ฟังเข้าใจได้ง่าย หรือมี

ความสามารถในการเป็นวิทยากรบรรยายแก่นักท่องเที่ยว และเป็นผู้นำตามธรรมชาติของชุมชน จากเกณฑ์การพิจารณาบุคคลที่มีชาวบ้านยอมรับในการรักษาโรค คณะผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมประวัติและผลงานของหมอนวดแผนโบราณของชุมชน ได้แก่ (1) นายทองคำ บัณยยะ (2) นางนัชญา ใจพิน (3) นางหล้า ยาสลี (4) นางจันทน์ สุขแปง ส่วนใหญ่หมอนวดจะนวดแผนโบราณที่เป็นการนวดผ่อนคลาย แต่หมอนวดตามภูมิปัญญาของชุมชนจะเป็นการนวดอย่างขึงและนวดตอกเส้น

1.5 ลักษณะการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์สมุนไพรในชุมชนบ้านปางมะขามป้อม ตำบลสันสลี

ผู้ประกอบการผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์สมุนไพร ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุมากกว่า 50 ปีขึ้นไป นับถือศาสนาพุทธ ความรู้ที่ได้รับเป็นการสืบสานความรู้จากบรรพบุรุษ ใช้ประสบการณ์และศึกษาเพิ่มเติมความรู้ด้วยตนเองและมีการแลกเปลี่ยนความรู้จากหน่วยงานของรัฐที่เข้ามาสนับสนุนให้นำสมุนไพรมาใช้ในการรักษาโรคและป้องกันอาการทั่วไปที่ใช้เป็นกันภายในครัวเรือน และได้ปรับปรุงนำส่วนต่างๆ ของสมุนไพรมาผลิตเป็นผลิตภัณฑ์สมุนไพรของชุมชนสืบทอดมาจนถึงปัจจุบันในการนำทำเป็นยาแผนโบราณ สกัดเป็นยาสมุนไพรเอาไว้ใช้เองตามภูมิปัญญาพื้นบ้านใช้ในการรักษาหรือปฐมพยาบาลเบื้องต้นซึ่งนำมารักษาได้ไม่เป็นอันตราย

ผู้ประกอบการได้มีการรวมกลุ่มที่สนใจในการทำผลิตภัณฑ์เพื่อเป็นอาชีพเสริมภายในครอบครัว และใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ลดรายจ่ายภายในครัวเรือน มีเป้าหมายในการผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ให้กับบุคคลทั่วไป ต้องการทำให้คนในชุมชนมีรายได้จากการเก็บสมุนไพรมาจำหน่าย แต่ยังไม่มีการจดทะเบียนอย่างเป็นทางการ ได้มีโครงการจากหน่วยราชการหลายหน่วยงานเข้ามาสนับสนุน เช่น การศึกษานอกโรงเรียน พัฒนาสังคม ส่งเสริมความรู้ในการผลิตให้ผู้บริโภคมีความเชื่อมั่นในคุณภาพของผลิตภัณฑ์มากขึ้น ในการรักษาสุขภาพและใช้สมุนไพรบำบัดโรค และจึงได้นำสมุนไพรพื้นบ้านที่มีอยู่ในท้องถิ่นชนิดต่างๆ มาผ่านกระบวนการทำความสะอาด หั่นหรือสับให้เป็นชิ้น ตากให้แห้ง และได้ปรับปรุงนำส่วนต่างๆ ของสมุนไพรมาผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ในหลายรูปแบบ ออกจำหน่ายให้กับบุคคลทั่วไป

1.6 ความต้องการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น

คนในชุมชนต้องการมีส่วนร่วมของกิจกรรมการนวดแผนโบราณ การนำสมุนไพรที่เป็นยาแผนโบราณพื้นบ้านมาผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ตามภูมิปัญญาชุมชนที่มีส่วนช่วยในการนวดแผนโบราณรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

2. การนำภูมิปัญญาด้านการนวดแผนโบราณรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

ดำเนินการส่งเสริมการนวด มีวิธีดำเนินการ ดังนี้

2.1 การอบรมเชิงปฏิบัติการ การนวดแผนโบราณ ที่เน้นการนวดไล่ลมและการยืดเส้นประสาท ขยายพังพืดทำให้มีสุขภาพและผิวพรรณดี มีผู้เข้าร่วมการพัฒนาเป็นหมอนวด ได้แก่ (1) นาง สุทธิณา ปิยะดา (2) นางยุพิน ป้องแก้ว (3) นางพิมพ์พรรณ ไหววส (4) นางกันสุตา เสาร์แก้ว (5) นางบัวคำ แรงดี และ (6) คุณสุพินา ปันงาม การอบรมเชิงปฏิบัติการนวดแผนโบราณ ได้วิทยากรอาจารย์บัวเรวและหมอนวดที่มีประสบการณ์ในชุมชนมาสอนการนวด สอนการนวดแผนโบราณช่วยคลายจุดในร่างกาย ทำให้ผู้ที่ถูกนวดสบาย

ตัวขึ้น กล้ามเนื้อตาม ร่างกายอ่อนคลาย ช่วยในการรักษาอัมพฤกษ์ อัมพาต โดยให้สลับกันนวดในขณะที่เรียนเพื่อจะรู้ว่านวดได้ตรงจุดหรือไม่ วิธีการนวดแผนโบราณ ใช้ทั้งการกด การบีบ การทุบ ตบ สับ การคลึง การถู การหมุน การกลิ้ง การบิด การลั่นข้อต่อ และการยืดตัดตัว เป็นผ่อนคลายกล้ามเนื้อ ทำให้การหมุนเวียนของเลือดดี การฝึกนวดช่วงแรก ใช้ระยะเวลาฝึกในช่วงสัปดาห์ที่ 1 ผู้เข้ารับการพัฒนาเป็นหมอนวด ได้สลับกันเป็นผู้นวดและผู้ถูกนวดเพื่อให้เข้าใจในการนวดด้วยตนเอง การยืดเส้นประสาท เป็นการดึงเส้น ที่เป็นความรู้ใหม่ วิทยากรได้แนะนำในเรื่องวิธีการกด ยืด เป็นวิธีการที่ทำให้ เลือด ไหลเวียนไปยังส่วนต่างๆ ในร่างกายอย่างทั่วถึงมากขึ้น สังเกตจากผู้ถูกนวด บริเวณจุดที่ปวดหรือกล้ามเนื้อแข็งตัวของผู้ถูกนวดจะคลายตัวจากการยืดของพังพืด เป็นการบำบัดเส้นประสาทในการตอบสนองความรู้สึก รวมถึงการเคลื่อนไหวของแขน ขา ให้สามารถเคลื่อนไหวได้สะดวกยิ่งขึ้น การฝึกนวดในช่วงสัปดาห์ที่ 2 ผู้เข้ารับการพัฒนาเป็นหมอนวด ยังจดจำท่าทางไม่ได้ และใช้แรงกดไม่ถูกต้อง เนื่องจาก (1) หมอนวดไม่ค่อยมีประสบการณ์ทำงานหรือไม่ได้นวดลูกค้าบ่อย ทำให้ลงน้ำหนักการนวดไม่สม่ำเสมอ (2) ทักษะการนวดของหมอนวดแต่ละคนไม่เท่ากันจึงทำให้เกิดการเปรียบเทียบและทำให้เห็นความแตกต่างด้านทักษะการนวดอย่างชัดเจน (3) หมอนวดบางท่าน ได้รับการอบรมเป็นระยะเวลาสั้นๆ การนวดเกิดการติดขัดและไม่เป็นไปตามกระบวนการ ในระหว่างการนวดแต่ละจุดของร่างกายอาจทำให้เกิดอาการปวดเมื่อยต่อตนเองและนักท่องเที่ยวได้ การปรับแก้ไขโดยให้ปราชญ์หมอนวดแผนโบราณของชุมชน ได้แก่ (1) นางนัชญา ใจพิน (2) นางหล้า ยาสลิ และ (3) นางจ่านิง สุขแปง เป็นต้นแบบในการนวดและเรียนรู้วิธีการนวดไปพร้อมกันกับผู้เข้าร่วมพัฒนาเป็นหมอนวด

ภาพที่ 2 การอบรมเชิงปฏิบัติการการนวดแผนโบราณ

การฝึกนวดในช่วงสัปดาห์ที่ 3 ผู้เข้ารับการพัฒนาเป็นหมอนวด สามารถจดจำท่าทางได้ทั้งหมด และเริ่มเข้าใจหลักการนวด จึงได้เรียนรู้เพิ่มเติมวิธีการนวดไล่ลม สำหรับการฝึกนวดในช่วงสัปดาห์ที่ 4-10 เป็นต้นไป ผู้เข้ารับการพัฒนาเป็นหมอนวดได้นวดให้กับนักท่องเที่ยวหลายๆ ครั้งก่อให้เกิดความชำนาญและความมั่นใจในการนวดของตนเอง

2.2 ส่งเสริมการผลิตผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาที่มีส่วนช่วยในการนวดแผนโบราณรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ชุมชนได้มีการนำผลิตภัณฑ์สมุนไพรมาประยุกต์ใช้กับการนวดแผนโบราณก็คือ การนำสมุนไพรที่เป็น

ยาแผนโบราณพื้นบ้านมาช่วยป้องกัน และรักษาอาการเจ็บปวด ควบคู่กับการนวดแผนโบราณ ด้วยการแช่เท้าด้วยสมุนไพร และการทำผลิตภัณฑ์สมุนไพรอื่นๆ ดังนี้

(1) การแช่เท้าด้วยสมุนไพร

คนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการนำภูมิปัญญามาใช้ร่วมกับการนวดคือการแช่เท้าด้วยสมุนไพร ตามหลักการที่ว่า คนเราใช้มือและเท้าในกิจวัตรประจำวัน กล้ามเนื้อเส้นเอ็นที่มือและเท้าก็จะเกิดสภาพแข็ง เกร็ง ค้าง ทำให้ขวางเส้นทางการระบายพิษจากร่างกาย การแช่ในน้ำอุ่นจะช่วยให้กล้ามเนื้อเส้นเอ็นที่แข็งเกร็งค้างคลายตัว พลังงานที่เป็นพิษในร่างกายจึงจะระบายออกได้ดี ทำให้สุขภาพดีขึ้น ดังนั้นการแช่เท้าในน้ำอุ่น จะทำให้เลือดลมไหลเวียนดี จึงได้นำสมุนไพรมาช่วยบำบัดสุขภาพมากขึ้น

ประโยชน์ของการแช่เท้า ในทัศนะของปราชญ์สมุนไพรในชุมชน ได้แก่ การป้องกันมือเท้าเย็นในช่วงหน้าหนาว ในผู้ที่มิภาวะเท้าเย็น กระตุ้นการไหลเวียนของเลือดจากปลายเท้าไปทั่วร่างกาย ทำให้ลดอาการเมื่อยล้า การแช่เท้าด้วยสมุนไพร ช่วยขับสารพิษในร่างกายออกมาทางเท้า ช่วยขจัดเซลล์ผิวที่ตายแล้วให้หลุดออก ฝ่าเท้านุ่มขึ้น ช่วยให้ผ่อนคลาย ช่วยระบายกลิ่นเหม็นอับชื้นของเท้า ปราชญ์ชุมชนได้อธิบายว่าการแช่เท้าสมุนไพรจะช่วยขับสารพิษต่างๆ ในร่างกาย หลังจากแช่เท้าเราจะรู้สึกสบายตัวขึ้น ผ่อนคลาย และทำให้สุขภาพร่างกายแข็งแรง สำหรับสมุนไพรที่ใช้ในการแช่เท้าเป็นสมุนไพรที่ปลูกเองตามหมู่บ้านหรือสมุนไพรที่มีอยู่ในธรรมชาติอยู่แล้ว ชาวบ้านก็จะนำมาตากแห้งและเก็บใส่ถุงบรรจุภัณฑ์แต่ละชนิดมาใส่ถุงเป็นห่อๆ เพื่อทำการขายแก่นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในหมู่บ้าน เพื่อที่จะหารายได้เข้าหมู่บ้านและพัฒนาหมู่บ้านปางมะขามป้อม การพัฒนาวัสดุอุปกรณ์และวิธีการต้มสมุนไพรที่ใช้ในการแช่เท้า

ในกิจกรรมแช่เท้าด้วยสมุนไพรนี้ ปราชญ์ของชุมชนและผู้ประกอบการโฮมสเตย์ พบปัญหาที่ต้องปรับปรุงดังนี้

1) การต้มน้ำสมุนไพรในช่วงแรก ได้ใส่สมุนไพรแต่ละชนิดใส่ลงในหม้อต้ม

(ดังภาพ) แล้วตักไปใส่ในอ่างดินเผา มีสมุนไพรลอยอยู่ในอ่างดินเผา และสมุนไพรจะติดตามเท้าของนักท่องเที่ยว

ภาพที่ 3 กิจกรรมแช่เท้าด้วยสมุนไพร

จากการสอบถามความพึงพอใจจากนักท่องเที่ยว พบว่า นักท่องเที่ยวชอบการแช่เท้าด้วยสมุนไพรที่มีสมุนไพรลอยอยู่ มีความรู้สึกว่ามีสมุนไพรที่ให้ประโยชน์อย่างแท้จริง แต่เมื่อแช่เท้าเสร็จก็จะมีสมุนไพรติดไปกับเท้าด้วย จึงได้ปรับปรุงโดยนำสมุนไพรมาใส่ผ้าขาวบางแล้วมัดไว้ใส่ในหม้อต้ม

2) การใช้อ่างดินเผา ในช่วงแรกเมื่อซื้อมาก็นำมาใช้เลย เมื่อนำน้ำที่ต้มสมุนไพรลงไปใส่ น้ำจะซึมไปที่อ่างดินจำนวนมาก และเก็บความร้อนได้นาน

ภาพที่ 4 อ่างแช่ทำสมุนไพรได้เคลือบด้วยปูนซีเมนต์กันน้ำทำให้เก็บความร้อนได้นานขึ้น

จากการที่อ่างดินเผาไม่สามารถเก็บความร้อน ทำให้ต้องต้มน้ำสมุนไพรเพิ่มให้นักท่องเที่ยวบ่อยมาก จึงได้มีการนำปูนซีเมนต์กันน้ำมาเคลือบที่อ่างดินเผาทำให้น้ำไม่ซึมเร็วและสามารถเก็บความร้อนได้นานขึ้น

(2) การทำผลิตภัณฑ์สมุนไพรอื่นๆ เช่น การทำผลิตภัณฑ์สมุนไพรลูกประคบ การทำน้ำกระเจียบแดง น้ำชาอัสสัมการทำครีมทาผิวสมุนไพร (ขมิ้นชัน) แชมพูสมุนไพร การทำยาหม่องสมุนไพร และการทำสบู่เหลวสมุนไพร

3. การยกระดับอาชีพพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรท้องถิ่นรองรับการท่องเที่ยว

การยกระดับอาชีพพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรท้องถิ่นให้กับผู้ประกอบการผลิตและจำหน่าย ดังนี้

(1) จัดกิจกรรมวินิจฉัยปัญหาของตนเองในการยกระดับผลิตภัณฑ์สมุนไพรท้องถิ่นรองรับการท่องเที่ยว

ผู้ประกอบการได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในทางการยกระดับอาชีพพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรท้องถิ่นที่ให้ผู้ประกอบการวิเคราะห์วินิจฉัยปัญหาของตนเองใน 4 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ได้แก่ การออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่สอดคล้องกับตัวสินค้า การออกแบบสติ๊กเกอร์บรรจุภัณฑ์ที่สอดคล้องกับตัวสินค้า (2) ด้านการขอรับรองมาตรฐานคุณภาพตามประเภทผลิตภัณฑ์ ได้แก่ จัดทำแนวทางในการเตรียมความพร้อมเรื่องรวมความเป็นมาของสมุนไพรเพื่อขอรับรองมาตรฐาน (3) ด้านบัญชี-การเงิน ได้แก่ การให้คำปรึกษาด้านการจัดทำบัญชีต้นทุนสินค้าและการลงบัญชีรายรับรายจ่ายอย่างถูกต้องและเหมาะสม และ (4) ด้านการตลาด ได้แก่ สนับสนุนช่องทางการตลาดเพื่อส่งเสริมกลุ่มวิสาหกิจให้เกิดแรงขับเคลื่อนในการพัฒนากิจการของตนเองมากยิ่งขึ้น เมื่อผู้ประกอบการได้วินิจฉัยปัญหาของตนเองแล้ว ได้มีการให้ความรู้ในการเข้าวินิจฉัยในการยกระดับผลิตภัณฑ์ได้ในเรื่องความพร้อมของผลิตภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์จะต้องมีการผลิตและจำหน่ายมาก่อนแล้ว ผู้ประกอบการมีประเด็นที่ต้องการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ชัดเจน นอกจากนี้ผู้ประกอบการมีความพร้อมในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงและมีศักยภาพในการลงทุน ในระดับหนึ่งหลังจากได้รับการพัฒนา ได้แก่ความพร้อม ความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาให้มีความก้าวหน้าและต้องมีการพัฒนาและการดำเนินงานที่ชัดเจน

(2) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผน ออกแบบ จัดทำผลิตภัณฑ์ต้นแบบการสร้างความแตกต่าง และอัตลักษณ์ของผลิตภัณฑ์สมุนไพรท้องถิ่น

ผู้ประกอบการจำนวน 6 รายในชุมชนได้เข้าร่วมโครงการและนำผลิตภัณฑ์มาเข้าร่วม คัดเลือกผลิตภัณฑ์ เช่น ยาหม่อง ยาดม แชมพู น้ำยาเอนกประสงค์สมุนไพร จึงมีเกณฑ์การคัดเลือกผลิตภัณฑ์ที่สร้างความเป็นตัวแทน ตามกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 1) นำสมุนไพรในพื้นที่มาผลิตหรือพัฒนาผลิตภัณฑ์ 2) สามารถแสดงความเป็นตัวแทนมีอัตลักษณ์ในภาพรวมของชุมชน 3) มีกระบวนการผลิตที่ได้รับการศึกษาหรือพัฒนาต่อยอดให้แก่ชุมชน 4) การออกแบบพัฒนาในรูปแบบของบรรจุภัณฑ์มีราคาไม่แพง ผู้ผลิตสามารถดำเนินการต่อได้ 5) สื่อสารความมีวิถีวัฒนธรรมและถ่ายทอดอัตลักษณ์ สามารถเป็นผลิตภัณฑ์ของฝากจากรองรับการท่องเที่ยวของชุมชนได้ จากการคัดเลือก ได้ผลิตของชุมชนที่มีผู้ประกอบการจัดทำหลายรายและสามารถนำไปพัฒนาต่อได้ คือ ยาดมสมุนไพรและลูกประคบสมุนไพร ที่เข้าตามเกณฑ์ ดังนี้

- 1) ยาดมสมุนไพร เป็นยาที่จัดอยู่ในประเภทเป็นยาสมุนไพรประจำบ้าน ใช้สูดดม ยาดม ใช้สูดดม บรรเทาอาการวิงเวียน หน้ามืดตาลาย เป็นหวัด คัดจมูกซึ่งมีวิธีทำที่ง่ายหาสมุนไพรได้สะดวก สามารถทำเพื่อจำหน่ายเป็นรายได้เสริมได้มีผู้ประกอบการจำนวน 3 ราย ดังภาพ

ภาพที่ 5 ผลิตภัณฑ์ยาดมสมุนไพรจากผู้ประกอบการทั้ง 3 ราย

ผู้ประกอบการทั้ง 3 ราย มีส่วนประกอบในการผลิตแตกต่างกันเพียงสมุนไพรที่นำมาใช้ แต่ส่วนใหญ่กระบวนการผลิตเหมือนกันคือนำสมุนไพรมารวมกัน แล้วใส่ในบรรจุภัณฑ์เลยทำให้ความหอมมีระยะเวลาเพียง 20 วัน โดยประมาณ กลิ่นเริ่มจางๆ ไปและหมดไปในที่สุด สำหรับต้นทุนในการผลิตแตกต่างกัน ตามปริมาณของขวดที่บรรจุ มีราคาต้นทุนอยู่ระหว่าง 6.53 -18.00 บาท ราคาขายอยู่ระหว่าง 12.00-25.00 บาท และกำไรอยู่ระหว่าง 3.30-7.00 บาท 2) ลูกประคบสมุนไพร เป็นการนำสมุนไพรมารวมกันแล้วนำมาห่อด้วยผ้า โดยมักใช้รักษาควบคู่กับการนวดไทย คือ หลังจากนวดเสร็จแล้วจึงประคบไปตามร่างกาย ผลของความร้อนที่ได้จากการนวดแผนประคบทำให้หลอดเลือดขยายตัว ซึ่งตัวยาสมุนไพรร้อนๆ จะซึมผ่านชั้นผิวหนังเข้าสู่ร่างกาย และยังช่วยทำให้เนื้อเยื่อพังผืดยืดตัวออก มีความหยุ่นตัว ลดการติดขัดของข้อต่อ ลดการเกร็งของกล้ามเนื้อ ช่วยลดการบวมที่เกิดจากการอักเสบของกล้ามเนื้อ เอ็น และช่วยเพิ่มการไหลเวียนของโลหิต ทำให้ร่างกายสดชื่น ลูกประคบที่ทำจากสมุนไพรหลังจากการนวด สามารถใช้กับผิวของคนได้ทำให้ผิวดีขึ้น สามารถทำเพื่อจำหน่ายเป็นรายได้เสริมได้มีผู้ประกอบการจำนวน 3 ราย ดังภาพ

ภาพที่ 6 ผลิตภัณฑ์ลูกประคบสมุนไพรจากผู้ประกอบการทั้ง 3 ราย

จากภาพที่ 6 ลูกประคบสมุนไพรจากผู้ประกอบการทั้ง 3 ราย มีส่วนประกอบในการผลิตแตกต่างกัน เพียงสมุนไพรที่นำมาใช้ แต่ส่วนใหญ่กระบวนการผลิตเหมือนกันคือนำสมุนไพรมารวมกันแล้วห่อด้วยผ้า ซึ่งการห่อก็แตกต่างกันตามปริมาณสมุนไพรและความสวยงามในการมัด สำหรับต้นทุนในการผลิตแตกต่างกันอยู่ระหว่าง 31.17-45.00 บาท ตามปริมาณของสมุนไพรที่ใช้ ราคาขายอยู่ระหว่าง 50.00-60.00 บาท มีกำไรต่อลูกอยู่ระหว่าง 15.00-30.00 บาท (3) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ ปรับปรุงผลิตภัณฑ์เดิมให้มีคุณค่าเพิ่มมากขึ้น

ผลการคัดเลือกผลิตภัณฑ์ยาสมุนไพรและลูกประคบได้รับการคัดเลือกตามเกณฑ์ได้ นำไปสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพดี กระบวนการผลิตที่สะอาด ปรับปรุงวิธีการ และความโดดเด่นที่แสดงความแตกต่าง (Different) ที่นำสมุนไพรในท้องถิ่น จึงได้มีการพัฒนาการผลิตร่วมกัน โดยเชิญวิทยากรมาวิเคราะห์เพื่อประเมินคุณภาพผลิตภัณฑ์ ปรับปรุงการผลิตด้วยการอบรมปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมให้กับชุมชน ได้ร่วมกันผลิตผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนประกอบมาจากสมุนไพรในชุมชน ไม่มีสารเคมีเจือปน เป็นสมุนไพรพื้นบ้านที่ชาวบ้านปลูกกันเอง มาผลิตผลิตภัณฑ์ของชุมชนสร้างจุดเด่นของผลิตภัณฑ์ให้เกิดอัตลักษณ์และเป็นผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสมเพื่อนำสินค้าลงสู่ตลาด ดังนี้

(3.1) ยาสมุนไพร ได้มีการนำสมุนไพรมาคั่วด้วยความร้อนและนำมาตำพอบหยาบก่อน เพื่อให้สมุนไพรได้เพิ่มความหอมมากขึ้น และเมื่อนำมารวมกับพิมเสน และการบูร จะยิ่งเพิ่มความหอมและสามารถเก็บความหอมได้ระยะเวลานานกว่า 30 วัน

(3.2) ลูกประคบสมุนไพร ได้มีการนำสมุนไพรท้องถิ่นเป็นสร้างอัตลักษณ์ โดยนำสมุนไพรที่มีมากในชุมชนมาใช้ เช่น หัวว่านนางคำ สามารถช่วยรักษาอาการข้อเคล็ด เคล็ดขัดยอก อาการปวดเมื่อยตามร่างกาย ไพลช่วยลดอาการปวดเมื่อย เคล็ดขัดยอก คลายกล้ามเนื้อ ลดอาการอักเสบ ฟกช้ำและบวม ขมิ้นชัน ช่วยลดอาการอักเสบ แก้กโรคผิวหนัง ตะไคร้บ้าน แตงกลี้น ลดอาการฟกช้ำ ลดอาการปวด เมื่อย และผิวมะกรูด มีน้ำมันหอมระเหย แก้กลมวิงเวียน เป็นต้น และการจับจีบห่อผ้าลูกประคบให้สวยงาม สร้างอัตลักษณ์ของผลิตภัณฑ์

ภาพที่ 7 การอบรมเชิงปฏิบัติการปรับปรุงผลิตภัณฑ์ยาตามสมุนไพรให้มีคุณค่าเพิ่มมากขึ้น

4. ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ ผลการศึกษาพบว่า

(1) สถานภาพผู้ตอบที่มาท่องเที่ยว ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ระดับการศึกษาระดับปริญญาตรีและต่ำกว่า จุดมุ่งหมายในการมาเที่ยวเพื่อพักผ่อน

(2) ความพึงพอใจในการรับบริการการนวด พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ รู้สึกว่าสบายตัวมากขึ้น หลังจากการนวด และรู้สึกเหมือนว่าตัวเองตัวเบาและทำให้ผ่อนคลายจากอาการเมื่อยล้า ตอนนวดแรกๆ ก็มี อาการที่ร่างกายเกร็งนิดๆ ต่อจากนวดไปสัปดาห์ทำให้ผ่อนคลายมากและทำให้สดชื่นมาก ช่วยโล่ลมในร่างกาย ไม่ ทำให้ท้องอืด ช่วยลดอาการปวดเมื่อยตามตัว ปวดศีรษะ ปวดขา ปวดหลัง นิ้วล็อค ไหล่ ช่วยให้หายจากอาการ ปวดหัวไมเกรน ทำให้รู้สึกว่าจะไม่ต้องกินยาก็ได้ หลังสบาย ตื่นเช้ามารู้สึกสดชื่นรู้สึกประทับใจมาก ถ้ามีโอกาสจะ กลับไปนวดบ้านปางมะขามป้อมอีก ขณะนวดรู้สึกว่่าดี เกิดอาการจุกจิกเล็กน้อย เวลานวดแรกๆ บางคนถึง ขึ้น เรอ หรือผายลมออกมา ในขณะที่นวด หมอนวดก็ได้พูดคุยแลกเปลี่ยนเกี่ยวกับการนวดแผนโบราณและภูมิปัญญา ท้องถิ่นของหมู่บ้านรวมถึงการเรียนรู้ถึงตัวยาสมุนไพรที่หมอนวดได้นำมาใช้ผู้ไปใช้บริการเป็นการดูแลสุขภาพที่ดี เริ่มต้นจากผืนนวดเองไปสู่อบรมครูและชุมชนสังคม และการนวดยังเป็นการสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน

(3) ความพึงพอใจในการใช้สมุนไพรแช่เท้า พบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ ชอบและประทับใจ น้ำสมุนไพรที่มีกลิ่นหอม และยังช่วยขับสารพิษออกจากร่างกาย แช่บ่อยๆ จะเป็นผลดีต่อร่างกายเราเอามากๆ ช่วยให้เท้าเบา ฝ่าเท้านุ่มขึ้น ลดกลิ่นอับของเท้า ช่วย ผ่อนคลาย และช่วยกระตุ้นการไหลเวียนของเลือดจากปลายเท้าไปทั่วร่างกาย ทำให้ลดอาการเมื่อยล้า ป้องกันเท้าเย็นในช่วงหน้าหนาวเพิ่มความอบอุ่นให้กับร่างกาย ทำให้มีสุขภาพที่ดี

(4) ความเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรท้องถิ่น พบว่า 1) ยาดม ได้แก่ มีความหอมได้นาน สีสันของสมุนไพรที่ทำให้แห้งแล้วมีความสะอาด บรรจุภัณฑ์มีความเหมาะสมและได้มีการนำสมุนไพรในท้องถิ่นมาใช้ มีเรื่องราวสมุนไพรน่าสนใจ สามารถใช้ได้จริงในชุมชน 2) ลูกประคบ ได้แก่ สมุนไพรที่นำมาใช้มีประโยชน์ เช่น ไพลช่วยลดอาการปวดเมื่อย เคล็ดขัดยอก คลายกล้ามเนื้อ ลดอาการอักเสบ ฟกช้ำและบวม ขมิ้นชันช่วยลดอาการอักเสบ แก้โรคผิวหนัง ตะไคร้บ้าน แต่งกลิ่น ลดอาการฟกช้ำ ลดอาการปวด เมื่อย และผิวเมกรุด มีน้ำมันหอมระเหย แก้ลมวิงเวียน การจัดแต่งลูกประคบมีรูปทรงกลมที่สวยงาม ขนาดเหมาะสม

ส่วนใหญ่ลูกประคบสามารถพัฒนาให้เป็นผลิตภัณฑ์สมุนไพรท้องถิ่นของชุมชน ใช้ร่วมกับการนวดไล่ลมของ โสมสเดย์บ้านปางมะขามป้อม

5. ผลกระทบการเปลี่ยนแปลง

การติดตามผลด้วยการสัมภาษณ์เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่างคณะวิจัย ผู้ประกอบการและผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้จัดเวทีให้เกิดการพูดคุยเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และหาแนวทางการพัฒนาร่วมกันที่สามารถแก้ไขปัญหาของชุมชนอย่างแท้จริง ส่งผลประโยชน์ดังนี้

(1) ผู้ประกอบการโสมสเดย์ มีกิจกรรมใหม่คือ การแช่เท้าด้วยสมุนไพร เป็นกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวชอบมากที่สุด และการนวดไล่ลม การยืด ขยายเส้นประสาท

(2) หมอนวด ได้พัฒนาความรู้ในการนวด เพิ่มทักษะการนวดอย่างต่อเนื่องและหลากหลายมากขึ้น เช่น การนวดน้ำมัน นวดเท้า เป็นต้น ควรเพิ่มทักษะในการนวดมากขึ้น มีประสบการณ์ ทำให้เกิดความชำนาญในการนวด และสนับสนุนให้เยาวชน แม่บ้านมานวดให้กับนักท่องเที่ยวมากขึ้นเนื่องจากเป็นอาชีพเสริม สร้างรายได้แก่ตนเองและชุมชน

(3) ผู้ประกอบการผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์สมุนไพร มีความรู้มาพัฒนาและปรับปรุงการผลิตของ ผลิตภัณฑ์ให้มีมูลค่ามากยิ่งขึ้น มีความต้องการให้มีการพัฒนาโครงการฯ ต่อไปเพราะทำให้ผู้ประกอบการใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพิ่มขึ้น เป็นอาชีพเสริมของคนในชุมชน ต้องการช่องทางการจัดจำหน่าย ผลิตภัณฑ์ให้มากขึ้น เช่น งานแสดงสินค้าขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอ จังหวัด และสถานที่อื่นๆ ที่สามารถนำผลิตภัณฑ์ออกจำหน่ายได้

(4) คนในชุมชน ได้จัดทำผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับสุขภาพของชุมชน เช่น ลูกประคบสมุนไพร ยาหม่องสมุนไพร ยาต้ม นำมาจำหน่ายสร้างรายได้ให้กับชุมชนมากขึ้น และมีความต้องการให้องค์กรต่างๆ มาสนับสนุน ตรวจสอบคุณภาพมาตรฐานผลิตภัณฑ์ เช่น แชมพูสมุนไพร สบู่เหลวสมุนไพร เป็นต้น เป็นการสร้างความมั่นใจในคุณภาพของผลิตภัณฑ์ให้กับนักท่องเที่ยว

(5) ผู้บริหารในชุมชน ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการบริหาร ควรส่งเสริมดังนี้

- 1) ด้านการบริหารจัดการการนวดของหมอนวดในชุมชน จัดตั้งกลุ่มสมาชิกหมอนวด การกำหนดหน้าที่รับผิดชอบ เพื่อประสานงานกับภายในชุมชนและนักท่องเที่ยว รวมถึงหน่วยงานที่สนใจเข้ามาศึกษาดูงานโสมสเดย์บ้าน ปางมะขามป้อม
- 2) ด้านการยกระดับผลิตภัณฑ์สมุนไพร ควรมีการคำนวณต้นทุนผลิตภัณฑ์สมุนไพร เนื่องจากส่วนใหญ่เป็นสมุนไพรที่หาได้ในชุมชน ยังไม่ได้มีการคำนวณต้นทุนการผลิตที่แท้จริง จะคิดเฉพาะวัตถุดิบส่วนที่ซื้อจากบุคคลภายนอก ทำให้ต้นทุนผลิตภัณฑ์ต่ำ
- 3) ด้านการตลาดสำหรับผลิตภัณฑ์สมุนไพร ควรหาช่องทางการจัดจำหน่ายให้มาก พัฒนาหลากหลายตราสินค้าหรือแบรนด์ของสินค้าเพื่อสร้างความจดจำได้ให้กับนักท่องเที่ยวหรือผู้บริโภค ออกแบบบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ที่สามารถเก็บรักษาผลิตภัณฑ์ให้สามารถยืดอายุการเก็บรักษาให้นานขึ้น
- 4) การจัดทำบัญชีรายรับ รายจ่ายของกลุ่ม เพื่อสร้างความโปร่งใสในการดำเนินงาน

(6) ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล มีแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถนำไปโฆษณาประชาสัมพันธ์ในตลาดออนไลน์ เรื่องการนวดไล่ลมที่ทำให้ผิวพรรณดี และผลิตภัณฑ์ที่น่าสนใจของชุมชน เป็นการสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของตำบลมากขึ้น

(7) นักท่องเที่ยว ที่มาใช้บริการการนวด มีความพอใจในการนวด และผลิตภัณฑ์สมุนไพรใช้เสริมการนวด ลูกประคบสมุนไพร ได้ซื้อเพื่อนำไปใช้ที่บ้าน

อภิปรายผลการวิจัย

1. โฮมสเตย์บ้านปางมะขามป้อมมีความพร้อมในการต้อนรับนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ คนในชุมชนมีส่วนร่วมของกิจกรรมสร้างความประทับใจได้นำภูมิปัญญาท้องถิ่นจัดทำเป็นกิจกรรมการนวดแผนโบราณที่เน้นการนวดไล่ลมทำให้มีสุขภาพและผิวพรรณดี มีการนำผลิตภัณฑ์สมุนไพรมาใช้ในการนวดด้วยการแช่เท้าด้วยสมุนไพร และลูกประคบสมุนไพร โดยใช้สมุนไพรที่มีอยู่ในชุมชน ได้มีการพัฒนาวัสดุอุปกรณ์และวิธีการต้มสมุนไพรที่ใช้ในการแช่เท้าให้เหมาะสมกับการบริการถือได้ว่าเป็นการนำความรู้ใหม่มาเพิ่มเติมความรู้ในชุมชน เป็นการนำนวัตกรรมมาใช้ในชุมชน สอดคล้องกับ Sunanta, et al. (2014) พบว่าการอบรมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ทำให้ผู้เข้าร่วมโครงการเกิดกระบวนการเรียนรู้ สามารถนำความรู้นำไปใช้สร้างเสริมสุขภาพ ให้มีคุณภาพชีวิตดีขึ้นให้กับตนเองและครอบครัว เห็นคุณค่าตนเองมากขึ้น สามารถนำไปเผยแพร่เพื่อช่วยเหลือผู้อื่น และ Duanpenphon. (2016) พบว่าการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมโดยใช้สมุนไพรรักษาร่วมกับการนวดแผนไทยที่ใช้ลูกประคบ หรือใช้สมุนไพรรักษาร่วมเพื่อบำบัดและการรักษาป้องกันโรคได้เป็นอย่างดี

2. หมอนวดมีความต้องการมีส่วนร่วมกับชุมชนท้องถิ่นเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และพึงพอใจมากที่ได้นำความรู้การนวดแผนโบราณที่เน้นการนวดไล่ลม การยืดเส้นประสาท มาใช้ควบคู่กับผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนประกอบมาจากสมุนไพรจากภูมิปัญญาท้องถิ่น การได้รับความชื่นชมจากนักท่องเที่ยว ความประทับใจ และอยากกลับมาเที่ยวซ้ำอีกทำให้หมอนวดมีความภาคภูมิใจ ยังเป็นการสร้างรายได้แก่คนในชุมชนทั้งอาชีพหลักหรืออาชีพเสริมสอดคล้องกับ Sunanta, et al. (2014) พบว่าผู้เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่ พึงพอใจและมีความรู้ความเข้าใจ สามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมด้วยการแพทย์แผนไทย สามารถนำไปใช้สร้างเสริมสุขภาพ และให้มีคุณภาพชีวิตดีขึ้นให้กับตนเองและครอบครัว เห็นคุณค่าตนเองมากขึ้น สามารถนำไปเผยแพร่เพื่อช่วยเหลือผู้อื่น

3. ชุมชนนำผลิตภัณฑ์สมุนไพรที่ได้มาจากภูมิปัญญาพื้นบ้านมาช่วยป้องกัน และรักษาอาการเจ็บปวดควบคู่กับการนวดแผนโบราณ ด้วยการแช่เท้าด้วยสมุนไพร ลูกประคบสมุนไพร และน้ำดื่มสมุนไพร สอดคล้องกับ Duanpenphon. (2016) พบว่าการจัดการเรียนรู้ภูมิปัญญานวดแบบพื้นบ้านโดยใช้สมุนไพรในชุมชน มีเรียนร่วมกับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยใช้สมุนไพรรักษาร่วมกับการนวดแผนไทยที่ใช้ลูกประคบ หรือใช้สมุนไพรรักษาร่วมเพื่อบำบัดและการรักษาป้องกันโรคได้เป็นอย่างดี

4. การยกระดับอาชีพพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรท้องถิ่น ได้ให้ผู้ประกอบการเรียนรู้ที่จะวินิจฉัยปัญหาของตนเองมีส่วนร่วมในการวางแผน ออกแบบ สอดคล้องกับ Nongluk, et al. (2017) พบว่าการพัฒนาในการแปรรูปพืชสมุนไพร ได้ร่วมกันออกแบบพัฒนาผลิตภัณฑ์ และบรรจุภัณฑ์ เพื่อให้เกิดความน่าสนใจ เกิดมูลค่าเพิ่มใน

ตัวผลิตภัณฑ์ สำหรับจัดทำผลิตภัณฑ์ต้นแบบการสร้างความแตกต่าง และอัตลักษณ์ของสมุนไพรท้องถิ่นนำไปพัฒนาต่อได้ของชุมชนบ้านปางมะขามป้อม คือ ยาต้มสมุนไพรและลูกประคบสมุนไพร สอดคล้องกับ Wiyade. (2013) พบว่า การพัฒนาต่อยอดสมุนไพรด้วยการทำลูกประคบ ด้วยการใช้เศษผ้าใยไหมเพิ่มสารเคอร์รีซินและไพเบอร์รีน โปรตีนจากไหมที่บำรุงผิวพรรณและป้องกันแสงแดด นำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์สุขภาพเพื่อการสร้างมูลค่าเพิ่ม และส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน และ Thong-on., et al. (2014) พบว่า ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีความเป็นไปได้ในเชิงการตลาด เป็นการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และตระหนักถึงปัญญาพื้นบ้าน และเป็นการกระตุ้นให้เกิดแนวคิดใหม่ในการมองเห็นถึงคุณค่าด้านวัสดุในท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้

1. ผู้ประกอบการโฮมสเตย์ ผู้นำชุมชนและคนในชุมชน ควรมีส่วนร่วมในการปลูกจิตสำนึกและสร้างความตระหนักของชุมชนในเรื่องสร้างเสริมสุขภาพ จัดกระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาการนวด พัฒนาการผลิตผลิตภัณฑ์สมุนไพร ผลิต ถาสินค้า หรือแบรนด์ของสินค้า ออกแบบบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ที่สามารถเก็บรักษาผลิตภัณฑ์ให้สามารถยืดอายุการเก็บรักษาให้นานขึ้น และควรหาช่องทางการจัดจำหน่ายให้มากขึ้น มีการโฆษณาในตลาดออนไลน์ ผลิตภัณฑ์ที่น่าสนใจของชุมชน
2. องค์การบริหารส่วนตำบล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรตรวจสอบคุณภาพมาตรฐานผลิตภัณฑ์ เป็นการสร้างความมั่นใจในคุณภาพของผลิตภัณฑ์ให้กับนักท่องเที่ยว จัดกิจกรรมในการสาธิตและแสดงผลผลิตของผลิตภัณฑ์ และจำหน่ายผลิตภัณฑ์ในพื้นที่รองรับนักท่องเที่ยว
3. สถาบันการศึกษา กระทรวงเกษตรและสหกรณ์และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรสนับสนุนและส่งเสริมให้การคำนวณต้นทุนผลิตภัณฑ์สมุนไพร ที่ยังไม่ได้มีการคำนวณต้นทุนการผลิตที่แท้จริง เนื่องจากส่วนใหญ่เป็นสมุนไพรที่หาได้ในชุมชน ส่งผลการตั้งราคาขายก็อาจผิดพลาดได้ และให้ความรู้เรื่องการแปรรูปและการจำหน่ายผลิตภัณฑ์สมุนไพร

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การพัฒนาการเรียนรู้วิธีการในการเพิ่มทักษะการนวดสปาและนวดน้ำมัน ตามความต้องการของนักท่องเที่ยว
2. ศึกษาพัฒนาการออกแบบผลิตภัณฑ์ ผลิต ถาสินค้าหรือแบรนด์ของสินค้าเพื่อสร้างความจดจำให้เป็นที่ต้องการของตลาด
3. ส่งเสริมการคำนวณต้นทุนผลิตภัณฑ์สมุนไพร เพื่อใช้ในการกำหนดราคาขายได้อย่างเหมาะสม
4. ศึกษาพัฒนาบรรจุภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าบรรจุภัณฑ์

References

- Kanjana-Aksorn, C. et al. (2018). Application of Local Knowledge for the Development of Community Wellness According to Age Group of Public Health Volunteers for Villages in Wipawadi District, Surat Thani Province. **Journal of Prachomklao College of Nursing, Phetchaburi Province**, 1(2), 30-45.
- Duanpenphon, C. (2016). Learning Traditional Massage with the Usage of Community Herbs. in **A Meeting of the 3rd National Academic Conference, Into the 2nd Decade. June, 17 2016 (pp.7-13)**. Nakorn Ratchasima : University of Nakorn Ratchasima.
- Eric, D. (2012). **The Effect of Training and Development on Employee Performance at Accra Polytechnic**. MBA. Ghana : Kwame Nkrumah University of Science and Technology.
- Kasama, K. (2019). Management Innovation for Sustainability in Homestay Development : Case study of Ban Pang Makham Pom, Chiang Rai Province. **Area Based Development Research Journal**, 11(3), 270-290.
- Khunawut, B. (2015). **Community Innovation**. [Online]. Available : <http://www.nia.or.th/innolinks/page.php?issue=201501§ion=4> [2018, July 16].
- Nongluk, J., et al. (2017). **The Development of Processing Herbs Based on Local Intelligence from the Variety of Biodiversity Resources to Improve Community's Economy: the Case Study of Bhan Phopattana, Tambon Khonthi, Amphoe Mueang, Kamphaeng Phet Province**. Kamphaeng Phet : Kamphaeng Phet Rajabhat University.
- San Sali Sub District Administrative Organization. (2018). **Basic Information of San Sali Sub District Administrative Organization**. [Online]. Available : www.sansalee.go.th/index.php [2018, December 10].
- Saparot, S. (2017). **Thai Traditional Medicine in the Era of Thailand 4.0**. [Online]. Available : <http://www.siamedunews.com/articles/42326565> [2019, January 22].
- Sunanta, O., et al. (2014). **Health Promotion for Elderly People with Thai Traditional Medicine**. Chonburi : Burapha University.
- Wiyade, R. (2013). **Conservation, Development, and Sharing of Local Wisdom on Community Healthcare in Kam Phi, Borabue District, Mahasarakham**. Mahasarakham : The Research Institute of Northeastern Art and Culture Mahasarakham University.

- The Chaipattana Foundation. (2018). **Self-Reliance Development Concept for Agriculturists Under the Royal Initiative**. [Online]. Available : http://www.chaipat.or.th/site_content/item/283-self-reliance.html [2019, January 16].
- Thong-on, Y., et al. (2014). Local wisdom: Creating the environmentally friendly materials. **Veridian E-Journal**, 7, 192-204.

แนวทางการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา ส่งเสริมจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษา วิชาชีพครู

Learning Management Guideline using by Contemplative Education to Enhance Teachers Spirituality of Pre-Service Teachers

ชาญณรงค์ วิเศษสัตย์*

Channarong Wisetsat

วาสนาไทย วิเศษสัตย์**

Wassanathai Wisetsat

Received : March 20, 2019

Revised : July 8, 2019

Accepted : September 18, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบและแนวทางการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาส่งเสริมจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาวิชาชีพครู ดำเนินการวิจัย 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 สังเคราะห์เอกสารแหล่งข้อมูล ได้แก่ เอกสารงานวิจัย และ ผู้เชี่ยวชาญในการพิจารณาความสอดคล้องระหว่างแนวคิดพื้นฐานกับแนวทางการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาที่พัฒนาขึ้น เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบสังเคราะห์แนวทางการจัดการเรียนรู้และแบบประเมินความสอดคล้องระหว่างแนวคิดพื้นฐานกับแนวทางการจัดการเรียนรู้ ระยะที่ 2 ศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์ แหล่งข้อมูล ได้แก่ ศูนย์จิตตปัญญาศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล และโรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา ผู้เชี่ยวชาญในการพิจารณาความสอดคล้อง เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบสังเกตการจัดกิจกรรมจิตตปัญญาศึกษาและแบบสัมภาษณ์การจัดกิจกรรมจิตตปัญญาศึกษา ระยะที่ 3 พัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาส่งเสริมจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาวิชาชีพครู แหล่งข้อมูล ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญในการพิจารณาความสอดคล้องระหว่างแนวทางการจัดการเรียนรู้กับจิตตปัญญาความเป็นครู เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างแนวทางการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษากับจิตตปัญญาความเป็นครู และแบบประเมินความเหมาะสมของแนวทางการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา ผลการวิจัยพบว่าองค์ประกอบของจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาวิชาชีพครู มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การรับผิดชอบหน้าที่ของครู

*อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

Faculty of Education Roi Et Rajabhat University

**หัวหน้างานแนะแนวการศึกษา โรงเรียนรณย์บุรีพิทยาคม รัชมังคลาภิเษก

Head of Education Guidance, Romburipittayakhom Ratchamungklapisek

2) การเสียสละในงานของครู 3) ความเสมอภาคต่อนักเรียน และ 4) ความเชื่อมั่นในศักยภาพมนุษย์ แนวทางการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาเพื่อส่งเสริมจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาวิชาชีพครู มี 4 แนวทาง ได้แก่ การสร้างแรงบันดาลใจแก่นักศึกษาวิชาชีพครูในการเรียนรู้ การใช้หลักจิตวิทยาด้านบวกในการจัดการเรียนการสอน การให้นักศึกษาวิชาชีพครูร่วมกิจกรรมจิตตปัญญาศึกษา และการสร้างวิถีปฏิบัติในชุมชนหล่อหลอมจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาวิชาชีพครู สำหรับกิจกรรมจิตตปัญญาศึกษา มี 6 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมกำกับสติ กิจกรรมการยืดหยุ่นร่างกาย กิจกรรมการสร้างสรรค์ กิจกรรมเรื่องเล่าเร้าพลัง กิจกรรมสุนทรียสนทนา และ กิจกรรมการให้ข้อมูลด้านบวก

คำสำคัญ : จิตวิญญาณความเป็นครู / นักศึกษาวิชาชีพครู / การจัดการเรียนรู้

ABSTRACT

This research aimed to study Learning Management Guideline using by Contemplative Education to Enhance Teachers Spirituality of Pre-Service Teachers. There were three phases of the study. First, The researcher analyzed the related documents : researches and 5 Specialist. Research instruments were component synthesis form and suitability assessment form. Second, The fieldwork was applied for authentic study : 2 Academy study are Contemplative Education Center of Mahidol University and Lamplaimat Pattana School. Research instruments were Activities observation form, Activities interview form, Relations analysis form and Suitability assessment form. Three, The Development Learning Management Guideline using by Contemplative Education to Enhance Teachers Spirituality of Pre-Service Teachers. Research instruments were Learning management analysis form and Suitability assessment form. The results showed that : The components of Teachers Spirituality of Pre-Service Teachers have 4 components; (1) Teacher responsibility, (2) Charity, (3) Treat students equality and (4) Faith in mankind's competency. The Learning Management Guideline using by Contemplative Education to Enhance Teachers Spirituality of Pre-Service Teachers have 4 guidelines; (1) Inspiration, (2) Positive Psychology, (3) Contemplative Activities and (4) Create a community way. The Contemplative Activities have 6 Activities; (1) Consciousness activities, (2) Movement activity, (2) Creative activities, (3) Story telling activity, (4) Dialogue activities, (5) Dialogue activities and (6) Providing positive information

Keywords : Teachers Spirituality / Pre-service Teachers / Teaching and Learning

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การที่มนุษย์จะเติบโตเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ได้นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับการเลี้ยงดูและอบรมสั่งสอนอย่างมีคุณภาพ ครุฑนั้นว่าเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนามนุษย์ให้เติบโตสมบูรณ์ การที่ครูจะสามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ไม่เพียงแต่ต้องมีความรู้และทักษะการสอนที่ดีเท่านั้น แต่ยังต้องมีจิตวิญญาณความเป็นครู (Teachers Spirituality) อีกด้วย (De Souza, Bone & Watson, 2016, pp.135-146) จิตวิญญาณความเป็นครูนั้นประกอบด้วย การรับผิดชอบหน้าที่ของครู การเสียสละในงานของครู ความเสมอภาคต่อนักเรียน และความเชื่อมั่นในศักยภาพมนุษย์ (Lawthong & Visessuvanapoom, 2010, pp.25-54) ครูที่มีจิตวิญญาณความเป็นครูจะใส่ใจ ห่มแท มุ่งมั่น และพัฒนานักเรียนเต็มศักยภาพที่เขาจะมี จนนักเรียนประสบผลสำเร็จในการเรียนรู้ (Brantmeier, Lin. & Miller, 2010, pp.185-208)

ในบริบทการศึกษาโลก มหาวิทยาลัยชั้นนำหลายแห่งได้เห็นความสำคัญของการส่งเสริมจิตวิญญาณความเป็นครู อาทิเช่น มหาวิทยาลัยนาโรปะ (Naropa University) (Simmer-Brown, 2009, pp.88-101) เป็นมหาวิทยาลัยในประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีการออกแบบการเรียนการสอนโดยใช้จิตตปัญญาศึกษาส่งเสริมความเป็นครูของนักศึกษามาเป็นเวลายาวนาน มหาวิทยาลัยเซตันฮอลล์ (Seton Hall University) เป็นมหาวิทยาลัยเก่าแก่และมีชื่อเสียงของประเทศสหรัฐอเมริกาก็เห็นความสำคัญของคุณลักษณะความเป็นครูของนักศึกษา โดยให้การสนองตามแนวจิตตปัญญา มาใช้ในการพัฒนานักศึกษา (Pizzuto, 2018) รัฐแมสซาชูเซตส์ ตะวันตก (Western Massachusetts) ประเทศสหรัฐอเมริกามีการส่งเสริมจิตวิญญาณความเป็นครู โดยการจัดตั้งศูนย์จิตตปัญญาเป็นองค์กรไม่แสวงผลกำไร มีวัตถุประสงค์ขององค์กรเพื่อเปลี่ยนแปลงการศึกษา ระดับอุดมศึกษา โดยมีการสนับสนุนและส่งเสริมการใช้แนวคิดและมุมมองเพื่อการสร้างการเรียนรู้และสภาพแวดล้อม ตลอดจนการวิจัยให้เกิดสังคมที่ยุติธรรม ความเห็นอกเห็นใจกัน และจิตวิญญาณความเป็นครู (Duerr, 2015) นอกจากนี้ยังมีสถาบันอุดมศึกษาอื่นๆ ที่ได้เห็นความสำคัญของจิตวิญญาณความเป็นครูโดยได้ส่งเสริมคุณลักษณะความเป็นครูให้แก่นักศึกษาโดยใช้แนวทางจิตตปัญญาศึกษาอีกหลายแห่ง อาทิเช่น มหาวิทยาลัยฉือจี้ (Tzu Chi University) ประเทศไต้หวัน และสถาบันศรีสัตยา (Sathya Institute of Higher Learning) ประเทศอินเดีย (Wongkamjan, 2013, p.17)

ในบริบทการศึกษาไทยเองมีความต้องการส่งเสริมจิตวิญญาณความเป็นครูนักศึกษาวิชาชีพครูเป็นอย่างยิ่งดังที่ประชุมอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏทั่วประเทศได้ระบุเป็นเชิงนโยบายไว้ในยุทธศาสตร์ใหม่ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ในยุทธศาสตร์ที่ 2 การผลิตและพัฒนาครู โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาครูให้เป็นครูมืออาชีพมีจิตวิญญาณความเป็นครู (At the meeting of the President of Rajabhat Universities Nationwide, 2017, p.6) และระบุในมาตรฐานความรู้วิชาชีพครู ฐานสมรรถนะ ซึ่งได้กำหนดความรู้ และคุณลักษณะพื้นฐานของครูที่แสดงออกในการจัดการเรียนการสอน และการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งในด้านคุณลักษณะความเป็นครูกำหนดว่าต้องมีคุณลักษณะการแสดงออกที่สะท้อนถึงการเป็นผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู (Secretariat Office of the Teachers Council of Thailand, 2018, p.4) นอกจากนี้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยพบว่า จิตวิญญาณความเป็นครูยังเป็นคุณลักษณะสำคัญของครูมืออาชีพ (Chalakbang, 2016, pp.123-128)

และจากการศึกษาพบว่าในประเทศไทยมีการใช้แนวทางจิตตปัญญาศึกษาสำหรับพัฒนาครูที่ชัดเจน 2 แห่งคือ ศูนย์จิตตปัญญาศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล และ กิจกรรมจิตศึกษาของโรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา (Chaiyabang, 2018, pp.77-108; Asdornnithee, 2013) แต่ยังไม่มีความชัดเจนในการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมจิตตปัญญาความเป็นครูของนักศึกษาวิชาชีพครู

ดังนั้นผู้วิจัยในฐานะที่รับผิดชอบในการผลิตบัณฑิตวิชาชีพครู จึงเห็นว่าจิตตปัญญาความเป็นครูเป็นเรื่องที่มีความสำคัญที่ควรส่งเสริมให้เกิดขึ้นกับนักศึกษาวิชาชีพครู เมื่อจบไปเป็นครูจึงจะสามารถพัฒนาเยาวชนไทยให้เติบโตเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ได้ ด้วยเหตุผลที่สำคัญดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาส่งเสริมจิตตปัญญาความเป็นครูของนักศึกษาวิชาชีพครู

จึงได้สังเคราะห์แนวทางการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา ซึ่งประกอบด้วยแนวคิดของ Chaiyabang (2018) แนวคิดของ Asdornnithee (2013) และแนวคิดของ Duerr, (2014) ทำให้ได้แนวทางการจัดการเรียนรู้ 4 แนวทาง ได้แก่ การสร้างแรงบันดาลใจ การใช้จิตวิทยาด้านบวก การเรียนรู้กิจกรรมจิตตปัญญาศึกษา และการสร้างวิถีปฏิบัติ อันจะเป็นแนวทางในการส่งเสริมจิตตปัญญาความเป็นครูให้แก่ครูศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ของประเทศไทยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาองค์ประกอบและแนวทางการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาส่งเสริมจิตตปัญญาความเป็นครูของนักศึกษาวิชาชีพครู

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยโดยแบ่งขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การสังเคราะห์เอกสาร

แหล่งข้อมูล

1. เอกสารงานวิจัยในประเทศและต่างประเทศ เกี่ยวกับการส่งเสริมจิตตปัญญาความเป็นครูของนักศึกษาวิชาชีพครู ที่สืบค้นจากฐานข้อมูล 4 ฐาน ได้แก่ Thailis Research Gate Springer และ Google Scholar ซึ่งผู้วิจัยเลือกแบบเจาะจง งานวิจัยในประเทศและต่างประเทศทั้งสิ้น จำนวน 52 เรื่อง

2. ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน จำนวน 5 ท่าน ในการพิจารณาความสอดคล้องสัมพันธ์ระหว่าง แนวคิดพื้นฐานกับแนวทางการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสังเคราะห์แนวทางการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาส่งเสริมจิตตปัญญาความเป็นครูของนักศึกษาวิชาชีพครูจากแนวคิดพื้นฐาน ออกแบบในลักษณะเป็นตาราง

2. แบบประเมินความสอดคล้อง ระหว่าง แนวคิดพื้นฐานกับแนวทางการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาส่งเสริมจิตตปัญญาความเป็นครูของนักศึกษาวิชาชีพครูที่พัฒนาขึ้น

ขั้นตอนดำเนินงาน

1. ศึกษาเอกสารงานวิจัยในประเทศไทยและต่างประเทศ จำนวน 52 เรื่อง สำหรับพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาส่งเสริมจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาวิชาชีพครู
2. ศึกษาแนวคิดพื้นฐานสำหรับกำหนดองค์ประกอบของจิตตปัญญาศึกษาความเป็นครูของนักศึกษาวิชาชีพครู ได้แก่ แนวคิดของ Lawthong. & Visessuvanapoom. (2010, pp.25-54)
3. ศึกษาแนวคิดพื้นฐานสำหรับสังเคราะห์เป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาส่งเสริมจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาวิชาชีพครู ได้แก่ แนวคิดจิตศึกษาของ Chaiyabang. (2018) โรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา แนวคิดจิตตปัญญาศึกษาของ Asdornnithee. (2013) ศูนย์จิตตปัญญาศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล และแนวคิดต้นไม้งานจิตตปัญญาศึกษาของ Duerr. (2014)
4. สังเคราะห์แนวทางการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาส่งเสริมจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาวิชาชีพครู จากแนวคิดพื้นฐานที่ศึกษา จะได้ว่าจิตตปัญญาศึกษาความเป็นครู มี 4 องค์ประกอบ และแนวทางการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญามี 4 แนวทาง
5. ประเมินความสอดคล้องของการสังเคราะห์แนวทางการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาส่งเสริมจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาวิชาชีพครู โดยผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน จำนวน 5 ท่าน พร้อมให้ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยของระยะที่ 1 การสังเคราะห์เอกสาร แสดงผลการวิจัย ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การสังเคราะห์แนวทางการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาส่งเสริมจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาวิชาชีพครู

รายการ	แนวคิดพื้นฐาน	องค์ประกอบ
จิตตปัญญา ความเป็นครู ของนักศึกษา วิชาชีพครู	ดัดแปลงแนวคิดของ Lawthong. & Visessuvanapoom. (2010, pp.25-54)	จิตตปัญญาความเป็นครูของนักศึกษาวิชาชีพครู มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1. การรับผิดชอบหน้าที่ของครู 2. การเสียสละในงานของครู 3. ความเสมอภาคต่อนักเรียน 4. ความเชื่อมั่นในศักยภาพมนุษย์

ตารางที่ 1 (ต่อ)

รายการ	แนวคิดพื้นฐาน	องค์ประกอบ
แนวทางการจัดการเรียนรู้จิตปัญญาศึกษาส่งเสริมจิตวิญญาณความเป็นครูนักศึกษาวิชาชีพครู	1. แนวคิดจิตศึกษาของ Chaiyabang. (2018) โรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา 2. แนวคิดจิตตปัญญาศึกษาของ Asdornnithee. (2013) ศูนย์จิตตปัญญาศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล 3. แนวคิดต้นไม้แห่งจิตตปัญญาศึกษา ของ Duerr (2015)	แนวทางการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาส่งเสริมจิตวิญญาณความเป็นครูนักศึกษาวิชาชีพครู ประกอบด้วย 4 แนวทาง ได้แก่ 1. การสร้างแรงบันดาลใจ 2. การใช้จิตวิทยาต้านบวก 3. การเรียนรู้กิจกรรมจิตตปัญญาศึกษา ได้แก่ 3.1 กิจกรรมกำกับสติ 3.2 กิจกรรมการยืดหยุ่นร่างกาย 3.3 กิจกรรมการสร้างสรรค์ 3.4 กิจกรรมเรื่องเล่าเร้าพลัง 4. การสร้างวิถีปฏิบัติ

จากตารางที่ 1 พบว่าองค์ประกอบของจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาวิชาชีพครู ผู้วิจัยได้แปลงแนวคิดของ Lawthong. & Visessuvanapoom. (2010, pp.25-54) มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ การรับผิดชอบหน้าที่ของครู การเสียสละในงานของครู ความเสมอภาคต่อนักเรียน และความเชื่อมั่นในศักยภาพมนุษย์ แนวทางการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาส่งเสริมจิตวิญญาณความเป็นครูนักศึกษาวิชาชีพครู ใช้แนวคิดจิตศึกษาของ Chaiyabang. (2018, pp.77-108) โรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา แนวคิดจิตตปัญญาศึกษาของ Asdornnithee. (2013) ศูนย์จิตตปัญญาศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล และแนวคิดต้นไม้แห่งจิตตปัญญาศึกษาของ Duerr. (2015) ได้แนวทางการจัดการเรียนรู้ 4 แนวทาง สำหรับส่งเสริมให้เกิดจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาวิชาชีพครู คือ การสร้างแรงบันดาลใจ การใช้จิตวิทยาต้านบวก การเรียนรู้กิจกรรมจิตตปัญญาศึกษา และการสร้างวิถีปฏิบัติ สำหรับกิจกรรมจิตตปัญญาศึกษา ประกอบด้วย 5 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมกำกับสติ กิจกรรมการยืดหยุ่นร่างกาย กิจกรรมการสร้างสรรค์ และกิจกรรมเรื่องเล่าเร้าพลัง

ระยะที่ 2 ศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์ ณ สถานศึกษาที่มีการจัดกิจกรรมจิตตปัญญาศึกษา

แหล่งข้อมูล

1. โรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา ศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์ในการจัดการเรียนรู้ของกิจกรรมจิตศึกษา สังเกตการจัดกิจกรรม สัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง
2. มหาวิทยาลัยมหิดล ศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์การจัดอบรมพัฒนาครูของศูนย์จิตตปัญญาศึกษา สังเกตการจัดกิจกรรม สัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง
3. ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน จำนวน 5 ท่าน ในการพิจารณาความสอดคล้อง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสังเกตการจัดกิจกรรมจิตตปัญญาศึกษา เป็นการสังเกตการจัดกิจกรรมจิตตปัญญาศึกษาของอาจารย์ผู้สอนมีความเกี่ยวข้องกับแนวคิดพื้นฐานที่กำหนดไว้หรือไม่ ซึ่งจะสังเกต 4 ประเด็น
2. แบบสัมภาษณ์การจัดกิจกรรมจิตตปัญญาศึกษา เป็นแบบกึ่งโครงสร้าง มีข้อคำถามจำนวน 5 ข้อ ขั้นตอนการดำเนินงาน
 1. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องในการสร้างแบบสังเกตการจัดกิจกรรมจิตตปัญญาศึกษาและแบบสัมภาษณ์การจัดกิจกรรมจิตตปัญญาศึกษา
 2. สร้างแบบสังเกต และแบบสัมภาษณ์ แล้วให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความสอดคล้องเหมาะสม และปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญจนได้ ฉบับสมบูรณ์
 3. ศึกษาข้อมูล ณ โรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา โดยศึกษาข้อมูลการจัดการเรียนรู้ของกิจกรรมจิตตปัญญา สังเกตการจัดกิจกรรมและบันทึกผลในแบบสังเกตการจัดกิจกรรม จากนั้นสัมภาษณ์ครูผู้จัดกิจกรรมเพิ่มเติมโดยใช้แบบสัมภาษณ์
 4. ศึกษาข้อมูล ณ มหาวิทยาลัยมหิดล โดยศึกษาข้อมูลการจัดอบรมของศูนย์จิตตปัญญาศึกษา สังเกตการจัดกิจกรรมและบันทึกผลในแบบสังเกตการจัดกิจกรรม จากนั้นสัมภาษณ์อาจารย์ผู้จัดกิจกรรมเพิ่มเติมโดยใช้แบบสัมภาษณ์
 5. จากนั้นผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่สังเกตได้จากทั้ง 2 แห่ง แกะไขปรับปรุง องค์ประกอบ และแนวทางการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาส่งเสริมจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาวิชาชีพครูให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น โดยเพิ่ม 2 กิจกรรมในส่วนของแนวทางการเรียนรู้กิจกรรมจิตตปัญญาศึกษา ได้แก่ กิจกรรมสุนทรียสนทนา และกิจกรรมการให้ข้อมูลด้านบวก

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยของระยะที่ 2 ศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์ ณ สถานศึกษาที่มีการจัดกิจกรรมจิตตปัญญาศึกษา แสดงผลการวิจัย ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การปรับปรุงแนวทางการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา จากการศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์

สถานศึกษา	การเก็บข้อมูล	แนวทางการจัดการเรียนรู้ (เดิม)	แนวทางการจัดการเรียนรู้ (ใหม่)
โรงเรียน ลำปลายมาศ พัฒนา	สังเกตการจัด กิจกรรมจิตตศึกษา	ประกอบด้วย 4 แนวทาง ได้แก่ 1. การสร้างแรงบันดาลใจ 2. การใช้จิตวิทยาด้านบวก 3. การเรียนรู้กิจกรรมจิตตปัญญา ศึกษา ได้แก่ 3.1 กิจกรรมกำกับสติ	ประกอบด้วย 4 แนวทาง ได้แก่ 1. การสร้างแรงบันดาลใจ 2. การใช้จิตวิทยาด้านบวก 3. การเรียนรู้กิจกรรมจิตตปัญญา ศึกษา ได้แก่ 3.1 กิจกรรมกำกับสติ 3.2 กิจกรรมการยืดหยุ่นร่างกาย
	สัมภาษณ์ครูผู้จัด กิจกรรมเพิ่มเติม		
มหาวิทยาลัย มหิดล	สังเกตการจัด กิจกรรมจิตต ปัญญาศึกษา		

ตารางที่ 2 (ต่อ)

สถานศึกษา	การเก็บข้อมูล	แนวทางการจัดการเรียนรู้ (เดิม)	แนวทางการจัดการเรียนรู้ (ใหม่)
	สัมภาษณ์อาจารย์ ผู้จัดกิจกรรม เพิ่มเติม	3.2 กิจกรรมการยืดหยุ่น ร่างกาย 3.3 กิจกรรมการสร้างสรรค์ 3.4 กิจกรรมเรื่องเล่าเร้าพลัง 4. การสร้างวิถีปฏิบัติ	3.3 กิจกรรมการสร้างสรรค์ 3.4 กิจกรรมเรื่องเล่าเร้าพลัง 3.5 กิจกรรมสุนทรียสนทนา 3.6 กิจกรรมให้ข้อมูลด้านบวก 4. การสร้างวิถีปฏิบัติ

จากตารางที่ 2 พบว่า จากการศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์ทำให้ได้แนวทางการจัดการเรียนรู้ใหม่ซึ่งพัฒนาจากแนวทางการจัดการเรียนรู้เดิม ประกอบด้วย 4 แนวทาง คือ การสร้างแรงบันดาลใจ การใช้จิตวิทยา ด้านบวก การเรียนรู้กิจกรรมจิตตปัญญาศึกษา และการสร้างวิถีปฏิบัติ สำหรับกิจกรรมจิตตปัญญาศึกษา ประกอบด้วย 5 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมกำกับสติ กิจกรรมการยืดหยุ่นร่างกาย กิจกรรมการสร้างสรรค์ กิจกรรมเรื่องเล่าเร้าพลัง กิจกรรมสุนทรียสนทนา และกิจกรรมให้ข้อมูลด้านบวก

ระยะที่ 3 พัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาส่งเสริมจิตวิญญาณความเป็นครูของ นักศึกษาวิชาชีพครู

แหล่งข้อมูล

1. ผู้เชี่ยวชาญในการพิจารณาความสอดคล้องของแนวทางการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษากับจิต วิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาวิชาชีพครู

เครื่องมือวิจัย

1. แบบวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ระหว่างแนวทางการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษากับจิตวิญญาณ ความเป็นครูของนักศึกษาวิชาชีพครู โดยออกแบบในลักษณะตาราง มีจำนวน 4 ข้อ

2. แบบประเมินความเหมาะสมของแนวทางการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาส่งเสริมจิตวิญญาณ ความเป็นครูของนักศึกษาวิชาชีพครู เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ มีจำนวน 6 ข้อ ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. ผู้วิจัยวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง แนวทางการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษากับจิตวิญญาณ ความเป็นครูของนักศึกษาวิชาชีพครู โดยวิเคราะห์ลงในแบบวิเคราะห์ความสัมพันธ์

2. ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ประเมินความสอดคล้อง (IOC) จากแบบวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ซึ่งได้ ค่าดัชนีความสอดคล้องทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในช่วง (0.67-0.89)

3. และให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ประเมินความเหมาะสมของแนวทางการจัดการเรียนรู้จิตต ปัญญาศึกษาส่งเสริมจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาวิชาชีพครู ซึ่งได้ค่าดัชนีความเหมาะสมมีค่าเฉลี่ยอยู่ ในช่วง (4.22-4.78) นอกจากนี้ผู้เชี่ยวชาญยังให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

4. ผู้วิจัยปรับปรุงตามข้อเสนอแนะผู้เชี่ยวชาญจนได้แนวทางการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาเพื่อ ส่งเสริมจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาวิชาชีพครูฉบับสมบูรณ์

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยระยะที่ 3 พัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาส่งเสริมจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาวิชาชีพครู แสดงดังตารางที่ 3

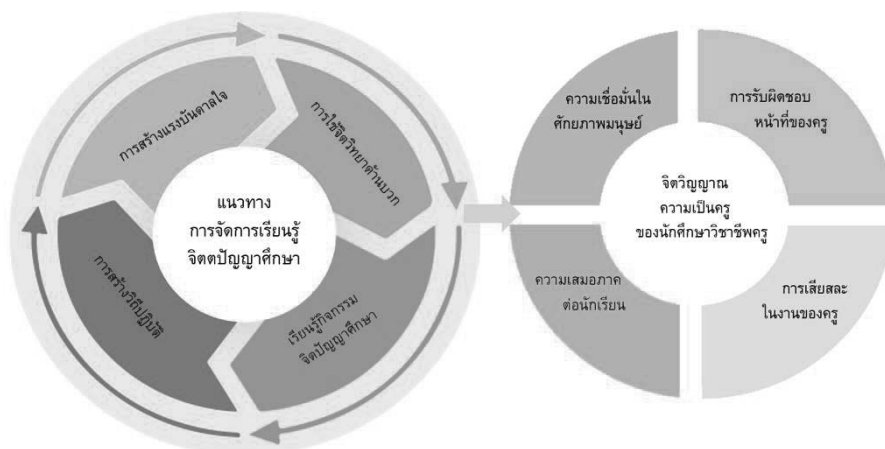
ตารางที่ 3 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างแนวทางการจัดการเรียนรู้กับการส่งเสริมจิตวิญญาณความเป็นครู

แนวทางการจัดการเรียนรู้ จิตตปัญญาศึกษา	การส่งเสริมจิตวิญญาณความเป็นครูนักศึกษาวิชาชีพครู			
	การรับผิดชอบ หน้าที่ของครู	การเสียสละ ในงานของ ครู	ความเสมอ ภาคต่อ นักเรียน	ความเชื่อมั่นใน ศักยภาพมนุษย์
1. การสร้างแรงบันดาลใจ	✓	✓	✓	✓
2. การใช้จิตวิทยาต้านบวก	✓	✓	✓	✓
3. เรียนรู้กิจกรรมจิตตปัญญาศึกษา	✓	✓	✓	✓
4. การสร้างวิถีปฏิบัติ	✓	✓	✓	✓

จากตาราง 3 จะได้ว่าแนวทางการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาส่งเสริมจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาวิชาชีพครู มี 4 แนวทาง คือ การสร้างแรงบันดาลใจ การใช้จิตวิทยาต้านบวก การเรียนรู้กิจกรรมจิตตปัญญาศึกษา และการสร้างวิถีปฏิบัติ ซึ่งทุกแนวทางจะส่งเสริมจิตวิญญาณความเป็นครูนักศึกษาวิชาชีพครูทั้ง 4 องค์ประกอบ ได้แก่ การรับผิดชอบหน้าที่ของครู การเสียสละในงานของครู ความเสมอภาคต่อนักเรียน และ ความเชื่อมั่นในศักยภาพมนุษย์

สรุปผลการวิจัย

องค์ประกอบของจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาวิชาชีพครู มี 4 องค์ประกอบ คือ 1) การรับผิดชอบหน้าที่ของครู 2) การเสียสละในงานของครู 3) ความเสมอภาคต่อนักเรียน และ 4) ความเชื่อมั่นในศักยภาพมนุษย์ สำหรับแนวทางการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาเพื่อส่งเสริมจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาวิชาชีพครู มีแนวทางการจัดการเรียนรู้ 4 แนวทาง สรุปดังภาพประกอบ 1

ภาพที่ 1 แนวทางการจัดการเรียนรู้จิตปัญญาศึกษาส่งเสริมจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาวิชาชีพครู

จากภาพที่ 1 จะได้ว่าแนวทางการจัดการเรียนรู้สำหรับส่งเสริมให้เกิดจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาวิชาชีพครู มี 4 แนวทาง ได้แก่ การสร้างแรงบันดาลใจให้นักศึกษาวิชาชีพครูในการเรียนรู้ การใช้หลักจิตวิทยาด้านบวกในการจัดการเรียนการสอน การให้นักศึกษาวิชาชีพครูร่วมกิจกรรมจิตปัญญาศึกษา และการสร้างวิถีปฏิบัติในชุมชนหล่อหลอมจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาวิชาชีพครู สำหรับกิจกรรมจิตปัญญาศึกษา มี 5 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมกำกับสติ กิจกรรมการยืดหยุ่นร่างกาย กิจกรรมการสร้างสรรค์ กิจกรรมเรื่องเล่าเร้าพลัง กิจกรรมสุนทรียสนทนา และกิจกรรมการให้ข้อมูลด้านบวก

อภิปรายผลการวิจัย

องค์ประกอบของจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาวิชาชีพครู โดยการดัดแปลงแนวคิดของ Lawthong. & Visessuvanapoom. (2010, pp.25-54) มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การรับผิดชอบหน้าที่ของครู (Teacher Responsibility) 2) การเสียสละในงานของครู (Teacher Charity) 3) ความเสมอภาคต่อนักเรียน (Treat Students Equally) และ 4) ความเชื่อมั่นในศักยภาพมนุษย์ (Believe in Human Competency) สอดคล้องกับ Chalakbang. (2016, pp.123-128) จิตวิญญาณความเป็นครูประกอบด้วย 1) คุณลักษณะส่วนตัว และการมีคุณธรรม จริยธรรม 2) การตระหนักรู้และปฏิบัติตามวิถีความเป็นครู เช่น ทำงานเพื่อเด็ก ปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู เปนแบบอย่างที่ดี เป็นต้น 3) รักและศรัทธาในวิชาชีพครู 4) ความเชี่ยวชาญในการสอน และ 5) การพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และสอดคล้องกับ Tongpetchdaesho. & Pongsapitch. (2015, pp.79-88) อาจารย์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ ได้กล่าวว่า จิตวิญญาณความเป็นครูประกอบด้วย 1) ด้านเจตคติที่ดีต่ออาชีพครู 2) ด้านความรักความเมตตาต่อศิษย์ 3) ด้านความเสียสละ 4) ด้านความอดทน 5) ด้านความซื่อสัตย์ และ 6) ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ศิษย์ ในส่วนของแนวทางการจัดการเรียนรู้จิตปัญญาศึกษาส่งเสริมจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาวิชาชีพครู มี 4 แนวทาง ได้แก่ 1) การสร้างแรงบันดาลใจ (Inspiration) นักศึกษาวิชาชีพครูในการเรียนรู้ 2) การใช้หลักจิตวิทยาด้านบวก (Positive Psychology) ในการจัดการเรียนการสอน 3) การให้นักศึกษาวิชาชีพครูร่วมกิจกรรมจิตปัญญาศึกษา

(Contemplation Activities) และ 4) การสร้างวิถีปฏิบัติในชุมชน (The Best Practice Way) หล่อหลอมจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาวิชาชีพครู สำหรับกิจกรรมจิตตปัญญาศึกษา มี 5 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมกำกับสติ (Conscious Activities) ตัวอย่างกิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมกำกับสติจากเบนยิมกระตุ้นการเรียนรู้ของครู กิจกรรมการกำกับสติจากการอ่านหนังสือภาวะความเป็นครู และกิจกรรมการกำกับสติจากการฟังโอวาทธรรมสอนครู เป็นต้น กิจกรรมการยืดหยุ่นร่างกาย ตัวอย่างกิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมโยคะกับการเรียนรู้ กิจกรรมเดินให้ใจครูสงบ และกิจกรรมการฝึกสมาธิครูผ่านการเคลื่อนไหว เป็นต้น กิจกรรมการสร้างสรรค์ (Creative Activities) ตัวอย่างกิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมการจินตนาการชีวิตครูเพื่อแผ่นดิน กิจกรรมการออกแบบการเรียนรู้สร้างครูให้แผ่นดิน และกิจกรรมการจำลองชีวิตครูเพื่อศิษย์ เป็นต้น กิจกรรมเรื่องเล่าเร้าพลัง (Story Activities) ตัวอย่างกิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมการถอดบทเรียนชีวิตครูเกษียณ กิจกรรมแลกเปลี่ยนมุมมองการเป็นครูเพื่อศิษย์ และกิจกรรมการฟังแบบลึกซึ้งจากพระราชดำรัสในหลวง เป็นต้น กิจกรรมสนทรียสนทนา (Dialogue) ตัวอย่างกิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมการขอบคุณช่วงชีวิตแห่งความเป็นครู กิจกรรมการอ่านและเล่าหนังสือแห่งความเป็นครู และกิจกรรมการรับฟังแบบลึกซึ้ง เป็นต้น และกิจกรรมการให้ข้อมูลด้านบวก (Add Positive Data) ตัวอย่างกิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมการสแกนร่างกายให้ผ่อนคลายหลัก กิจกรรมการใส่ข้อมูลด้านบวกให้เป็นครูที่มีพลัง และกิจกรรมส่งผ่านจิตวิญญาณความเป็นครู เป็นต้น (Chaiyabang, 2018, pp.77-108; Asdornnithee, 2013; Duerr, 2015) สอดคล้องกับการพัฒนางานกิจกรรมจิตศึกษาของ Thongmee. (2016) ที่ได้พัฒนากิจกรรมจิตศึกษาด้วยกิจกรรมจิตศึกษาที่มีกิจกรรมหลากหลาย และพัฒนาในรูปแบบแผนการจัดการเรียนรู้จิตศึกษาเพื่อพัฒนาปัญญาภายใน ซึ่งเผยแพร่ออนไลน์ไว้ที่ <https://sites.google.com/site/jittasuksa> นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ Wisetsat. (2013) ที่ได้เรียบเรียงกิจกรรมแนวจิตตปัญญาอย่างหลากหลายอีก 100 กิจกรรม เผยแพร่ทั้งแบบรูปเล่มหนังสือและบนฐานข้อมูลอินเทอร์เน็ต โดยสามารถเรียนรู้เพิ่มเติมได้ที่ <http://jitrueru.blogspot.com> และจากที่อภิปรายมาจะเห็นว่าจิตวิญญาณความเป็นครูเป็นสิ่งสำคัญเร่งด่วนที่ควรส่งเสริมให้กับนักศึกษาวิชาชีพครูตั้งระดับเป็นเชิงนโยบายไว้ในมาตรฐานความรู้วิชาชีพครู ฐานสมรรถนะของครูสภา ซึ่งได้กำหนดความรู้ และคุณลักษณะพื้นฐานของครูที่แสดงออกในการจัดการเรียนการสอน และการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งในด้านคุณลักษณะความเป็นครูกำหนดว่าต้องมีคุณลักษณะการแสดงออกที่สะท้อนถึงการเป็นผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู (Secretariat Office of the Teachers Council of Thailand, 2018, p.4) และระบุไว้ในยุทธศาสตร์ใหม่มหาวิทยาลัยราชภัฏ ในยุทธศาสตร์ที่ 2 การผลิตและพัฒนาครู โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาครูให้เป็นครูมืออาชีพมีจิตวิญญาณความเป็นครู (At the meeting of the President of Rajabhat Universities Nationwide, 2017, p.6) และระบุไว้ในมาตรฐานผลการเรียนรู้ ของมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์และสาขาศึกษาศาสตร์ โดยระบุด้านคุณธรรม จริยธรรม ให้ครูแสดงออกซึ่งความรัก ศรัทธาและภูมิใจในวิชาชีพครู มีจิตวิญญาณความเป็นครู และปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู (Ministry of Education, 2019)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. อาจารย์ผู้สอนสามารถส่งเสริมจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาวิชาชีพครู โดยนำแนวทางการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาทั้ง 4 แนวทางไปจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้เกิดจิตวิญญาณความเป็นครูทั้ง 4 องค์ประกอบ

2. คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ สามารถนำแนวทางการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาส่งเสริมการคิดเชิงนวัตกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครู ไปจัดการเรียนการสอนโดยนำไปปรับใช้ในกลุ่มรายวิชาชีพครู

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรนำแนวทางการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาที่พัฒนาขึ้นไปพัฒนาเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ (Teaching of Model) ทดลองใช้และเปรียบเทียบกับแนวทางดั้งเดิม

2. ควรนำแนวทางการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาที่พัฒนาขึ้นไปเสริมสร้างทักษะชีวิตของนักศึกษาวิชาชีพครู ดังที่ Rungsririyachai, Comesorn. & Jaingam. (2018, pp.455-469) ได้พัฒนากิจกรรมเสริมสร้างทักษะชีวิตตามแนวจิตตปัญญาศึกษา และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะชีวิตและจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาวิชาชีพครู ซึ่งจะสอดคล้องกับแนวคิดของ Parnichparinchai. (2016, pp.1-11) ที่ว่าการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูเป็นเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง (Transformative Learning)

3. ควรศึกษาผลที่เกิดขึ้นและสัมพันธ์กับจิตวิญญาณความเป็นครู เช่น ผลสัมฤทธิ์ (Achievement) กรอบแนวคิด (Mindset) และความเป็นนวัตกรรม (Innovative Teacher) ของนักศึกษาวิชาชีพครูที่เปลี่ยนไป

References

- Asdornnithee, S. (2013). **Seeking intellectual knowledge in Contemplative Education**. Nakhon Pathom : Contemplative Education Centre, Mahidol University.
- At the meeting of the President of Rajabhat Universities Nationwide. (2017). **The New Strategy of Rajabhat University to Develop Local According to The Royal Patronage**. Bangkok : Ministry of Education.
- Brantmeier, E.J., Lin, J. & Miller, J.P. (2010). **Spirituality, religion, and peace education**. lap.
- Chaiyabang, W. (2018). **Contemplative Education for inner wisdom**. (9 th ed.). Mahasarakham : Apichat Printing.
- Chalakbang, W. (2016). The Spirituality of Teachers: A Key Characteristic of Professional Teachers. **Nakhon Phanom University Journal**, 6(2), 123-128.
- De Souza, M., Bone, J., & Watson, J. (2016). **Spirituality across disciplines: Research and practice**. Dordrecht. Springer International Publishing.

- Duerr, M. (2015). **The Tree of Contemplative Practices**. Center for Contemplative Mind in Society. [Online]. Available : [http://www. contemplativemind.org/practices/tree](http://www.contemplativemind.org/practices/tree) [2019, March 20].
- Lawthong, N. & Visessuvanapoom, P. (2010). Development of the Teacher Spirituality Scale. **Journal of Research Methodology**, 23(1), 25-54.
- Ministry of Education. (2019). **Undergraduate standards Department of Education (Four-year course) B.E. 2562**. Bangkok : Ministry of Education.
- Parnichparinchai, T. (2016). Transformative Learning : A Learning Management in Pre-service Teacher Training. **The Golden Teak : Humanity and Social Science Journal**. 22(2), 1-11.
- Pizzuto, D. (2018). **Contemplative Practices in Higher Education: Examining Faculty Perspectives**. New Jerse : Seton Hall University.
- Rungsrisuriyachai, B., Comesorn, S. & Jaingam, S. (2018). The Development on Enhancing Life Skill Activity Based on Contemplative for Non-Formal Education Student. **Humanities and Social Sciences Journal of Graduate School, Pibulsongkram Rajabhat University**, 12(2), 455-469.
- Secretariat Office of the Teachers Council of Thailand. (2018). **Teachers' Professional Development : Competency Framework**. Bangkok : The Teachers' Council of Thailand.
- Simmer-Brown, J. (2009). The Question is the Answer: Naropa University's Contemplative Pedagogy. **Religion and Education**, 36(2), 88-101.
- Thongmee, P. (2016). **Contemplative Education Lesson Plans for Develop inner wisdom**. Buriram : Leannokkala.
- Tongpetchdaesho, P. & Pongsapitch, C. (2015). Teacher Spirituality and Career Advancement Predicting Job Involvement of Teachers. **Journal of Chandrakasem**, 21(40), 79-88.
- Wisetsat, C. (2013). **100 Contemplative Activities of Roi Et Rajabhat University**. Roi Et : Rujrawee Printing.
- Wongkamjan, J. (2013). **The Learning Management Model Based on Contemplative Education to Developing Mental Quality, Interpersonal Skills and Responsibility for Undergraduate Students**. Mahasarakham : Mahasarakham University.

กลยุทธ์การสื่อสารที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนธารน้ำทิพย์เชื่อมรอยต่อสามเหลี่ยมเศรษฐกิจ
จังหวัดชายแดนภาคใต้

Communication Strategy for Community Tourism Promotion at Tannumtip
Village for Economic triangle in Three Southern Border Provinces

ชินีเพ็ญ มะลิสสุวรรณ*

Chineephen Malisuwan

อิสมาแอ ยีมะแซ*

Isma-ae Yeemasae

ชฎาภรณ์ สวนแสน*

Chaporn Suansaen

ฎาวินี ต่วนมุดอ**

Dawinee Tuanmudor

สาธิตา แก้วเหล็ก**

Satita Kaewlek

โซฟีร์ หะยียูโซ๊ะ***

Sofee Hayeyusoh

Received : July 31, 2019

Revised : November 1, 2019

Accepted : December 23, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลยุทธ์การสื่อสารที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนธารน้ำทิพย์เชื่อมรอยต่อสามเหลี่ยมเศรษฐกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม การสังเกตการณ์ภาคสนาม และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการพรรณนาวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า

*อาจารย์ประจำหลักสูตรนิเทศศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และสื่อดิจิทัล
มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

Lecturer of Bachelor of Communication Arts Program Radio broadcasting Television and digital
Media Yala Rajabhat University

**อาจารย์ประจำหลักสูตรนิเทศศาสตรบัณฑิต สาขาวิชานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

Lecturer of Bachelor of Communication Arts Program Communication Arts Yala Rajabhat University

***อาจารย์ประจำหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

Master of Business Administration Program Business Computer Yala Rajabhat University

1) กลยุทธ์การสื่อสารที่สามารถส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนธารน้ำทิพย์ให้เกิดความยั่งยืน คือ การใช้สื่อแบบผสมผสาน ซึ่งประกอบด้วย การใช้สื่อกิจกรรม การใช้สื่อออนไลน์ การใช้สื่อสิ่งพิมพ์ และการใช้สื่อมัลติมีเดีย โดยคำนึงถึง ความสามารถในการส่งสารไปยังผู้รับสารได้ในคราวละมากๆ ความสามารถของสื่อในการเข้าถึงผู้รับสาร และความสามารถในการได้รับผลสะท้อนกลับของสาร 2) ความสำเร็จในการใช้กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนธารน้ำทิพย์ ประกอบด้วย 3 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านสื่อบุคคล ปัจจัยด้านเครือข่ายการมีส่วนร่วม และปัจจัยด้านนโยบายรัฐบาล

คำสำคัญ : กลยุทธ์การสื่อสาร / การท่องเที่ยวชุมชน / สามเหลี่ยมเศรษฐกิจ / จังหวัดชายแดนภาคใต้

ABSTRACT

The purpose of this quantitative research was to study the Communication Strategy for Community Tourism Promotion at Tannumtip Village for Economic triangle in Three Southern Border Provinces. The in-depth interviews, group conversations, and field observation were employed. The descriptive analysis was used for data analysis. The results were as follows:

1) communication strategy that can promote the tourism of Than Namthip community to be sustainability was the use of mixed media which consisted of the use of activity media, online media, publication media, and multimedia by considering the ability to send messages to a large number of audiences at a time, the ability of the media to reach the audiences, and the ability to receive feedbacks of the messages. 2) The success in using communication strategy for tourism promotion of Than Namthip community consisted of 3 factors which are personal media factors, participation network factors, and government policy factors.

Keywords : Communication Strategy / Community Tourism / Economic triangle / Three Southern Border Provinces

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของหลายประเทศทั่วโลก รัฐบาลของประเทศต่างกำลังให้ความสำคัญในการเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันเพื่อช่วงชิงส่วนแบ่งตลาดท่องเที่ยวโลก โดยเฉพาะประเทศในแถบเอเชียและอาเซียนต่างกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดเพื่อดึงนักท่องเที่ยวทั่วโลกเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศตนเพิ่มมากขึ้น ภารกิจด้านการท่องเที่ยวจึงเป็นภารกิจที่ถูกผสมผสานกลมกลืนไปกับการพัฒนาประเทศในทุกมิติ (Ministry of Tourism and Sports, 2015) ซึ่งยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ได้กล่าวถึง การปรับเปลี่ยนสู่สังคมฐานความรู้เศรษฐกิจสร้างมูลค่า ที่มุ่งสู่การพัฒนาให้เป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจของอาเซียน รวมไปถึงนโยบายรัฐบาล ข้อที่ 6 กล่าวถึง การเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ และข้อที่ 7 การส่งเสริมบทบาทและการใช้โอกาสในประชาคมอาเซียน นอกจากนี้ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและ

สังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ในยุทธศาสตร์ที่ 9 ที่กล่าวถึงการพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจ มุ่งสู่การพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจใหม่บริเวณชายแดนเป็นประตูเศรษฐกิจเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน รวมทั้งนโยบายสามเหลี่ยมเศรษฐกิจที่เชื่อมโยง 3 เมืองด้วยประโยชน์สู่ประชาชน ผ่านการสร้าง ความมั่งคั่ง ให้เกิดความมั่นคง พร้อมกับการขยายผลไปยังเมืองอื่นๆ เพื่อให้เกิดความเจริญที่ทัดเทียมกันอันเป็นกระบวนการพัฒนาที่นำไปสู่การสร้าง ความยั่งยืน ประกอบด้วย จังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา และจังหวัดนราธิวาส

ทั้งนี้ อำเภอเบตง จังหวัดยะลา เป็นหนึ่งในพื้นที่นาร่อง 3 อำเภอในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ให้เป็นเมืองต้นแบบสำหรับการพัฒนา จากมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 4 ตุลาคม 2559 เห็นชอบเป็นหลักการโครงการเมืองต้นแบบ “สามเหลี่ยมมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” โดยกำหนดเป้าหมายให้เป็นเมืองต้นแบบการพัฒนาแบบพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน ครอบคลุมทั่วพื้นที่ของอำเภอ เมืองเบตง จังหวัดยะลา Office of Operating Master City Project “Stable Triangle, Sustainable Wealth” (2017) ให้ข้อมูลว่า เมืองเบตงเป็นเมืองปลายด้ามขวานของประเทศไทย เป็นเมืองที่มีอัตลักษณ์เฉพาะในการเป็นเมือง Stand Alone ที่มีทั้งความปลอดภัย สวยงามตามแบบฉบับธรรมชาติของการอยู่ร่วมกับธรรมชาติ แวดล้อมด้วยขุนเขา สายหมอก มีความสงบ-ร่มเย็น และเป็น Destination สำหรับนักท่องเที่ยวทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยมีเหตุผลที่สำคัญ ได้แก่ 1) มีเขตชายแดนติดเมืองเศรษฐกิจของมาเลเซีย เช่น เมืองป็นัง และเมืองเบรัก ซึ่งเป็นเมืองเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศมาเลเซีย 2) ชุมชนมีความเข้มแข็ง สามัคคีและมีอัตลักษณ์ในความเป็นพหุสังคมสูง อัตลักษณ์ของคนในพื้นที่สามารถเชื่อมต่อกับมาเลเซีย สิงคโปร์และจีนแผ่นดินใหญ่ได้ 3) มีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์และเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงามตามกระแสนิยมการท่องเที่ยวในเชิงนิเวศน์ 4) เป็นเมืองที่มีเหตุการณ์ความไม่สงบต่ำที่สุด 5) มีนักท่องเที่ยวมาเลเซียและสิงคโปร์ ปีละประมาณสองแสนห้าหมื่นคน ทำให้เกิดรายได้การท่องเที่ยวมากกว่าพันห้าร้อยล้านบาทต่อปี และ 6) มีการพัฒนาท่าอากาศยานเบตง และพร้อมเปิดใช้งานในการรองรับนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ

จากเหตุการณ์พัฒนาด้วยการท่องเที่ยวที่ผ่านมา ทำให้เมืองเบตง เป็นเมืองที่ได้รับความนิยมอย่างสูงจากนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะนักท่องเที่ยวจากต่างพื้นที่ เช่น นักท่องเที่ยวมาเลเซียและนักท่องเที่ยวสิงคโปร์ เป็นต้น โดยตั้งเป้าให้เป็นอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวแบบครบวงจร ทำให้มีโรงแรมและที่พักผ่อนผุดขึ้นอย่างรวดเร็ว มีความต้องการความมั่นคงด้านอาหาร เนื่องจากมีปริมาณการอุปโภคและบริโภคเพื่อตอบสนองต่อการท่องเที่ยวของพื้นที่ การพัฒนาในจุดสมดุลของเมืองเบตง คือ การเตรียมความพร้อมด้านการบริการ รวมไปถึงการสร้าง ความมั่นคงด้านอาหารและผลิตภัณฑ์สินค้าต่อเนื่องการท่องเที่ยว โดยเน้นการรวมกลุ่มของประชาชนที่สนใจและมีศักยภาพเฉพาะแปรรูปอาหารที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของพื้นที่เพื่อผลิตเป็นสินค้าอาหารพื้นเมือง อาหารแปรรูป เช่น ไก่เบตง ส้มโชกุน ผักน้ำเบตง เป็นต้น และสินค้าที่ระลึกเพื่อจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยว ทั้งหมดนี้ จะเป็นแนวทางสำคัญที่นำไปสู่การสร้างงาน สร้างรายได้ให้กับประชาชนที่แท้จริงและเป็นรูปธรรม

ทั้งนี้ ธารน้ำทิพย์ เป็นตำบลหนึ่งในพื้นที่อำเภอเบตง ที่มีการจัดการทรัพยากรโดยชุมชน มีสภาพพื้นที่เป็นภูเขาสลับซับซ้อนกระจายอยู่ทั่วไปทั้งตำบล มีความสูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 300-800 เมตร มีพื้นที่ราบเล็กน้อย ตั้งอยู่หมู่ที่ 2 หมู่ที่ 3 หมู่ที่ 4 มีลำคลองหลายสายไหลผ่านซึ่งเป็นต้นน้ำของแม่น้ำปัตตานี

ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ตำบลธารน้ำทิพย์มีพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ได้แก่ ป่าเบญจ ป่าภูเก็ดเปีย ป่าภูเก็ดลังกาสุกา นอกจากนั้น ตำบลธารน้ำทิพย์ยังมีแหล่งน้ำธรรมชาติที่เป็นต้นกำเนิดแม่น้ำปัตตานี ซึ่งแหล่งน้ำมีลักษณะเป็นสายธารเล็กหลายสายรวมกันกลายเป็นคลอง คลองที่สำคัญได้แก่ คลองวังสุตา เป็นคลองต้นกำเนิดแม่น้ำปัตตานี ในหมู่ที่ 4 คลองการชุกา (ชาโห) เป็นคลองต้นกำเนิดแม่น้ำปัตตานีในหมู่ที่ 1 คลองเบอร์จิง และคลองกาแปะสาละง์ โดยมีสถานที่ท่องเที่ยว ประกอบด้วย อ่างเก็บน้ำ น้ำตกธารน้ำทิพย์ หรือน้ำตกเจ็ดชั้น ช่องแคบลูโบะบาตุดีเนิง จุดใต้สุดสยาม น้ำตกรูปหัวใจ จุดชมวิวกะหล่มอกสองแผ่นดิน ได้ตั้งเขาร้อยยอด และป้ายจับยี่ล้อย (Than Namthip Subdistrict Municipality Office, 2018) เหล่านี้สามารถพัฒนาและรองรับนักท่องเที่ยวในอนาคต ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจในพื้นที่

การเชื่อมโยงการพัฒนาเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้จึงถือเป็นปัจจัยสำคัญ ทั้งนี้ Charumanee. (2001) กล่าวว่า การท่องเที่ยวจะมีบทบาทในการกระตุ้นให้เกิดการผลิต และนำเอาทรัพยากรของประเทศมาใช้ประโยชน์สูงสุด ส่งผลต่อการกระตุ้นการผลิตหรือที่เรียกว่าผลของตัวทวีคูณ ทางการท่องเที่ยวซึ่งอยู่ในลักษณะที่สูงมากเมื่อเทียบกับการผลิตสินค้าหรืออุตสาหกรรมอื่นๆ ซึ่ง Pongsakornrunsilp. (2014) กล่าวว่า การท่องเที่ยวชุมชนเป็นการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นผู้ดำเนินการ และเข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนระบบการท่องเที่ยวของท้องถิ่นในรูปแบบของการท่องเที่ยวชุมชน (Community-based Tourism) นั้น เป็นแนวทางที่ได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลายในการนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน มุ่งเน้นที่จะสร้างความสมดุลทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม รวมไปถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว ปัจจุบันรูปแบบของการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนถูกคาดหวังให้เป็นเครื่องมือในการสร้างความเข้มแข็งให้กับท้องถิ่น ทั้งกระตุ้นการมีส่วนร่วมในการรักษาสิ่งแวดล้อม การสร้างงาน การกระจายรายได้สู่ชุมชน โดยเริ่มต้นจากการวางกลยุทธ์การสื่อสาร พิจารณาจากกลุ่มบุคคลที่ร่วมพัฒนา การวางแผน การออกแบบสื่อ และสาร การเลือกช่องทางการสื่อสาร การออกแบบสื่อประชาสัมพันธ์ หรือโฆษณาในช่องทางต่างๆ ที่เหมาะสม จึงเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยส่งเสริมกลยุทธ์การสื่อสารเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน

ดังนั้นการศึกษากลยุทธ์การสื่อสารที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนธารน้ำทิพย์เชื่อมโยงรอยต่อสามเหลี่ยมเศรษฐกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ จะเป็นส่วนหนึ่งในการแก้ไขปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ รวมทั้งเป็นชุดข้อมูลที่มีความเชื่อมโยงกับตัวชี้วัดการพัฒนาจังหวัด และกลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดนที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) รวมทั้งการสนองตอบยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดน และนโยบายสามเหลี่ยมเศรษฐกิจ มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนธารน้ำทิพย์
2. เพื่อศึกษาความสำเร็จในการใช้กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนธารน้ำทิพย์

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1.1 เจ้าหน้าที่ภาครัฐที่ให้การส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนธารน้ำทิพย์ โดยในการวิจัยครั้งนี้จะทำการเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเจาะจง พิจารณาจากประสบการณ์การทำงานและตำแหน่งที่ได้รับ จำนวน 5 คน ประกอบด้วย นายกเทศบาลตำบลธารน้ำทิพย์ ปลัดอำเภอประจำตำบลธารน้ำทิพย์ พัฒนาการประจำตำบลธารน้ำทิพย์ นายกเทศมนตรีเมืองเบตง และพัฒนาการอำเภอเบตง

1.2 ผู้นำชุมชนที่เป็นแกนนำในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวชุมชนธารน้ำทิพย์ โดยในการวิจัยครั้งนี้จะทำการเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจง พิจารณาจากบทบาทหน้าที่และอายุการทำงาน จำนวน 5 คน ประกอบด้วย กำนัน ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน ประธานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบลธารน้ำทิพย์ ประชาญ์ และผู้นำศาสนา

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง แบบสนทนากลุ่ม และแบบสังเกต เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทุกกลุ่มมีพื้นที่ในการพูดคุยตอบคำถาม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้สร้างความคุ้นเคยกับผู้นำชุมชน และประชาชนในพื้นที่ โดยการลงพื้นที่ และทำการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมระหว่างการดำเนินกิจกรรมของชุมชน ผ่านการสัมภาษณ์พูดคุยในประเด็นที่เตรียมไว้อย่างชัดเจน โดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม และการสังเกต โดยใช้การพรรณนาวิเคราะห์ ตามประเด็นเนื้อหาที่ศึกษา แบ่งแยกเป็นกลุ่มตามเนื้อหา ตัวแปร และประเด็นหลักตามที่กำหนด โดยอาศัยการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (triangulation) ด้านข้อมูล จากบทบาทหน้าที่ของบุคคลที่แตกต่างกันในการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน ด้านผู้วิจัย จากการสลับสับเปลี่ยนผู้วิจัยในการเก็บรวบรวมข้อมูล รวมไปถึงด้านวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่อาศัยการสังเกตร่วมกับการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม

สรุปผลการวิจัย

1. กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนธารน้ำทิพย์

จากการศึกษา พบว่า กลยุทธ์การสื่อสารที่สามารถส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนธารน้ำทิพย์ให้เกิดความยั่งยืน คือ การใช้สื่อแบบผสมผสาน ซึ่งประกอบด้วย การใช้สื่อกิจกรรม การใช้สื่อออนไลน์ การใช้สื่อสิ่งพิมพ์ และการใช้สื่อมัลติมีเดีย รายละเอียดดังนี้

1.1 การใช้สื่อกิจกรรม

1.1.1 กิจกรรมล่องแก่งลูโป๊ะติเน็ง ณ หมู่ 4 บ้านจาเราะซูลูโป๊ะติเน็ง เป็นคำภาษาถิ่น แปลว่า “ธารน้ำที่มีผาหินเป็นผนัง” โดยผาหินมีขนาดสูงประมาณ 10 เมตร ส่วนเส้นทางการล่องแก่งเป็นลำน้ำขนาดใหญ่มีโขดหินตั้งตัวเกิดเป็นกระแสน้ำที่วนตัวกลายเป็นคลื่นตลอดระยะทาง 5 กิโลเมตร สามารถสร้างความท้าทายและสนุกสนานแก่ผู้ที่หลงใหลกิจกรรมการท่องเที่ยวประเภทล่องแก่งเป็นอย่างยิ่ง

1.1.2 กิจกรรมท่องเที่ยวแม่น้ำตรูบหัวใจ ณ หมู่ 4 บ้านจาเราะซู เป็นน้ำตกที่มีลักษณะเฉพาะ จากสายน้ำไหลลดหลั่นต่อเนื่องกันลงมาตามซอกหิน จนกลายเป็นรูปหัวใจ นักท่องเที่ยวจะได้สัมผัสความเย็นจากสายน้ำที่มีต้นกำเนิดจากธรรมชาติในผืนป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์

1.1.3 กิจกรรมท่องเที่ยวน้ำตกซาโห ณ หมู่ 4 บ้านจาเราะซู ซาโห แปลว่า “น้ำคลองทราย” เป็นคำที่มาจากภาษาจีน โดย ซา แปลว่า ทราย และ โห แปลว่า น้ำ เป็นน้ำตกที่มีทัศนียภาพสวยงามมาก มีความร่มรื่นด้วยต้นไม้พืชพันธุ์ที่มีขนาดน้อยใหญ่ และร่มเย็นด้วยสายน้ำที่มีต้นกำเนิดจากธรรมชาติอันอุดมสมบูรณ์

1.1.4 กิจกรรมท่องเที่ยวสระมรกต ณ หมู่ 1 บ้านธารน้ำทิพย์ เป็นสระน้ำสวยใสใจกลางผืนป่า กำเนิดมาจากน้ำที่ไหลลงมารวมในสระน้ำ จนกลายเป็นสีเขียวมรกต ล้อมรอบด้วยแนวหินและพันธุ์ไม้นานาชนิดที่เขียวครึ้มและร่มรื่นเป็นอย่างยิ่ง

1.1.5 กิจกรรมชมทิวเขาร้อยลูก ณ หมู่ 4 บ้านจาเราะซู อยู่บนเทือกเขาสันกาลาศีรี ระหว่างรอยต่อประเทศไทย-มาเลเซีย มีความเป็นอัตลักษณ์ทางธรรมชาติที่โดดเด่น สามารถมองเห็นยอดเขานับร้อยลูกเรียงสลับกัน ปกคลุมด้วยทะเลหมอกไปทั่วเขตแดนทั้งสองประเทศ ชมวิวที่สวยงามไปไกลถึงประเทศมาเลเซีย

1.1.6 กิจกรรมปิกนิกหลัก 54A (แท้จริง) ณ หมู่ 1 บ้านธารน้ำทิพย์ หลักเขต 54 A เป็นหลักเขตที่กำเนิดเนื้อที่อาณาเขตระหว่าง ไทย-มาเลเซีย เป็นจุดที่อยู่ใต้สุดของประเทศไทย ระหว่างเดินเท้าขึ้นสู่หลักเขตจะได้พบกับพืชพันธุ์ ต้นไม้ใหญ่ที่อุดมสมบูรณ์ และที่จุดหลักเขตอยู่บนยอดเขาสูงมีสายลมพัดผ่านตลอดเวลา สามารถมองเห็นทิวทัศน์ ไปไกลถึงประเทศมาเลเซีย

1.1.7 กิจกรรมท่องเที่ยวน้ำตก 7 ชั้น (น้ำตกธารน้ำทิพย์) ณ หมู่ 4 บ้านจาเราะซู เป็นน้ำตกขนาดกลางที่มี 7 ชั้น โดยแต่ละชั้นมีลักษณะและจุดเด่นที่แตกต่างกันไปตามลักษณะสิ่งแวดล้อม อีกทั้งยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวศึกษาธรรมชาติ มีพืชพรรณที่ยังคงอุดมสมบูรณ์ไว้ศึกษาและเรียนรู้ อีกนานาชนิด

1.1.8 กิจกรรมปิกนิกหลัก 54A จำลอง ณ หมู่ 1 บ้านธารน้ำทิพย์อยู่บนเทือกเขาสันกาลาศีรี เป็นจุดจำลองหลักเขตไทย-มาเลเซีย สร้างเพื่อจำลองแลนด์มาร์คแสดงอาณาเขตให้นักท่องเที่ยวสามารถชื่นชมและร่วมถ่ายรูปได้ มีความสะดวกในการเดินทางจุดที่ตั้งของหลักเขตอยู่บนยอดเขาสูง สามารถมองเห็นทิวทัศน์

1.1.9 กิจกรรมชมสระบัวแดง ณ หมู่ 1 บ้านธารน้ำทิพย์ ความงดงามอันเป็นเอกลักษณ์ของดอกบัวสีแดงอมชมพูตามธรรมชาติ และเมื่อแสงอาทิตย์ส่องกระทบดอกบัวจะแบ่งบานพร้อมๆ กัน มีสีเข้มและสี

อ่อนสลบกันไปอย่างสวยงาม สะท้อนถึงความอุดมสมบูรณ์ของแหล่งน้ำ ถือเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่ดีสำหรับผู้ชื่นชอบ

1.1.10 กิจกรรมปักหมุดหลักเขต 53 สยาม-เปร์ค ณ หมู่ 1 บ้านธารน้ำทิพย์เป็นหลักเขตทางประวัติศาสตร์ที่ใช้แบ่งเขตแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศมาเลเซีย รัฐเปร์ค ปัจจุบันแนวหินแสดงหลักเขตได้เปลี่ยนจากจุดเดิม โดยประเทศไทยในเนื้อที่เพิ่มขึ้นจากการเปลี่ยนจุดเขตปัจจุบัน การแบ่งหลักเขตนี้ใช้แนวคิดเรื่อง “สันปันน้ำ”

1.1.11 กิจกรรมเยี่ยมชมฟาร์มไก่ ณ หมู่ 4 บ้านจาเราะซูซู แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ที่มีการเลี้ยงไก่เบตงการเลี้ยงปลาด้วยระบบอินทรีย์ และการปลูกพืชปลอดสารพิษ ตลอดจนสามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ในเรื่องของเศรษฐกิจพอเพียง

1.1.12 กิจกรรมปักหมุดจับยี่ล้อย หมู่ 2 บ้านบาตตอง แปลว่า 12 สตางค์มาจากคำอัตรา โดยสารรถยนต์รับจ้างจากในเมืองมาถึงบริเวณบ้านดังกล่าวมีราคา 12 สตางค์เป็นป้ายเก่า ที่สร้างขึ้นเพื่อให้ประชาชนรอรถโดยสารเข้าไปในเมืองเบตง เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และสะท้อนวิถีชีวิตของคนในพื้นที่ในอดีต

1.1.13 กิจกรรมเยี่ยมชมเมืองเก่าเบตง เทศบาล 2 ชุมชนกาแปะกอตอ เป็นบ้านเรือนที่มีสถาปัตยกรรมแบบไทยมุสลิมดั้งเดิม ที่มีลวดลายแกะสลักรอบๆ ตัวเรือน ไม่ว่าจะเป็นด้านบนบานประตูบานหน้าต่างหน้าจั่ว และช่องลมอีกทั้งยังมีลักษณะคล้ายคลึงกัน คือ ยกพื้นสูง 2 ถึง 3 ระดับ

1.1.14 กิจกรรมเยี่ยมชมบ้านแดง หมู่ 4 บ้านจาเราะซูซู เป็นบ้านไม้เก่าสีแดงที่สร้างขึ้นเมื่อ ค.ศ. 1969 เป็นโบราณสถานเก่าแก่ที่ตั้งอยู่ใจกลางป่าเขาที่อุดมสมบูรณ์

1.1.15 กิจกรรมเยี่ยมชมบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ ณ เทศบาล 2 ชุมชนกาแปะกอตอ เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ บ่อน้ำโบราณ มีอยู่ 2 บ่อติดกัน เชื่อว่า บ่อน้ำนี้สำหรับกษัตริย์ เพื่อใช้ในการอุปโภคบริโภค เป็นบ่อน้ำที่น้ำอยู่ตลอดเวลาไม่เคยแห้งแม้ฤดูร้อนหรือแห้งแล้ง และชาวบ้านในอดีตก็ได้มีการนำน้ำจากบ่อนี้ไปใช้ในการรักษาโรค จึงเป็นที่มาของชื่อบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์

1.1.16 กิจกรรมเยี่ยมชมลานประหารและบ่อน้ำผีหัวขาด ลานประหารและบ่อน้ำผีหัวขาด เทศบาล 2 ชุมชนกาแปะกอตอ เป็นแหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ ป้ายที่สร้างขึ้นเพื่อแสดงอนุสรณ์บริเวณเขตลานประหารในอดีต ที่บอกเล่าเรื่องราวและพิธีการประหารในสมัยก่อน ช่างๆลานประหารมีบ่อน้ำที่ชาวบ้านเรียกว่าบ่อน้ำผีหัวขาด โดยเมื่อทำพิธีการประหารเสร็จสิ้นแล้วก็นำน้ำจากบ่อดังกล่าวเพื่อทำความสะอาดลานประหารต่อไป

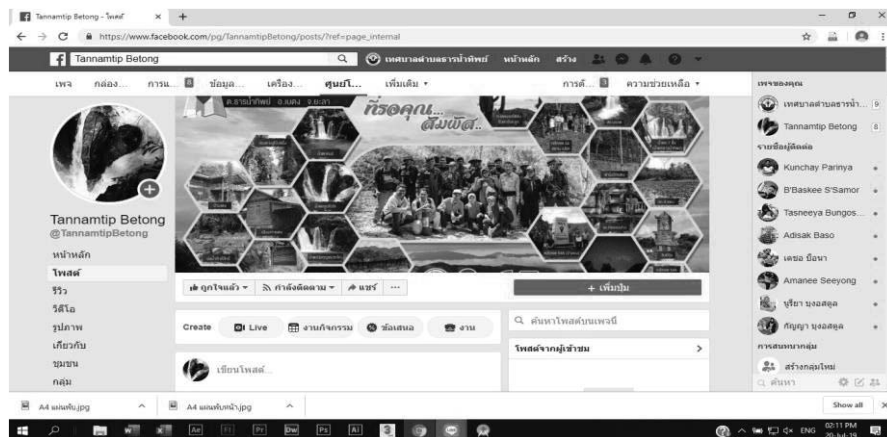
1.1.17 กิจกรรมเยี่ยมชมกำแพงระหว่างไทย-มาเลเซีย ณ หมู่ 1 บ้านธารน้ำทิพย์ เป็นกำแพงปูนที่กั้นระหว่างไทย-มาเลเซีย สูงประมาณ 2-3 เมตร ณ จุดนี้สามารถมองเห็นทิวทัศน์ของประเทศมาเลเซียได้ชัดเจน

1.1.18 กิจกรรมเยี่ยมชมโรงเรียนกีซอห่อว หมู่ 1 บ้านธารน้ำทิพย์ เป็นโรงเรียนจีน สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2489 และต่อมาก็มีการนำไปใช้เป็นโรงปั่นไฟให้กับบ้านเรือนในบริเวณนั้น เป็นแหล่งท่องเที่ยว

ประวัติศาสตร์ที่สามารถเรียนรู้เรื่องสถาปัตยกรรมในอดีต ตลอดจนกรรมวิธีในการผลิตไฟเพื่ออุปโภคของคนสมัยก่อนได้อีกด้วย

1.2 การใช้สื่อออนไลน์

การส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนน้ำทิพย์ส่วนหนึ่งอาศัยการประชาสัมพันธ์ ข้อมูลข่าวสารผ่าน Face book ในชื่อ Tannumtip Betong เนื่องจากสามารถเข้าถึงกลุ่มนักท่องเที่ยวได้ทุกเพศทุกวัย มีความสะดวก และง่ายในการเข้าถึง นักท่องเที่ยวและผู้ดูแลระบบสามารถส่งผ่านข้อมูลหรือส่งต่อข้อซักถามได้ตลอดเวลา

ภาพที่ 1 ข้อมูลประชาสัมพันธ์ข่าวสารผ่าน Face book ในชื่อ Tannumtip Betong

1.3 การใช้สื่อสิ่งพิมพ์

การส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนน้ำทิพย์ผ่านการสื่อสารโดยใช้สื่อสิ่งพิมพ์ ประเภทแผ่นพับ จะจัดวางแผ่นพับตรงจุดที่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชม จุดหลัก ๆ ของสถานที่ท่องเที่ยว และโรงแรมที่พักในอำเภอเบตง และจุดกิจกรรมต่าง ๆ ของตำบลธารน้ำทิพย์ โดยรายละเอียดในแผ่นพับจะระบุข้อมูลจุดท่องเที่ยวที่เป็นจุดกิจกรรมทั้งหมด 18 กิจกรรมที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น สถานที่พัก และเบอร์โทรศัพท์ติดต่อเจ้าหน้าที่

ภาพที่ 2 ข้อมูลประชาสัมพันธ์ข่าวสารผ่าน Face book ในชื่อ Amazing Betong Tarnnamthip YALA

1.4 การใช้สื่อมัลติมีเดีย

การส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนชาวน้ำทิพย์ผ่านสื่อมัลติมีเดียจากการทำคลิปวิดีโอ เกี่ยวกับกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนชาวน้ำทิพย์ ซึ่งมีรายละเอียดภาพและกิจกรรมการท่องเที่ยวทั้งหมด 18 กิจกรรม ประกอบด้วย กิจกรรมล่องแก่งลู่โปะดีเน้ง กิจกรรมท่องเที่ยวหน้าตกรูปหัวใจ กิจกรรมท่องเที่ยวหน้าตกา ไห่ กิจกรรมท่องเที่ยวสระมรกต กิจกรรมชมทิวเขาร้อยลูก กิจกรรมปักหมุดหลัก 54A (แท้จริง) กิจกรรมท่องเที่ยวหน้าตกา 7 ชั้น (หน้าตกาชาวน้ำทิพย์) กิจกรรมปักหมุดหลัก 54A จำลอง กิจกรรมชมสระบัวแดง กิจกรรมปักหมุดหลักเขต 53 สยาม-เปร็ด กิจกรรมเยี่ยมชมฟาร์มไก่ กิจกรรมปักหมุดจ้ายี่ลู้ย กิจกรรมเยี่ยมชมเมืองเก่าเบตง กิจกรรมเยี่ยมชมบ้านแดง กิจกรรมเยี่ยมชมบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ กิจกรรมเยี่ยมชมลานประหารและบ่อน้ำผีหัวขาด กิจกรรมเยี่ยมชมกำแพงระหว่างไทย-มาเลเซีย และกิจกรรมเยี่ยมชมโรงเรียนกีซอห่ออ่าว

ภาพที่ 3 คลิปวิดีโอ เกี่ยวกับกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนธารน้ำทิพย์

2. ความสำเร็จในการใช้กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนธารน้ำทิพย์

ความสำเร็จในการใช้กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนธารน้ำทิพย์ ประกอบด้วย 3 ปัจจัย ดังนี้

2.1 ปัจจัยด้านสื่อบุคคล

สื่อบุคคลมีบทบาทหน้าที่ที่สำคัญในการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนธารน้ำทิพย์ ประกอบด้วย 1) ผู้นำชุมชน ที่มีความตื่นตัวและพร้อมที่จะให้ความร่วมมือกับกลไกของรัฐ 2) ผู้นำท้องถิ่น ตระหนักและให้ความสำคัญที่จะพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ ความมั่นคง เพื่อการสร้างงาน สร้างอาชีพและสร้างรายได้ให้กับชุมชน 3) เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง ที่มีความพร้อมในเรื่องฐานข้อมูลและกำลังด้านความมั่นคง 4) เจ้าหน้าที่รัฐในเขตเทศบาลตำบลธารน้ำทิพย์ มีภาคีและเครือข่ายซึ่งมีความพร้อมและยินดีให้การสนับสนุนกิจกรรมการท่องเที่ยว รวมถึงกิจกรรมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในทุกมิติ

2.2 ปัจจัยด้านเครือข่ายการมีส่วนร่วม

การร่วมมือจากทุกภาคส่วนซึ่งถือเป็นผู้ส่งสารที่ส่งผ่านข้อมูลในการพัฒนาการท่องเที่ยวไปยังประชาชนในชุมชนธารน้ำทิพย์ เพื่อส่งเสริมให้เกิดแหล่งท่องเที่ยวชุมชน ประกอบด้วย 1) เครือข่ายผู้ประกอบการในพื้นที่ ทำหน้าที่ควบคุม ดูแลกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทั้งในพื้นที่ตำบลธารน้ำทิพย์ และตำบลอื่นๆ ในพื้นที่อำเภอเบตง 2) เครือข่ายผู้นำสตรี ทำหน้าที่ให้ข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยว และประสานขอแหล่งสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว 3) ผู้นำชุมชน ทำหน้าที่ประสานข้อมูลกับภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว 4) หน่วยงานภาครัฐ ทำหน้าที่ดูแลด้านความมั่นคง ส่งเสริม สนับสนุน งบประมาณในการพัฒนา และแก้ไขปัญหา เช่น การใช้พื้นที่เขตป่าสงวนเป็นสถานที่ท่องเที่ยว เป็นต้น

2.3 ปัจจัยด้านนโยบายรัฐบาล

พื้นที่จังหวัดภาคใต้ชายแดนที่ประกอบด้วย ยะลา ปัตตานี และนราธิวาส เป็นพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ความไม่สงบมาอย่างยาวนาน ซึ่งการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลส่งผลต่อการกำหนดนโยบายในการแก้ไขปัญหาความไม่สงบ จากเดิมที่มุ่งเน้นการแก้ปัญหาด้านความมั่นคงเป็นหลัก ปัจจุบันอาศัยกิจกรรมในพื้นที่ หรือการกระตุ้นเศรษฐกิจเข้ามาช่วยในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ประกอบด้วย การก่อสร้างสนามบินเบตง เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว การพัฒนาพื้นที่และเมืองนำอยู่อัจฉริยะนอากะเบตง การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภคในพื้นที่สามเหลี่ยมเศรษฐกิจ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยพบว่า กลยุทธ์การสื่อสารที่สามารถส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนธารน้ำทิพย์ให้เกิดความยั่งยืน คือ การใช้สื่อแบบผสมผสาน ประกอบด้วย การใช้สื่อกิจกรรม การใช้สื่อออนไลน์ การใช้สื่อสิ่งพิมพ์ และ การใช้สื่อมัลติมีเดีย ซึ่งสื่อแต่ละประเภทมีข้อดีและข้อจำกัดแตกต่างกัน อาทิ สื่อสิ่งพิมพ์ที่ควรมีเนื้อหาหรือสารที่มีความชัดเจน มีรูปแบบที่น่าสนใจ เช่น การใช้สี การจัดหน้า ขนาดตัวอักษร การใช้ภาพที่สื่อความหมาย ฯลฯ และที่สำคัญที่สุด คือ การแจกจ่ายไปยังกลุ่มเป้าหมายต่างๆ จะต้องแจกจ่ายให้ทั่วถึง และตรงกับกลุ่มเป้าหมาย เฉพาะ ทั้งนี้ในการผลิตสื่อควรคำนึงถึง 1) ความสามารถในการส่งสารไปยังผู้รับสารได้ในคราวละมาก ๆ 2) ความสามารถของสื่อในการเข้าถึงผู้รับสาร และ 3) ความสามารถในการได้รับผลสะท้อนกลับของสาร ผลสะท้อนกลับที่เกิดจากการส่งสารไปยังผู้รับสารนั้นเป็นสิ่งสำคัญยิ่งในกระบวนการสื่อสาร เป็นสิ่งที่ผู้ส่งสารปรารถนาอย่างยิ่งที่จะได้รับ ถือเป็นเครื่องวัดประสิทธิภาพและผลของการสื่อสารได้เป็นอย่างดี สื่อแต่ละชนิดจะมีความสามารถในการได้รับผลสะท้อนกลับที่แตกต่างกัน ทั้งในด้านเวลาหรือความรวดเร็ว และในด้านรูปแบบของการตอบสนอง (Prakobphon, 2002; Juthawijit, 2005) นอกจากนี้ ในการพัฒนาสื่อกิจกรรมต่างๆ เพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวควรให้ความสำคัญกับศักยภาพของผลิตภัณฑ์ หรือสินค้าทางการท่องเที่ยว บริบทชุมชน รวมทั้งอัตลักษณ์ และวิถีชีวิตของชุมชน โดยการบริหารจัดการที่จะนำไปสู่ความยั่งยืนที่แท้จริงคือ การพัฒนาการท่องเที่ยวตามบริบทของแต่ละชุมชนให้มีความสำคัญกับปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม บนพื้นฐานของศักยภาพทางด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่น ศักยภาพด้านการบริการ และสิ่งอำนวยความสะดวกในการรองรับ ศักยภาพทางด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเฉพาะของแต่ละชุมชน Singsaktrakul. & Sermkarndee. (2013)

สำหรับความสำเร็จในการใช้กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนธารน้ำทิพย์ ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยด้านสื่อบุคคล ซึ่งผู้ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนส่วนใหญ่เป็นเจ้าหน้าที่รัฐในระดับท้องถิ่น ถือเป็นสื่อบุคคลในการขับเคลื่อนและให้ข้อมูลกับประชาชนในพื้นที่ รวมไปถึงการทำหน้าที่ประสานงานกับหน่วยงานภายนอก ทั้งภาครัฐระดับนโยบาย และภาคเอกชน ทั้งนี้ Keawthep., et al. (2006) ได้ระบุว่า สื่อบุคคล มีคุณลักษณะเป็นสื่อที่มีความน่าเชื่อถือ (credibility) ความน่าไว้วางใจ (trustworthiness) และมีทักษะการสื่อสาร (communication skill) ความสำคัญของสื่อบุคคลอีกประการหนึ่ง

คือ สื่อบุคคลนั้นมีขีดความสามารถในการทำงานที่จะหาไม่ได้ในสื่อประเภทอื่นๆ เช่น การสื่อสารที่จัดการความขัดแย้งได้ นอกจากนี้ Phetsatit, Dockthaisong. & Homying. (2015) ได้กล่าวว่าปัจจัยการบริหารจัดการภาคประชาชนและองค์กรท้องถิ่น ด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวควรมีการจัดการในลักษณะการบูรณาการร่วมกันของทุกภาคส่วน โดยเฉพาะภาคประชาชนและองค์กรท้องถิ่นให้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการตั้งแต่ร่วมคิด ร่วมดำเนินงาน ร่วมกันแก้ปัญหา ร่วมรับผิดชอบ และร่วมกันรับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวอย่างเป็นธรรม ต้องเน้นให้ภาคประชาชนและองค์กรท้องถิ่นเป็นแกนนำในการบริหารจัดการ ในฐานะเป็นเจ้าของพื้นที่ ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ชุมชน และนักท่องเที่ยวที่มาเยือน อย่างไรก็ตามในการพัฒนาชุมชนควรมีกระบวนการความคิดแบบยั่งยืนในด้านการมีจิตสำนึกที่ดีในการให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ ความยั่งยืนของทรัพยากรทางการท่องเที่ยวมากกว่าการมุ่งเน้นที่ผลประโยชน์ด้านรายได้ มุ่งที่จะใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการรักษาทุนทางวัฒนธรรมของชุมชน รวมทั้งตัวผู้นำชุมชนที่มีการเปิดโอกาสให้สมาชิกในชุมชนได้มีโอกาสมีส่วนร่วมกับการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้กลุ่มการท่องเที่ยวชุมชนได้รับการสนับสนุนจากสมาชิกในชุมชนส่วนใหญ่ และควรให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ของผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชน ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการขับเคลื่อนและสร้างความเข้มแข็งของการท่องเที่ยวชุมชน (Zapata, et al., 2011)

นอกจากปัจจัยที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัย พบว่า ปัจจัยด้านนโยบายถือเป็นโอกาสที่เข้ามาส่งเสริมการท่องเที่ยวได้อีกช่องทางหนึ่ง ซึ่งจากการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดกลุ่มภาคใต้ชายแดน พ.ศ. 2562-2565 (ฉบับ ทบทวน) และแผนปฏิบัติราชการ พ.ศ. 2564 มีการระบุแผนในการพัฒนาโครงข่ายคมนาคมระบบโลจิสติกส์ให้มีความเชื่อมโยงและได้มาตรฐาน โดยเชื่อมโยงการคมนาคมทั้งทางบก และทางอากาศ อาทิ การพัฒนาโครงข่ายถนนสายหลักสายรอง และการขนส่งทางรางให้มีมาตรฐาน และมีความปลอดภัย สามารถเชื่อมโยงและอำนวยความสะดวกในการเดินทางและการขนส่งสินค้าได้ทุกระบบรวมทั้งพัฒนาและสร้างการเชื่อมโยงการเดินทางในการขนส่งสินค้า และการท่องเที่ยวโดยการสร้างรถไฟทางคู่เริ่มจากด่านชายแดนมาเลเซีย การกำหนดให้อำเภอเบตงเป็น smart city ประกอบด้วย การพัฒนาระบบดิจิทัลบริการนักท่องเที่ยว การพัฒนาอารยสถาปัตย์ และการพัฒนาระบบนิเวศเมือง (the Office of Strategy Management : Southern Border Provincial Cluster, 2019)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาเมืองต้นแบบสามเหลี่ยม มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน โดยเชื่อมโยงการพัฒนาเบตงกับธารน้ำทิพย์ จากการกำหนดเป้าหมายให้เบตงเป็นเมืองต้นแบบการพัฒนาแบบพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน

2. กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา สามารถนำสื่อที่ได้จากงานวิจัยไปใช้ในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยว เพื่อให้ตำบลธารน้ำทิพย์เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ ส่งผลให้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการยกระดับคุณภาพชีวิต ลดความเหลื่อมล้ำ สร้างความอยู่ดีมีสุข ความสามัคคีปรองดอง และความสงบสุขของชุมชน

3. กรมการพัฒนาชุมชน สามารถสนับสนุน ส่งเสริม การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่น เพื่อเป็นผลิตภัณฑ์ และสร้างสื่อกิจกรรมให้เกิดขึ้นระหว่างการท่องเที่ยว ถือเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญา และเผยแพร่ความเป็นอัตลักษณ์ของประชาชนในพื้นที่ภาคใต้ชายแดน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรต่อยอดการส่งเสริมการท่องเที่ยวผ่านการศึกษาการพัฒนาวัฒนธรรมผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวชุมชน โดยการนำผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่นมาสร้างมูลค่าเพิ่มและเชื่อมโยงเข้ากับเส้นทางการท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มรายได้ครัวเรือน และลดอัตราการว่างงานของประชาชนในพื้นที่

2. เนื่องจากการท่องเที่ยวชุมชนพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เริ่มมีนักท่องเที่ยวชาวมุสลิมเข้ามาจำนวนมาก จึงควรทำการศึกษาศักยภาพของการท่องเที่ยวฮาลาลในเขตสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อสามารถเป็นฐานข้อมูลในการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวฮาลาล รองรับประชาคมอาเซียน และนโยบายสามเหลี่ยมเศรษฐกิจ มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน และเสนอต่อรัฐบาล รวมทั้งสามารถเชื่อมโยงฐานข้อมูลกับกระทรวงการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา นโยบายสามเหลี่ยมเศรษฐกิจมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืนต่อไป

References

- Charumanee, N. (2001). **Tourism and Tourism Industry Management**. Bangkok : OS Printing House.
- Cherdchai, C., et al. (2003). **Communication behavior**. Bangkok : Chuan Pim Limited Partnership.
- Juthawichit, K. (2005). **Communication for local development**. Bangkok : Nakhon Pathom Rajabhat University.
- Juthawijit, K. (2005). **Communication for local development**. (3 rd ed.). Nakhon Pathom : Nakhon Pathom Rajabhat University.
- Kaewthep, K. (2005). **The next step of communication for community development**. Bangkok : The Thailand Research Fund.
- Kantha-oo, C. (2017). **Community Based Tourism a Case Study of Baan Rong Fong, Rong Fong Sub-District, Mueang Phrae District, Phrae Province**. Master of Arts Program in Human and Sociat Devetopment (interdisciplinary Program) Chulalongkorn University.

- Keawthep, K., et al. (2006). **Under the sky of education, personal media and communication networks from research**. Bangkok : Office of Research Funds.
- Kleechaya, P. (2006). **Application of media for development 1. Lecture notes 2803675. Copy. Office of Operating Master City Project "Stable Triangle, Sustainable Wealth". (2017). (Draft) Blueprint and Action Plan Model to drive the master city project "Stable Triangle, Sustainable Wealth".** Yala : Southern Border Provinces Administrative Center.
- Klinmuenwai, K. (2011). **Guidelines for community-based tourism development in Lampang province**. Master of Science Program in Sports Science Faculty of Sports Science Bangkok : Chulalongkorn University.
- Ministry of Tourism and Sports. (2015) . **Thailand Tourism Strategy 2015-2017**. Bangkok : Ministry of Tourism and Sports.
- Phetsatit, P., Dockthaisong, B. & Homying, W. (2015). The Strategies of Sustainable Tourism Management of Kamphaeng Phet Province. **The Golden Teak : Humanity and Social Science Journal**, 21(2), 173-186.
- Pilun-owat, O. (1994). **Communication for Persuasion**. Bangkok : Chulalongkorn University.
- Pongsakornrunsilp, P. (2014). The Management of Sustainable Community-Based Tourism : The Case of Ban Kokekrai, Phang Nga Province. **Veridian E-Journal**, 7(3), 650-665.
- Prakobphon, R. (2002). **Composition and communication process. In the teaching materials set, the main course and communication theory**. Unit 3, pp. 148-149. Nonthaburi : Sukhothai Thammathirat Open University Communication Arts Program.
- Puangngam, K. (2010). **Community and local self-management**. Bangkok : Thammasat University Bookstore.
- Rattanapong, P. (2013). **The Developmental Guideline of community-Based Tourism for The Surrounding Area of Klong Latmayom Floating Market, Taling Chan District in Bangkok Metropolis**. Master of Science Program in Sports Science Faculty of Sports Science Chulalongkorn University.
- Ruenbanthoeng, P. (1999). **Communication strategies leading to the formation muslim development community of Gudeekhow, Watkalaya sub-district, Thonburi district, Bangkok**. Master of Arts in Development Communication Department of Public Relations. Faculty of Communication Arts Chulalongkorn University.

- Singsaktrakul, P. & Sermkarndee, P. (2013). The Study of Potentiality and Conservation Tourism Development Approach of Baan Thung-Maprang, Kuan Doan District and Baan Ton-Panan, Kuan Kalong District in Satun Province. **Suddhiparitat**, 27(83), 97-112.
- SuanSri, P. (2003). **Community Tourism Management Guide**. Bangkok : Mind graphic.
- Tangsakul, W. (2006). **Substance creation in communication arts**. Nonthaburi : Sukhothai Thammathirat Open University.
- Than Namthip Subdistrict Municipality Office. (2018). **Local Development Plan (2017-2021) of Than Namthip Subdistrict Municipality**. Yala : Than Namthip Subdistrict Municipality Office.
- The Office of Strategy Management : Southern Border Provincial Cluster. (2019). **The preparation of the southern border provinces development plan 2019-2022 (review version) and the government action plan 2021**. Yala : The Office of Strategy Management : Southern Border Provincial Cluster.
- Thorkaew, W. (2006). **Teaching materials for professional experience in communication arts**. (2 nd ed.). Nonthaburi : Sukhothai Thammathirat Open University.
- UNESCO. (2000). **Sustainable heritage management and tourism in Asia and Pacific region**. Paper presented at the Fourth International Ecotourism Conference, Institute of Ecotourism Srinakharinwirot University Thailand.
- Zapata, et al. (2011). Can Community-Based Tourism Contribute to Development and Poverty Alleviation? Lesson from Nicaragua. **Current Issue in Tourism**, 14(8), 725-749.

การวิเคราะห์รูปแบบการยิงประตูฟุตบอลโลก ปี 2018

An Analysis of Football Score Formation in World Cup 2018

นิพล โนนจ้อย*

Nipon Nonjuy

Received : December 22, 2018

Revised : November 13, 2019

Accepted : December 23, 2019

บทคัดย่อ

การวิเคราะห์รูปแบบการยิงประตูฟุตบอลโลก ปี 2018 มีเป้าหมายเพื่อศึกษาวิเคราะห์ถึงรูปแบบการยิงประตูฟุตบอล ในการแข่งขันฟุตบอลโลก โดยการศึกษาจากแหล่งข้อมูลที่เป็นทีมฟุตบอลที่เข้าร่วมการแข่งขันฟุตบอลโลก ปี 2018 รอบ 32 ทีมสุดท้าย จำนวน 195 ประตู โดยเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ สื่อออนไลน์ (youtube) และวีซีดี ที่บันทึกการแข่งขัน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ ผลการวิจัยพบว่า 1) การเตะโทษ ณ จุดเตะโทษเป็นการยิงประตูที่สัมฤทธิ์ผลมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 25.64 รองลงมาคือการส่งจากด้านข้าง คิดเป็นร้อยละ 16.92 การส่งทะลุทะลวง คิดเป็นร้อยละ 15.38 การเลี้ยงหลบคู่ต่อสู้ คิดเป็นร้อยละ 12.31 การเตะมุม คิดเป็นร้อยละ 9.23 การส่งแบบวอลพาส คิดเป็นร้อยละ 6.15 การเตะโทษโดยตรง คิดเป็นร้อยละ 5.13 การส่งย้อนกลับหลัง คิดเป็นร้อยละ 4.10 การเตะโทษโดยอ้อม คิดเป็นร้อยละ 3.08 และการยิงประตูที่สัมฤทธิ์ผลที่น้อยที่สุด คือการยิงลักษณะอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 2.05 2) วิธีการยิงประตูฟุตบอลโดยการใช้เท้าเป็นการยิงประตูที่สัมฤทธิ์ผลมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 79.49 และการยิงประตูที่สัมฤทธิ์ผลน้อยที่สุด คือ การยิงประตูฟุตบอลโดยการใช้ศีรษะ คิดเป็นร้อยละ 20.51 3) พื้นที่เขตโทษ เป็นพื้นที่การยิงประตูที่สัมฤทธิ์ผลมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 66.67 รองลงมาคือพื้นที่เขตประตู คิดเป็นร้อยละ 17.95 และพื้นที่การยิงประตูที่สัมฤทธิ์ผลที่น้อยที่สุด คือพื้นที่ นอกเขตโทษ คิดเป็นร้อยละ 15.38 4) ตำแหน่งกองหน้าเป็นตำแหน่งการยิงประตูที่สัมฤทธิ์ผลมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 40.51 รองลงมาคือตำแหน่งกองกลาง คิดเป็นร้อยละ 38.46 และตำแหน่งกองหลัง เป็นตำแหน่งที่มีการยิงประตูที่สัมฤทธิ์ผลที่น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 21.03

คำสำคัญ : รูปแบบการยิงประตูฟุตบอล / ฟุตบอลโลก ปี 2018

*อาจารย์ประจำกลุ่มงานสุขภาพ สาขาศิลปศาสตร์ คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี

ราชมงคลล้านนา พิษณุโลก

Lecturer at the health department Liberal Arts Faculty of Business Administration and Liberal Arts

Rajamangala University of Technology Lanna Phitsanulok

ABSTRACT

Analysis of the 2018 World Cup The goal is to analyze the form of the goal. In the World Cup By studying from the source. The football team attended the 2018 World Cup final round 32 195 goals. The tools used to collect data are online media (youtube) and VCD. Data were analyzed by frequency distribution and percentage. The research found that 1. A penalty kick is awarded to the player who scored the most goals. Accounted for 25.64%. The second is the transmission from the side. Accounted for 16.92 %. Transmission 15.38% Rivalry Accounted for 12.31 % Corner kicking was 9.23 %. Walp passage 6.15 % Direct kick At 5.13 % Backward delivery 4.10 % Indirect free kick Accounted for 3.08 % The smallest goal shot. Is a different shooting style. Accounted for 2.05 %. 2. The most successful goal is to shooting method was the foot kick for 79.49 %. The least successful goal is to shooting method was the heading for 20.51%. 3. Penalty area It is the most accomplished shooting accounted for 66.67%. Econd is the area of the gate. Accounted for 17.95%. Off-grid areas accounted for 15.38 % 4. The striker is the most successful shot. Accounted for 40.51% Second is the midfield. Accounted for 38.46%. Quarterback position The position with the smallest goal scored. 21.03%.

Keywords : Football Score Formation / World Cup 2018

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กีฬาฟุตบอลเป็นกีฬาที่ได้รับความนิยมกันทั่วโลกไม่ว่าจะเป็นกลุ่มบุคคล ชุมชนหรือชนชาติใดเกือบทุกวัย นิยมการเล่นฟุตบอลเป็นจำนวนมากไม่ว่าจะเป็นกลุ่มคนในระดับเยาวชน ประชาชน อาวุโส และรวมถึง กลุ่มคนพิเศษหรือคนพิการ การเล่นกีฬาทำให้ร่างกายแข็งแรงมี สุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี และมีอารมณ์ แจ่มใส ดังที่ (Gangprasit, 1997, p.1) กล่าวว่ากีฬาฟุตบอลเป็นกิจกรรมที่สามารถส่งเสริมและพัฒนาทางด้าน ร่างกาย จิตใจอารมณ์ สติปัญญาและสังคมของมนุษย์ได้เป็นอย่างดี การเล่นฟุตบอลมีจุดมุ่งหมายเพื่อความ สนุกสนานเพลิดเพลิน เป็นการออกกำลังกายที่ทำให้ร่างกายแข็งแรงมีพลานามัยที่สมบูรณ์ มีวินัยในตนเองมี ความรับผิดชอบ มีการประสานงานกับบุคคลอื่น มีการควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ดีอีกด้วยส่วน (Kokijthakengkool, 1997, p.1) ได้กล่าวเสริมอีกว่า ฟุตบอลเป็นกีฬาที่มีเกณฑ์การเล่นที่มีรูปแบบการเล่น ลักษณะต่างๆ มากมาย ที่ทำให้ผู้เล่นและผู้ชมหลงใหลจึงสามารถดึงดูดจิตใจคนได้ทุกระดับทุกเพศและทุกวัย นอกจากนี้ (Soodtisanga, 1998, p.69) ยังได้กล่าวถึงฟุตบอลว่าเป็นกีฬาประเภททีมซึ่งประกอบด้วยผู้เล่น ทีมละ 11 คนโดยที่มีผู้เล่นพยายามนำ ลูกฟุตบอลไปยังแดนฝ่ายตรงข้าม เพื่อนำลูกฟุตบอลนั้นเข้าประตูอีกฝ่าย หนึ่งให้มากที่สุดเท่าที่จะ ทำได้และป้องกันไม่ให้ฝ่ายตรงข้ามทำประตูได้ สำหรับ (Polchivin, 1991, p.62) มีความเห็นว่าการรุกกับการยิงประตู (Attack Scoring) ประตู (Gold) เป็นสิ่งที่ทีมฟุตบอลทุกทีมใฝ่ฝันที่จะได้กัน ทั้งนั้น เพื่อจุดมุ่งหมายอย่างเดียวกันคือชัยชนะ แต่การได้ประตูนั้นไม่ใช่ของง่ายหรือยากเกินไปหากมีการฝึกซ้อม

ที่ดี ที่ถูกต้อง และจากความสามารถในการเล่นเป็นกลุ่ม การเล่นเป็นทีม การผสมผสานกันอย่างมีแบบแผนจะทำให้เกมการรุกมีประสิทธิภาพมากขึ้น ในการรุกเป็นศิลปะ มีขั้นตอนและวิธีการต่างๆ มากมาย ส่วน (Soodtisanga, 1998, p.9) เห็นว่าการยิงประตูเป็นส่วนที่สำคัญที่สุดสำหรับการในการเล่นฟุตบอลและยังเป็นการเสริมสร้างประสบการณ์ชีวิตเกี่ยวกับความผิดหวังและสมหวังของชีวิตอีกด้วย เช่น การยิงประตูได้สำเร็จอาจยอมให้เกิดความสมหวังเมื่อยิงประตูไม่ได้อาจยอมให้เกิดความผิดหวังและผิดหวังตลอดการแข่งขันซึ่งเป็นกฎธรรมชาติของการกีฬาและชีวิต และ (Kitikul, 1982, p.90) ได้เสริมอีกว่า การยิงประตูถือว่าเป็นขั้นตอนสุดท้ายของวิธีการทำประตู การทำประตูระยะต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นระยะไกลหรือระยะใกล้ขึ้นขึ้นอยู่กับจังหวะและโอกาสของผู้เล่นแต่ละคนการแข่งขันฟุตบอลโลก ถือว่าเป็นการแข่งขันกีฬาฟุตบอลที่ยิ่งใหญ่ที่สุด โดยมีการจัดการแข่งขันทุกๆ 4 ปี จึงทำให้เกิดการแข่งขันเพื่อความเป็นเลิศอย่างสูง จึงทำให้ทีมระดับชาติได้มีการฝึกซ้อมอย่างเป็นระบบเพื่อที่จะสามารถพาทีมชาติของตนเองไปสู่การเป็นแชมป์โลกให้ได้ในแต่ละครั้งและในการแข่งขันฟุตบอลโลก 2018 นี้ เป็นการแข่งขันครั้งที่ 21 โดยจัดขึ้นที่ประเทศรัสเซีย โดยมีการคัดทีมจากชาติสมาชิกของฟีฟ่า (FIFA) ทั้งหมด 208 ประเทศทั่วโลก โดยคัดเลือกให้เหลือรอบสุดท้ายจำนวน 32 ทีม จากเหตุผลดังกล่าวจึงได้เห็นว่ารูปแบบการยิงประตูในการเล่นฟุตบอลมีส่วนสำคัญในการนำไปสู่ชัยชนะในการแข่งขันและแต่ละทีมต้องนำรูปแบบการเล่นมาผสมผสานกับรูปแบบการยิงประตูเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพที่แน่นอน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะวิเคราะห์รูปแบบการยิงประตูฟุตบอลในการแข่งขันฟุตบอลโลก ครั้งที่ 21 ในปี 2018

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษารูปแบบการยิงประตูฟุตบอล ในการแข่งขันฟุตบอลโลก ปี 2018

วิธีดำเนินการวิจัย

แหล่งข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้เป็นทีมฟุตบอลที่เข้าร่วมการแข่งขันฟุตบอลโลก ปี 2018 รอบ 32 ทีมสุดท้าย โดยนำผลการยิงประตูที่สัมฤทธิ์ผลจำนวน 195 ประตูมาเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์รูปแบบการยิงประตูฟุตบอล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ภาพบันทึกที่ได้จากการบันทึกทางสื่อ ออนไลน์ (youtube) และวีซีดี
 - 1.1 รูปแบบการยิงประตูฟุตบอล
 - 1.2 วิธีการยิงประตูฟุตบอล
 - 1.3 พื้นที่ในการยิงประตูฟุตบอล
 - 1.4 ตำแหน่งของผู้ยิงประตูฟุตบอล
2. เครื่องมือและอุปกรณ์อำนวยความสะดวก
 - 2.1 เครื่องคอมพิวเตอร์
 - 2.2 ระบบอินเทอร์เน็ต

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยนำข้อมูลจำนวนการทำประตูที่สัมฤทธิ์ผลในการแข่งขันฟุตบอลโลก ปี 2018 รอบ 32 ทีมสุดท้าย มาเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์ โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละของรูปแบบของการยิงประตูฟุตบอล วิธีการยิงประตูฟุตบอล พื้นที่การยิงประตูฟุตบอล และตำแหน่งผู้เล่นในการยิงประตูฟุตบอล แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง ซึ่งใช้จำนวนการทำประตูที่สัมฤทธิ์ผลจำนวน 195 ประตู มาเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์รูปแบบการยิงประตูฟุตบอลในการแข่งขันฟุตบอลโลก ปี 2018

สรุปผลการวิจัย

1. รูปแบบการยิงประตูฟุตบอล ที่สัมฤทธิ์ผลมากที่สุด คือการเตะโทษ ณ จุดเตะโทษ เป็นการยิงประตูที่สัมฤทธิ์ผลมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 25.64 รองลงมาคือการส่งจากด้านข้าง คิดเป็นร้อยละ 16.92 การส่งทะลุทะลวง คิดเป็นร้อยละ 15.38 การเลี้ยงหลบคู่ต่อสู้ คิดเป็นร้อยละ 12.31 การเตะมุม คิดเป็นร้อยละ 9.23 การส่งแบบวอลพาส คิดเป็นร้อยละ 6.15 การเตะโทษโดยตรง คิดเป็นร้อยละ 5.13 การส่งย้อนกลับหลัง คิดเป็นร้อยละ 4.10 การเตะโทษโดยอ้อม คิดเป็นร้อยละ 3.08 และการยิงประตูที่สัมฤทธิ์ผลที่น้อยที่สุด คือการยิงลักษณะอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 2.05
2. วิธีการยิงประตูฟุตบอลโดยการใช้เท้าเป็นการยิงประตูที่สัมฤทธิ์ผลมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 79.49 และการยิงประตูที่สัมฤทธิ์ผลน้อยที่สุด คือ การยิงประตูฟุตบอลโดยศีรษะหรือการโหม่ง คิดเป็นร้อยละ 20.51
3. พื้นที่เขตโทษ เป็นพื้นที่การยิงประตูที่สัมฤทธิ์ผลมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 66.67 รองลงมาคือพื้นที่เขตประตู คิดเป็นร้อยละ 17.95 และพื้นที่การยิงประตูที่สัมฤทธิ์ผลที่น้อยที่สุด คือพื้นที่ นอกเขตโทษ คิดเป็นร้อยละ 15.38
4. ตำแหน่งกองหน้าเป็นตำแหน่งการยิงประตูที่สัมฤทธิ์ผลมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 40.51 รองลงมาคือตำแหน่งกองกลาง คิดเป็นร้อยละ 38.46 และตำแหน่งกองหลัง เป็นตำแหน่งที่มีการยิงประตูที่สัมฤทธิ์ผลที่น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 21.03

อภิปรายผลการวิจัย

1. รูปแบบการยิงประตูฟุตบอล ซึ่งรูปแบบการยิงประตูฟุตบอลที่พบว่ามีผลสัมฤทธิ์ผลมากที่สุดคือการยิงประตูฟุตบอลที่ได้มาจากการยิงลูกโทษ ณ จุดเตะโทษ โดยการยิงฟุตบอลโลกในครั้งนี้มีการทำผิดกติกาในบริเวณเขตโทษในช่วงเวลาการแข่งขันปกติกันมากมาย ถึง 29 ครั้ง และยิงเข้าประตูถึง 22 ครั้ง ดังที่ (Agsadtra, 2007, p.45) ได้กล่าวไว้ว่า ยุทธวิธีการยิงประตู แบบเป็นประตู ที่ใช้ได้ผลมากที่สุด คือยุทธวิธีการยิงประตูจากตรงกลางสนาม จำนวน 16 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 53.33 และยุทธวิธีการยิงประตูจากตรงกลางสนามที่ใช้มากที่สุดคือการเตะลูกโทษ ณ จุดเตะโทษ คิดเป็นร้อยละ 31.25 และในการแข่งขันฟุตบอลโลก 2018 ในครั้งนี้มีการใช้ระบบเทคโนโลยีมาช่วยในการตัดสินมากขึ้น โดยการใช้ระบบ VAR (Video Assistant Referee) เข้ามาเป็นผู้ช่วยผู้ตัดสินฟุตบอล ช่วยในการทบทวนการตัดสินใจของหัวหน้าผู้ตัดสิน ด้วยการใช้วิดีโอและชุดหูฟังเพื่อการสื่อสาร ซึ่ง ลักษณะการทำงานของ VAR จะมีการบันทึกวิดีโออย่างต่อเนื่องตามบริเวณที่สำคัญอย่างหน้า

กรอบเขตโทษ เพื่อเช็การล้ำหน้า การทำผิดกติกา ด้วยผู้ตัดสินจะหยุดเกมสัประมาณ 1-2 เพื่อวิ่งไปดูวิดีโอที่ข้างสนามมาประกอบการตัดสินใจ จึงทำให้เกิดการตัดสินให้มีการกระทำผิดกติกาย้อนหลังและเป็นการให้เตะจุดโทษ ณ จุดเตะโทษ มากขึ้นอีกด้วย ดังที่ (Kawtongket, 2009, p.28) ได้กล่าวไว้ว่า การยิงลูกจุดโทษ ณ จุดเตะโทษ จะต้องมีการใช้สมาธิอย่างยิ่ง และเพื่อให้เกิดสมาธิในการยิงประตู จะต้องมีการฝึกเพื่อให้เกิดการพัฒนาทักษะของร่างกายและจิตใจ เราสามารถนำการฝึกสมาธิมาใช้ประโยชน์เพื่อลดความวิตกกังวลและสร้างความเชื่อมั่นเพื่อให้เกิดความแม่นยำในการยิงลูกโทษ ณ จุดเตะโทษได้ และในการแข่งขันในครั้งนี้ได้มีการยิงจุดโทษตัดสินกันมาก จึงทำให้การแข่งขันฟุตบอลโลกในครั้งนี้เกิดการยิงประตูโดยการเตะโทษ ณ จุดเตะโทษ มากที่สุด

2. วิธีการยิงประตูฟุตบอล วิธีการยิงประตูฟุตบอลที่พบว่ามีผลสัมฤทธิ์มากที่สุดคือการยิงประตูโดยใช้เท้า เพราะว่าการเตะฟุตบอลเป็นกีฬาที่ใช้เท้าเป็นอวัยวะสำคัญในการเล่น และในการที่นักกีฬาจะมีทักษะที่ดีเยี่ยม นั้นจะต้องมีการฝึกทักษะต่างๆมากมายไม่ว่าจะเป็นทักษะการใช้เท้า ทักษะการใช้ศีรษะ เช่นการรับส่งบอล การควบคุมบอลให้อยู่ในความควบคุมของตนเองให้ได้ ทั้งนี้การยิงประตูเป็นศิลปะอย่างหนึ่งในการเล่นฟุตบอลและในการแข่งขันและในการยิงประตูนั้นจะต้องใช้ศิลปะมาประยุกต์ใช้กับความสามารถเฉพาะตัวและการประสานงานของทีม (Team Work) ในการยิงประตูโดยใช้เท้านั้นผู้เล่นสามารถที่จะควบคุมทิศทางการยิงประตูได้มากกว่าการยิงโดยส่วนต่างๆ และยังเป็นยิงประตูได้หลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการยิงประตูในระดับสูง ระดับต่ำ หรือการยิงในลักษณะลูกเสียด เพื่อให้การยิงประตูมีประสิทธิภาพ และเป็นไปตามจุดมุ่งหมายสำคัญคือการยิงประตูให้สัมฤทธิ์ผลมากที่สุด เพื่อจะนำไปสู่การเป็นผู้ชนะในการแข่งขัน ในการแข่งขันฟุตบอลทุกๆ ทีมจะต้องมีการฝึกซ้อม ทักษะต่างๆ โดยมีการฝึกซ้อมที่ถูกต้อง (Pirom, 1996, p.5) ได้กล่าวถึงการมีเทคนิคในการฝึกซ้อมที่ดีเยี่ยมเพื่อให้เกิดความชำนาญในการการยิงประตู และความมั่นใจในการแข่งขัน การยิงประตูฟุตบอลนั้นจะขึ้นอยู่กับจังหวะและโอกาสในแต่ละโอกาสว่าจะใช้การยิงประตูอย่างไร จะเน้นในการยิงประตูที่หนักเบา แรง และเร็วอย่างไรเพื่อใช้ในการยิงที่สมบูรณ์แบบมากที่สุด

3. พื้นที่การยิงประตูฟุตบอล พื้นที่ในการยิงประตูฟุตบอลที่มีผลสัมฤทธิ์มากที่สุดคือพื้นที่เขตโทษ ทั้งนี้พื้นที่แบ่งออกเป็น 3 เขต คือ เขตประตู เขตโทษ และเขตนอกโทษ โดยพบว่าเขตพื้นที่ในการยิงประตูฟุตบอลที่มีสัมฤทธิ์ผลมากที่สุดก็เพราะว่าพื้นที่นั้นเป็นพื้นที่มีระยะที่ปานกลาง ไม่ไกลเกินไปไม่ห่างเกินไป โดยเป็นพื้นที่ที่ตำแหน่งของผู้ยิงประตูใช้การยิงประตูที่หลากหลายมากขึ้นในฟุตบอลสมัยใหม่ และอีกเหตุผลหนึ่งที่เกิดขึ้นโดยเป็นการยิงประตูที่จุดโทษ ณ จุดเตะโทษ มากขึ้นด้วยจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดการยิงประตูในเขตโทษมากยิ่งขึ้นด้วย ซึ่งสอดคล้องกับที่ (Rungratjaratsang, 2014, p.47) ได้กล่าวไว้ว่า บริเวณพื้นที่ ที่ใช้ในการยิงประตูที่มากที่สุดในการแข่งขันฟุตบอลโลก 2010 และฟุตบอลชิงแชมป์แห่งชาติยุโรป 2012 คือ บริเวณตรงกลางของเขตโทษ เนื่องจากเป็นบริเวณที่อยู่กลางของประตูซึ่งสอดคล้องกับยุทธวิธีที่ใช้ในการยิงประตู ในการแข่งขันฟุตบอลโลก

4. ตำแหน่งในการยิงประตูฟุตบอล ตำแหน่งในการยิงประตูฟุตบอลที่มีสัมฤทธิ์ผลมากที่สุดในการศึกษาครั้งนี้เป็นตำแหน่งกองหน้า ซึ่ง (Nonjuy, 2004, p.40) ได้กล่าวว่าตำแหน่งกองหน้าเป็นตำแหน่งหลักในการยิงประตูฟุตบอลเพราะตำแหน่งกองหน้านั้นจะต้องถูกฝึกซ้อมมาเพื่อยิงประตูให้ได้ไม่ว่าจะเป็นการยิงฟุตบอลโดย

รูปแบบใด วิธีการใด ก็ตาม ศึกษาในครั้งนี้นี้ในการยิงประตูฟุตบอลของตำแหน่งต่างๆ นั้นจะได้มาจากรูปแบบการยิงประตูเป็นส่วนมาก (Rungmitjaratsang, 2014, p.47) ได้บอกไว้ว่า ตำแหน่งการเล่นของผู้ยิงประตูของทีมชาติสเปนในการแข่งขันฟุตบอลโลก 2010 พบว่าตำแหน่งที่ยิงประตู มากที่สุด คือ กองหน้า ซึ่งเป็นหน้าที่และบทบาทหลักในการยิงประตูของทีมนั่นเอง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

การศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้นี้ ผู้ฝึกสอน นักกีฬา หรือผู้ที่สนใจสามารถนำไปดัดแปลงเพื่อนำไปพัฒนานักกีฬาฟุตบอลและทีมกีฬาฟุตบอลให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาในลักษณะการยิงประตูฟุตบอลที่สัมผัสผลและไม่สัมผัสผล
2. ควรทำการศึกษาทุกทีมที่เข้าร่วมการแข่งขันในครั้งต่อไป

References

- Agsadtra, N. (2550). **Football shooting strategy in World Cup 2006 in Germany**. Bangkok : Srinakharinwirot University.
- Gangprasit, D. (2540). **A construction of football playing ability rating scales for Higher Education Institution**. Bangkok : Srinakharinwirot University.
- Kawtongket, J. (2552). **The Effects of Mediation Training in Anapanasati on Penalty Kick Accuracy In Soccer Player**. Bangkok : Chandrakasem Rajabhat University.
- Kitikul, N. (2525). **Principles of modern football**. Bangkok : Phithak Aksorn Printing House.Co.Ltd.
- Kokijthakengkool, C. (2544). **An Analysis of Football Competitive Formations**. Bangkok : Srinakharinwirot University.
- Nonjuy, N. (2002). **An analysis of football score formation in world cup 2002**. Bangkok : Srinakharinwirot University.
- Pirom, C. (2539). **Football Modern**. Bangkok : Siam Sport Printing.
- Polchivin, C. (2534). **A study of states and problems in managing the thai national fooball team as perceived by the persons concerned**. Bangkok : Chulalongkorn University.
- Rungmitjaratsang, P. (2557). **The Effects of Mediation Training in Anapanasati on Penalty Kick Accuracy In Soccer Player**. Bangkok : Kasetsart University
- Soodtisanga, P. (2541). **Soccer Tactics and Tramwork**. Bangkok : Thaiwattanapanich.

คุณภาพการปฏิบัติงานของครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่น : กรณีศึกษาจังหวัดกำแพงเพชรและ
จังหวัดตาก

The Quality of Teacher Performance for Local Development: A Case Study of
Kamphaeng Phet Province and Tak Province

บัณฑิต ฉัตรวิโรจน์*

Bandhit Chatwirote

Received : October 18, 2019

Revised : February 10, 2020

Accepted : June 18, 2020

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณภาพการปฏิบัติงานของครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่นในเขตจังหวัดกำแพงเพชรและตาก ปีการศึกษา 2559-2560 จำนวน 165 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบประเมินการปฏิบัติงานของครูทั้งแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับและแบบประเมินปลายเปิด โดยการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพการปฏิบัติงานของครูในโครงการผลิตครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่นในเขตจังหวัดกำแพงเพชรและตากภาครวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.06) จำแนกเป็น 1. ผลการประเมินคุณภาพการปฏิบัติงานของครูในโครงการผลิตครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่น รุ่นที่ 1 (ปี พ.ศ. 2559) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.67) 2. ผลการประเมินคุณภาพการปฏิบัติงานของครูใหม่โครงการผลิตครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่น รุ่นที่ 2 (ปี พ.ศ. 2560) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.36) ครูทุกคนมีการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ มีองค์ประกอบที่ครอบคลุมตามเกณฑ์ที่กำหนดประกอบด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบ Active Learning ทักษะการเป็นครูโค้ช และครูฟา (coaching and facilitator) มีการใช้เทคโนโลยีและภาษาอังกฤษสอดแทรกในแผนการจัดการเรียนรู้ แต่ครูบางท่านอาจจะเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ไม่ครอบคลุมกระบวนการการสอนครูโค้ช ครูฟา รวมถึงการวัดและประเมินผลยังไม่สามารถประเมินผลการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ได้ สำหรับการจัดนวัตกรรมการเรียนรู้ (แผนการจัดกิจกรรม/สื่อ+คู่มือ) มีรายละเอียด ส่วนประกอบของนวัตกรรม อธิบายและการนำไปใช้ในการประกอบการเรียนการสอนชัดเจน ยังสอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้แบบ Active Learning ด้วย ด้านการจัดทำโครงการพัฒนาผู้เรียนโดยความร่วมมือกับชุมชน มีโครงการที่หลากหลาย แตกต่างกันตามท้องถิ่น มีการจัดทำโครงการอย่างต่อเนื่อง เน้นนักเรียนได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกับชุมชน

คำสำคัญ : คุณภาพการปฏิบัติงาน / ครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่น

*อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

Faculty of Education Kamphaeng Phet Rajabhat University

ABSTRACT

This research aim was to study the quality of local development teacher's performance In KamPhaeng Phet Province and Tak Province. Population was 165 local development teachers in academic year 2016-2017. The instrument was used the teacher performance evaluation form, both the 5-level estimation scale and the open-ended assessment form. The research found that The overall of the quality of local development teacher's performance In KamPhaeng Phet Province and Tak Province was at a high level ($\bar{X}$ = 4.06) classified as 1. The quality of the 1st local development teacher's performance (2016), was at a high level ($\bar{X}$ = 3.67) 2. The quality of the 2nd local development teacher's performance (2017), was at a high level ($\bar{X}$ = 4.36) All teachers had got a learning management plan. There were elements that cover the specified criteria, including the Active Learning, teacher skills, coaching and facilitator. Both technology and English were included in the learning management plan. But some teachers could not write a learning management plan that covered the reflection process including measurement and evaluation were not able to evaluate the learning according to their objectives. For learning innovation organizing (activities plan / media + manual) detailed components of innovation, explain and use in teaching and learning clearly also in accordance with the Active Learning process. The development of student development projects in collaboration with the community, there were various projects according to local. There were ongoing projects focus on students to participate in activities with the community.

Keywords : Quality of Teacher Performance / Local Development

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

คณะรัฐมนตรีได้มีมติอนุมัติโครงการผลิตครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่น เมื่อวันที่ 29 มีนาคม 2559 โดยโครงการดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อคัดเลือกคนดี คนเก่ง เข้ามาศึกษาวิชาชีพครู ในสถาบันฝ่ายผลิตที่มีคุณภาพ เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วจะได้รับการบรรจุแต่งตั้งให้รับราชการครูในภูมิลำเนาของตนเอง และกำหนดเป้าหมายดำเนินการระหว่าง ปี พ.ศ. 2559-2570 เพื่อส่งมอบครูใหม่ที่มีคุณภาพให้แก่องค์กรผู้ใช้ครู จำนวน 47,390 คน โครงการผลิตครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่นจึงเป็นการลงทุนจากทางภาครัฐ ที่มุ่งหวังว่าโครงการดังกล่าวจะเป็นโครงการนำร่องในการปฏิรูประบบการผลิตครู ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิรูปการศึกษา เพื่อสร้างครู คุณภาพสูง ช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษาในพื้นที่ นำไปสู่การจัดการเรียนรู้ของเด็กไทยให้ได้มาตรฐานสากล โดยมีตัวชี้วัด ได้แก่ คะแนนผลสอบ O-NET และ PISA ที่เพิ่มขึ้น มีทักษะ ที่จำเป็นสำหรับศตวรรษที่ 21 และรองรับประเทศ

ไทย 4.0 จึงมีความคาดหวังว่าครูเหล่านี้จะเป็นผู้นำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระบบการศึกษาของประเทศที่จะเห็นผลได้อย่างชัดเจน

การดำเนินงานโครงการฯ จะเน้นพื้นที่เป็นหลัก ส่งผลต่อสถาบันฝ่ายผลิตครูในพื้นที่ที่ต้องทำงานร่วมกันเป็นเครือข่าย (Consortium) ปรับบทบาทและวิธีการผลิตครูและพัฒนาครูเพื่อให้สอดคล้อง การปฏิรูปการศึกษา ร่วมกันยกระดับคุณภาพการศึกษาในพื้นที่ (Area-Based Education) แสวงหาความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ทั้งในสถาบันฝ่ายผลิตครูด้วยกันเอง และหน่วยงานผู้ใช้ครูในท้องถิ่น เพื่อสร้างความเข้มแข็งในการผลิตครูและพัฒนาครู ร่วมรับผิดชอบต่อผลผลิตของตนเองอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนมีการพัฒนาและติดตามเป็นครูพี่เลี้ยงให้กับครูเหล่านั้น ดังนั้น โครงการผลิตครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่น จะเป็นกลไกที่สำคัญและเป็นโครงการนาร่องที่จะทำให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือการผลิตครูและพัฒนาครูในเชิงพื้นที่ นอกจากนั้นสถาบันฝ่ายผลิตต้องร่วมมือกับหน่วยงานผู้ใช้ครูพื้นที่กำหนด ความต้องการครู (Demand) ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ เพื่อให้สถาบันฝ่ายผลิตกำหนดวิธีการและกระบวนการในการผลิต (Supply) ให้สอดคล้องกับความต้องการ

เพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว จึงจำเป็นต้องคัดเลือกบุคคลในท้องถิ่นเข้ามาศึกษาในสถาบันฝึกหัดครูที่มีคุณภาพสูง เพื่อผลิตครู ให้เป็นครูที่แท้จริงมีจิตวิญญาณความเป็นครูเป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งสมรรถนะเชิงวิชาการและวิชาชีพ มีคุณลักษณะด้านวิริยะอุตสาหะและมีจิตสาธารณะสูง เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วจะบรรจุเป็นข้าราชการครูในภูมิภาคของตนเอง หรือพื้นที่เป้าหมายเพื่อลดปัญหาการโยกย้าย ดังนั้น สถาบันผลิตครูที่เข้าโครงการดังกล่าวจึงมีพันธกิจสำคัญคือการผลิตครูที่มีคุณภาพ เน้นการสร้างเครือข่ายการพัฒนาวิชาชีพครู โดยต้องร่วมมือกับจังหวัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องในการผลิตครูที่สมรรถนะทางวิชาการสามารถสร้างและใช้นวัตกรรมทางการศึกษาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ของนักเรียนให้มีทักษะที่จำเป็นสำหรับศตวรรษที่ 21 และรองรับประเทศไทย 4.0 สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ผู้รับผิดชอบโครงการจึงกำหนดการให้มีการคัดเลือกสถาบันผลิตครูที่ศักยภาพสูงมีความเชี่ยวชาญ ให้เป็นผู้ผลิตบัณฑิตครูสาขาวิชาต่างๆ ตามความต้องการของท้องถิ่น โดยแนวทางการคัดเลือกสถาบันผลิตครูเข้าร่วมโครงการ จะเน้นพื้นที่เป็นหลัก สถาบันผลิตครูในพื้นที่ต้องร่วมมือกันเป็นเครือข่ายเพื่อจัดทำแผนการดำเนินงาน (Business Plan) เสนอต่อคณะกรรมการฯ เพื่อคัดเลือกสถาบันที่มีศักยภาพเป็นผู้ผลิตบัณฑิตครูตามความต้องการของท้องถิ่นและพัฒนาครูใหม่ในพื้นที่ตลอดจนร่วมมือกับองค์กรผู้ใช้พัฒนาการศึกษาต่อไป

การนิเทศติดตาม จะต้องปฏิบัติตามกระบวนการพัฒนาครูเพราะเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยให้การดำเนินงานตามภารกิจที่ได้รับมอบหมายจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาไปได้อย่างความราบรื่น และมีประสิทธิภาพ การนิเทศจึงถือเป็นการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาอีกรูปแบบหนึ่งซึ่งจะมีผลต่อความรู้ของบุคลากรทางการศึกษาอย่างมาก การนิเทศที่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพเกิดผลในระยะยาวคือความสามารถในการทำงานร่วมกันได้ดีที่สุด ถ้าแต่ละคนสามารถนิเทศตนเองและเพื่อนร่วมงานได้ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันจะช่วยสร้างแรงจูงใจ ขวัญกำลังใจให้เกิดขึ้นในการปฏิบัติหน้าที่การงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตรงกันข้าม

หากขาดการกำกับติดตามนิเทศก็จะทำให้เกิดความไม่ไว้วางใจกันในระหว่างผู้ปฏิบัติงานด้วยกัน เกิดเจตคติในทางลบ เสียบรรยากาศในการทำงาน เกิดความท้อแท้และเสียกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่

จากหลักการดังกล่าวข้างต้น สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ผู้รับผิดชอบโครงการ จึงกำหนดให้เครือข่ายสถาบันผลิตครูเข้าร่วมโครงการผลิตครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่น ภาคเหนือตอนล่าง ดูแลรับผิดชอบครอบคลุม 9 จังหวัด ประกอบด้วย สถาบันผลิตครู จำนวน 12 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยนเรศวร มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตเพชรบูรณ์ สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตสุโขทัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา วิทยาเขตตาก มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา วิทยาเขตพิษณุโลก วิทยาลัยนอร์ทเทอรัน และวิทยาลัยนาฏศิลป์สุโขทัย โดยมีมหาวิทยาลัยนเรศวรเป็นแม่ข่าย จึงกำหนดให้เครือข่ายสถาบันฝ่ายผลิตครูเชิงพื้นฐานที่ต้องร่วมมือกันกำหนดวิธีการในการพัฒนาครูใหม่ของโครงการภายหลังการบรรจุแต่งตั้งจากต้นสังกัดแล้ว อย่างต่อเนื่องเป็นเวลา 2 ปี (Induction Programs) วิธีการดังกล่าวจะต้องสอดคล้องกับเส้นทางอาชีพของครู วิธีการพัฒนาครูใหม่จะต้องเป็นการส่งเสริมศักยภาพเชิงวิชาการและวิชาชีพ สร้างสรรค์ชุมชนวิชาชีพครูเพื่อการเรียนรู้ (PLC) และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางสังคมของกลุ่มครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่น เติมเต็มคุณลักษณะของครูที่มีความเข้าใจในมิติด้านสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจของท้องถิ่น มีความรัก ความผูกพันในสถานศึกษาและชุมชน มีแรงบันดาลใจในการเป็นครูมืออาชีพที่รองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 จึงพัฒนาระบบการนิเทศผ่านกระบวนการวิจัยเพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนาครูให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งจักเป็นประโยชน์โดยตรงต่อการศึกษาไทยในอนาคต ซึ่งคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชรได้ดำเนินการนิเทศในเขตจังหวัดกำแพงเพชรและตาก จึงเล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนาครูให้เกิดคุณภาพในทุกด้านให้สอดคล้องกับปรัชญาการผลิตครูและปรัชญาของมหาวิทยาลัยราชภัฏที่ว่า “สร้างสรรค์ภูมิปัญญา พัฒนาท้องถิ่น” จึงสนใจที่จะวิจัยเพื่อพัฒนาระบบการนิเทศ การนิเทศติดตามโครงการผลิตครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่นให้สอดคล้องกับนโยบาย ความต้องการของชาติและท้องถิ่นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาคุณภาพการปฏิบัติงานของครูในโครงการผลิตครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่นในเขตจังหวัดกำแพงเพชรและตาก

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มเป้าหมายที่ศึกษา

ข้าราชการครูในโครงการผลิตครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่น ในจังหวัดกำแพงเพชรและตาก จำนวน 165 คน จำแนกเป็น

รุ่นที่ 1 ปี พ.ศ. 2559

จังหวัดกำแพงเพชร จำนวน

40

คน

จังหวัดตาก	จำนวน	40	คน
------------	-------	----	----

รุ่นที่ 2 ปี พ.ศ. 2560

จังหวัดกำแพงเพชร	จำนวน	43	คน
------------------	-------	----	----

จังหวัดตาก	จำนวน	42	คน
------------	-------	----	----

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบประเมิน จำนวน 1 ชุด โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบประเมินคุณภาพการปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นแบบประเมินแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale)

ตอนที่ 2 เป็นแบบประเมินปลายเปิด ประกอบด้วย 5 ข้อ คือ

1. แผนการจัดการเรียนรู้ Active Learning 5-10 ชั่วโมงที่เสริมทักษะครูโค้ช ครูฟา และบันทึกหลังจัดการเรียนรู้
2. นวัตกรรมจัดการการเรียนรู้ (แผนการจัดกิจกรรม/สื่อ+คู่มือ)(ถ้ามี)
3. รายงานโครงการพัฒนาผู้เรียนโดยความร่วมมือของชุมชน
4. PLC และเขียน Log Book (ผอ.ลงนามรับรอง) อย่างน้อย 3 ครั้ง
5. รายงานการเปลี่ยนแปลงตนเอง (Transformative) ในช่วงก่อน ระหว่าง และหลังการพัฒนา

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการออกนิเทศในสถานศึกษาที่ผู้รับทุนปฏิบัติงาน และการตรวจสอบเครื่องมือผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าดำเนินตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา ทฤษฎี
2. ศึกษาหลักการ และวิธีการสร้างแบบสอบถามตามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

ตามวิธีของ Likert

3. สร้างแบบประเมิน ตามกรอบแนวคิดการวิจัยประกอบด้วย ด้านแผนการจัดการเรียนรู้ นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ รายงานโครงการพัฒนาผู้เรียน PLC และ LOG Book รายงานการเปลี่ยนแปลงตนเอง
4. นำแบบประเมินที่ผู้ศึกษาค้นคว้าสร้างขึ้นนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถประสบการณ์ในการพัฒนาครู มีประสบการณ์นิเทศ และเป็นคณะทำงานในโครงการผลิตครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่น ประกอบด้วย คณบดีครุศาสตร์ และรองคณบดีคณะครุศาสตร์ 2 ท่าน มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร โดยตรวจสอบความสอดคล้องของข้อคำถาม และค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item Objective Congruence : IOC) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.67 - 1

5. นำแบบประเมินมาปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญให้คำแนะนำในการปรับปรุงข้อคำถาม

6. นำแบบประเมินมาปรับปรุง และจัดทำเป็นแบบประเมินฉบับสมบูรณ์

วิธีการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลงานวิจัย ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. ติดต่อของสถานศึกษา เพื่อนิเทศติดตามข้าราชการครูในโครงการผลิตครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่นในการปฏิบัติงานจริง

2. เตรียมแบบประเมินการปฏิบัติงานของข้าราชการครูในโครงการผลิตครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่นให้เพียงพอกับจำนวน

3. ผู้วิจัย คณะอาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชรและคณะอาจารย์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา วิทยาเขตตาก นิเทศและประเมินตามแบบประเมินช่วงเดือนมกราคม - กุมภาพันธ์ 2562

4. นำแบบประเมินการปฏิบัติงานของข้าราชการครูในโครงการผลิตครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่นตอบเรียบร้อยแล้วมาตรวจความสมบูรณ์ และคะแนนที่ได้ไปวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. ตอนที่ 1 เป็นแบบประเมินคุณภาพการปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นแบบประเมินแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีของลิเคิร์ท Likert, quoted in Kaiyawan. (2001, p.141) มีระดับ ดังนี้

4.50-5.00	หมายถึง	มีคุณภาพมากที่สุด
3.50-4.49	หมายถึง	มีคุณภาพมาก
2.50-3.49	หมายถึง	มีคุณภาพปานกลาง
1.50-2.49	หมายถึง	มีคุณภาพน้อย
1.00-1.49	หมายถึง	มีคุณภาพน้อยที่สุด

2. ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะ แบบสอบถามปลายเปิด ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

สถิติและการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัย

สถิติพื้นฐานที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตารางที่ 1 แสดงภาพรวมคุณภาพการปฏิบัติงานของครูโครงการผลิตครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่น

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับคุณภาพ
1. แผนการจัดการเรียนรู้ Active Learning 5-10 ชั่วโมงที่เสริมทักษะครูโค้ช ครูพา และบันทึกหลังการจัดการเรียนรู้	4.04	0.61	มาก
2. นวัตกรรมจัดการการเรียนรู้ (แผนการจัดการกิจกรรม/สื่อ+คู่มือ) (ถ้ามี)	3.94	0.72	มาก

ตารางที่ 1 (ต่อ)

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับคุณภาพ
3. รายงานโครงการพัฒนาผู้เรียนโดยความร่วมมือของชุมชน	3.97	0.68	มาก
4. PLC และ Log Book (ผอ.ลงนามรับรอง) อย่างน้อย 3 ครั้ง	4.25	0.60	มาก
5. รายงานการเปลี่ยนแปลงตนเอง (Transformative) ในช่วงก่อน ระหว่าง และหลังการพัฒนา	4.13	0.66	มาก
รวม	4.06	0.65	มาก

ตารางที่ 1 คุณภาพการปฏิบัติงานของครูใหม่โครงการผลิตครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.06) พิจารณาคุณภาพเป็นรายข้อเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ระดับดังนี้ 1) PLC และ Log Book ($\bar{X}$ = 4.25) 2) รายงานการเปลี่ยนแปลงตนเอง (Transformative) ในช่วงก่อน ระหว่าง และหลังการพัฒนา ($\bar{X}$ = 4.13) 3) แผนการจัดการเรียนรู้ Active Learning ที่เสริม ทักษะครูโค้ช ครูฟา บันทึกหลังการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 4.04)

ตารางที่ 2 แสดงคุณภาพการปฏิบัติงานของครูโครงการผลิตครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่น รุ่นที่ 1 (ปี พ.ศ. 2559)

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับคุณภาพ
1. แผนการจัดการเรียนรู้ Active Learning 5-10 ชั่วโมงที่เสริม ทักษะครูโค้ช ครูฟา และบันทึกหลังการจัดการเรียนรู้	3.71	0.58	มาก
2. นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ (แผนการจัดการกิจกรรม/สื่อ+คู่มือ) (ถ้ามี)	3.53	0.79	มาก
3. รายงานโครงการพัฒนาผู้เรียนโดยความร่วมมือของชุมชน	3.62	0.69	มาก
4. PLC และ Log Book (ผอ.ลงนามรับรอง) อย่างน้อย 3 ครั้ง	4.06	0.56	มาก
5. รายงานการเปลี่ยนแปลงตนเอง (Transformative) ในช่วงก่อน ระหว่าง และหลังการพัฒนา	3.91	0.66	มาก
รวม	3.76	0.66	มาก

ตารางที่ 2 คุณภาพการปฏิบัติงานของครูใหม่โครงการผลิตครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่น รุ่นที่ 1 (ปี พ.ศ. 2559) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.76) พิจารณาคุณภาพเป็นรายข้อเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ระดับดังนี้ 1) PLC และ Log Book ($\bar{X}$ = 4.06) 2) รายงานการเปลี่ยนแปลงตนเอง (Transformative) ในช่วงก่อน ระหว่าง และหลังการพัฒนา ($\bar{X}$ = 3.91) 3) แผนการจัดการเรียนรู้ Active Learning ที่เสริม ทักษะครูโค้ช ครูฟา บันทึกหลังการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 3.71)

ตารางที่ 3 แสดงคุณภาพการปฏิบัติงานของครูโครงการผลิตครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่น รุ่นที่ 2 (ปี พ.ศ. 2560)

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับคุณภาพ
1. แผนการจัดการเรียนรู้ Active Learning 5-10 ชั่วโมงที่เสริมทักษะครูโค้ช ครูฟา และบันทึกหลังการจัดการเรียนรู้	4.36	0.63	มาก
2. นวัตกรรมจัดการการเรียนรู้ (แผนการจัดการกิจกรรม/ สื่อ+คู่มือ) (ถ้ามี)	4.35	0.65	มาก
3. รายงานโครงการพัฒนาผู้เรียนโดยความร่วมมือของชุมชน	4.31	0.67	มาก
4. PLC และ Log Book (ผอ.ลงนามรับรอง) อย่างน้อย 3 ครั้ง	4.44	0.63	มาก
5. รายงานการเปลี่ยนแปลงตนเอง (Transformative) ในช่วงก่อนระหว่าง และหลังการพัฒนา	4.34	0.65	มาก
รวม	4.36	0.64	มาก

ตาราง 3 คุณภาพการปฏิบัติงานของครูใหม่โครงการผลิตครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่น รุ่นที่ 2 (ปี พ.ศ. 2560) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.36) พิจารณาคุณภาพเป็นรายข้อเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ระดับดังนี้ 1) PLC และ Log Book ($\bar{X}$ = 4.44) 2) แผนการจัดการเรียนรู้ Active Learning ที่เสริมทักษะครูโค้ช ครูฟา บันทึกหลังการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 4.36) 3) นวัตกรรมจัดการการเรียนรู้ (แผนการจัดการกิจกรรม/ สื่อ+คู่มือ) ($\bar{X}$ = 4.35)

ผลการวิเคราะห์เนื้อหาจากแบบประเมินคุณภาพของครูโครงการผลิตครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่น พบว่า คุณภาพการปฏิบัติงานของคุณครูทุกคนมีการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ มีองค์ประกอบที่ครอบคลุมตามเกณฑ์ที่กำหนดทั้งในเรื่องของกิจกรรม Active Learning ที่ส่งเสริมทักษะครูโค้ช ครูฟา โดยให้ครูมีบทบาทชี้แนะทางการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นกับนักเรียน แต่คุณครูบางท่านอาจจะเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ไม่ครอบคลุมกระบวนการการสะท้อนครูโค้ช ครูฟา ทั้งในส่วนของการวัดและประเมินผลยังไม่สามารถประเมินผลการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ได้ การจัดนวัตกรรมการเรียนรู้ (แผนการจัดกิจกรรม/สื่อ+คู่มือ) มีรายละเอียด ส่วนประกอบของนวัตกรรม อธิบายและการนำไปใช้ในการประกอบการเรียนการสอนให้ชัดเจน ยังสอดคล้องกับการสอนแบบ Active Learning ด้วย มีการจัดทำโครงการพัฒนาผู้เรียนโดยความร่วมมือกับชุมชน มีโครงการที่หลากหลายแตกต่างกันตามท้องถิ่น และมีการจัดทำโครงการอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นนักเรียนได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกับชุมชน นอกจากผู้ปกครองและนักเรียน ควรดึงบุคคลอื่นๆ ในชุมชนมาให้ความรู้ร่วมกัน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ในเรื่องต่างของชุมชน และยังมีการแลกเปลี่ยนในการทำอาชีพเกษตร

สรุปผลการวิจัย

คุณภาพการปฏิบัติงานของครูในโครงการผลิตครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่นในเขตจังหวัดกำแพงเพชรและตากภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.06) จำแนกเป็น

1. ผลการประเมินคุณภาพการปฏิบัติงานของครูในโครงการผลิตครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่น รุ่นที่ 1 (ปี พ.ศ. 2559) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.67)
2. ผลการประเมินคุณภาพการปฏิบัติงานของครูใหม่โครงการผลิตครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่น รุ่นที่ 2 (ปี พ.ศ. 2560) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.36)

อภิปรายผลการวิจัย

คุณภาพการปฏิบัติงานของครูโครงการผลิตครูเพื่อพัฒนาในเขตจังหวัดกำแพงเพชรและตากภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.06) ซึ่งกระบวนการ PLC และ Log Book ที่มีการลงนามรับรองจากผู้บริหารสถานศึกษาอย่างน้อย 3 ครั้งมีคุณภาพโดดเด่นที่สุดโดยพิจารณาจากผลการประเมินในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.25) อาจเป็นเพราะว่าครูโครงการผลิตครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่น มีการพัฒนาตนเองและวิชาชีพอย่างต่อเนื่องทำให้เกิดความรับผิดชอบและตระหนักในการปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นระบบ ทั้งการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ PLC และเขียน Log Book ซึ่งเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบหลักและให้ความสำคัญกับคำว่า ครูตามความหมายในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 โดยที่บุคลากรวิชาชีพครูมีหน้าที่หลักทางด้านการเรียนการสอนและการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน ด้วยวิธีการต่างๆ ในสถานศึกษา ซึ่งครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างพัฒนานักเรียนโดยรอบด้าน ทั้งในด้านสติปัญญา ร่างกาย อารมณ์ และสังคมในวิชาชีพครู จึงมีปรัชญาที่เน้นการพัฒนาผู้เรียนหรือมุ่งหวังผลการพัฒนาที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนอย่างรอบด้านเพื่อให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขเป็นไปตามความมุ่งหมายของการจัดการศึกษา พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (Pongpaiboon, 2003, quoted in Boonsit. (2010, pp. 62-62) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Saksri. (2005) ที่ได้ศึกษาเรื่องสภาพการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพของข้าราชการครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ผลการการวิจัย พบว่าข้าราชการครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 มีความคิดเห็นต่อสภาพการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และมีความคิดเห็นต่อสภาพการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพครู โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ส่วนข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อสภาพการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพครู โดยรวมแตกต่างกันอยู่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อาจเป็นเพราะว่าจากการนิเทศการสอน ครูมีการพัฒนาตนเองและวิชาชีพครูอย่างต่อเนื่อง ในการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดผลสำเร็จบรรลุตามวัตถุประสงค์ในการปฏิบัติงาน โดยอาศัยการบริหารจัดการทรัพยากรในการ ปฏิบัติงานอย่างคุ้มค่า ประหยัด เกิดประโยชน์สูงสุด และก่อให้เกิดประสิทธิผลในการปฏิบัติงานมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ Chumjit. (1998, pp.17-19) ได้นำเกณฑ์มาตรฐานของงานวิชาชีพหรืออาชีพนั้นด้วยความ

พยายามของผู้ทำหน้าที่นี้เทศจะช่วยให้คำแนะนำแก่ครูและผู้ที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาให้ สามารถปรับปรุงการสอนของตนให้ดีขึ้น การนิเทศการศึกษาจะช่วยให้เกิดความงอกงามด้านวิชาชีพ ช่วยพัฒนาความสามารถของครู ช่วยในการคัดเลือกและปรับปรุงวัตถุประสงค์ของการศึกษา ช่วยในการคัดเลือกอุปกรณ์การสอนช่วยเหลือและปรับปรุงวิธีสอนและช่วยในการประเมินผลการเรียนการสอน การชี้แนะ แนะนำ การปรึกษาหารือ การวางแผนร่วมกันและให้ ความร่วมมือในการพัฒนาปรับปรุงการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดผลดีและบรรลุตามวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา โดยเช่นเดียวกับ Horprasongpol. (2011) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการดำเนินงานปฏิบัติการพัฒนา ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางปฏิบัติการพัฒนา โรงเรียน พบว่า แนวทางการปฏิบัติงานประกอบด้วย การจัดการวัสดุ ครุภัณฑ์วัสดุให้เพียงพอต่อการดำเนินงาน ในโรงเรียน จัดหาวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านมาอบรมให้ความรู้ จัดหาสื่อนวัตกรรม เทคโนโลยี เพื่อใช้ในการเรียนการสอนและพัฒนางานด้านวิชาการ จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่สอดคล้องกับหลักสูตร และสภาพของสถานศึกษาโดยกำหนดเป็นแผนพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และการพิจารณาผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นธรรม และใช้หลักเมตตาธรรม

คุณภาพการปฏิบัติงานของครูอภิปรายเป็นรายด้าน ดังนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้ Active Learning 5 -10 ชั่วโมงที่เสริมทักษะครูโค้ชและครูฟา(coaching and facilitator) รวมถึงการบันทึกหลังการจัดการเรียนรู้ผลการประเมินคุณภาพอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.04) พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้ มีองค์ประกอบที่ครอบคลุมตามเกณฑ์ที่กำหนด ทั้งในเรื่องของจำนวนชั่วโมง และการเสริมทักษะครูโค้ช ครูฟา รวมถึงแสดงรายละเอียดการออกแบบกิจกรรมที่ดี มีรายละเอียดของ Active Learning เพื่อให้สอดคล้องกับรูปแบบที่กำหนด ทั้งครูโค้ช ครูฟา แต่ครูบางท่านอาจเขียนอธิบายของแต่ละองค์ประกอบที่สำคัญไม่ค่อยสอดคล้องกัน เช่น จุดประสงค์การเรียนรู้ กิจกรรม การวัดและประเมินผล เป็นต้น รวมถึงขาดการนำตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนมาจัดทำคำอธิบาย โครงสร้างรายวิชา และอาจนำบทบาทของครูโค้ช ครูฟากับกิจกรรมการเรียนการสอนแยกส่วนกัน ควรนำมาแทรกไว้ในกิจกรรมการเรียนการสอน และอาจมีการตั้งคำถามตามแนวทางของครูโค้ชครูฟา ส่วนของบันทึกหลังการสอนมีการบันทึกหลังการสอนครบถ้วน แต่ครูบางท่านอาจลืมเขียนบันทึกหลังการสอน คุณครูควรเขียนบันทึกหลังการสอนทุกครั้ง เพื่อป้องกันการลืมหืม และจากการบันทึกหลังการสอน ควรสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ พร้อมทั้งนำเสนอข้อมูลให้ครอบคลุมตามจุดประสงค์การเรียนรู้ และควรแสดงข้อมูลเชิงปริมาณ เชิงคุณภาพให้ชัดเจน โดยภาพรวมคุณครูทุกท่านมีการลำดับขั้นตอนกิจกรรมการเรียนการสอนที่ดี สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง การพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในวิชาการจัดการเรียนรู้ของ Pornthadawit. (2017, p.88) ที่ออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning โดยใช้รูปแบบ วิธีการและกิจกรรมแบบร่วมมือ แบบการนำเสนอโน้ตทัศน์ การสอนโดยใช้ผังกราฟิก การอภิปรายกลุ่ม กรณีศึกษา เกม ซึ่งผลการวิจัยพบว่ากิจกรรมตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้สอนจัดให้กับกลุ่มตัวอย่างมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

2. นวัตกรรมจัดการการเรียนรู้ (แผนการจัดกิจกรรม/สื่อ+คู่มือ) ผลการประเมินคุณภาพอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.94) พบว่า มีการจัดทำนวัตกรรมจัดการการเรียนรู้ มีองค์ประกอบ รูปแบบ เป็นไปตามที่กำหนด มี

ทั้งสื่อ ICT ประดิษฐ์จากวัสดุต่างๆ เช่น สื่อบัตรคำ บัตรภาพ บัตรคำศัพท์ เป็นต้น โดยคิดอย่างสร้างสรรค์และนำไปบูรณาการต่อยอดอย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับงานวิจัยของ Kwangmuang. (2018) ที่ว่าการคิดริเริ่ม (originality) พบว่าผู้เรียนมีความสามารถในการสร้างแนวคิดซึ่งมีลักษณะเป็นความคิดแปลกใหม่แตกต่างจากความคิดธรรมดา การคิดออกแบบสิ่งใหม่โดยไม่ซ้ำ ดังตัวอย่างข้อความจากการสัมภาษณ์เชิงประจักษ์และวิเคราะห์โปรโตคอลพบว่า “ถ้าให้ผมสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ ผมก็จะดูว่านักเรียนชอบอะไร และมีอะไรบ้างที่ยังไม่มีคนทำ เพราะคิดว่าไม่อยากซ้ำกับใครครับ” ทำนวัตกรรมใหม่ๆ ค่ะ เพื่อที่จะให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ เช่น อยากทำเกมที่เรียนแล้วได้ทั้งความรู้และความสนุกสนาน”สำหรับครูคันทันนั้นควรมีการเขียนรายละเอียดเกี่ยวกับนวัตกรรมให้เห็นที่มาและที่ไปได้ชัดเจน พร้อมทั้งมีการเขียนคู่มือการใช้งานสื่อนวัตกรรม เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ได้จากตัวนักเรียนและคุณครูที่ใช้งาน พร้อมทั้งยังประโยชน์ต่อนักเรียนเอง

3. รายงานโครงการพัฒนาผู้เรียนโดยความร่วมมือของชุมชนผลการประเมินคุณภาพอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.97) พบว่า มีการจัดทำรายงานโครงการพัฒนาผู้เรียนโดยความร่วมมือของชุมชน ดังต่อไปนี้ โครงการคัด (CUT) แยกขยะ โครงการเด็กไทยมีจิตอาสา โครงการการทำกล้วยฉาบ โครงการภาษาอังกฤษน่ารู้สู่ชุมชนแห่งความพอเพียง โครงการมัคคุเทศก์น้อยร้อยรักท้องถิ่น โครงการภาษาถิ่นในหมู่บ้านยางโองน้ำวิทยาคม ฯลฯ ครูทุกท่านมีการจัดทำโครงการที่หลากหลายเพื่อพัฒนาผู้เรียนของตนเอง มีการเขียนรายงานครบถ้วนตามองค์ประกอบของโครงการ พร้อมทั้งรายงานผลตามวัตถุประสงค์ และผลที่ได้เกิดขึ้นกับครู นักเรียน และประชาชนในชุมชน แต่ในบางโครงการยังมีเขียนการรายงานที่ไม่ชัดเจนเท่าที่ควร ควรปรับวิธีการเขียนรายงานให้สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ อาจจะนำข้อมูลทางสถิติมาวิเคราะห์เพื่อให้เกิดผลที่ชัดเจนและน่าเชื่อถือสอดคล้องกับงานวิจัยที่ Phuangsomjit. (2017) กล่าวว่า สร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เป็นความจำเป็นและเป็นประโยชน์ต่อทั้งฝ่ายโรงเรียนและชุมชน โดยฝ่ายโรงเรียนควรถือเป็นหน้าที่หลักประการหนึ่งและควรเป็นฝ่ายรุกเข้าหาชุมชนมากกว่าการเป็นฝ่ายตั้งรับ สำหรับกระบวนการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ผู้รับผิดชอบสามารถปรับประยุกต์ได้ตามความเหมาะสมอาจใช้กระบวนการพัฒนานาคุณภาพ PDCA เป็นกรอบในการดำเนินการก็ได้ และสำหรับแนวทางการสร้างความสัมพันธ์มี 2 แนวทางหลักคือ 1) การสร้างความสัมพันธ์โดยตรง จำแนกออกเป็น 2 ลักษณะคือ การนำโรงเรียนออกสู่ชุมชนกับการนำชุมชนมาสู่โรงเรียน 2) การสร้างความสัมพันธ์โดยอ้อม ซึ่งกระบวนการทั้งหมดเป็นการพัฒนานาคุณภาพการศึกษาและคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนได้ดียิ่งขึ้น

4. PLC และเขียน Log Book ผลการประเมินคุณภาพอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.25) พบว่า มีการจัดกิจกรรม PLC และลงบันทึก Log Book ผู้อำนวยการสถานศึกษาลงนามครบทั้ง 3 ครั้ง ครบถ้วนทุกประเด็นตามที่กำหนด และเขียนรายละเอียดของกิจกรรมได้ดี มีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง แต่มีคุณครูบางท่านหรือบางโรงเรียนยังไม่ได้ดำเนินการในเรื่องของ PLC มาก เนื่องจากพึ่งไปอบรมเกี่ยวกับ PLC และมีความเข้าใจน้อย จึงยังไม่มีมีการถ่ายทอดเรื่องของ PLC จากผู้อบรมมาถ่ายทอดสู่ครูที่โรงเรียน และยังมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ในส่วนของการ PLC อาจมีการเพิ่มรายละเอียดข้อมูลการวางแผนการนำผลที่ได้ไปใช้อย่างเป็นรูปธรรมต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับกระบวนการตามคู่มือการอบรมคณะกรรมการขับเคลื่อนกระบวนการ PLC (Professional

Learning Community) “ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ” สู่สถานศึกษา ระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาของ Education, Ministry. (2017, p.24) กล่าวไว้ว่า PLC เป็นการรวมตัว ร่วมใจ ร่วมพลัง ร่วมทำและร่วมเรียนรู้ ร่วมกันของครู ผู้บริหาร และนักการศึกษา บนพื้นฐานวัฒนธรรมความสัมพันธ์แบบกัลยาณมิตร ที่มีวิสัยทัศน์ คุณค่า เป้าหมาย และภารกิจร่วมกัน โดยทำงานร่วมกันแบบทีมเรียนรู้ที่ครูเป็นผู้นำร่วมกัน และผู้บริหารแบบ ผู้ดูแล สนับสนุน สู่การเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพเปลี่ยนแปลงคุณภาพตนเอง สู่คุณภาพการจัดการเรียนรู้ที่เน้น ความสำเร็จหรือประสิทธิผลของ ผู้เรียนเป็นสำคัญ และความสุขของการทำงานร่วมกันของสมาชิกในชุมชน

5. รายงานการเปลี่ยนแปลงตนเอง (Transformative) ในช่วงก่อน ระหว่าง และหลังการพัฒนาผลการ ประเมินคุณภาพอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.13) พบว่า มีการเขียนรายงานการเปลี่ยนแปลงตนเองครบถ้วนตามที่ กำหนดทั้งในช่วงก่อน ระหว่าง และหลังการพัฒนาอย่างเป็นระบบ ทำให้ครูมีการพัฒนาตนเอง มุ่งมั่นในการ พัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ และตั้งใจสร้างนักเรียน เก่ง ดี มีสุข สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Poohongthong. (2017) ที่ว่า การเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงเป็นหนึ่งในทฤษฎีที่สนับสนุนให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้และยัง ช่วยให้เกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์อื่นๆ อีกหลายประการอันมีความสำคัญต่อชีวิตการเรียน การทำงานและการ ดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีคุณค่า มีความหมาย มีความสุข เพราะฉะนั้น การเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงนำไปใช้ ใน การจัดการเรียนการสอนผ่านกิจกรรม บรรยายภาคหรือวิธีการต่างๆ ที่มีความหลากหลายที่ทรงพลังและ สร้างสรรค์ตามขั้นตอน 3 ประการได้แก่ 1) ภาวะที่ทำให้สับสน 2) การสะท้อนเชิงวิพากษ์ 3) การเปลี่ยนแปลง การให้ความหมายต่อความคิด ซึ่งคุณประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนการสอนของผู้สอน จักก่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีต่อทั้งตัวผู้เรียน ผู้สอนและชุมชนการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ ซึ่งจะขับเคลื่อนให้การศึกษาของ ไทยมีความหมายมากขึ้นและเป็นไปตามเป้าประสงค์ของการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยในการนำผลการวิจัยไปใช้

ควรพัฒนาคุณภาพการปฏิบัติงานในเรื่อง การเขียนนำเสนอข้อมูลผลการ ดำเนินงานโครงการ เช่น การวิเคราะห์ผลของผู้เรียนหลังจากเข้าร่วมโครงการ การวิเคราะห์ผลและการ เขียนรายงานผลการจัดโครงการ ยังไม่ตรงตามวัตถุประสงค์

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานของครูในโครงการการผลิตครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่นกับครูที่ เข้ามาในระบบราชการปกติ
2. ควรศึกษาการพัฒนาคุณภาพการปฏิบัติงานเพื่อความเป็นเลิศของครูในโครงการผลิตครูเพื่อพัฒนา ท้องถิ่น

References

- Boonsit, R. (2010). **The Relationship between School Culture and Teacher Performance in Elementary School in Udontanee Educational Service Area**. Degree of Master of Education Program in Educational Administration Udontanee Rajabhat University.
- Chumjit, Y. (1998). **Professional Teachers**. (3 rd ed.). Bangkok : Printinghouse.
- Education, M. (2017). **Handbook for Committee Training in Professional Learning Community “Professional Learning Community” to Educational Institution in Educational Service Area**. Bangkok : Prigwan Graphic.
- Horprasongpol, S. (2011). **Problems and Guidelines for School Development Practice under the Chonburi Provincial Administrative Organization. Borthong District:Suanpakaocha-ang School**. Degree of Master of Education Program in Educational Administration Burapa University.
- Kaiyawan, Y. (2001). **Research Statistics**. Bangkok : Pranakon Rajabhat Institute Book Center.
- Kwangmuang, P. (2018, January-April). The Result of Learner’s Critical Thinking Development Used with Constructivist Learning Innovation to Enhance Knowledge Construction and Critical Thinking for Undergraduate Students. **Panyapiwat Journal**, 10(1), 175-184.
- Phuangsomjit, C. (2017, May-August). Establishing School-Community Relationships. **Veridian E-journal Silpakorn University**, 10(2), 1342-1354.
- Poohongthong, C. (2017, January). Transformative Learning: Challenges for Instructors in Higher Education. **Journal of Behavioral Science Srinakharinwirot University**, 24(1), 163-182.
- Pornthadawit, N. (2017, January-June). Development of Active Learning in Learning Management Subject. **Rajamagala University Of Technology Krungthep Research Journal**, 11(1), 85-94.
- Suksri, P. (2005). **A Study of Working Conditions in Accordance with the Teacher Professional Standards of Teachers in Educational Institutions in Ubonrajchatanee Educational Service Area 5**. Degree of Master of Education Program in Educational Administration. Ubonrajchatanee Rajabhat University.

กลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สายสนับสนุนมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
Strategies for the Human Resource Development in Academic Support Staff,
Kamphaeng Phet Rajabhat University

เพ็ญศรี จันทร์อินทร์*

Pensri Janin

เพชรรา บุดสีทา**

Petchara Budseeta

Received : April 18, 2019

Revised : October 10, 2019

Accepted : December 2, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา และความต้องการในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สายสนับสนุนมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร 2. เพื่อพัฒนากลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สายสนับสนุนมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร 3. เพื่อประเมินกลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สายสนับสนุนมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ดำเนินการวิจัยและพัฒนาแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน โดยขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพ ปัญหา และความต้องการในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สายสนับสนุนมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร โดยใช้การสำรวจด้วยแบบสอบถาม กับบุคลากรสายสนับสนุนมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร และมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร แม่สอด จำนวน 153 คน ขั้นตอนที่ 2 พัฒนากลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สายสนับสนุนมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ประกอบด้วย การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สายสนับสนุนและจัดทำร่างกลยุทธ์ฯ โดยการประชุมเชิงปฏิบัติการผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร จำนวน 19 คน ขั้นตอนที่ 3 ประเมินความสอดคล้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของกลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สายสนับสนุนมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชรที่พัฒนาขึ้นโดยผู้ทรงคุณวุฒิด้านการกำหนดกลยุทธ์ จำนวน 19 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย วิเคราะห์เนื้อหาและการประเมินตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สายสนับสนุน อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.72)

*อาจารย์ประจำสาขาวิชาบริหารธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

Lecturer in Business Administration Faculty of Management Science Kamphaeng Phet Rajabhat University

**อาจารย์ประจำสาขาวิชาการตลาด คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

Lecturer in Marketing Faculty of Management Science Kamphaeng Phet Rajabhat University

ปัญหาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สายสนับสนุน อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย= 3.45) และความต้องการในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สายสนับสนุนมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย= 4.12)

2) กลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สายสนับสนุนมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชรที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 3 พันธกิจ 3 เป้าประสงค์ 3 ประเด็นกลยุทธ์ 7 กลยุทธ์ 10 มาตรการ 12 ตัวชี้วัดโดยมีกลยุทธ์ดังนี้คือ

(1) พัฒนาศักยภาพงานด้านการบริการและวิชาชีพทุกระดับ (2) เพิ่มขีดความสามารถในการวิจัย (3) สนับสนุนการศึกษาในระดับสูง (4) พัฒนาคุณภาพชีวิต สวัสดิการและสภาพแวดล้อมในการทำงานที่เหมาะสม (5) จัดทำแผนพัฒนาบุคลากรสายสนับสนุนที่สอดคล้องกับการปฏิบัติงาน (6) สร้างความตระหนักในวัฒนธรรมในการทำงานร่วมกับผู้อื่น (7) ส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการทำงาน 3) ผลการประเมินกลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สายสนับสนุนมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชรในด้านความสอดคล้องของวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ ประเด็นกลยุทธ์ กลยุทธ์ มาตรการ และตัวชี้วัด มีความสอดคล้องกันในระดับมาก และในด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของกลยุทธ์ มาตรการและตัวชี้วัดมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด

คำสำคัญ : กลยุทธ์ / การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สายสนับสนุน / มหาวิทยาลัยราชภัฏ

ABSTRACT

The purposes of this research were 1) to study the conditions, the problems, and the needs of the academic support staff of Rajabhat Kamphaeng Phet University, 2) to develop the strategies of the academic support staff of Rajabhat Kamphaeng Phet University, and 3) to evaluate the strategies of the academic support staff of Rajabhat Kamphaeng Phet University. The procedure was divided into 3 steps: 1) Studying the conditions, the problems, and the needs of the academic support staff of Rajabhat Kamphaeng Phet University by using the questionnaire with 153 support field officers of Rajabhat Kamphaeng Phet University and Rajabhat Kamphaeng Phet University Maesod. 2) Developing the strategies of the academic support staff of Rajabhat Kamphaeng Phet University by using SWOT analysis and workshop with 19 experts in human resource development of Rajabhat Kamphaeng Phet University. 3) Assessing the improved strategies was conducted with the consistency, suitability, feasibility, and utility by 19 experts. The data were analyzed by using percentage, mean, and content analysis. The findings were as follows: 1) The results of the conditions was in high level (mean = 3.72), the problems was in moderate level (mean = 3.45), and the needs was in high level (mean = 4.12) 2) The development strategy consisted of 3 missions, 3 goals, 3 main strategies, 7 sub strategies, 10 measurements, 12 indicators namely (1) developing the efficiency all level of service and profession (2) increasing the research ability (3) supporting the higher level

education (4) developing the quality of life, fringe benefit, and suitable working environment (5) setting the working consistency of human resource development of the support field officers plan (6) realizing the working cultural with others (7) supporting work experience exchanging. 3) The consistency evaluation strategy of vision, missions, goals, main strategies, sub strategies, measurements, and indicators had found in high level. The consistency, suitability, and feasibility assessment had found in high to highest level.

Keywords : Strategy / Human Resource Development / Rajabhat University

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

ทรัพยากรการบริหาร ได้แก่ ทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource) เงิน (Money) วัสดุอุปกรณ์ (Material) การจัดการ (Management) และอื่นๆ เป็นที่ยอมรับกันอย่างสากลว่าทรัพยากรมนุษย์เป็นทรัพยากรการบริหารที่ทรงคุณค่ามากที่สุดขององค์การ (Yodsomsak, 2006, p.15) หรือเรียกว่า ทุนมนุษย์ (Human Capital) และเป็นปัจจัยสำคัญที่จะบ่งชี้ถึงความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการดำเนินงานขององค์การในอนาคต (Kejohnnun, 2013, p.14) ทรัพยากรมนุษย์จึงมีความสำคัญมาก่อนทรัพยากรอื่นขององค์การ แต่ต้องเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพในการทำงาน (Maharatsakul, 2007, pp.12-13) เนื่องจากทรัพยากรมนุษย์เป็นสิ่งที่มีความค่าที่จะทำให้องค์การมีความเจริญก้าวหน้า องค์การจึงมีความจำเป็นต้องจัดหาคนที่มีคุณสมบัติที่เหมาะสม มีความรู้ ความสามารถกับงาน และใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยทำการพัฒนาทักษะ ความสามารถให้มีประสิทธิภาพสูงสุด และรักษามูลค่าของคนที่มีความสามารถให้คงอยู่ให้นานที่สุด (Mondy, Noe & Premeaux, 2002, p.214) ทรัพยากรมนุษย์จึงเป็นกลยุทธ์สำคัญในการหล่อหลอมศักยภาพบุคลากรขององค์การให้มีความเข้มแข็งเพื่อที่จะต่อกรกับคู่แข่งในระดับโลกได้ (Mathis & Jackson, 2004, p.51)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 มุ่งพัฒนาภายใต้หลักของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และขับเคลื่อนให้บังเกิดผลในทางปฏิบัติที่ชัดเจนยิ่งขึ้นในทุกระดับ ยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาให้ความสำคัญกับการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม พัฒนาประเทศสู่ความสมดุลในทุกมิติอย่างบูรณาการ และเป็นองค์กรรวม และยึดวิสัยทัศน์ ปี พ.ศ. 2570 ดังนี้ “คนไทยภาคภูมิใจในความเป็นไทย มีมิตรไมตรีบนวิถีชีวิตแห่งความพอเพียงยึดมั่นในวัฒนธรรมประชาธิปไตย และหลักธรรมาภิบาล การบริการสาธารณะขั้นพื้นฐานที่ทั่วถึงมีคุณภาพ สังคมมีความปลอดภัยและมั่นคง อยู่ในสภาวะแวดล้อมที่ดี เกื้อกูลและเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน ระบบการผลิตเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน อยู่บนฐานทางเศรษฐกิจที่พึ่งตนเองและแข่งขันได้ในเวทีโลก สามารถอยู่ในประชาคมภูมิภาคและโลกได้อย่างมีศักดิ์ศรี” (Office of the National Economic and Social Development Council, 2012)

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ขององค์การให้มีความรู้ ความสามารถในการจัดการความเป็นไปของสภาพแวดล้อม จึงเป็นเรื่องยากพอสมควร เนื่องจากคนยังมีความคิดยึดมั่นตามแบบเดิม คือคิดแบบจำ ทำให้กระบวนการพัฒนาองค์การไม่อาจก้าวข้ามพ้นชนาการเดิมไปได้ (Maharatsakul, 2007, p.40) เพื่อให้เป็นไป

ตามพันธกิจในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพพร้อมคุณธรรมและรอบรู้อย่างเท่าทัน แนวทางการพัฒนาภายใต้ ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพทรัพยากรมนุษย์และสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ในระยะ 5 ปี ต้องก้าวให้ทันแนวโน้มในยุคโลกาภิวัตน์ ชุมชน สังคมไทยให้เข้มแข็งและยั่งยืน ดังคตินของมหาวิทยาลัยที่ว่า “สร้างสรรค์ภูมิปัญญา พัฒนาท้องถิ่น” จึงนับว่าเป็นองค์การหนึ่งที่มีความจำเป็นในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งจะเห็นได้จากแผนพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของมหาวิทยาลัยที่มีโครงการที่มีงบประมาณสนับสนุนรองรับในแต่ละปี แต่ยังไม่ได้ทำการศึกษาศาถาปะการปัญหา และความต้องการของทรัพยากรมนุษย์สายสนับสนุนอย่างเป็น รูปธรรม และเป็นโครงการที่เป็นการจัดฝึกอบรมโดยการนำสิ่งที่เคยปฏิบัติมาปรับปรุงให้เหมาะสมกับตัวชีวิต โดยไม่ได้มีการกำหนดกลยุทธ์ที่เหมาะสม นอกจากนี้ในปัจจุบันมีมหาวิทยาลัยหลายแห่งที่เป็นคู่แข่งกันในการ บริหารจัดการ ดังนั้นการพัฒนาคณาจารย์สายสนับสนุนให้มีคุณภาพ สามารถส่งเสริมการบริหารจัดการองค์การให้ มีประสิทธิภาพ จึงมีความจำเป็นในการหากลยุทธ์ที่เหมาะสมในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สายสนับสนุนให้มี คุณภาพผู้บริหารจึงควรมีกกลยุทธ์ในการตัดสินใจด้านการพัฒนาคณาจารย์สายสนับสนุนในองค์การให้เหมาะสมทั้ง ในเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพมากขึ้น เพื่อเป็นการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่มีอยู่ให้เหมาะสม คุ่มค่า มีความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อม วัฒนธรรม และความต้องการในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของ มหาวิทยาลัยให้มีประสิทธิภาพ บรรลุผลตามเป้าหมายของมหาวิทยาลัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา และความต้องการในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สายสนับสนุนมหาวิทยาลัย ราชภัฏกำแพงเพชร
2. เพื่อพัฒนากลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สายสนับสนุนมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
3. เพื่อประเมินกลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สายสนับสนุนมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) มีวิธีการดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพ ปัญหา และความต้องการในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สายสนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสำรวจ ด้วยแบบสอบถาม กับบุคลากรสายสนับสนุนมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร และมหาวิทยาลัยราชภัฏ กำแพงเพชร แม่สอด จำนวน 153 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) การหาค่าร้อยละ (Percentage) การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และการหาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนากลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สายสนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏ กำแพงเพชร ประกอบด้วย การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกเกี่ยวกับการพัฒนาคณาจารย์ สนับสนุนและจัดทำร่างกลยุทธ์ โดยการประชุมเชิงปฏิบัติการผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร จำนวน 19 คน โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis)

และตรวจสอบกลยุทธ์ที่ยีกร่างและแก้ไขร่างกลยุทธ์การพัฒนาบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

ขั้นตอนที่ 3 ประเมินกลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สายสนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 19 คนโดยใช้แบบประเมิน ประเมินความสอดคล้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของกลยุทธ์การพัฒนาบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ที่พัฒนาขึ้นโดยผู้ทรงคุณวุฒิด้านการกำหนดกลยุทธ์ จำนวน 19 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และการหาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และประเมินตามเกณฑ์ที่กำหนด

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพ ปัญหา และความต้องการในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สายสนับสนุน มหาวิทยาลัย ราชภัฏกำแพงเพชร พบว่า

1.1 สภาพการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สายสนับสนุนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า

1.1.1 ด้านการฝึกอบรมและพัฒนาในภาพรวมมีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ประกอบด้วย มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชรมีการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรให้มีความก้าวหน้าทางวิชาการ การฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรของมหาวิทยาลัยฯ สอดคล้องกับการปฏิบัติงาน ซึ่งถือเป็นยุทธศาสตร์ในแผนการพัฒนาบุคลากร มหาวิทยาลัยฯ ทำจัดฝึกอบรมและพัฒนา หรือส่งบุคลากรเข้ารับการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ หรือเทคโนโลยีใหม่ๆ มหาวิทยาลัยฯ มีแผนพัฒนาบุคลากรที่ชัดเจนเพื่อให้ท่านมีสมรรถนะที่พร้อมต่อการ มหาวิทยาลัยฯ จัดให้มีการฝึกอบรมและพัฒนาที่ทันสมัย

1.1.2 ด้านการพัฒนาสายงานอาชีพมีสภาพการดำเนินงาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ประกอบด้วย นำผลการประเมินการทำงานมาพัฒนา ปรับปรุงงานตัวเองได้ สามารถนำโปรแกรมการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองทางอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการทำงานได้ และการพัฒนาการทำงานให้มีประสพการณ์มากขึ้น ได้มาจากการทดลองปฏิบัติงาน และการสอนงาน มีโอกาสแลกเปลี่ยนข้อมูล ความรู้ ประสพการณ์ในการทำงาน กับผู้ร่วมงาน หรือผู้ปฏิบัติงานจากหน่วยงานอื่น มหาวิทยาลัยฯ มีระเบียบในการลาศึกษาต่อ หรือการพัฒนาบุคลากรที่ชัดเจน และเหมาะสม และได้รับการพัฒนาการปฏิบัติงานโดยการสอนงาน เพื่อให้เกิดสมรรถนะสูงขึ้น

1.1.3 ด้านการพัฒนาองค์การมีสภาพการดำเนินงานในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ประกอบด้วย มหาวิทยาลัยฯ มีการสนับสนุนให้บุคลากรรับรู้ข่าวสาร เหตุการณ์สำคัญต่างๆ ทั้งภายในและภายนอก มีการสอนงานหรืออบรมการเรียนรู้งาน แก่ บุคลากรเพื่อนำความรู้มาพัฒนาองค์การอย่างสม่ำเสมอ จัดให้มีการพัฒนาบุคลากรเพื่อให้เกิดทักษะและความเข้าใจในงาน ทำให้ปฏิบัติหน้าที่ได้ดีขึ้นเมื่อมี การเปลี่ยนแปลงในงาน หรือ ยุทธศาสตร์ต่างๆ สามารถนำความรู้ และผลการปฏิบัติงานที่ดีมาเป็นแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนาองค์การมีการทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาองค์การ เช่น การสร้างทีมงาน การทำ 5 ส เพื่อเป็นการเรียนรู้ร่วมกัน ทั้งองค์กร และมีความพร้อมที่จะให้ท่านเรียนรู้ เช่น มีการเข้าซื้อข้อมูลออนไลน์ มีหน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดการความรู้ มีเว็บไซต์หรือวารสารออนไลน์

1.2 ปัญหาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สายสนับสนุนมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชรในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า

1.2.1 ด้านการฝึกอบรมและพัฒนา มีสภาพปัญหาในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ประกอบด้วย มหาวิทยาลัยฯ ไม่ได้ทำการสำรวจความต้องการของบุคลากรก่อนทำการจัดฝึกอบรมและพัฒนา ความแตกต่างด้านอายุของบุคลากรในมหาวิทยาลัยฯ ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้จากการฝึกอบรมและพัฒนาได้ไม่เท่าเทียมกัน เช่น ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ขอบประมาณในการฝึกอบรมและพัฒนาที่มหาวิทยาลัยฯ จัดให้มีไม่เพียงพอ วิธีการฝึกปฏิบัติในการฝึกอบรมและพัฒนาที่มหาวิทยาลัยฯ จัดขึ้นยังไม่เหมาะสมกับระดับความรู้พื้นฐานของบุคลากรการฝึกอบรมและพัฒนาที่มหาวิทยาลัยฯ จัดขึ้นส่วนใหญ่ไม่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานทำให้นำความรู้ มาใช้ในการปฏิบัติงานได้น้อย

1.2.2 ด้านการพัฒนาสายงานอาชีพ มีสภาพปัญหาในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ประกอบด้วย มหาวิทยาลัยฯ จัดให้มีภาระงานมากเกินไป ส่งผลให้ไม่สามารถบริหารเวลาเพื่อสร้างสรรค์ผลงานอื่นได้ การศึกษาต่อไม่สามารถนำมาใช้เพื่อขอเลื่อนตำแหน่ง และระดับเงินเดือนได้ มหาวิทยาลัยฯ จัดให้มีที่ปรึกษาในการพัฒนางานไม่เพียงพอต่อความต้องการของบุคลากร และให้การสนับสนุนด้านทรัพยากรการปฏิบัติงานน้อย ความรู้ ทักษะที่จำเป็น ความสามารถ และความถนัดมีไม่เพียงพอสำหรับการปฏิบัติงาน

1.2.3 ด้านการพัฒนารูปแบบการมีสภาพปัญหาในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ประกอบด้วย ระบบการประเมินผลการปฏิบัติงานของมหาวิทยาลัยฯ ยังไม่ชัดเจน ส่งผลให้บุคลากรขาดแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน มีการส่งเสริมพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การพบปะสังสรรค์ระหว่างเพื่อนร่วมงานน้อย มีการพัฒนาการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพค่อนข้างน้อย ทำให้ขาดการปรับปรุงพัฒนาระบบการทำงานที่มีประสิทธิภาพ การทำงานในมหาวิทยาลัยฯ ยังขาดการทำแผนการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ และนำเครื่องมือในการพัฒนารูปแบบการ เช่น การละลายพฤติกรรม การสร้างทีมงานการเรียนรู้องค์การ มาใช้ไม่เหมาะสมกับองค์การ

1.3 ความต้องการในการพัฒนาบุคลากรสายสนับสนุนมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า

1.3.1 ด้านการฝึกอบรมและพัฒนาที่มีความต้องการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ประกอบด้วย ต้องการให้มหาวิทยาลัยฯ ให้ความสำคัญกับการฝึกอบรมและพัฒนา ต้องการให้เข้ารับการฝึกอบรมและพัฒนาในเชิงปฏิบัติการมากกว่าการฟังการบรรยาย เพิ่มพูนทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการทำงาน ทำการสนับสนุนการฝึกอบรมและพัฒนาทักษะด้านภาษาต่างประเทศ และจัดกิจกรรมนอกสถานที่ หรือมีการศึกษาดูงานเพื่อพัฒนาความสามารถของบุคลากร

1.3.2 ด้านการพัฒนาสายงานอาชีพมีความต้องการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ประกอบด้วย ต้องการเพิ่มพูนทักษะในการปฏิบัติงานในสายงานให้ทันสมัย ทำการจัดการทำงานผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ ต้องการให้มหาวิทยาลัยฯ ชี้แจงความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานที่รับผิดชอบ

จัดการศึกษาดูงานเพิ่มเติมในด้านที่เกี่ยวข้องกับงานอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง มีความต้องการศึกษาต่อ หรือพัฒนาวิธีการปฏิบัติงานในสายงาน ซึ่งทำให้สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการทำงานได้

1.3.3 ด้านการพัฒนาองค์การ มีความต้องการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ประกอบด้วย ต้องการให้มหาวิทยาลัยฯ ทำงานในรูปแบบที่สามารถแก้ปัญหาได้จากสถานการณ์จริง มีการจัดประชุม สัมมนา เพื่อละลายพฤติกรรม และสนับสนุนบุคลากรให้เกิดพฤติกรรมใหม่ที่สร้างเสริมการปฏิบัติงานเป็นทีม นำเครื่องมือในการพัฒนาองค์การมาใช้ เช่น การละลายพฤติกรรม การสร้างทีมงาน การปฏิบัติงานมาตรฐานที่เป็นเลิศ การเรียนรู้องค์การ มีการประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างน้อย 2 ครั้ง ต่อปี เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาการปฏิบัติงาน ทำการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อจัดทำแผนกลยุทธ์ในการดำเนินงานในหน่วยงานอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง

2. กลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สายสนับสนุนของมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร เป็นการค้นพบกลยุทธ์ที่เกิดจากการใช้เทคนิค SWOT Analysis มีดังนี้

วิสัยทัศน์

“มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชรมีทรัพยากรมนุษย์สายสนับสนุนที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน และมีความพร้อมในการเข้าสู่ประเทศไทยยุค 4.0”

พันธกิจ

1. สร้างเสริมศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์สายสนับสนุนให้มีคุณภาพและมาตรฐานในการปฏิบัติงาน เพื่อพร้อมเข้าสู่ประเทศไทยยุค 4.0

2. พัฒนาคุณภาพชีวิตทรัพยากรมนุษย์สายสนับสนุนเพื่อสร้างความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงาน

3. สร้างค่านิยมในการทำงานของทรัพยากรมนุษย์สายสนับสนุนให้มีคุณภาพ

เป้าประสงค์

1. ทรัพยากรมนุษย์สายสนับสนุนมีความเชี่ยวชาญในงาน และมีศักยภาพเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพของมหาวิทยาลัย

2. ทรัพยากรมนุษย์สายสนับสนุนมีสมรรถนะที่พร้อมต่อการปฏิบัติงาน และการพัฒนาตนเองให้มีคุณภาพ

3. ทรัพยากรมนุษย์สายสนับสนุนมีค่านิยมในการทำงานที่ดี

ประเด็นกลยุทธ์

1. พัฒนาศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์สายสนับสนุนให้มีคุณภาพและมาตรฐานในการปฏิบัติงาน เพื่อพร้อมเข้าสู่ประเทศไทยยุค 4.0

2. เสริมสร้างทรัพยากรมนุษย์สายสนับสนุนให้มีทักษะในการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม

3. เร่งรัดการสร้างค่านิยมในการทำงานของทรัพยากรมนุษย์สายสนับสนุนให้มีคุณภาพ

กลยุทธ์ที่ค้นพบเกิดจากการใช้เทคนิค SWOT Analysis ดังนี้

กลยุทธ์ 1.1 พัฒนาศักยภาพงานด้านการบริการและวิชาชีพทุกระดับ ประกอบด้วย 2 มาตรการคือ 1) กำหนดหลักเกณฑ์การพัฒนาตนเองของทรัพยากรมนุษย์สายสนับสนุน 2) ส่งเสริมและพัฒนาให้ทรัพยากรมนุษย์สายสนับสนุนใช้ปฏิบัติงานโดยนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการทำงาน 2 ตัวชี้วัด คือ

1) ร้อยละของทรัพยากรมนุษย์สายสนับสนุนที่ได้รับการอบรมหรือศึกษาดูงานเพื่อเสริมความรู้ด้านวิชาชีพเฉพาะด้าน 2) จำนวนทรัพยากรมนุษย์สายสนับสนุนที่ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการทำงาน

กลยุทธ์ที่ 1.2 เพิ่มขีดความสามารถในการวิจัย ประกอบด้วย 2 มาตรการคือ 1) ส่งเสริมสนับสนุน ทรัพยากรมนุษย์สายสนับสนุนให้เข้ารับการอบรมเป็นนักวิจัยรุ่นใหม่ 2) ส่งเสริมให้มีผลงานวิจัยเพิ่มขึ้น 3 ตัวชี้วัด คือ (1) จำนวนผลงานวิจัยที่เพิ่มขึ้น (2) ร้อยละของบุคลากรสายสนับสนุนที่ได้รับทุนทำวิจัยหรืองานสร้างสรรค์จากภายในและภายนอกสถาบัน (3) จำนวนเงินสนับสนุนงานวิจัยและงานสร้างสรรค์จากภายในและภายนอกสถาบันต่อทรัพยากรมนุษย์สายสนับสนุน

กลยุทธ์ที่ 1.3 สนับสนุนการศึกษาในระดับสูง ประกอบด้วย 1 มาตรการคือ ส่งเสริมสนับสนุนทรัพยากรมนุษย์สายสนับสนุนให้มีคุณวุฒิสูงขึ้น 2 ตัวชี้วัด คือ 1) จำนวนทรัพยากรมนุษย์สายสนับสนุนที่ได้รับทุนเพื่อศึกษาต่อ 2) ร้อยละของทรัพยากรมนุษย์สายสนับสนุนที่มีวุฒิการศึกษาสูงขึ้น

กลยุทธ์ที่ 2.1 พัฒนาคุณภาพชีวิต สวัสดิการ และสภาพแวดล้อมในการทำงานที่เหมาะสม ประกอบด้วย 1 มาตรการคือ กำหนดการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สายสนับสนุนที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงาน 2 ตัวชี้วัด คือ (1) ระดับความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพชีวิต สวัสดิการ และสภาพแวดล้อมในการทำงานที่เหมาะสม (2) ร้อยละของทรัพยากรมนุษย์สายสนับสนุนที่มีคุณภาพชีวิต สวัสดิการ และสภาพแวดล้อมในการทำงานที่เหมาะสม

กลยุทธ์ที่ 2.2 จัดทำแผนพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สายสนับสนุนที่สอดคล้องกับการปฏิบัติงาน ประกอบด้วย 2 มาตรการคือ 1) ส่งเสริมให้ทรัพยากรมนุษย์สายสนับสนุนได้รับการพัฒนาตามแผนพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ 2) ประเมินการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สายสนับสนุน 1 ตัวชี้วัด คือ ระดับความสำเร็จของแผนพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สายสนับสนุนของมหาวิทยาลัย

กลยุทธ์ที่ 3.1 สร้างความตระหนักในวัฒนธรรมในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ประกอบด้วย 1 มาตรการคือ สร้างวัฒนธรรมและค่านิยมขององค์กร 1 ตัวชี้วัด คือ จำนวนกิจกรรมสร้างวัฒนธรรมและค่านิยมในการปฏิบัติงานของทรัพยากรมนุษย์สายสนับสนุน

กลยุทธ์ที่ 3.2 ส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการทำงาน ประกอบด้วย 1 มาตรการ คือ การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการทำงาน 1 ตัวชี้วัด คือ จำนวนกิจกรรมการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการทำงาน

3. ผลการประเมินความสอดคล้องของกลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สายสนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร พบว่า มีระดับความสอดคล้องอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่า กลยุทธ์ที่มีความสอดคล้องมากที่สุดกับพันธกิจ เป้าประสงค์ และวิสัยทัศน์ ตามลำดับ ผลการประเมินความเหมาะสม

ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของกลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สายสนับสนุนมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร พบว่า กลยุทธ์ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สายสนับสนุนมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร มีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพ ปัญหา และความต้องการในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สายสนับสนุนมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผลดังนี้

1.1 สภาพการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สายสนับสนุนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการฝึกอบรมและพัฒนาในภาพรวมมีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ที่ประกอบด้วยมหาวิทยาลัยฯ มีการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรให้มีความก้าวหน้าทางวิชาการ สอดคล้องกับการปฏิบัติงาน จัดฝึกอบรมและพัฒนา หรือส่งบุคลากรเข้ารับการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ หรือเทคโนโลยีใหม่ๆ มีแผนพัฒนาบุคลากรที่ชัดเจนเพื่อให้ท่านมีสมรรถนะที่พร้อมต่อการ จัดให้มีการฝึกอบรมและพัฒนาที่ทันสมัย ด้านการพัฒนาสายงานอาชีพมีสภาพการดำเนินงาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ที่ประกอบด้วย นำผลการประเมินการทำงานมาพัฒนา ปรับปรุงงานตัวเองได้ สามารถนำโปรแกรมการเรียนรู้และพัฒนาดตนเองทางอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการทำงานได้ และการพัฒนาการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ได้มาจากการทดลองปฏิบัติงาน และการสอนงาน มีโอกาสแลกเปลี่ยนข้อมูล ความรู้ ประสบการณ์ในการทำงานกับผู้ร่วมงาน หรือผู้ปฏิบัติงานจากหน่วยงานอื่น มีระเบียบในการลาศึกษาต่อ หรือการพัฒนาบุคลากรที่ชัดเจน และเหมาะสม และได้รับการพัฒนาการปฏิบัติงานโดยการสอนงาน เพื่อให้เกิดสมรรถนะสูงขึ้นและด้านการพัฒนาองค์การมีสภาพการดำเนินงานในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ที่ประกอบด้วย มีการสนับสนุนให้บุคลากรรับรู้ข่าวสาร เหตุการณ์สำคัญต่างๆ ทั้งภายในและภายนอก มีการสอนงานหรืออบรมการเรียนรู้งาน แก่ บุคลากรเพื่อนำความรู้มาพัฒนาองค์การอย่างสม่ำเสมอ จัดให้มีการพัฒนาบุคลากรเพื่อให้เกิดทักษะและความเข้าใจในงาน ทำให้ปฏิบัติหน้าที่ดีขึ้นเมื่อมี การเปลี่ยนแปลงในงาน หรือยุทธศาสตร์ต่างๆ สามารถนำความรู้ และผลการปฏิบัติงานที่ดีมาเป็นแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนาองค์การ มีการทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาองค์การ เช่น การสร้างทีมงาน การทำ 5 ส เพื่อเป็นการเรียนรู้ร่วมกันทั้งองค์การ และมีความพร้อมที่จะให้ท่านเรียนรู้ เช่น มีการเข้าซื้อข้อมูลออนไลน์ มีหน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดการความรู้ มีเว็บไซต์หรือวารสารออนไลน์ ซึ่งสภาพการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สายสนับสนุนดังกล่าวสอดคล้องกับทฤษฎีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของ Wetchayanon. (2015), Tananun. (2008), Gilly & Eggland. (1990), Mondy, Noe & Premeaux (2002), Mathis & Jackson. (2004), Werner & DeSimone. (2009) ได้ให้ความเห็นว่าขอบเขตการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์การจะครอบคลุมองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ การฝึกอบรมและพัฒนา การพัฒนาสายงานอาชีพ และการพัฒนาองค์การ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Puttikul, (2014, p.28) วิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาความสามารถเชิงสมรรถนะในการปฏิบัติงานของพนักงานมหาวิทยาลัยสายการสอน คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร พบว่า ความสามารถเชิงสมรรถนะในการปฏิบัติงานของพนักงานฯ จะต้องมี

ความรู้ความสามารถเพียงพอต่อการปฏิบัติหน้าที่ตนเองที่ได้รับมอบหมายให้เป็นไปตามเป้าหมายขององค์กรเป็นสำคัญ แม้ในภาวะของการดำเนินงานปกติขององค์กร การพัฒนาคนถือเป็นภาระสำคัญประการหนึ่งที่ผู้บริหารองค์กรจำเป็นต้องเอาใจใส่ ซึ่งสมรรถนะดังกล่าวประกอบด้วยสมรรถนะตามพันธกิจทั้ง 5 ด้านของการจัดการอุดมศึกษา คือการผลิตบัณฑิต การสร้างองค์ความรู้จากงานวิจัย การสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและการสร้างความเข้าใจและให้ความร่วมมือสนับสนุนพัฒนาคุณภาพในการดำเนินงาน

1.2 ปัญหาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สายสนับสนุนมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการฝึกอบรมและพัฒนา มีสภาพปัญหาในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ประกอบด้วย มหาวิทยาลัยฯ ไม่ได้ทำการสำรวจความต้องการของบุคลากรก่อนทำการจัดฝึกอบรมและพัฒนา ความแตกต่างกันด้านอายุของบุคลากร ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้จากการฝึกอบรมและพัฒนาได้ไม่เท่าเทียมกัน เช่น ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ งบประมาณในการฝึกอบรมและพัฒนาที่มหาวิทยาลัยฯ จัดให้มีไม่เพียงพอ วิธีการฝึกปฏิบัติในการฝึกอบรมและพัฒนาที่จัดขึ้นยังไม่เหมาะสมกับระดับความรู้พื้นฐานของบุคลากร การฝึกอบรมและพัฒนาที่จัดขึ้นส่วนใหญ่ไม่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานทำให้นักความรู้ มาใช้ในการปฏิบัติงานได้น้อย ด้านการพัฒนาสายงานอาชีพ มีสภาพปัญหาในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ที่ประกอบด้วย มหาวิทยาลัยฯ จัดให้มีภาระงานมากเกินไป ส่งผลให้ไม่สามารถบริหารเวลาเพื่อสร้างสรรค์ผลงานอื่นได้ การศึกษาต่อไม่สามารถนำมาใช้เพื่อขอเลื่อนตำแหน่ง และระดับเงินเดือนได้ มหาวิทยาลัยฯ จัดให้มีที่ปรึกษาในการพัฒนางานไม่เพียงพอต่อความต้องการของบุคลากร และให้การสนับสนุนด้านทรัพยากรการปฏิบัติงานน้อย ความรู้ ทักษะที่จำเป็น ความสามารถ และความถนัดมีไม่เพียงพอสำหรับการปฏิบัติงาน และด้านการพัฒนาองค์การมีสภาพปัญหาในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ประกอบด้วย ระบบการประเมินผลการปฏิบัติงานของมหาวิทยาลัยฯ ยังไม่ชัดเจน ส่งผลให้บุคลากรขาดแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน มีการส่งเสริมพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การพบปะสังสรรค์ระหว่างเพื่อนร่วมงานน้อย มีการพัฒนาการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพค่อนข้างน้อย ทำให้ขาดการปรับปรุงพัฒนาระบบการทำงานที่มีประสิทธิภาพ การทำงานในมหาวิทยาลัยฯ ยังขาดการทำแผนการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ และนำเครื่องมือในการพัฒนาองค์การ เช่น การละลายพฤติกรรม การสร้างทีมงานการเรียนรู้องค์การ มาใช้ไม่เหมาะสมกับองค์การ ซึ่งผลดังกล่าวแตกต่างจากงานวิจัยของ Kamkerd, Wongkamjun. & Intawong. (2016, pp.141-142) ทำวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาการปฏิบัติตามระเบียบงานบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก พบว่า ปัญหาการปฏิบัติตามระเบียบงานบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย 3 อันดับแรกคือ ไม่มีระบบในการดำเนินงานทางวินัยเพื่อเสริมสร้าง กำกับ ควบคุมพฤติกรรมบุคลากรให้ปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ไม่มีระบบและกลไกการเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างพนักงานกับพนักงานและไม่มีระบบการสร้างเสริมสุขภาพและความปลอดภัยแก่บุคลากรเพื่อให้ปฏิบัติงานได้อย่างคุ้มค่า รวมทั้งแตกต่างจากงานวิจัยของ Kuapaak. (2016) วิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาศักยภาพบุคลากรสายสนับสนุนของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ พบว่า สภาพปัญหาในการดำเนินการด้านการศึกษามีปัญหาและมีความต้องการพัฒนามาก

ที่สุด รองลงมาคือด้านการฝึกอบรม และด้านที่มีปัญหาและความต้องการพัฒนาน้อยที่สุด คือด้านการพัฒนา เนื่องจาก มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชรได้ดำเนินการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สายสนับสนุนในภาพรวมอยู่ในระดับมากทั้ง 3 ด้านคือ การฝึกอบรมและพัฒนา การพัฒนาสายงานอาชีพ และการพัฒนาองค์การตามทฤษฎี ทฤษฎีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของ Wetchayanon. (2015), Tananun. (2008), Gilly & Eggland. (1990), Mondy, Noe. & Premeaux. (2002), Mathis & Jackson. (2004), Werner & DeSimone. (2009)

1.3 ความต้องการในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สายสนับสนุนมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.12) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการฝึกอบรมและพัฒนามีความต้องการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ประกอบด้วย ต้องการให้มหาวิทยาลัยฯ ให้ความสำคัญกับการฝึกอบรมและพัฒนา ต้องการให้เข้ารับการฝึกอบรมและพัฒนาในเชิงปฏิบัติการมากกว่าการฟังการบรรยาย เพิ่มพูนทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการทำงาน ทำการสนับสนุนการฝึกอบรมและพัฒนาทักษะด้านภาษาต่างประเทศ และจัดกิจกรรมนอกสถานที่ หรือมีการศึกษาดูงานเพื่อพัฒนาความสามารถของบุคลากรด้านการพัฒนาสายงานอาชีพมีความต้องการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ประกอบด้วย ต้องการเพิ่มพูนทักษะในการปฏิบัติงานในสายงานให้ทันสมัย ทำการจัดการทำงานผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ ต้องการให้มหาวิทยาลัยฯ ชี้แจงความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานที่รับผิดชอบ จัดการศึกษาดูงานเพิ่มเติมในด้านที่เกี่ยวข้องกับงานอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง มีความต้องการศึกษาต่อ หรือพัฒนาวิธีการปฏิบัติงานในสายงาน ซึ่งทำให้สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการทำงานได้ และด้านการพัฒนาองค์การ มีความต้องการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ประกอบด้วย ต้องการให้มหาวิทยาลัยฯ ทำงานในรูปแบบที่สามารถแก้ปัญหาได้จากสถานการณ์จริง มีการจัดประชุม สัมมนา เพื่อละลายพฤติกรรม และสนับสนุนบุคลากรให้เกิดพฤติกรรมใหม่ ที่สร้างเสริมการปฏิบัติงานเป็นทีม นำเครื่องมือในการพัฒนาองค์การมาใช้ เช่น การละลายพฤติกรรม การสร้างทีมงาน การปฏิบัติงานมาตรฐานที่เป็นเลิศ การเรียนรู้องค์การ มีการประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างน้อย 2 ครั้ง ต่อปี เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาการปฏิบัติงาน ทำการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อจัดทำแผนกลยุทธ์ในการดำเนินงานในหน่วยงานอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Siripornpreeda. (2016) วิจัยเรื่อง ความต้องการพัฒนาตนเองด้านการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พบว่า มีความต้องการด้านการศึกษาต่อมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ด้านฝึกอบรม ด้านการเรียนรู้ ด้านเทคนิคการปฏิบัติ ด้านเทคโนโลยี ด้านความมั่นคงในงาน ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งงาน และด้านค่าตอบแทน Leelachati. (2016) วิจัยเรื่อง ความต้องการในการพัฒนาบุคลากรสายสนับสนุนวิชาการ คณะแพทยศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พบว่า บุคลากรสายสนับสนุนของคณะแพทยศาสตร์ มีความต้องการมาก คือ ด้านการศึกษาต่อ และการด้านการฝึกอบรม มีโอกาสได้แสดงความคิดเห็นในการกำหนดการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ในด้านความมั่นคงและความก้าวหน้าบุคลากรมีการพัฒนาและการเรียนรู้และส่งผลกระทบต่อความก้าวหน้าในสายอาชีพ อยู่ในระดับมาก

2. กลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สายสนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชรที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 3 พันธกิจ 3 เป้าประสงค์ 3 ประเด็นกลยุทธ์ 7 กลยุทธ์ 10 มาตรการ 12 ตัวชี้วัดโดยมีกลยุทธ์

ดังนั้นคือ 1) พัฒนาศักยภาพงานด้านการบริการและวิชาชีพทุกระดับ 2) เพิ่มขีดความสามารถในการวิจัย 3) สนับสนุนการศึกษาในระดับสูง 4) พัฒนาคุณภาพชีวิต สวัสดิการและสภาพแวดล้อมในการทำงานที่เหมาะสม 5) จัดทำแผนพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สายสนับสนุนที่สอดคล้องกับการปฏิบัติงาน 6) สร้างความตระหนักในวัฒนธรรมในการทำงานร่วมกับผู้อื่น 7) ส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการทำงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Kuapaak. (2016) วิจัยเรื่องแนวทางพัฒนาศักยภาพบุคลากรสายสนับสนุนของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี พบว่า แนวทางการพัฒนาศักยภาพบุคลากรสายสนับสนุนด้านการศึกษา ได้แก่ การสนับสนุนทุนการศึกษาและการเตรียมความพร้อมด้านภาษาอังกฤษให้แก่บุคลากรสายสนับสนุน ด้านการฝึกอบรม ได้แก่ การสำรวจความต้องการจะจัดหาหลักสูตรที่ทันสมัยในการจัดฝึกอบรมให้กับบุคลากรสายสนับสนุนสามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงานได้จริง และด้านการพัฒนา ได้แก่ การจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานและใช้ระบบพี่เลี้ยงในการสอนงานหรือช่วยตัดสินใจแก้ไขปัญหาในงานที่รับผิดชอบ สอดคล้องกับ Euwattana. (2014) วิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาศักยภาพบุคลากรสายสนับสนุน เครือข่ายบริการสาธารณสุขจังหวัด สมุทรสงคราม พบว่า การพัฒนาบุคลากรด้านความรู้และทักษะ และลำดับความสำคัญ ความรู้และทักษะ ที่จำเป็นต่อการพัฒนาศักยภาพบุคลากร พบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า สิ่งที่มีความจำเป็นที่ทำให้ เกิดความรู้ ทักษะที่จำเป็นต่อการพัฒนาศักยภาพบุคลากร คือการมีพี่เลี้ยงหรือที่ปรึกษาช่วยตัดสินใจหรือแก้ไขปัญหาในงานที่รับผิดชอบ (ในบางงาน), ความรู้เรื่องการวางแผน การวิเคราะห์งาน และการตัดสินใจ เมื่อมีปัญหาในการปฏิบัติงาน, ความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์เพื่อเอื้อต่อการทำงาน และทักษะในการประสานงานและการสื่อสาร ผู้ปฏิบัติงาน ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า สิ่งที่มีความจำเป็นในการพัฒนางาน สิ่งที่ทำให้เกิดความรู้และทักษะที่จำเป็นต่อการพัฒนาศักยภาพบุคลากร คือ เรื่องความสามารถในการเขียน การเขียนหนังสือที่ใช้ในงานราชการ และการจับประเด็น, ทักษะในการประสานงานและการสื่อสาร, ความสามารถในการทำงานร่วมกับคนอื่น และทำงานเป็นทีม และ การมอบหมายงานไม่ตรงกับความรู้ ความสามารถและคุณลักษณะของบุคลากรสายสนับสนุน มีความจำเป็นในการพัฒนา ลำดับความสำคัญความรู้และทักษะที่จำเป็นต่อการพัฒนาศักยภาพบุคลากร พบว่า ผู้บริหาร ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า การบริหารเวลา, เทคนิคติดต่อประสานงานสื่อสาร, ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ ทักษะงานที่รับผิดชอบ และขั้นตอนกระบวนการจัดทำวิจัยหน่วยงาน มีความจำเป็นที่ควรพัฒนา ผู้ปฏิบัติงาน ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า การบริหารสู่ความเป็นเลิศ, เทคนิคติดต่อประสานงานและการสื่อสาร, มนุษย์สัมพันธ์ทำงานเป็นทีมและการวางแผนวิเคราะห์แก้ไขและคิดอย่างมีระบบ มีความจำเป็นที่ควรพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Kamkerd, Wongkamjun. & Intawong. (2016, pp.141-142) ทำวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาการปฏิบัติตามระเบียบงานบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก พบว่า บุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องได้รับการพัฒนา 4 ด้านคือ ด้านการจัดหาทรัพยากรมนุษย์โดยมีการวางแผนร่วมกับระหว่างผู้บริหารและบุคลากร ด้านการให้รางวัลกับทรัพยากรมนุษย์ ด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้ได้รับการฝึกอบรม เสริมสร้างทักษะการทำงาน และด้านการธำรงรักษาและป้องกันทรัพยากรมนุษย์โดยมีระบบดำเนินการทางวินัยอย่างมีความยุติธรรมและเที่ยงตรง รวมทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Wongnaya. & Chaowakeeratipong. (2016, pp.35-38) ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนา

แผนกลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาศาสนศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กำแพงเพชร พบว่า สอดคล้องกับกลยุทธ์การพัฒนาระบบการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ จะช่วยนำปัจจัยต่างๆ โดยเฉพาะปัจจัยด้านทรัพยากรมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งกลยุทธ์พัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ แสวงหา ถ่ายโยงความรู้ โดยปรับปรุงแผนการจัดการความรู้ขององค์กร พัฒนาความสามารถในการจัดการความรู้ของบุคลากร แรงจูงใจมีส่วนร่วมของ บุคลากรในองค์กรให้สามารถสร้างองค์ความรู้ในสถานศึกษาได้ รวมทั้งระดมทรัพยากรสนับสนุนการพัฒนา คุณภาพสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ โดยส่งเสริมให้บุคลากรใช้แหล่งเรียนรู้ให้บรรลุเป้าหมาย สนับสนุนให้ทุก ภาคส่วนมีส่วนร่วมในการดำเนินการด้านแหล่งเรียนรู้และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้มีคุณภาพและเอื้อต่อการทำงาน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชรสามารถนำกลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สาย สนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชรที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 3 พันธกิจ 3 เป้าประสงค์ 3 ประเด็น กลยุทธ์ 7 กลยุทธ์ 10 มาตรการ 12 ตัวชี้วัดโดยมีกลยุทธ์ดังนี้คือ 1) พัฒนาศักยภาพงานด้านการบริการและ วิชาชีพทุกระดับ 2) เพิ่มขีดความสามารถในการวิจัย 3) สนับสนุนการศึกษาในระดับสูง 4) พัฒนาคุณภาพชีวิต สวัสดิการและสภาพแวดล้อมในการทำงานที่เหมาะสม 5) จัดทำแผนพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สายสนับสนุนที่ สอดคล้องกับการปฏิบัติงาน 6) สร้างความตระหนักในวัฒนธรรมในการทำงานร่วมกับผู้อื่น 7) ส่งเสริมให้เกิดการ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการทำงานไปใช้ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สายสนับสนุนต่อไป

2. มหาวิทยาลัยราชภัฏที่มีบริบทเดียวกับมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชรสามารถนำกลยุทธ์การ พัฒนาทรัพยากรมนุษย์สายสนับสนุนที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 3 พันธกิจ 3 เป้าประสงค์ 3 ประเด็นกลยุทธ์ 7 กลยุทธ์ 10 มาตรการ 12 ตัวชี้วัดโดยมีกลยุทธ์ดังนี้คือ 1) พัฒนาศักยภาพงานด้านการบริการและวิชาชีพทุกระดับ 2) เพิ่มขีดความสามารถในการวิจัย 3) สนับสนุนการศึกษาในระดับสูง 4) พัฒนาคุณภาพชีวิต สวัสดิการ และสภาพแวดล้อมในการทำงานที่เหมาะสม 5) จัดทำแผนพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สายสนับสนุนที่สอดคล้องกับ การปฏิบัติงาน 6) สร้างความตระหนักในวัฒนธรรมในการทำงานร่วมกับผู้อื่น 7) ส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยน ประสบการณ์ในการทำงานไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สายสนับสนุนต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของกลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สายสนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชรที่พัฒนาขึ้นไปสู่การปฏิบัติ

2. การทำการวิจัยติดตามและประเมินผลการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สายสนับสนุน มหาวิทยาลัย ราชภัฏกำแพงเพชร

References

- Euwattana, P. (2014). **Guideline to Develop the Potential of Support Field Officers, Public Health Service Network, Samut Songkram Province**. Samut Songkram Public Health Office. [Online]. Available : <http://www.gaa-moph.com/gaamoph/home/Document2/Pimluck-10.2.pdf> [2018, August 28].
- Gilly, J.W. & Eggland, S.A. (1990). **Principle of Human Development**. New Jersey : Addison Wesleyin.
- Kamkerd, P., Wongkamjun, S. & Intawong, P. (2016). Guideline to Develop the Job Regulations of Local Government Organization, Maesod District, Tak Province. **The Golden Teak : Humanity and Social Science Journal**, 22(3), 138-146.
- Kejohnnun, N. (2013). **Human Resource Management**. Bangkok : SeEd UK sion.
- Kuapaak, J. (2016). **Guideline to Develop the Potential of Support Field Officers, Rattanakosin Ratchamongkol Technology University**. [Online]. Available : <http://ithesisir.su.ac.th/dspace/bitstream/.pdf> [2018, August 28].
- Leelachati, B. (2016). **The Academic Support Field Officers Developing Need, Faculty of Medicine, Thammasart University**. [Online]. Available : http://ethesisarchive.library.tu.ac.th/thesis/2016/TU_2016_5803011336_5072_5131.pdf [2018, August 29].
- Maharatsakul, P. (2007). **Human Resource Management : Reach to the Future**. Bangkok : Tawan.
- Mathis, R.L. & Jackson, J.H. (2004). **Human Resource Management**. (10 th ed.). Singapore : South Western.
- Mondy, R.W., Noe, R.M. & Premeaux, S.R. (2002). **Human Resource Management**. (8 th ed.). New Jersey : Pearson Education.
- Office of the National Economic and Social Development Council. (2012). **11th National Economic and Social Development Plan**. [Online]. Available : https://www.nesdb.go.th/ewt_news.php?nid=5748&filename=index [2016, January 2].
- Puttikul, P. (2014). Guideline to Develop the Operation Potential of the University Academic Officers, Faculty of Education, Kamphaeng Phet Rajabhat University. **The Golden Teak : Humanity and Social Science Journal**, 20(2), 23-35.

- Siripornpreeda, C. (2016). **The Self Development Need in Job Operation of Kasetsart University's Support Field Officers**. [Online]. Available : [http://www.ptu.ac.th/StudentServe/input/thesis/\[1\]\[230317112202\].pdf](http://www.ptu.ac.th/StudentServe/input/thesis/[1][230317112202].pdf) [2018, August 28].
- Tananun, S. (2008). **Organization Development**. [Online]. Available : <http://www.ubonratchathani.go.th/nidaubon/paper/sujittra.doc> [2017, April 11].
- _____. (2008). **Human Resource Development**. (3 rd ed.). Bangkok : TPN Press.
- Werner, J.M. & Randy, L.D. (2009). **Human Resource Development**. (4 th ed.). Singapore : Thomson South-Western.
- Wetchayanon, N. (2015). **Thai Style Human Resource Management**. Bangkok : Faculty of Public Administration, National Institute of Development Administration.
- Wongnaya, S. & Chaowakeeratipong, T. (2016). Strategic Plan Developing of Education Quality Development, Fundamental Education under Kamphaeng Phet Secondary School Education Area Commission. **The Golden Teak : Humanity and Social Science Journal**, 22(1), 35-38.
- Yodsomsak, S. (2006). **Principal and Concept of Human Resource Management**. Bangkok : MT Press.

ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุและผลลัพธ์ของการแบ่งปันความรู้เชิงปริยายและการแบ่งปันความรู้
ที่ชัดเจน : หลักฐานเชิงประจักษ์ของโรงพยาบาลเอกชนในประเทศไทย

The Causal Relationship and Effect of Tacit Knowledge Sharing and Explicit
Knowledge Sharing : An Empirical Evidence of Private Hospitals in Thailand

กัลย์ ปิ่นเกษร*

Kal Pinkesorn

วิโรจน์ เจษฎาลักษณ์**

Viroj Jadesadalug

จิราวรรณ คงคล้าย**

Jirawan Kongklai

Received : July 31, 2019

Revised : August 24, 2019

Accepted : September 18, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทดสอบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุและผลลัพธ์ของการแบ่งปันความรู้เชิงปริยายและการแบ่งปันความรู้ที่ชัดเจนของธุรกิจโรงพยาบาลเอกชนในประเทศไทย เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามทางไปรษณีย์กับผู้บริหารโรงพยาบาลเอกชนจำนวน 162 แห่ง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ผลการวิจัยพบว่า 1) การแบ่งปันความรู้เชิงปริยายด้านเครือข่ายทางสังคมมีอิทธิพลทางบวกต่อการแบ่งปันความรู้ที่ชัดเจนด้านความสามารถในการสร้างความรู้ 2) การแบ่งปันความรู้เชิงปริยายด้านวัฒนธรรมการทำงานเป็นทีมมีอิทธิพลทางบวกต่อการแบ่งปันความรู้ที่ชัดเจน 3) การแบ่งปันความรู้เชิงปริยายด้านความสามารถทางการสื่อสารและด้านวัฒนธรรมการทำงานเป็นทีมมีอิทธิพลทางบวกต่อนวัตกรรมบริการและนวัตกรรมการบริหาร 4) การแบ่งปันความรู้ที่ชัดเจนมีอิทธิพลทางบวกต่อนวัตกรรมบริการและนวัตกรรมการบริหาร 5) นวัตกรรมบริการและนวัตกรรมการบริหารมีอิทธิพลทางบวกต่อผลการดำเนินงานขององค์กร และ 6) การจัดการการเปลี่ยนแปลงและการมุ่งเน้นความเป็นทางการมีอิทธิพลทางบวกต่อการแบ่งปันความรู้เชิงปริยายและการแบ่งปันความรู้ที่ชัดเจน

คำสำคัญ : การแบ่งปันความรู้ / โรงพยาบาลเอกชน

*นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Ph.D. Student Program in Management, Faculty of Management Science, Silpakorn University

**อาจารย์ประจำคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Faculty of Management Science, Silpakorn University

ABSTRACT

This research aimed to verify the causal relationship and effect of tacit knowledge sharing and explicit knowledge sharing of private hospitals in Thailand. The tool used questionnaire by airmail and collected data of board of directors of 162 private hospitals. Statistic of analyzing these data was multiple regression analysis by using 0.05 level of significance. The results of this study showed that 1) Tacit knowledge sharing in social network had positive influence on explicit knowledge sharing in creating knowledge capability. 2) Tacit knowledge sharing in cultural teamwork had positive influence on explicit knowledge sharing. 3) Tacit knowledge sharing in communication capability and cultural teamwork had positive influence on service innovation and administrative innovation. 4) Explicit knowledge sharing had influence effect on service innovation and administrative innovation. 5) Service innovation and administrative innovation had positive influence on organizational performance. and 6) Change management and Formal orientation had positive influence on tacit knowledge sharing and explicit knowledge sharing.

Keywords : Knowledge Sharing / Private Hospital

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในยุคเศรษฐกิจฐานความรู้มนุษย์ทุกคนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและความรู้ต่างๆได้อย่างรวดเร็ว ทรัพยากรความรู้จึงถูกพัฒนาขึ้นอย่างต่อเนื่องและกลายเป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญต่อการสร้างสมรรถนะ (Competency) และการดำเนินงาน เพื่อเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันให้กับองค์กร การจัดการความรู้ (Knowledge Management) จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้องค์กรประสบความสำเร็จ โดยมีการแบ่งปันความรู้ (Knowledge Sharing) เป็นกระบวนการสำคัญในการส่งผ่านความรู้ภายในตัวบุคคล (Personal Knowledge) ไปสู่ความรู้ในระดับองค์การ (Organizational Knowledge) นอกจากนั้นการแบ่งปันความรู้ยังเป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างความรู้และการประยุกต์ใช้ความรู้ ทั้งนี้เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับทรัพยากรความรู้และเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานให้แก่องค์กร (Aujirapongpan, 2010; Jian & Chen, 2013)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564 กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศเพื่อสร้างขีดความสามารถทางการแข่งขันให้กับอุตสาหกรรมบริการที่มีศักยภาพ โดยส่งเสริมการลงทุนและการพัฒนาการบริการสุขภาพให้มีมาตรฐานระดับสากล (Office of The National Economic and Social Development Council, 2016) โรงพยาบาลเอกชนเป็นธุรกิจบริการสุขภาพที่มีภาวะการแข่งขันที่รุนแรง แต่มีการขยายตัวอย่างต่อเนื่องจากผู้เข้ารับบริการทั้งในประเทศและต่างประเทศควบคู่กับการขยายตัวของปัจจัยสนับสนุนต่างๆ ได้แก่ การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ การเพิ่มขึ้นของอัตราการเจ็บป่วย และการเคลื่อนย้ายผู้ป่วยเข้ามารักษาในประเทศไทย ทั้งนี้เนื่องจากโรงพยาบาลเอกชนในประเทศไทยมีประสิทธิภาพด้านการรักษาและคุณภาพ

การบริการที่ดีติดอันดับโลก และมีอัตราการรักษาพยาบาลถูกกว่าเมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ ที่มีมาตรฐานการรักษาในระดับเดียวกัน (Ninkitsaranont, 2017) รัฐบาลจึงกำหนดนโยบายให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางสุขภาพของเอเชีย (Medical Hub of Asia) ส่งผลให้นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ (Medical Tourism) ในประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง จากสถานการณ์ดังกล่าวโรงพยาบาลเอกชนจึงจำเป็นต้องพัฒนาและยกระดับมาตรฐานการบริการทางการแพทย์ เพื่อให้ผู้เข้ารับบริการเชื่อมั่นในคุณภาพการดูแลรักษา โดยการพัฒนานวัตกรรมให้มีทักษะความเชี่ยวชาญทางการแพทย์ และมีการจัดการความรู้และแบ่งปันความรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการพัฒนานวัตกรรมทางการแพทย์และการสร้างจิตสำนึกในจรรยาบรรณวิชาชีพที่จะนำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานให้กับโรงพยาบาลเอกชน (Deepaisarnsakul & Jadesadalug, 2014; Ninkitsaranont, 2017)

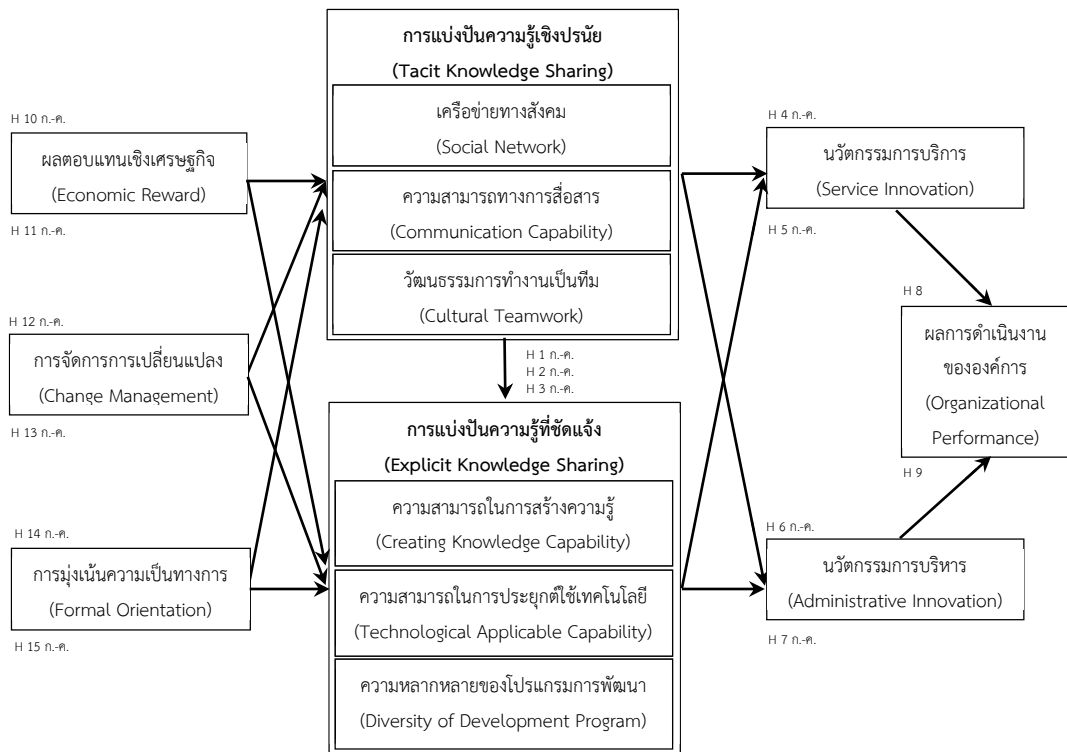
ผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎีการจัดการความรู้ (Knowledge Management Theory) ซึ่งมุ่งเน้นการนำทรัพยากรความรู้ที่มีอยู่ภายในองค์กรมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และใช้เป็นกรอบในการอธิบายความสัมพันธ์เชิงสาเหตุและผลลัพธ์ของการแบ่งปันความรู้เชิงปริณัย (Tacit Knowledge Sharing) และการแบ่งปันความรู้ที่ชัดเจน (Explicit Knowledge Sharing) ของโรงพยาบาลเอกชนในประเทศไทย โดยมุ่งเน้นศึกษาปัจจัยเชิงผลลัพธ์ ได้แก่ นวัตกรรมบริการ นวัตกรรมบริหาร และผลการดำเนินงานขององค์กร และปัจจัยเชิงสาเหตุ ได้แก่ ผลตอบแทนเชิงเศรษฐกิจ การจัดการการเปลี่ยนแปลง และการมุ่งเน้นความเป็นทางการ เพื่อเป็นแนวทางการส่งเสริมให้เกิดการแบ่งปันความรู้ในโรงพยาบาลเอกชนที่มีผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานและสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อทดสอบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุและผลลัพธ์ของการแบ่งปันความรู้เชิงปริณัยและการแบ่งปันความรู้ที่ชัดเจนของโรงพยาบาลเอกชนในประเทศไทย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และทบทวนวรรณกรรมการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความรู้ การแบ่งปันความรู้เชิงปริณัย และการแบ่งปันความรู้ที่ชัดเจน ผู้วิจัยได้พัฒนารอบแนวคิดในการวิจัยที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรประกอบด้วย ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การแบ่งปันความรู้เชิงปริณัย ด้านเครือข่ายทางสังคม ด้านความสามารถทางการสื่อสาร และด้านวัฒนธรรมการทำงานเป็นทีม และการแบ่งปันความรู้ที่ชัดเจน ด้านความสามารถในการสร้างความรู้ ด้านความสามารถในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี และด้านความหลากหลายของโปรแกรมการพัฒนา ที่มีอิทธิพลต่อตัวแปรตาม ได้แก่ นวัตกรรมบริการ และนวัตกรรมบริหาร นอกจากนี้ นวัตกรรมบริการและนวัตกรรมบริหารยังมีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานขององค์กร ส่วนปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการแบ่งปันความรู้เชิงปริณัยและการแบ่งปันความรู้ที่ชัดเจน ได้แก่ ผลตอบแทนเชิงเศรษฐกิจ การจัดการการเปลี่ยนแปลง และการมุ่งเน้นความเป็นทางการ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 การแบ่งปันความรู้เชิงปริยายด้านเครือข่ายทางสังคมมีอิทธิพลทางบวกต่อการแบ่งปันความรู้ที่ชัดเจน ซึ่งการแบ่งปันความรู้ที่ชัดเจนประกอบด้วย สมมติฐานที่ 1 ก. ด้านความสามารถในการสร้างความรู้ สมมติฐานที่ 1 ข. ด้านความสามารถในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี และสมมติฐานที่ 1 ค. ด้านความหลากหลายของโปรแกรมการพัฒนา

สมมติฐานที่ 2 การแบ่งปันความรู้เชิงปริยายด้านความสามารถทางการสื่อสารมีอิทธิพลทางบวกต่อการแบ่งปันความรู้ที่ชัดเจน ซึ่งการแบ่งปันความรู้ที่ชัดเจนประกอบด้วย สมมติฐานที่ 2 ก. ด้านความสามารถในการสร้างความรู้ สมมติฐานที่ 2 ข. ด้านความสามารถในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี และสมมติฐานที่ 2 ค. ด้านความหลากหลายของโปรแกรมการพัฒนา

สมมติฐานที่ 3 การแบ่งปันความรู้เชิงปริยายด้านวัฒนธรรมการทำงานเป็นทีมมีอิทธิพลทางบวกต่อการแบ่งปันความรู้ที่ชัดเจน ซึ่งการแบ่งปันความรู้ที่ชัดเจนประกอบด้วย สมมติฐานที่ 3 ก. ด้านความสามารถในการสร้างความรู้ สมมติฐานที่ 3 ข. ด้านความสามารถในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี และสมมติฐานที่ 3 ค. ด้านความหลากหลายของโปรแกรมการพัฒนา

สมมติฐานที่ 4 การแบ่งปันความรู้เชิงปรัญมมีอิทธิพลทางบวกต่ออัตราการบริการ ซึ่งการแบ่งปันความรู้เชิงปรัญมประกอบด้วย สมมติฐานที่ 4 ก. ด้านเครือข่ายทางสังคม สมมติฐานที่ 4 ข. ด้านความสามารถทางการสื่อสาร และสมมติฐานที่ 4 ค. ด้านวัฒนธรรมการทำงานเป็นทีม

สมมติฐานที่ 5 การแบ่งปันความรู้ที่ชัดเจนมีอิทธิพลทางบวกต่ออัตราการบริการ ซึ่งการแบ่งปันความรู้ที่ชัดเจนประกอบด้วย สมมติฐานที่ 5 ก. ด้านความสามารถในการสร้างความรู้ สมมติฐานที่ 5 ข. ด้านความสามารถในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี และสมมติฐานที่ 5 ค. ด้านความหลากหลายของโปรแกรมการพัฒนา

สมมติฐานที่ 6 การแบ่งปันความรู้เชิงปรัญมมีอิทธิพลทางบวกต่ออัตราการบริการ ซึ่งการแบ่งปันความรู้เชิงปรัญมประกอบด้วย สมมติฐานที่ 6 ก. ด้านเครือข่ายทางสังคม สมมติฐานที่ 6 ข. ด้านความสามารถทางการสื่อสาร และสมมติฐานที่ 6 ค. ด้านวัฒนธรรมการทำงานเป็นทีม

สมมติฐานที่ 7 การแบ่งปันความรู้ที่ชัดเจนมีอิทธิพลทางบวกต่ออัตราการบริการ ซึ่งการแบ่งปันความรู้ที่ชัดเจนประกอบด้วย สมมติฐานที่ 7 ก. ด้านความสามารถในการสร้างความรู้ สมมติฐานที่ 7 ข. ด้านความสามารถในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี และสมมติฐานที่ 7 ค. ด้านความหลากหลายของโปรแกรมการพัฒนา

สมมติฐานที่ 8 นวัตกรรมบริการมีอิทธิพลทางบวกต่อผลการดำเนินงานขององค์กร

สมมติฐานที่ 9 นวัตกรรมบริหารมีอิทธิพลทางบวกต่อผลการดำเนินงานขององค์กร

สมมติฐานที่ 10 ผลตอบแทนเชิงเศรษฐกิจมีอิทธิพลทางลบต่อการแบ่งปันความรู้เชิงปรัญม ซึ่งการแบ่งปันความรู้เชิงปรัญมประกอบด้วย สมมติฐานที่ 10 ก. ด้านเครือข่ายทางสังคม สมมติฐานที่ 10 ข. ด้านความสามารถทางการสื่อสาร และสมมติฐานที่ 10 ค. ด้านวัฒนธรรมการทำงานเป็นทีม

สมมติฐานที่ 11 ผลตอบแทนเชิงเศรษฐกิจมีอิทธิพลทางบวกต่อการแบ่งปันความรู้ที่ชัดเจน ซึ่งการแบ่งปันความรู้ที่ชัดเจนประกอบด้วย สมมติฐานที่ 11 ก. ด้านความสามารถในการสร้างความรู้ สมมติฐานที่ 11 ข. ด้านความสามารถในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี และสมมติฐานที่ 11 ค. ด้านความหลากหลายของโปรแกรมการพัฒนา

สมมติฐานที่ 12 การจัดการการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลทางบวกต่อการแบ่งปันความรู้เชิงปรัญม ซึ่งการแบ่งปันความรู้เชิงปรัญมประกอบด้วย สมมติฐานที่ 12 ก. ด้านเครือข่ายทางสังคม สมมติฐานที่ 12 ข. ด้านความสามารถทางการสื่อสาร และสมมติฐานที่ 12 ค. ด้านวัฒนธรรมการทำงานเป็นทีม

สมมติฐานที่ 13 การจัดการการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลทางบวกต่อการแบ่งปันความรู้ที่ชัดเจน ซึ่งการแบ่งปันความรู้ที่ชัดเจนประกอบด้วย สมมติฐานที่ 13 ก. ด้านความสามารถในการสร้างความรู้ สมมติฐานที่ 13 ข. ด้านความสามารถในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี และสมมติฐานที่ 13 ค. ด้านความหลากหลายของโปรแกรมการพัฒนา

สมมติฐานที่ 14 การมุ่งเน้นความเป็นทางการมีอิทธิพลทางลบต่อการแบ่งปันความรู้เชิงปรัญม ซึ่งการแบ่งปันความรู้เชิงปรัญมประกอบด้วย สมมติฐานที่ 14 ก. ด้านเครือข่ายทางสังคม สมมติฐานที่ 14 ข. ด้านความสามารถทางการสื่อสาร และสมมติฐานที่ 14 ค. ด้านวัฒนธรรมการทำงานเป็นทีม

สมมติฐานที่ 15 การมุ่งเน้นความเป็นทางการมีอิทธิพลทางลบต่อการแบ่งปันความรู้ที่ขัดแย้ง ซึ่งการแบ่งปันความรู้ที่ขัดแย้งประกอบด้วย สมมติฐานที่ 15 ก. ด้านความสามารถในการสร้างความรู้ สมมติฐานที่ 15 ข. ด้านความสามารถในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี และสมมติฐานที่ 15 ค. ด้านความหลากหลายของโปรแกรมการพัฒนา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้หน่วยในการวิเคราะห์ (Unit of Analysis) ระดับองค์การ ประชากรคือโรงพยาบาลเอกชนในประเทศไทยที่เปิดดำเนินธุรกิจและจดทะเบียนสถานพยาบาลประเภทที่รับผู้ป่วยไว้ค้างคืนกับสำนักสถานพยาบาลและการประกอบโรคศิลปะ กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข จำนวน 337 แห่ง ข้อมูล ณ วันที่ 1 พ.ย.2559 (Bureau of Sanatorium and Art of Healing, 2016) โดยใช้วิธีการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie. & Morgan. (1970) ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 180 แห่ง แต่เนื่องจากเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์จึงมีข้อจำกัดเรื่องอัตราการตอบกลับ ดังนั้นผู้วิจัยจึงใช้ประชากรทั้งหมดเป็นกลุ่มตัวอย่าง เมื่อครบกำหนดระยะเวลาเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามส่งกลับทางไปรษณีย์ที่มีความสมบูรณ์จำนวน 162 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 48.07 ของประชากรทั้งหมด สอดคล้องกับเกณฑ์การตอบกลับของแบบสอบถามที่ส่งทางไปรษณีย์ที่ยอมรับได้ต้องมีอัตราการตอบกลับไม่ต่ำกว่าร้อยละ 20 (Aaker, Kumar & Day, 2001)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถามที่สร้างตามกรอบแนวคิดในการวิจัยและนิยามตัวแปรเชิงปฏิบัติการ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และมีการทดสอบคุณภาพเครื่องมือดังนี้ 1) ทดสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่านตรวจสอบความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย กรอบแนวคิดในการวิจัย และนิยามตัวแปรเชิงปฏิบัติการเพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับคุณลักษณะตามวัตถุประสงค์การวิจัย (Index of Item Object Congruence: IOC) พบว่าข้อคำถามมีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60-1.00 ทั้งนี้ข้อคำถามที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยต้องมีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป (Rovinelli & Hambleton, 1976) 2) ทดสอบความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) พบว่าข้อคำถามมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ตั้งแต่ 0.753-0.963 ทั้งนี้ค่าน้ำหนักองค์ประกอบต้องมีค่าตั้งแต่ 0.40 ขึ้นไปจึงจะถือว่าข้อคำถามเป็นตัวชี้วัดที่อยู่ในองค์ประกอบเดียวกันได้ (Hair, Black, Babin, Anderson & Tatham, 2006) 3) ทดสอบความเที่ยง (Reliability) ด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) พบว่ามีค่าความเที่ยงตั้งแต่ 0.891-0.972 ทั้งนี้ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามต้องมีค่าตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไปจึงจะถือว่ามีความเชื่อมั่นและยอมรับได้ (Cronbach, 1984) โดยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีของครอนบาคมีรายละเอียดดังนี้ การแบ่งปันความรู้เชิงปรนัยด้านเครือข่ายทางสังคม 0.964 ด้านความสามารถทางการสื่อสาร 0.932 และด้านวัฒนธรรมการทำงานเป็นทีม 0.945 การแบ่งปันความรู้ที่ขัดแย้งด้านความสามารถในการสร้างความรู้ 0.933 ด้านความสามารถในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี 0.925 และด้านความหลากหลายของโปรแกรมการพัฒนา 0.946

นวัตกรรมบริการ 0.933 นวัตกรรมการบริหาร 0.943 ผลการดำเนินงานขององค์กร 0.945 ผลตอบแทนเชิงเศรษฐกิจ 0.910 การจัดการการเปลี่ยนแปลง 0.972 และการมุ่งเน้นความเป็นทางการ 0.891 และ 4) ทดสอบค่าอำนาจจำแนก (Power of Discrimination) ด้วยการหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างข้อคำถามกับคะแนนรวมของแบบสอบถามทั้งฉบับ (Item-Total Correlation) พบว่าค่าอำนาจจำแนกของข้อคำถามมีค่าตั้งแต่ 0.446-0.934 ทั้งนี้ข้อคำถามจะต้องมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.40 ขึ้นไป (Christina, 2009)

สถิติที่ใช้ในการวิจัยคือการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) เพื่อทดสอบอิทธิพลของตัวแปรอิสระที่มีต่อตัวแปรตาม คัดเลือกตัวแปรอิสระเข้าสมการถดถอยด้วยวิธีการคัดเลือกเข้า (Enter) และกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยได้ทดสอบข้อตกลงเบื้องต้นของการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุดังนี้ 1) การแจกแจงแบบปกติ (Multivariate Normality) และความสัมพันธ์เชิงเส้นตรง (Linear Relationship) พบว่าตัวแปรตามทุกตัวมีการแจกแจงแบบปกติ และตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามมีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรง 2) สหสัมพันธ์เชิงพหุระหว่างปัจจัยสาเหตุ (Multicollinearity) เพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ควรมีค่าน้อยกว่า 0.80 จากการทดสอบพบว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระมีค่าตั้งแต่ 0.053-0.799 จากนั้นทดสอบค่า Variance Inflation Factor: VIF กับตัวแปรอิสระ โดยค่า VIF ต้องไม่เกิน 10 จากการทดสอบพบว่าตัวแปรอิสระมีค่า VIF มีค่าตั้งแต่ 1.681-3.655 ตัวแปรอิสระไม่เกิดปัญหา Multicollinearity 3) ความแปรปรวนคงที่ (Homoscedasticity) พบว่าค่าความคลาดเคลื่อนมีความแปรปรวนคงที่ และ 4) ค่าความคลาดเคลื่อนต้องเป็นอิสระต่อกัน (No Autocorrelation) โดยทดสอบค่าสถิติ Durbin-Watson ต้องมีค่าตั้งแต่ 1.50-2.50 จากการทดสอบพบว่าทุกการทดสอบมีค่าสถิติ Durbin-Watson ตั้งแต่ 1.577-2.130 ความคลาดเคลื่อนเป็นอิสระต่อกันไม่เกิด Auto Correlation (Chankong, 2018)

สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (72.22%) อายุตั้งแต่ 40-49 ปี (41.36%) จบการศึกษาระดับปริญญาโท (50.62%) มีประสบการณ์ทำงานมากกว่า 20 ปี (58.64%) และมีความรู้ด้านภาษาอังกฤษ (51.24%) ส่วนข้อมูลทั่วไปของโรงพยาบาลเอกชนพบว่าส่วนใหญ่มีทุนในการดำเนินงาน 100-500 ล้านบาท (45.06%) ดำเนินธุรกิจมานานกว่า 20 ปี (72.84%) มีจำนวนเตียงให้บริการตั้งแต่ 100-300 เตียง (47.53%) และมีจำนวนพนักงานน้อยกว่า 500 คน (64.20%)

2. อิทธิพลของการแบ่งปันความรู้เชิงปณิธานที่มีต่อการแบ่งปันความรู้ที่ชัดเจน พบว่าการแบ่งปันความรู้เชิงปณิธานด้านเครือข่ายทางสังคมมีอิทธิพลทางบวกต่อการแบ่งปันความรู้ที่ชัดเจนด้านความสามารถในการสร้างความรู้ ($\beta=0.180$, S.E.=0.091, $p<0.05$) ยอมรับสมมติฐานที่ 1 ก. แต่ไม่มีอิทธิพลต่อการแบ่งปันความรู้ที่ชัดเจนด้านความสามารถในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี ($\beta=-0.043$, S.E.=0.126, $p>0.05$) และด้านความหลากหลายของโปรแกรมการพัฒนา ($\beta=0.154$, S.E.=0.107, $p>0.05$) ปฏิเสธสมมติฐานที่ 1 ข. และ 1 ค. การแบ่งปันความรู้เชิงปณิธานด้านความสามารถทางการสื่อสารไม่มีอิทธิพลต่อการแบ่งปันความรู้ที่ชัดเจนด้าน

ความสามารถในการสร้างความรู้ ($\beta=0.162$, S.E.=0.112, $p>0.05$) ด้านความสามารถในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี ($\beta=0.102$, S.E.=0.154, $p>0.05$) และด้านความหลากหลายของโปรแกรมการพัฒนา ($\beta=0.190$, S.E.=0.131, $p>0.05$) ปฏิเสธสมมติฐานที่ 2 ก. 2 ข. และ 2 ค. การแบ่งปันความรู้เชิงปรัญด้านวัฒนธรรมการทำงานเป็นทีมมีอิทธิพลทางบวกต่อการแบ่งปันความรู้ที่ขัดแย้งด้านความสามารถในการสร้างความรู้ ($\beta=0.424$, S.E.=0.100, $p<0.001$) ด้านความสามารถในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี ($\beta=0.535$, S.E.=0.138, $p<0.001$) และด้านความหลากหลายของโปรแกรมการพัฒนา ($\beta=0.322$, S.E.=0.117, $p<0.05$) ยอมรับสมมติฐานที่ 3 ก. 3 ข. และ 3 ค.

3. อิทธิพลของการแบ่งปันความรู้เชิงปรัญที่มีต่อวัตรกรรมการบริการและวัตรกรรมการบริหาร พบว่าการแบ่งปันความรู้เชิงปรัญด้านเครือข่ายทางสังคมไม่มีอิทธิพลต่อวัตรกรรมการบริการ ($\beta=-0.041$, S.E.=0.111, $p>0.05$) ปฏิเสธสมมติฐานที่ 4 ก. การแบ่งปันความรู้เชิงปรัญด้านความสามารถทางการสื่อสารและด้านวัฒนธรรมการทำงานเป็นทีมมีอิทธิพลทางบวกต่อวัตรกรรมการบริการ ($\beta=0.273$, S.E.=0.136, $p<0.05$; $\beta=0.354$, S.E.=0.122, $p<0.01$) ยอมรับสมมติฐานที่ 4 ข. และ 4 ค. การแบ่งปันความรู้เชิงปรัญด้านเครือข่ายทางสังคมไม่มีอิทธิพลต่อวัตรกรรมการบริหาร ($\beta=0.115$, S.E.=0.124, $p>0.05$) ปฏิเสธสมมติฐานที่ 6 ก. การแบ่งปันความรู้เชิงปรัญด้านความสามารถทางการสื่อสารและด้านวัฒนธรรมการทำงานเป็นทีมมีอิทธิพลทางบวกต่อวัตรกรรมการบริหาร ($\beta=0.239$, S.E.=0.151, $p<0.05$; $\beta=0.305$, S.E.=0.135, $p<0.01$) ยอมรับสมมติฐานที่ 6 ข. และ 6 ค.

4. อิทธิพลของการแบ่งปันความรู้ที่ขัดแย้งที่มีต่อวัตรกรรมการบริการและวัตรกรรมการบริหาร พบว่าการแบ่งปันความรู้ที่ขัดแย้งด้านความสามารถในการสร้างความรู้ ด้านความสามารถในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี และด้านความหลากหลายของโปรแกรมการพัฒนาไม่มีอิทธิพลทางบวกต่อวัตรกรรมการบริการ ($\beta=0.200$, S.E.=0.080, $p<0.01$; $\beta=0.304$, S.E.=0.061, $p<0.001$; $\beta=0.373$, S.E.=0.074, $p<0.001$) ยอมรับสมมติฐานที่ 5 ก. 5 ข. และ 5 ค. การแบ่งปันความรู้ที่ขัดแย้งด้านความสามารถในการสร้างความรู้ ด้านความสามารถในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี และด้านความหลากหลายของโปรแกรมการพัฒนาไม่มีอิทธิพลทางบวกต่อวัตรกรรมการบริหาร ($\beta=0.385$, S.E.=0.091, $p<0.001$; $\beta=0.155$, S.E.=0.069, $p<0.05$; $\beta=0.351$, S.E.=0.085, $p<0.001$) ยอมรับสมมติฐานที่ 7 ก. 7 ข. และ 7 ค.

5. อิทธิพลของวัตรกรรมการบริการและวัตรกรรมการบริหารที่มีต่อผลการดำเนินงานขององค์กร พบว่าวัตรกรรมการบริการและวัตรกรรมการบริหารมีอิทธิพลทางบวกต่อผลการดำเนินงานขององค์กร ($\beta=0.212$, S.E.=0.094, $p<0.05$; $\beta=0.307$, S.E.=0.082, $p<0.01$) ยอมรับสมมติฐานที่ 8 และ 9

6. อิทธิพลของผลตอบแทนเชิงเศรษฐกิจที่มีต่อการแบ่งปันความรู้เชิงปรัญและการแบ่งปันความรู้ที่ขัดแย้ง พบว่าผลตอบแทนเชิงเศรษฐกิจไม่มีอิทธิพลต่อการแบ่งปันความรู้เชิงปรัญด้านเครือข่ายทางสังคม ด้านความสามารถทางการสื่อสาร และด้านวัฒนธรรมการทำงานเป็นทีม ($\beta=0.114$, S.E.=0.075, $p>0.05$; $\beta=-0.037$, S.E.=0.069, $p>0.05$; $\beta=-0.137$, S.E.=0.064, $p>0.05$) ปฏิเสธสมมติฐานที่ 10 ก. 10 ข. และ 10 ค.

ผลตอบแทนเชิงเศรษฐกิจไม่มีอิทธิพลต่อการแบ่งปันความรู้ที่ขัดแย้งด้านความสามารถในการสร้างความรู้ ด้านความสามารถในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี และด้านความหลากหลายของโปรแกรมการพัฒนา ($\beta=0.044$, S.E.=0.074, $p>0.05$; $\beta=-0.019$, S.E.=0.095, $p>0.05$; $\beta=-0.067$, S.E.=0.077, $p>0.05$) ปฏิเสธสมมติฐานที่ 11 ก. 11 ข. และ 11 ค.

7. อิทธิพลของการจัดการการเปลี่ยนแปลงที่มีต่อการแบ่งปันความรู้เชิงปรนัยและการแบ่งปันความรู้ที่ขัดแย้ง พบว่าการจัดการการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลทางบวกต่อการแบ่งปันความรู้เชิงปรนัยด้านเครือข่ายทางสังคม ด้านความสามารถทางการสื่อสาร และด้านวัฒนธรรมการทำงานเป็นทีม ($\beta=0.406$, S.E.=0.081, $p<0.001$; $\beta=0.644$, S.E.=0.075, $p<0.001$; $\beta=0.735$, S.E.=0.069, $p<0.001$) ยอมรับสมมติฐานที่ 12 ก. 12 ข. และ 12 ค. การจัดการการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลทางบวกต่อการแบ่งปันความรู้ที่ขัดแย้งด้านความสามารถในการสร้างความรู้ ด้านความสามารถในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี และด้านความหลากหลายของโปรแกรมการพัฒนา ($\beta=0.519$, S.E.=0.080, $p<0.001$; $\beta=0.496$, S.E.=0.102, $p<0.001$; $\beta=0.493$, S.E.=0.083, $p<0.001$) ยอมรับสมมติฐานที่ 13 ก. 13 ข. และ 13 ค.

8. อิทธิพลของการมุ่งเน้นความเป็นทางการที่มีต่อการแบ่งปันความรู้เชิงปรนัยและการแบ่งปันความรู้ที่ขัดแย้ง พบว่าการมุ่งเน้นความเป็นทางการมีอิทธิพลทางบวกต่อการแบ่งปันความรู้เชิงปรนัยด้านเครือข่ายทางสังคม ด้านความสามารถทางการสื่อสาร และด้านวัฒนธรรมการทำงานเป็นทีม ($\beta=0.320$, S.E.=0.082, $p<0.001$; $\beta=0.164$, S.E.=0.075, $p<0.05$; $\beta=0.179$, S.E.=0.070, $p<0.05$) ปฏิเสธสมมติฐานที่ 14 ก. 14 ข. และ 14 ค. การมุ่งเน้นความเป็นทางการมีอิทธิพลทางบวกต่อการแบ่งปันความรู้เชิงที่ขัดแย้งด้านความสามารถในการสร้างความรู้ ด้านความสามารถในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี และด้านความหลากหลายของโปรแกรมการพัฒนา ($\beta=0.217$, S.E.=0.081, $p<0.01$; $\beta=0.223$, S.E.=0.102, $p<0.01$; $\beta=0.346$, S.E.=0.083, $p<0.001$) ปฏิเสธสมมติฐานที่ 15 ก. 15 ข. และ 15 ค.

อภิปรายผลการวิจัย

1. การแบ่งปันความรู้เชิงปรนัยด้านเครือข่ายทางสังคมมีอิทธิพลทางบวกต่อการแบ่งปันความรู้ที่ขัดแย้งด้านความสามารถในการสร้างความรู้ โรงพยาบาลเอกชนสนับสนุนให้บุคลากรสร้างเครือข่ายทางสังคมผ่านการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆที่ก่อให้เกิดวัฒนธรรมประเพณีร่วมกัน เช่น งานเทศกาลปีใหม่ และสงกรานต์ กิจกรรมดังกล่าวช่วยเพิ่มระดับเครือข่ายทางสังคมจากการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญต่อกระบวนการสร้างความรู้ สอดคล้องกับการวิจัยของ Firdaus, Suryadi, Govindaraju & Samadhi. (2014) พบว่าระดับความสัมพันธ์ของบุคลากรเป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดการสังเคราะห์ความรู้และการสร้างความรู้อย่างเป็นรูปธรรม ขณะที่การแบ่งปันความรู้เชิงปรนัยด้านเครือข่ายทางสังคมไม่มีอิทธิพลต่อการแบ่งปันความรู้ที่ขัดแย้งด้านความสามารถในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี เนื่องจากถึงแม้ว่าบุคลากรของโรงพยาบาลเอกชนจะมีความสัมพันธ์ทางสังคมไม่มากนัก แต่โรงพยาบาลเอกชนยังจำเป็นต้องใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในกิจกรรมการดำเนินงาน การรวบรวมข้อมูล และการเผยแพร่ความรู้ เพื่อให้บุคลากรทุกคนมีความรู้เพียงพอในการทำงาน

ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของ Hung, Durcikova, Lai & Lin. (2011) กล่าวว่าเทคโนโลยีสารสนเทศมีความสำคัญที่ก่อให้เกิดการจัดเก็บความรู้และการแบ่งปันความรู้ที่ชัดเจนในองค์กร นอกจากนั้น การแบ่งปันความรู้เชิงปรัญด้านเครือข่ายทางสังคมยังไม่มีอิทธิพลต่อการแบ่งปันความรู้ที่ชัดเจนด้านความหลากหลายของโปรแกรมการพัฒนา เนื่องจากโรงพยาบาลเอกชนต้องวางแผนกลยุทธ์ด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้สอดคล้องกับกลยุทธ์ขององค์กร โดยวางแผนการฝึกอบรมประจำปีให้กับบุคลากรทุกคนทั้งการฝึกอบรมภายในและภายนอกองค์กร ดังนั้นบุคลากรทุกคนจะต้องเข้ารับการฝึกอบรมตามแผนที่กำหนดไว้อย่างเคร่งครัด สอดคล้องกับแนวคิดการแบ่งปันความรู้ของ Saragih & Harisno. (2015) กล่าวว่าการจัดการความรู้เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ในองค์กรเป็นการกระทำพื้นฐานที่ทำให้บุคลากรมีความรู้เพียงพอและเหมาะสมในการทำงาน

2. การแบ่งปันความรู้เชิงปรัญด้านความสามารถทางการสื่อสารไม่มีอิทธิพลต่อการแบ่งปันความรู้ที่ชัดเจนด้านความสามารถในการสร้างความรู้ เนื่องจากแม้ว่าโรงพยาบาลเอกชนจะใช้กระบวนการขัดเกลาทางสังคมเป็นแนวทางในการแบ่งปันความรู้เชิงปรัญ เช่น การให้สังเกตและเลียนแบบพฤติกรรมการทำงานที่เป็นแบบอย่าง แต่ความสามารถในการสร้างรู้นั้นเป็นสมรรถนะส่วนบุคคลที่จำเป็นต้องสร้างจากผู้เชี่ยวชาญที่ผ่านกระบวนการคิด การเรียนรู้ และประสบการณ์ต่างๆ ที่ก่อให้เกิดการสังเคราะห์เพื่อสร้างความรู้ที่สามารถนำมาถ่ายทอดให้กับบุคลากรในองค์กรได้ ดังนั้นการเลียนแบบพฤติกรรมการทำงานจึงไม่ก่อให้เกิดกระบวนการสร้างความรู้ สอดคล้องกับแนวคิดของ Akaraborworn, Yodrakang & Charoenwongmit. (2009) กล่าวว่า การแบ่งปันความรู้ที่มีประสิทธิภาพต้องอาศัยองค์ความรู้ที่มีคุณค่าจากผู้รู้และผู้เชี่ยวชาญต่างๆ นอกจากนั้นการแบ่งปันความรู้เชิงปรัญด้านความสามารถทางการสื่อสารยังไม่มีอิทธิพลต่อการแบ่งปันความรู้ที่ชัดเจนด้านความสามารถในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี เนื่องจากแม้ว่าโรงพยาบาลเอกชนจะมีระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่สนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้และการพัฒนาตนเอง แต่หากบุคลากรปราศจากแรงจูงใจในการทำงานแม้ผู้บังคับบัญชาจะสื่อสารเพื่อกระตุ้นให้บุคลากรเกิดแรงจูงใจมากขึ้น แต่การกระตุ้นดังกล่าวเกิดผลสัมฤทธิ์ในระยะสั้นหรือไม่เกิดสัมฤทธิ์ผลเลย ทั้งนี้เนื่องจากบุคลากรปราศจากแรงจูงใจมาเป็นระยะเวลานาน ขัดแย้งกับการวิจัยของ Konting. (2012) พบว่าการสื่อสารด้วยการสร้างแรงจูงใจส่งผลให้องค์กรเกิดการพัฒนาระบบการเรียนรู้ออนไลน์อย่างยั่งยืนและระบบการเรียนรู้ออนไลน์ก่อให้เกิดการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการเพิ่มมากขึ้น และการแบ่งปันความรู้เชิงปรัญด้านความสามารถทางการสื่อสารไม่มีอิทธิพลต่อการแบ่งปันความรู้ที่ชัดเจนด้านความหลากหลายของโปรแกรมการพัฒนา เนื่องจากการใช้กระบวนการขัดเกลาทางสังคมเป็นแนวทางในการสื่อสารเพื่อแบ่งปันความรู้เชิงปรัญนั้นไม่เพียงพอกับทักษะที่บุคลากรจำเป็นต้องใช้ในการทำงาน ดังนั้นโรงพยาบาลเอกชนจึงต้องวางแผนการฝึกอบรมให้กับบุคลากรทุกคนเป็นประจำทุกปี เพื่อให้บุคลากรเกิดการเรียนรู้และได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ขัดแย้งกับการวิจัยของ Chotikeerativatch & Ariratana. (2017) พบว่าผู้บริหารต้องสร้างแรงจูงใจเพื่อให้บุคลากรเข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรต่างๆ และเกิดการพัฒนาการเรียนรู้ เช่น การอบรมเชิงปฏิบัติการ และการวิเคราะห์และการแก้ปัญหาในการทำงาน

3. การแบ่งปันความรู้เชิงปรนัยด้านวัฒนธรรมการทำงานเป็นทีมมีอิทธิพลทางบวกต่อการแบ่งปันความรู้ที่ขัดแย้งด้านความสามารถในการสร้างความรู้ ด้านความสามารถในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี และด้านความหลากหลายของโปรแกรมการพัฒนา เนื่องจากโครงสร้างการดำเนินงานของโรงพยาบาลเอกชนประกอบด้วยหน่วยงานต่างๆที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทางแตกต่างกัน การกำหนดกฎระเบียบและขั้นตอนการทำงานจึงจำเป็นต้องผ่านการระดมความคิดร่วมกันวางแผนพัฒนาจากคณะกรรมการฝ่ายต่างๆและประกาศใช้อย่างเป็นรูปธรรม มีการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในการเผยแพร่ข้อมูล ความรู้ กฎระเบียบ และขั้นตอนการทำงานที่เป็นแบบแผน เพื่อเผยแพร่ให้บุคลากรทุกคนใช้เป็นแนวทางปฏิบัติร่วมกัน นอกจากนั้นยังจำเป็นต้องพัฒนาให้บุคลากรมีทักษะและความรู้ในการทำงานเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ Nonaka, Toyama & Konno. (2000) กล่าวว่า การสร้างความรู้เป็นการแปลงความรู้เชิงปรนัยให้เป็นความรู้ที่ขัดแย้งเพื่อเผยแพร่ความรู้ให้กับบุคลากรในองค์กรเพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับการวิจัยของ Singh & Gupta. (2014) พบว่าการทำงานเป็นทีมมีความสัมพันธ์กับการสร้างความรู้ การเก็บรักษาความรู้ และการดำเนินการต่างๆที่สนับสนุนให้เกิดความรู้ การทำงานเป็นทีมก่อให้เกิดการวิเคราะห์แนวทางการจัดการความรู้ของบุคลากรภายในทีมร่วมกัน เพื่อนำความรู้ของทีมมาสร้างและพัฒนาให้เกิดประโยชน์สูงสุด สอดคล้องกับการวิจัยของ London. (2012) พบว่าการทำงานเป็นทีมก่อให้เกิดการแบ่งปันความรู้โดยมีระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่สนับสนุนให้เกิดการทำงานและการเรียนรู้ร่วมกัน และสอดคล้องกับการวิจัยของ Goodman. (2012) พบว่านอกจากวัฒนธรรมการทำงานเป็นทีมแล้วบุคลากรจะต้องได้รับการพัฒนาทักษะต่างๆเพิ่มเติม เช่น ทักษะด้านการสื่อสาร การคิดวิเคราะห์ และภาวะผู้นำ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถการทำงานของทีมให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

4. การแบ่งปันความรู้เชิงปรนัยด้านเครือข่ายทางสังคมไม่มีอิทธิพลต่อนวัตกรรมบริการ เนื่องจากแม้ว่าโรงพยาบาลเอกชนจะใช้การขยายเครือข่ายสาขาเพื่อสร้างอัตลักษณ์ ชื่อเสียง และความได้เปรียบทางการแข่งขันโดยที่บุคลากรในเครือข่ายสาขาต่างก็มีความสัมพันธ์ที่ต่อกัน แต่ในทางปฏิบัตินั้นบุคลากรต่างมุ่งเน้นการสร้างผลงานและคิดค้นนวัตกรรมบริการให้กับหน่วยงานของตนเองเท่านั้น ขัดแย้งกับการวิจัยของ Kuo, Kuo & Ho. (2014) พบว่ามิตรภาพของบุคลากรในที่ทำงานและการแบ่งปันความรู้ในองค์กรจะช่วยเพิ่มความสามารถในการคิดค้นและการพัฒนานวัตกรรมบริการในองค์กร ขณะที่การแบ่งปันความรู้เชิงปรนัยด้านความสามารถทางการสื่อสารและด้านวัฒนธรรมการทำงานเป็นทีมมีอิทธิพลทางบวกต่อนวัตกรรมบริการ โรงพยาบาลเอกชนส่งเสริมให้บุคลากรร่วมกันวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีทางการแพทย์อย่างเป็นทางการ ซึ่งจำเป็นต้องใช้ทักษะทางการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพในการสร้างแรงจูงใจ การระดมความคิด และการแลกเปลี่ยนข้อมูล เพื่อให้เกิดนวัตกรรมบริการที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับการวิจัยของ Yang, Zhou & Ci. (2017) พบว่าหากพนักงานมีความถี่ในการติดต่อสื่อสารกับลูกค้าจำนวนมาก พนักงานจะเข้าใจลูกค้าและมีแรงจูงใจในการคิดค้นนวัตกรรมบริการ สอดคล้องกับการวิจัยของ Justiniano, Jaume & Chacon. (2018) พบว่าการทำงานร่วมกันเป็นทีมของบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญต่างกันทั้งด้านความรู้และประสบการณ์จะทำให้เกิดการคิดค้นและการพัฒนานวัตกรรมบริการให้กับองค์กร

5. การแบ่งปันความรู้เชิงปรนัยด้านเครือข่ายทางสังคมไม่มีอิทธิพลต่อนวัตกรรมการบริหาร เนื่องจากโรงพยาบาลเอกชนจำเป็นต้องผ่านการประเมินมาตรฐานตามเกณฑ์ขององค์การที่เป็นผู้รับรองคุณภาพ เช่น HA และ JCI ซึ่งเป็นนวัตกรรมการบริหารจัดการภายในโรงพยาบาลเบื้องต้นที่ต้องผ่านการรับรองมาตรฐานดังกล่าว ดังนั้นเครือข่ายทางสังคมจึงไม่มีอิทธิพลต่อการพัฒนานวัตกรรมการบริหาร ขัดแย้งกับการวิจัยของ Ioanid, Deselnicu & Militaru. (2018) พบว่าเครือข่ายทางสังคมในธุรกิจบริการสุขภาพมีบทบาทสำคัญที่ทำให้เกิดการสร้างนวัตกรรมกระบวนการอย่างมีศักยภาพ ขณะที่การแบ่งปันความรู้เชิงปรนัยด้านความสามารถทางการสื่อสารและด้านวัฒนธรรมการทำงานเป็นทีมมีอิทธิพลทางบวกต่อนวัตกรรมการบริหาร การได้รับการรับรองคุณภาพ HA และ JCI นั้น ผู้บริหารของโรงพยาบาลเอกชนต้องวางแผนการทำงานร่วมกันและใช้ทักษะทางการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้บุคลากรทุกคนปฏิบัติตามเกณฑ์และมาตรฐานการรักษาย่างเคร่งครัด สอดคล้องกับการวิจัยของ Supakul, Laothamatas & Pongnapang. (2012) พบว่าการสื่อสารและการสร้างความเข้าใจก่อให้เกิดแนวทางการปฏิบัติและมาตรฐานการปฏิบัติรูปแบบใหม่ที่เป็นนวัตกรรมการบริหารจัดการขั้นสูง และสอดคล้องกับการวิจัยของ Montes, Moreno & Morales. (2005) พบว่าการทำงานเป็นทีมช่วยให้องค์การเกิดการเรียนรู้และนวัตกรรมการบริหารที่ทำให้ผลการดำเนินงานขององค์การเพิ่มมากขึ้น

6. การแบ่งปันความรู้ที่ขัดแย้งด้านความสามารถในการสร้างความรู้ ด้านความสามารถในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี และด้านความหลากหลายของโปรแกรมการพัฒนามีอิทธิพลทางบวกต่อนวัตกรรมการบริหาร โรงพยาบาลเอกชนส่งเสริมให้บุคลากรวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีทางการแพทย์ เพื่อสร้างองค์ความรู้และพัฒนา นวัตกรรมทางการรักษาโดยใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อให้บุคลากรทำงานร่วมกันและก่อให้เกิดนวัตกรรม การบริการที่ผู้เข้ารับบริการเกิดความพึงพอใจจากการบริการที่สะดวกรวดเร็วขึ้น นอกจากนั้นยังมุ่งเน้นให้ บุคลากรเข้ารับการฝึกอบรมตามแผนการฝึกอบรมประจำปี เพื่อให้มีความรู้ความสามารถในการทำงานและ สามารถนำความรู้มาคิดค้นพัฒนานวัตกรรมบริการ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการและเผยแพร่ นวัตกรรมบริการให้กับบุคลากรในโรงพยาบาล สอดคล้องกับการวิจัยของ Thakur & Hale. (2013) พบว่า การสร้างความรู้เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้้องค์การประสบความสำเร็จซึ่งมีความสัมพันธ์ทางบวกกับนวัตกรรม การบริการ สอดคล้องกับการวิจัยของ Yang, Zhou & Ci. (2017) พบว่าองค์การที่มีการพัฒนาด้านเทคโนโลยี สารสนเทศก่อให้เกิดผลกระทบเชิงบวกต่อการเกิดนวัตกรรมบริการที่ทำให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจเพิ่มขึ้น นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับการวิจัยของ Santamaria, Nieto & Miles. (2012) พบว่าการฝึกอบรมของ บุคลากรมีอิทธิพลเชิงบวกต่อนวัตกรรมบริการ องค์กรต้องสนับสนุนให้บุคลากรเข้ารับการฝึกอบรมทั้ง ภายในและภายนอกองค์กรในหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การบริการ และการปรับปรุง กระบวนการต่างๆ

7. การแบ่งปันความรู้ที่ขัดแย้งด้านความสามารถในการสร้างความรู้ ด้านความสามารถในการประยุกต์ใช้ เทคโนโลยี และด้านความหลากหลายของโปรแกรมการพัฒนามีอิทธิพลทางบวกต่อนวัตกรรมการบริหาร โรงพยาบาลเอกชนส่งเสริมให้บุคลากรสังเคราะห์ความรู้เพื่อสร้างและพัฒนานวัตกรรมบริการเกี่ยวกับการ จัดการภายในองค์กร โดยประยุกต์ใช้เทคโนโลยีด้วยการนำระบบซอฟต์แวร์ต่างๆมาทดแทนการทำงานในรูป

แบบเดิม นอกจากนั้นยังส่งเสริมให้บุคลากรเข้าร่วมการสัมมนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกัน เพื่อนำความรู้มาปรับปรุงกระบวนการทำงานให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับการวิจัยของ Rodriguez & Wiengarten. (2017) พบว่าการวิจัยและการพัฒนาในองค์กรมีผลต่อความสามารถทางนวัตกรรมกระบวนการขององค์กร และสอดคล้องกับการวิจัยของ Miranda, Farias, Schwartz & Almeida. (2016) พบว่าการนำเทคโนโลยีมาใช้ในองค์กรก่อให้เกิดนวัตกรรมการบริหารจากการเปลี่ยนแปลงกระบวนการใหม่ วิธีการปฏิบัติใหม่ และโครงสร้างองค์กรแบบใหม่ที่เกิดจากประสิทธิภาพในการดำเนินงานเพิ่มขึ้น ทั้งการยกระดับการบริการและการพัฒนาระบบการบริหารส่งผลให้ผลการดำเนินงานของโรงพยาบาลเอกชนเพิ่มขึ้นทั้งผลการดำเนินงานที่เป็นตัวเงิน เช่น รายได้ และกำไร และผลการดำเนินงานไม่เป็นตัวเงิน เช่น ความพึงพอใจของผู้เข้ารับบริการ สอดคล้องกับการวิจัยของ Limprasong. (2017) พบว่าผลลัพธ์ของการเข้าร่วมสัมมนา คือ นวัตกรรมการบริหารที่มีความเหมาะสมและเป็นประโยชน์สามารถนำมาใช้ในการวางแผนปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงานตามแผนกลยุทธ์ขององค์กรได้

8. นวัตกรรมบริการและนวัตกรรมการบริหารมีอิทธิพลทางบวกต่อผลการดำเนินงานขององค์กร โรงพยาบาลเอกชนมุ่งเน้นการพัฒนานวัตกรรมการรักษาและเทคโนโลยีทางการแพทย์เพื่อให้บริการผู้เข้ารับบริการอย่างต่อเนื่อง เช่น นวัตกรรมหุ่นยนต์จ่ายยาอัตโนมัติ นอกจากนั้นยังพัฒนาและการปรับปรุงระบบการบริหารจัดการและกระบวนการทำงานให้มีประสิทธิภาพในการดำเนินงานเพิ่มขึ้น ทั้งการยกระดับการบริการและการพัฒนาระบบการบริหารส่งผลให้ผลการดำเนินงานของโรงพยาบาลเอกชนเพิ่มขึ้นทั้งผลการดำเนินงานที่เป็นตัวเงิน เช่น รายได้ และกำไร และผลการดำเนินงานไม่เป็นตัวเงิน เช่น ความพึงพอใจของผู้เข้ารับบริการ สอดคล้องกับการวิจัยของ Syed, Vijayesvaran, Noor, Pushpa & Lee. (2013) พบว่าความสามารถขององค์กรด้านนวัตกรรมบริการมีผลกระทบอย่างมากต่อผลการดำเนินงานขององค์กรทั้งด้านการเงินและการตลาด และสอดคล้องกับการวิจัยของ Karabulut. (2015) พบว่านวัตกรรมเชิงกลยุทธ์ด้านการบริหารช่วยปรับปรุงผลการดำเนินงานขององค์กรให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

9. ผลตอบแทนเชิงเศรษฐกิจไม่มีอิทธิพลต่อการแบ่งปันความรู้เชิงปรนัยด้านเครือข่ายทางสังคม ด้านความสามารถทางการสื่อสาร และด้านวัฒนธรรมการทำงานเป็นทีม เนื่องจากเครือข่ายทางสังคมเป็นความสัมพันธ์ระดับปฐมภูมิที่บุคลากรต้องใช้เวลาในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีผ่านปฏิสัมพันธ์ทางการสื่อสารที่ก่อให้เกิดความรัก ความผูกพัน และการทำงานร่วมกันเป็นทีม ดังนั้นการสร้างแรงจูงใจด้วยการให้รางวัลที่เป็นตัวเงินจึงไม่ก่อให้เกิดการเพิ่มหรือลดระดับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ปฏิสัมพันธ์การสื่อสาร และการทำงานร่วมกันเป็นทีมได้ สอดคล้องกับการวิจัยของ Hung, Durcikova, Lai & Lin. (2011) พบว่าผลตอบแทนเชิงเศรษฐกิจเป็นแรงจูงใจที่ไม่มีอิทธิพลมากพอต่อการส่งเสริมให้เกิดการแบ่งปันความรู้ ผลตอบแทนเชิงเศรษฐกิจเป็นเพียงปัจจัยกระตุ้นให้เกิดการแบ่งปันความรู้ในระยะสั้นและไม่สามารถเปลี่ยนทัศนคติทางบวกที่มีต่อการแบ่งปันความรู้ได้ และสอดคล้องกับแนวคิดของ Wang & Noe. (2010) กล่าวว่า การแบ่งปันความรู้เป็นกระบวนการเรียนรู้ของผู้แบ่งปันเพื่อให้เกิดแรงจูงใจและความตั้งใจที่จะแบ่งปันความรู้ให้กับคนอื่น ๆ แต่อย่างไรก็ตามผู้แบ่งปันความรู้อาจไม่สามารถสื่อสารความรู้ที่ออกมาได้เนื่องจากต้องใช้เวลาในการศึกษาและทำความเข้าใจความรู้นั้นอย่างลึกซึ้งก่อนที่จะแบ่งปันความรู้ให้กับบุคลากรอื่นๆในองค์กร ขัดแย้งกับการวิจัยของ Bhatti, Aslam, Hassan & Sulaiman. (2016) พบว่าองค์กรส่วนใหญ่สร้างแรงจูงใจด้วยการให้รางวัลที่เป็นตัวเงินและรางวัลที่ไม่เป็นตัวเงินเพื่อให้เกิดความเข้าใจและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคลากรในองค์กร

10. ผลตอบแทนเชิงเศรษฐกิจไม่มีอิทธิพลต่อการแบ่งปันความรู้ที่ขัดแย้งด้านความสามารถในการสร้างความรู้ ด้านความสามารถในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี และด้านความหลากหลายของโปรแกรมการพัฒนา เนื่องจากการส่งเสริมให้บุคลากรสร้างความรู้ ประยุกต์ใช้เทคโนโลยี และการฝึกอบรมเพื่อให้เกิดการพัฒนาความรู้ ทักษะ และการถ่ายทอดความรู้ให้กับเพื่อนร่วมงานนั้นเป็นปัจจัยส่วนบุคคลที่แรงจูงใจภายนอกหรือผลตอบแทนเชิงเศรษฐกิจไม่สามารถดึงดูดให้บุคลากรที่เป็นคนเก่งแสดงพฤติกรรมที่ตามต้องการที่ต้องการได้ ขัดแย้งกับการวิจัยของ Majid, Jelas, Azman & Rahman. (2010) พบว่าแรงจูงใจภายนอกช่วยให้อาจารย์เกิดการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนให้ดีขึ้น นอกจากนี้ยังช่วยให้บุคลากรเกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน และสอดคล้องกับการวิจัยของ Papacharissi & Rubin. (2010) พบว่าประโยชน์ของแรงจูงใจภายนอกคือการกระตุ้นให้บุคลากรร่วมกิจกรรมและแสดงพฤติกรรมต่างๆ ที่ต้องการต้องการ

11. การจัดการการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลทางบวกต่อการแบ่งปันความรู้เชิงปรัญด้านเครือข่ายทางสังคม ด้านความสามารถทางการสื่อสาร และด้านวัฒนธรรมการทำงานเป็นทีม เนื่องจากผู้บริหารโรงพยาบาลเอกชนส่งเสริมให้บุคลากรทุกระดับมีปฏิสัมพันธ์กันเพื่อเพิ่มระดับเครือข่ายทางสังคมผ่านกิจกรรมทางสังคมรูปแบบต่างๆ เช่น การทำบุญตักบาตรร่วมกันระหว่างผู้บริหารกับบุคลากร และกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม ทั้งนี้ผู้บริหารของโรงพยาบาลจะขึ้นนำการเปลี่ยนแปลงด้วยการสื่อสารภายในองค์กรเพื่อสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรเกิดแนวทางการทำร่วมกัน เกิดวัฒนธรรมการทำงานเป็นทีมโดยให้บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ทั้งนี้เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร สอดคล้องกับการวิจัยของ Hoyt, Price & Poatsy. (2013) พบว่าผู้นำมีบทบาทสำคัญในการกำหนดและควบคุมพฤติกรรมทางสังคมของบุคลากรในองค์กร สอดคล้องกับการวิจัยของ Tuan. (2016) พบว่าความยืดหยุ่นของทรัพยากรมนุษย์เป็นความสามารถขององค์กรและเป็นพฤติกรรมเชิงรุกที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับบทบาทการรับรู้ความสามารถของตนเองซึ่งเกิดขึ้นจากการได้รับการสร้างแรงจูงใจ เพื่อให้เกิดประสิทธิผลในการปฏิบัติงานและสอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป และสอดคล้องกับการวิจัยของ Fraser & Hvolby. (2010) พบว่าความยืดหยุ่นในการทำงานมีผลกระทบต่อการกระบวนการทำงานเป็นทีมที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสาร การแก้ไขความขัดแย้ง การแก้ปัญหา เป้าหมาย ผลการดำเนินงาน และการวางแผนการทำงาน

12. การจัดการการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลทางบวกต่อการแบ่งปันความรู้ที่ขัดแย้งด้านความสามารถในการสร้างความรู้ ด้านความสามารถในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี และด้านความหลากหลายของโปรแกรมการพัฒนา เนื่องจากถึงแม้ว่าโรงพยาบาลเอกชนจะมีโครงสร้างการบริหารที่ชัดเจน แต่โรงพยาบาลเอกชนก็มีความยืดหยุ่นในการบริหารจัดการเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน โดยส่งเสริมให้บุคลากรร่วมกันสร้างความรู้เพื่อเผยแพร่ความรู้ทางการแพทย์ให้กับบุคลากรและผู้เข้ารับบริการผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทต่างๆ และใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นช่องทางในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้กับบุคลากรทุกคน นอกจากนี้ยังสนับสนุนให้บุคลากรได้รับการฝึกอบรมกับหน่วยงานภายนอกซึ่งเป็นหลักสูตรการฝึกอบรมที่อยู่นอกเหนือจากแผนการฝึกอบรมประจำปี เพื่อให้บุคลากรได้นำความรู้จากการอบรมมาเผยแพร่และวางแผนพัฒนาโรงพยาบาลต่อไป สอดคล้องกับการวิจัยของ Ji, Daiho & Seung. (2011) พบว่าผู้นำองค์กรมีบทบาทสำคัญในการ

ส่งเสริมให้บุคลากรเกิดการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ และส่งเสริมให้บุคลากรเพิ่มพูนทักษะความรู้ที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์ใหม่ๆ สอดคล้องกับการวิจัยของ Tajudeen, Jaafar & Ainin. (2018) พบว่าการตัดสินใจของผู้ประกอบการมีอิทธิพลทางบวกต่อการใช้อีคอมเมิร์ซของบุคลากรในการค้นหาข้อมูลลูกค้า ข้อมูลคู่แข่ง และการใช้อีคอมเมิร์ซทางการตลาด การสร้างแบรนด์ และการสร้างความสัมพันธ์กับลูกค้า สอดคล้องกับการวิจัยของ Tuan. (2016) พบว่าความยืดหยุ่นของทรัพยากรมนุษย์เป็นพฤติกรรมเชิงรุกที่เกิดจากการได้รับการพัฒนาและการฝึกอบรมต่างๆเกิดความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน การประยุกต์การแก้ไขปัญหา และการพัฒนาการทำงานที่แตกต่างไปจากรูปแบบเดิม เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานและสอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป

13. การมุ่งเน้นความเป็นทางการมีอิทธิพลทางบวกต่อการแบ่งปันความรู้เชิงปณัยด้านเครือข่ายทางสังคม ด้านความสามารถทางการสื่อสาร และด้านวัฒนธรรมการทำงานเป็นทีม โรงพยาบาลเอกชนมุ่งเน้นให้บุคลากรปฏิบัติหน้าที่จนเกิดความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านในสายงานที่ตนเองปฏิบัติ โดยเป็นระบบการแบ่งงานกันทำเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการทำงาน นอกจากนี้การทำงานร่วมกันของบุคลากรแต่ละแผนกยังก่อให้เกิดเครือข่ายทางสังคมที่มีความแข็งแกร่ง โดยผู้บริหารจะใช้วิธีการสื่อสารสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรเกิดความร่วมมือกันในการทำงาน สอดคล้องกับแนวคิดระบบการบริหารแบบราชการของ Weber โดย Shafritz & Ott. (2001) กล่าวว่าการบริหารแบบราชการเป็นระบบที่มุ่งเน้นความเป็นทางการเพื่อให้เกิดความเสมอภาคในองค์กรและเกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการบริหารงาน โดยบุคลากรจะต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด และใช้ระบบการแบ่งงานกันทำเพื่อให้เกิดความชำนาญ ขัดแย้งกับการวิจัยของ Panagiotis, Alexandros & George. (2014) พบว่าวัฒนธรรมองค์กรแบบราชการใช้วิธีการสื่อสารด้วยการสร้างแรงจูงใจกับบุคลากรน้อยมาก นอกจากนี้ยังมีความสัมพันธ์ทางลบกับระดับการสร้างแรงจูงใจให้กับบุคลากร สอดคล้องกับการวิจัยของ Yang. (2008) พบว่าองค์การที่มุ่งเน้นความเป็นทางการและมีลำดับชั้นการบังคับบัญชาจะมีความสัมพันธ์กับการทำงานเป็นทีมและความเป็นอิสระในการทำงาน

14. การมุ่งเน้นความเป็นทางการมีอิทธิพลทางบวกต่อการแบ่งปันความรู้เชิงที่ขัดแย้งด้านความสามารถในการสร้างความรู้ ด้านความสามารถในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี และด้านความหลากหลายของโปรแกรมการพัฒนา โรงพยาบาลเอกชนมีโครงสร้างและอำนาจลดหลั่นกันตามลำดับชั้นการบังคับบัญชา บุคลากรทุกคนต้องปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาอย่างเคร่งครัด หากมีความรู้ใหม่ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำงานผู้บังคับบัญชาจะสั่งการให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องไปเข้ารับการฝึกอบรมกับหน่วยงานภายนอกและนำความรู้นั้นมาเผยแพร่ความรู้ให้กับบุคลากรของโรงพยาบาลอย่างเป็นรูปธรรม นอกจากนี้ยังใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่างๆ เพื่อให้บุคลากรทุกคนรับทราบและนำไปปฏิบัติได้อย่างรวดเร็ว สอดคล้องกับการวิจัยของ Cunha, Pereira & Gomide. (2017) พบว่าบุคลากรในองค์กรภาครัฐจะต้องปฏิบัติหน้าที่ตามกฎระเบียบและข้อบังคับต่างๆที่ถูกกำหนดไว้อย่างเคร่งครัด สอดคล้องกับการวิจัยของ Bretschneider & Parket. (2016) พบว่ากฎระเบียบและนโยบายแบบเป็นทางการในองค์กรแบบเป็นทางการนั้นส่งผลให้เกิดเครือข่ายอีคอมเมิร์ซเพิ่ม

มากขึ้น โดยวัตถุประสงค์ของการใช้สื่อสังคมออนไลน์คือเพื่อแจ้งข้อมูลข่าวสาร เพิ่มปฏิสัมพันธ์ของบุคลากร และส่งเสริมให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ในองค์กร

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. องค์กรภาครัฐและภาคเอกชนที่ดำเนินการเกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลโรงพยาบาลเอกชนควรนำผลการวิจัยมาใช้เป็นแนวทางการพัฒนาเครือข่ายทางการแพทย์ร่วมกันระหว่างโรงพยาบาลเอกชน เช่น การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การแบ่งปันข้อมูลทางการแพทย์และความรู้เชิงวิชาการ การวิจัยและการพัฒนาเทคโนโลยีทางการแพทย์ และแนวทางการจัดการองค์การ เพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือกันระหว่างโรงพยาบาลเอกชน

2. ผู้บริหารของโรงพยาบาลเอกชนควรนำผลการวิจัยมาเป็นแนวทางในการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ พัฒนาการแบ่งปันความรู้เชิงปรัญทั้งด้านเครือข่ายทางสังคม ความสามารถในการสื่อสาร และวัฒนธรรมการทำงานเป็นทีม และพัฒนาการแบ่งปันความรู้ที่ชัดเจนทั้งด้านความสามารถในการสร้างความรู้ ความสามารถในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี และความหลากหลายของโปรแกรมการพัฒนา เพื่อให้บุคลากรเกิดพฤติกรรมการแบ่งปันความรู้ในโรงพยาบาลเอกชนเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากการแบ่งปันความรู้เชิงปรัญและการแบ่งปันความรู้ที่ชัดเจนก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการพัฒนานวัตกรรมบริการ นวัตกรรมการบริหาร และผลการดำเนินงานขององค์การ สามารถสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันให้กับโรงพยาบาลเอกชนได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เก็บข้อมูลจากประชากรที่เป็นโรงพยาบาลเอกชนในประเทศไทยทั้งหมด ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไปอาจศึกษากับประชากรที่เป็นโรงพยาบาลเอกชนในประเทศไทยที่ผ่านการรับรองคุณภาพมาตรฐานการรักษาระดับสากล (Joint Commission International Accreditation : JCI) จากองค์การอิสระของสหรัฐอเมริกา เนื่องจากเป็นโรงพยาบาลเอกชนที่มีกระบวนการดูแลรักษาผู้ป่วยที่ได้มาตรฐานการยอมรับจากหน่วยงานด้านประกันสุขภาพ และมีการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ให้กับบุคลากร เพื่อศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุและผลลัพธ์ของการแบ่งปันความรู้เชิงปรัญและการแบ่งปันความรู้ที่ชัดเจนของโรงพยาบาลเอกชนที่มีคุณภาพมาตรฐานการรักษาระดับสากล นอกจากนั้นอาจศึกษากับประชากรที่เป็นโรงพยาบาลของรัฐบาลในประเทศไทย เนื่องจากโรงพยาบาลของรัฐบาลมีการจัดการความรู้ภายในโรงพยาบาลเช่นกัน

References

- Aaker, D.A., Kumar, V. & Day, G.S. (2001). **Marketing Research**. New York : John Wiley and Sons.
- Akaraborworn, C., Yodrakang, J. & Charoenwongmit, A. (2009). **Knowledge Management**. (3 th ed.). Bangkok : Cabinet and Royal Gazette Publisher.
- Aujirapongpan, S. (2010). **Knowledge Management with Innovation**. Bangkok : Samlada.

- Bhatti, O.K., et al. (2016). Employee Motivation An Islamic Perspective. **Humanomics**, 32(1), 33-47.
- Bretschneider, S. & Parket, M. (2016). Organization Formalization, Sector and Social Media : Does Increased Standardization of Policy Broaden and Deepen Social Media Use in Organizations?. **Government Information Quarterly**, 33(4), 614-628.
- Bureau of Sanatorium and Art of Healing. (2016). **List of hospital**. [Online]. Available : http://mrd.hss.moph.go.th/display_document.jsp?id=D00000001957 [2016, April 19].
- Chankong, W. (2018). **Relations Analysis. [Handout]**. School of Health Science, Sukhothai Thammathirat Open University.
- Chotikeerativatch, C. & Ariratana, W. (2017). Needs Assessment for Soft Skills Development in Teachers' Learning Management in Schools under The Secondary Educational Service Area Office 25. **KKU Research Journal of Humanities and Social Sciences (Graduate Study)**, 5(1), 44-52.
- Christina, D. (2009). **Using Community-Based Participatory Research in The Development of A Consumer-Driven Cultural Competency Tool**. (Doctoral Dissertation). University of Washington, Washington.
- Cronbach, L.J. (1984). **Essentials of Psychological Testing**. (4 th ed.). New York : Harper & Row Publishers.
- Cunha, B.Q., Pereira, A.K. & Gomide, A.D.A. (2017). State Capacity and Utilities Regulation in Brazil : Exploring Bureaucracy. **Utilities Policy**, 49, 116-126.
- Deepaisarnsakul, P. & Jadesadalug, V. (2014). Establishing Service Quality Affect to the Customer Responsiveness and The Performance Outcome of Private Hospital. **Thammasat Journal**, 33(1), 33-45.
- Firdaus, O.M., et al. (2014). **Ability to Share Knowledge of Doctors in Teaching Hospital in Indonesia**. In **Knowledge Management for Development : Domains, Strategies and Technologies for Developing Countries**. 183-197. New York : Springer.
- Fraser, K. & Hvolby, H.H. (2010). Effective Teamworking : Can Functional Flexibility Act As An Enhancing Factor?. **Team Performance Management : An International Journal**, 16(1/2), 74-94.
- Goodman, N. (2012). Training for Cultural Competence. **Industrial and Commercial Training**, 44(1), 47-50.

- Hair, J.F., et al. (2006). **Multivariate Data Analysis**. (6 th ed.). Upper Saddle River : Pearson Prentice Hall.
- Hoyt, C.L., Price, T.L. & Poatsy, L. (2013). The Social Role Theory of Unethical Leadership. **The Leadership Quarterly**, 24(5), 712-723.
- Hung, S.Y., et al. (2011). The Influence of Intrinsic and Extrinsic Motivation on Individuals' Knowledge Sharing Behavior. **International Journal of Human-Computer Studies**, 69(6), 415-427.
- Ioanid, A., Deselnicu, D.C. & Militaru, G. (2018). The Impact of Social Networks on SMEs' Innovation Potential. **Procedia Manufacturing**, 22, 936-941.
- Ji, H.S., Daiho, U. & Seung, W.Y. (2011). Organizational Knowledge Creation Practice : Comprehensive and Systematic Processes for Scale Development. **Leadership & Organization Development Journal**, 32(3), 243-259.
- Jian, Z. & Chen, W. (2013). The Impacts of Network Competence, Knowledge Sharing on Service Innovation Performance: Moderating Role of Relationship Quality. **Journal of Industrial Engineering and Management**, 6(1), 25-49.
- Justiniano, M.N.H., Jaime, V.P. & Chacon, N.J. (2018). Art As a Strategic Element for Innovation in Gastronomic Experiential Services: The Role of Teamwork. **Team Performance Management : An International Journal**, 24(5/6), 316-330.
- Karabulut, A.T. (2015). Effects of Innovation Strategy on Firm Performance: A Study Conducted on Manufacturing Firms in Turkey. **Procedia-Social and Behavioral Sciences**, 195(3), 1338-1347.
- Konting, M.M. (2012). Leadership Development for Sustainability of E-Learning. **Procedia-Social and Behavioral Sciences**, 67(10), 312-321.
- Krejcie, R.V. & Morgan, D.W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. **Educational and Psychological Measurement**, 30(3), 607-610.
- Kuo, Y.K., Kuo, T.K. & Ho, L.A. (2014). Enabling Innovative Ability: Knowledge Sharing As A Mediator. **Industrial Management & Data Systems**, 114(5), 696-710.
- Limprasong, N. (2017). The Management Innovation Quality Assurance of Primary Schools. **Veridian E-Journal, Silpakorn University (Humanities, Social Sciences and Arts)**, 10(1), 484-501.
- London, M. (2012). Generative Team Learning in Web 2.0 Environments. **Journal of Management Development**, 32(1), 73-95.

- Majid, N.A., Jelas, Z.M., Azman, N. & Rahman, S. (2010). Communication Skills and Work Motivation Amongst Expert Teachers. **Procedia Social and Behavioral Sciences**, 7, 565-567.
- Miranda, M.Q., et al. (2016). Technology Adoption in Diffusion of Innovations Perspective: Introduction of An ERP System in A Non-Profit Organization. **RAI Revista de Administração e Inovação**, 13(1), 48-57.
- Montes, F.J.L., Moreno, A.R. & Morales, V.G. (2005). Influence of Support Leadership and Teamwork Cohesion on Organizational Learning, Innovation and Performance: An Empirical Examination. **Technovation**, 25(10), 1159-1172.
- Ninkitsaranont, P. (2017). **Business trend/Industry (2018-2020) Private Hospital Industry**. [Online]. Available : https://www.krungsri.com/bank/getmedia/3308e1d8-3dd5-4799-848c-b9ffea862dbe/IO_Private_Hospital_2017_TH.aspx [2017, January 17].
- Nonaka, I., Toyama, R. & Konno, N. (2000). SECI, Ba and Leadership : A Unified Model of Dynamic Knowledge Creation. **Long Range Planning**, 33(1), 5-34.
- Office of The National Economic and Social Development Council. (2016). **The Twelfth National Economic and Social Development Plan (2017-2021)**. [Online]. Available : http://www.nesdb.go.th/ewt_dl_link.php?nid=6422 [2016, May 11].
- Panagiotis, M., Alexandros, S. & George, P. (2014). Organizational Culture and Motivation in The Public Sector. The Case of The City of Zografou. **Procedia Economics and Finance**, 14, 415-424.
- Papacharissi, Z. & Rubin, A.M. (2010). Predictors of Internet Use. **Journal of Broadcasting & Electronic Media**, 44(2), 175-169.
- Rodriguez, J.A. & Wiengarten, F. (2017). The role of Process Innovativeness in The Development of Environmental Innovativeness Capability. **Journal of Cleaner Production**, 142(4), 2423-2434.
- Rovinelli, R. & Hambleton, R.K. (1976). On the Use of Content Specialists in The Assessment of Criterion-Referenced Test Item Validity. In paper presented at the meeting of AERA, San Francisco.
- Santamaría, L., Nieto, M.J. & Miles, I. (2012). Service Innovation in Manufacturing Firms: Evidence from Spain. **Technovation**, 32(2), 144-155.

- Saragih, S.P.T. & Harisno, H. (2015). Influence of Knowledge Sharing and Information Technology Innovation on Employees Performance at Batamindo Industrial Park. **CommIT (Communication & Information Technology) Journal**, 9(2), 45-49.
- Shafritz, J.M. & Ott, J.S. (2001). **Classics of Organization Theory**. (5 th ed.). Belmont CA : Wadworth Group.
- Singh, R.M. & Gupta, M. (2014). Knowledge Management in Teams : Empirical Integration and Development of A Scale. **Journal of Knowledge Management**, 18(4), 777-794.
- Supakul, S., Laothamatas, A. & Pongnapang, N. (2012). Innovative Management of Advanced Medical Imaging in Thailand: Model of Magnetic Resonance Imaging (MRI) Based on Advanced Diagnostic Imaging and Image Guided Minimal Invasive Therapy Center (AIMC) Ramathibodi Hospital. **Journal of Graduate Studies Valaya Alongkorn Rajabhat University**, 6(3), 131-142.
- Syed, S.A., et al. (2013). Relationships Between Innovation Capabilities, Business Performance, Marketing Performance and Financial Performance: A Literature Review. **Business and Management Horizons**, 1(1), 59-73.
- Tajudeen, F.P., Jaafar, N.I. & Ainin, S. (2018). Understanding The Impact of Social Media Usage Among Organizations. **Information & Management**, 55(3), 308-321.
- Thakur, R. & Hale, D. (2013). Service Innovation: A Comparative Study of U.S. and Indian Service Firms. **Journal of Business Research**, 66(8), 1108-1123.
- Tuan, L.T. (2016). How HR Flexibility Contributes to Customer Value Co-Creation Behavior. **Marketing Intelligence & Planning**, 34(5), 646-670.
- Wang, S. & Noe, R.A. (2010). Knowledge Sharing : A Review and Directions for Future Research. **Human Resource Management Review**, 20(2), 115-131.
- Yang, S. (2008). Bureaucracy Versus High Performance: Work Reorganization in The 1990s. **The Journal of Socio-Economics**, 37(5), 1825-1845.
- Yang, Z., Zhou, R. & Ci, Y. (2017). Factors Influencing Service Innovation of MSNs in China : A Theoretical and Empirical Research. **Library Hi Tech**, 35(3), 368-385.

การวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่ในจังหวัดเลยสู่สินค้าเชิงนวัตกรรม

Research and Development of Bamboo Products into Innovative Products,

Loei Province

ศุภกษิน ไชยสิทธิ์*

Suphaksin chaiyasit

ภัทรธิรา ผลงาม**

Patthira Phon-ngam

Received : October 3, 2019

Revised : April 7, 2020

Accepted : June 23, 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาประเภทผลิตภัณฑ์และกระบวนการผลิตสินค้าจากไม้ไผ่ของจังหวัดเลย (2) เพื่อวิเคราะห์ความต้องการของผู้บริโภคในการแปรรูปผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่ในจังหวัดเลย (3) เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่สู่สินค้าเชิงนวัตกรรมของบ้านโป่งป่าแดง หมู่ที่ 3 ตำบลเสี้ยว อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย (4) เพื่อประเมินผลความพึงพอใจของผู้บริโภคต่อผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่ที่พัฒนา โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงทดลองกับกลุ่มทดลองในวัตถุประสงค์พัฒนาผลิตภัณฑ์ที่เป็นผู้บริโภคผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ จำนวน 100 คน ได้มาโดยการใช้สูตรของ W.G.Cochran (เนื่องจากไม่ทราบจำนวนที่แน่นอนของประชากรที่บริโภคผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ เนื่องจากไม่มีการจดบันทึกผู้ซื้อผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่) การเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามพฤติกรรมผู้บริโภค การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความถี่ และใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพในการศึกษากลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 175 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เก็บข้อมูลโดยการจัดประชุมระดมความคิดเห็น การสัมภาษณ์เจาะลึก การสนทนากลุ่ม และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า ผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่ได้รับการพัฒนาใน 4 ประเภท คือ (1) ของใช้ในครัวเรือน ได้แก่ กระบอกชุดเครื่องครัว ของใส่ซ้อนซ้อน ที่รองแก้ว รองจาน กระติบข้าวรูปหัวใจและทรงรี (2) ของตกแต่งบ้าน ได้แก่ โคมไฟ (3) ของใช้ในบ้าน ได้แก่ กล่องทิชชู กระบอกอเนกประสงค์ เปลนอน และ (4) ของฝากของที่ระลึก ได้แก่ ที่วางโทรศัพท์ กระเป๋าสตางค์ กระเป๋าสตางค์ กระบอกใส่ปากกา

คำสำคัญ : การวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่ / สินค้าเชิงนวัตกรรม

*นักศึกษาลัทธิสุตรปรัชญาดุสิตบัณฑิต สาขายุทธศาสตร์การพัฒนาภูมิภาค มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

Doctor of Philosophy Program Regional Development Strategy Loei Rajabhat University

**อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

Lecturer at Loei Rajabhat University

ABSTRACT

The objectives of this study were to: 1) study the types of products and the production process of bamboo products in Loei province, 2) analyze the consumers' needs of the bamboo products in Loei province, 3) develop bamboo products into the innovative products of Ban Pong Pa Daeng community, Moo 3, Seow Sub-District, Muang Loei District, Loei Province, and 4) evaluate the consumers' satisfaction with the development of bamboo products developed. This research employed both quantitative and qualitative research designs. The quantitative data was collected from 100 consumers of bamboo products in Loei province. These participants were obtained from using the W.G Cochran sampling techniques (these techniques were used because there were no exact numbers of the customers who bought bamboo products and there was no record of them). The questionnaire asking about the purchasing behaviors and purchasing demand of the customers who bought bamboo products were used to collect the data. Statistics used for analyzing the quantitative data were percentage Standard Deviation and frequency; whereas, content analysis was used for analyzing the qualitative data. The qualitative data was collected from groups of people whose works relate 175 participants who bought reed mat products who were obtained by purposive sampling. A brainstorming session, an in-depth interview, a focus-group conversation, and a participatory observation were used to obtain qualitative data. The results of the research were as follows. The development of the bamboo products into the innovative products created 4 types of products : (1) household products i.e. tube-shaped bamboo kitchenware, spoon containers, saucers, rice containers in a diamond and an oval shapes, (2) home decoration items such as lamps, (3) home products like tissue boxes, all-purposed tubes, and cradles, and (4) souvenirs, for examples, mobile phone holders, handbags, purses, wallets, and pen cases.

Keyword : Research and Development of Bamboo Products / Products Innovative

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ต้นไผ่ เป็นไม้มีหัตถกรรมและสารพัดประโยชน์ ที่มีคุณค่าอย่างอนเนกอนันต์ต่อมนุษย์ โดยสามารถใช้ทุกส่วนของต้นไผ่ให้เกิดประโยชน์ เช่น เหง้าของ ไผ่เป็นยาสมุนไพร หน่อไผ่ใช้เป็นอาหาร ซึ่งสามารถนำไปปรุงอาหารได้หลากหลายและมีรสชาติอร่อยเป็นที่ประทับใจทุกคนเมื่อได้ลิ้มลอง เช่น ซุปหน่อไม้ แกงหน่อไม้ ท่อหมกหน่อไม้ ผัดหน่อไม้ เป็นต้น ใบไผ่นำมาใช้เป็นอาหารจำพวกหญ้าสดสำหรับเลี้ยงสัตว์ ใบของไผ่ที่มีขนาดใหญ่ถูกนำมาใช้ห่อขนมจำพวก ขนมห้างและปะจ่าง ลำต้นสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้อย่างอนเนกอนันต์เช่นกัน

โดยได้ใช้สร้างที่อยู่อาศัยบ้านเรือน สร้างกระท่อมปลายนา สร้างศาลาพักร้อน และเรือนแพ ใช้ในงานก่อสร้าง ใช้ในการผลิตเครื่องมือประมงพื้นบ้าน รวมทั้งใช้ในการผลิตเครื่องเรือน ใช้ในการผลิตเครื่องใช้ไม้สอยในครัวเรือน ใช้ในการผลิตเครื่องมือในการประกอบอาชีพ ใช้ในการผลิตเครื่องใช้ในการประกอบพิธีกรรมตามขนบธรรมเนียม ประเพณีท้องถิ่น ใช้ทำเครื่องดนตรี

จากที่กล่าวมาข้างต้นนั้นไม้ไผ่เป็นพืชเศรษฐกิจที่มีบทบาทสำคัญมาก ต่อการดำรงชีวิตมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในปัจจุบันได้ใช้ไม้ไผ่มาเป็นงานศิลปหัตถกรรม ถือว่าเป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือนที่เป็นที่นิยมมากและก่อให้เกิดการสร้างงานสร้างรายได้ให้กับคนในท้องถิ่นและประเทศชาติ

บ้านโป่งป่าแดง หมู่ที่ 3 ตำบลเสี้ยว อำเภอมืองเลย จังหวัดเลย เป็นหมู่บ้านชนากลางมีประชากรอาศัยอยู่จำนวน 124 ครัวเรือน 569 คน ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของตัวอำเภอมืองเลย ไปตามถนนเลย-ด่านซ้าย ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 203 ที่มีผู้คนและนักท่องเที่ยวสัญจรไปมาจำนวนมาก ประชาชนในหมู่บ้านประกอบอาชีพหลักทำสวนยางพารา และประสบปัญหาการขาดรายได้ มีป่าชุมชนที่มีไม้ไผ่ขึ้นอยู่ล้อมรอบหมู่บ้าน ชาวบ้านได้นำไม้ไผ่มาใช้ประโยชน์ในการสร้างบ้านเรือนที่อยู่อาศัย เช่น สร้างห้องครัว ศาลาพักร้อนในบริเวณบ้าน กระท่อมปลายนา ทำรางน้ำฝน ทำรั้วบ้าน ผลิตเครื่องเรือน เช่น โต๊ะ เก้าอี้ เติียงนอน เปลเลี้ยงเด็ก ด้ามไม้กวาดดอกหญ้า ผลิตเครื่องใช้ในครัว เช่น ไม้พาย ที่กรองปลาร้า หวดนึ่งข้าว กระติบข้าว กระด้ง กระเหิง กระบอกล้างน้ำ ใส่ช้อน ส้อม ทัพพี ไม้ปิ้งเนื้อ ผลิตเครื่องมือประมง เช่น ข้อง ไซ ลอบ อีจู้ ผลิตเครื่องมือในการประกอบอาชีพ เช่น สุ่มเลี้ยงไก่ ตะกร้าเก็บผัก ตะกร้าใส่ผลไม้ ตะกร้าสอยผลไม้ ทำร้านถั่วฝักยาว บวบ แดง ทำฝายกั้นน้ำ ทำร้านค้าริมทาง ผลิตเครื่องมือประกอบพิธีกรรมตามขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่น เช่น ต้นผ้าป่า กลองข้าวขวัญ กะหย่อง(พานใส่ดอกไม้ในวัด) เสาศีบะชะตา เสาชง ตาแหลวเจ็ดชั้น หิ้งพระ ซึ่งเป็นการผลิตแบบเดิมตามที่สมัยปู่ย่าตายายเคยทำมา ยังไม่เคยมีการคิดค้นออกแบบลวดลายผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ที่ผู้บริโภคมีความต้องการ ผลิตภัณฑ์ไม่มีมาตรฐานด้านรูปแบบ ขนาด ลวดลาย อีกทั้งไม่มีการศึกษาความต้องการของผู้บริโภค นอกจากนั้นการรวมกลุ่มจักสานไม้ไผ่ ยังไม่มีการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน ขาดการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ทรงคุณค่าสู่คนรุ่นหลัง ขาดความรู้ด้านการตลาด ไม่มีการตลาดที่แน่นอน อาศัยร้านค้าริมทางเป็นแหล่งจัดจำหน่าย ขาดการประชาสัมพันธ์สินค้าและแหล่งผลิต

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้นผู้นำชุมชน ผู้นำกลุ่มจักสานไม้ไผ่และสมาชิก มีความต้องการผลิตสินค้าเชิงนวัตกรรม แต่ยังมีขาดทักษะ ขาดความรู้ ไม่มีแนวทางในการผลิต ควรจะผลิตสินค้าอะไร ให้เป็นสินค้าเชิงนวัตกรรม ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะนักวิชาการพัฒนาชุมชน ซึ่งมีหน้าที่ในการพัฒนาอาชีพ สร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่มองค์กรและผู้นำชุมชน เพื่อให้เกิดการสร้างงานสร้างรายได้ในท้องถิ่น จึงได้ผนึกกำลังร่วมกันกับภาคีการพัฒนาที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย องค์กรบริหารส่วนตำบลเสี้ยว การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ตำบลเสี้ยว สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอมืองเลย ศูนย์ฝีมือแรงงานจังหวัดเลย อุตสาหกรรมจังหวัดเลย ในการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่ของจังหวัดเลยสู่สินค้าเชิงนวัตกรรม ผลจากการพัฒนาผลิตภัณฑ์เป็นการสร้างเศรษฐกิจให้ชุมชนเพื่อเป็นรากฐานการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาประเภทยลิตภณัฑ์และกระบวนการผลิตสินค้จากไม้ไผ่ของจังหวัดเลย
2. เพื่อวิเคราะห์ความต้องการของผู้บริโภคในการแปรรูปผลิตภณัฑ์ไม้ไผ่ในจังหวัดเลย
3. เพื่อพัฒนาผลิตภณัฑ์ไม้ไผ่สู่สินค้เชิงนวัตกรรมของบ้านโพนป่าแดง หมู่ที่ 3 ตำบลเสี้ยว อำเภอมืองเลย จังหวัดเลย
4. เพื่อประเมินผลความพึงพอใจของผู้บริโภคต่อผลิตภณัฑ์ไม้ไผ่ที่พัฒนา

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development :R&D) โดยมีขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตเนื้อหา กำหนดขอบเขตการศึกษาวิจัย ดังนี้
 - 1) ศึกษาประเภทยลิตภณัฑ์ไม้ไผ่ กระบวนการผลิต สภาพปัญหาการผลิตไม้ไผ่ของจังหวัดเลยและบ้านโพนป่าแดง หมู่ที่ 3 ตำบลเสี้ยว อำเภอมืองเลย จังหวัดเลย
 - 2) ศึกษาความต้องการของผู้บริโภคในการแปรรูปผลิตภณัฑ์ไม้ไผ่ในจังหวัดเลย
 - 3) พัฒนาผลิตภณัฑ์ไม้ไผ่สู่สินค้เชิงนวัตกรรมในพื้นที่บ้านโพนป่าแดง หมู่ที่ 3 ตำบลเสี้ยว อำเภอมืองเลย จังหวัดเลย ใน 4 ประเภท ได้แก่ ของใช้ในครัวเรือน ของตกแต่งบ้าน ของใช้ในบ้าน ของฝากของที่ระลึก
 - 4) ศึกษาความพึงพอใจของผู้บริโภคต่อผลิตภณัฑ์ไม้ไผ่ที่พัฒนา
2. ขอบเขตกลุ่มเป้าหมาย ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยและพัฒนาผลิตภณัฑ์ไม้ไผ่สู่สินค้เชิงนวัตกรรม จำนวน 6 กลุ่ม โดยมีกลุ่มเป้าหมายทั้งสิ้น 275 คน ดังนี้
 - 1) กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อศึกษาถึงประเภทยลิตภณัฑ์และกระบวนการผลิตสินค้จากไม้ไผ่ของจังหวัดเลย ในประเภทอาหาร ของใช้ในครัวเรือน ของตกแต่งบ้าน และของฝากของที่ระลึก ประกอบไปด้วยกลุ่มบุคคล 3 กลุ่ม (ในอำเภอที่มีการผลิตสินค้จากไม้ไผ่) คือ บุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประชาชนชาวบ้านด้านหัตถกรรม และผู้นำชุมชน จำนวน 10 คน
 - 2) กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) เพื่อศึกษาความต้องการของผู้บริโภคต่อรูปแบบของผลิตภณัฑ์ไม้ไผ่ของจังหวัดเลย รวม 20 คน
 - 3) กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการประชุมระดมความคิดเห็น ในการพัฒนาผลิตภณัฑ์ไม้ไผ่สู่สินค้เชิงนวัตกรรม ประกอบไปด้วยกลุ่มบุคคล 4 กลุ่ม ได้แก่ ประชาชนชาวบ้านด้านหัตถกรรม ผู้นำชุมชน ภาคีการพัฒนา คณาจารย์และนักศึกษา สถาบันการศึกษาในจังหวัดเลย จำนวน 30 คน
 - 4) กลุ่มพัฒนาผลิตภณัฑ์ไม้ไผ่สู่สินค้เชิงนวัตกรรม สมาชิกกลุ่มสตรีบ้านโพนป่าแดง และกลุ่มจักสานบ้านโพนป่าแดง หมู่ที่ 3 ตำบลเสี้ยว อำเภอมืองเลย จังหวัดเลย จำนวน 15 คน
 - 5) กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการประเมินผลผลิต ผลลัพธ์ และความพึงพอใจในการทำกิจกรรมการพัฒนาผลิตภณัฑ์ไม้ไผ่สู่สินค้เชิงนวัตกรรม ประกอบไปด้วย ผู้บริหารงานพัฒนาชุมชนจังหวัดเลย คณะอนุกรรมการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภณัฑ์จังหวัดเลย ประชาชนชาวบ้านด้านหัตถกรรม ผู้นำชุมชน ภาคีการ

พัฒนา คณาจารย์และนักศึกษา สถาบันการศึกษาในจังหวัดเลย บุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 100 คน

6) กลุ่มทดลองในวัตถุประสงค์พัฒนาผลิตภัณฑ์ จำนวน 100 คน เพื่อสำรวจความต้องการผู้บริโภคเกี่ยวกับลักษณะและการแปรรูปผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่ ตามความต้องการของผู้บริโภคเพื่อใช้เป็นแนวทางในการออกแบบ ลวดลาย สี สัน ผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ ตามความต้องการของผู้บริโภค

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยและพัฒนา (R&D) โดยจำแนกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้
ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาประเภทผลิตภัณฑ์และกระบวนการผลิตสินค้าจากไม้ไผ่ของจังหวัดเลย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อให้ทราบถึงประเภทผลิตภัณฑ์และกระบวนการผลิตสินค้าจากไม้ไผ่ของจังหวัดเลย ในประเภทอาหาร ของใช้ในครัวเรือน ของตกแต่งบ้าน และของฝากของที่ระลึก ประกอบไปด้วยกลุ่มบุคคล 3 กลุ่ม (ในอำเภอที่มีการผลิตสินค้าจากไม้ไผ่) คือ บุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประชาชนชาวบ้านด้านหัตถกรรม และผู้นำชุมชน จำนวน 10 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth interview) ทั้งลักษณะมีโครงสร้าง (Structure) และไม่มีโครงสร้าง (Semi-Structure) ใช้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับประเภทผลิตภัณฑ์และกระบวนการผลิตสินค้าจากไม้ไผ่ของจังหวัดเลย

2.2 การสังเกตแบบมีส่วนร่วม ด้วยการสังเกตความประณีตในการจักสานสิ่งประดิษฐ์จากไม้ไผ่ สังเกตทักษะในการผลิต และสภาพแวดล้อมป่าชุมชน เป็นต้น

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับประเภทผลิตภัณฑ์และกระบวนการผลิตสินค้าจากไม้ไผ่ของจังหวัดเลย เพื่อศึกษาประเภทผลิตภัณฑ์และกระบวนการผลิตสินค้าจากไม้ไผ่ของจังหวัดเลย ในประเภทอาหาร ของใช้ในครัวเรือน ของตกแต่งบ้าน และของฝากของที่ระลึก ประกอบไปด้วยกลุ่มบุคคล 3 กลุ่ม คือ บุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประชาชนชาวบ้านด้านหัตถกรรม และผู้นำชุมชน จำนวน 10 คน โดยใช้คำถามที่จัดเตรียมไว้ 3 คำถาม คือ “ปัจจุบันสินค้าจากไม้ไผ่ในจังหวัดเลยมีอะไรบ้าง” “สถานที่ผลิตสินค้าจากไม้ไผ่มีที่ไหนบ้าง” “มีเครื่องมือ หรือวัสดุอุปกรณ์อะไรบ้าง ที่ใช้ในการผลิตสินค้าจากไม้ไผ่”

3.2 การสังเกตแบบมีส่วนร่วม ด้วยการสังเกตความประณีตในการจักสานสิ่งประดิษฐ์จากไม้ไผ่ สังเกตทักษะในการผลิต และสภาพแวดล้อมป่าชุมชน เป็นต้น

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ในเบื้องต้นไปพร้อม ๆ กับการเก็บข้อมูลในแต่ละครั้งที่ดำเนินการ มีการเก็บข้อมูลโดยบันทึกอย่างละเอียด และนำมาจัดหมวดหมู่แยกประเภทและวิเคราะห์ข้อมูลที่

โดยใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา เป็นการวิเคราะห์ตีความจากข้อมูลที่ได้จากการศึกษาภาคสนามกับข้อมูลเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วหาข้อสรุปที่เหมาะสม

ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์ความต้องการของผู้บริโภคในการแปรรูปผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่ในจังหวัดเลย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษารั้งนี้ คือ ผู้บริโภคผลิตภัณฑ์แปรรูปจากไม้ไผ่ซึ่งไม่ทราบจำนวน ประชากรที่แน่นอนเพื่อสำรวจความต้องการผู้บริโภคเกี่ยวกับลักษณะ และการแปรรูปผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่ ตามความต้องการของผู้บริโภคเพื่อใช้เป็นแนวทางในการออกแบบ สวดลาย สีสน ผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ ตามความต้องการของผู้บริโภค และกลุ่มตัวอย่าง ได้มาโดยการใช้สูตรของ W.G.Cochran. (1953, p.55) ได้ขนาดกลุ่มทดลองในวัตถุดิบประเภทพัฒนาผลิตภัณฑ์ จำนวน 100 คน ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental sampling)

1.2 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) เพื่อให้ทราบถึงความต้องการของผู้บริโภคต่อรูปแบบของผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่ของจังหวัดเลย ประกอบไปด้วยกลุ่มบุคคล 2 กลุ่ม รวม 20 คน ได้แก่

1.2.1 ผู้บริโภคผลิตภัณฑ์แปรรูปจากไม้ไผ่ กลุ่มละ 10 คน

1.2.2 สมาชิกในกลุ่มผู้ผลิต กลุ่มละ 10 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถามพฤติกรรมผู้บริโภคเพื่อให้ทราบถึงความต้องการประเภทผลิตภัณฑ์ และความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ของจังหวัดเลย ประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ที่อยู่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ เป็นข้อคำถามลักษณะปลายปิด ให้เลือกตอบ

ตอนที่ 2 พฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปจากไม้ไผ่ เป็นข้อคำถามลักษณะปลายปิดให้เลือกตอบ

ตอนที่ 3 ระดับความพึงพอใจในการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปจากไม้ไผ่ของผู้บริโภค มีลักษณะเป็นมาตราส่วน (Rating Scale) 5 ระดับ

2.2 ประเด็นการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ซึ่งมีประเด็นการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับความต้องการของผู้บริโภคต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 แจกแบบสอบถามให้กับผู้บริโภคผลิตภัณฑ์แปรรูปจากไม้ไผ่ จำนวน 100 คน

3.2 การสนทนากลุ่ม เพื่อให้ทราบถึงความต้องการของผู้บริโภคต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่ของจังหวัดเลย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ข้อมูลเชิงปริมาณสถิติที่ใช้พื้นฐานประกอบด้วยความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

4.2 ข้อมูลเชิงคุณภาพ การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ในเบื้องต้นไปพร้อมๆ กับการเก็บข้อมูลในแต่ละครั้งที่ดำเนินการ มีการเก็บข้อมูลโดยบันทึกอย่างละเอียด และนำมาจัดหมวดหมู่แยกประเภทและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา เป็นการวิเคราะห์ตีความจากข้อมูลที่ได้จากการศึกษาภาคสนามกับข้อมูลเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วหาข้อสรุปที่เหมาะสม

ขั้นตอนที่ 3 เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่สู่สินค้าเชิงนวัตกรรมของบ้านโป่งป่าแดง หมู่ที่ 3 ตำบลเสี้ยว อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการประชุมระดมความคิดเห็น ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่สู่สินค้าเชิงนวัตกรรม ประกอบไปด้วยกลุ่มบุคคล 4 กลุ่ม ได้แก่ ประชาชนชาวบ้านด้านหัตถกรรม ผู้นำชุมชน ภาควิชาการ พัฒนา คณาจารย์และนักศึกษา สถาบันการศึกษาในจังหวัดเลย จำนวน 30 คน

1.2 กลุ่มพัฒนาผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่สู่สินค้าเชิงนวัตกรรม สมาชิกกลุ่มสตรีบ้านโป่งป่าแดง และกลุ่มจักสานบ้านโป่งป่าแดง หมู่ที่ 3 ตำบลเสี้ยว อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย จำนวน 15 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ประเด็นการประชุมระดมความคิดเห็น (Brainstorming) ซึ่งมีประเด็นการประชุมเพื่อทราบถึงแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่สู่สินค้าเชิงนวัตกรรม

2.2 การลงมือปฏิบัติการพัฒนาสินค้าแปรรูปจากไม้ไผ่ โดยการลงมือปฏิบัติจริง (Action Learning) ผ่านกิจกรรมต่างๆ ดังนี้

1) ประชุมคณะทำงานเพื่อพิจารณาลำดับความสำคัญก่อน-หลังในการดำเนินงานตามกิจกรรม/โครงการในแต่ละแนวทาง

2) กำหนดแผนปฏิบัติงาน(Action Plan) ให้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์งานวิจัย

3) ลงมือปฏิบัติตามแผนงานที่ได้กำหนดไว้ โดยให้สมาชิกทุกคนปฏิบัติตาม ภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้เป็นเวลา 1 ไตรมาส 3 เดือน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 การประชุมระดมความคิดเห็น (Brainstorming) เพื่อสร้างแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่ของจังหวัดเลยสู่สินค้าเชิงนวัตกรรม

3.2 การจัดบันทึกการประชุมของคณะทำงาน

3.3 การสรุปผลการปฏิบัติตามแผนงานที่ได้กำหนด

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ในเบื้องต้นไปพร้อม ๆ กับการเก็บข้อมูลในแต่ละครั้งที่ดำเนินการ มีการเก็บข้อมูลโดยบันทึกอย่างละเอียด และนำมาจัดหมวดหมู่แยกประเภทและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา เป็นการวิเคราะห์ตีความจากข้อมูลที่ได้จากการศึกษาภาคสนามกับข้อมูลเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วหาข้อสรุปที่เหมาะสม

ขั้นตอนที่ 4 เพื่อประเมินผลความพึงพอใจของผู้บริโภคต่อผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่ที่พัฒนา

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการประเมินผลผลิต ผลลัพธ์ และความพึงพอใจในการทำกิจกรรมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่สู่สินค้าเชิงนวัตกรรม ประกอบไปด้วย ผู้บริหารงานพัฒนาชุมชนจังหวัดเลย คณะอนุกรรมการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์จังหวัดเลย ประชาชนชาวบ้านด้านหัตถกรรม ผู้นำชุมชน ภาควิชา พัฒนา คณะครูและนักศึกษา สถาบันการศึกษาในจังหวัดเลย บุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 100 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถามพฤติกรรมผู้บริโภคเพื่อให้ทราบถึงความต้องการประเภทผลิตภัณฑ์ และความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ของจังหวัดเลย ประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ที่อยู่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ เป็นข้อคำถามลักษณะปลายปิด ให้เลือกตอบ

ตอนที่ 2 พฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปจากไม้ไผ่ เป็นข้อคำถามลักษณะปลายปิดให้เลือกตอบ

ตอนที่ 3 ระดับความพึงพอใจในการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปจากไม้ไผ่ของผู้บริโภค มีลักษณะเป็นมาตราส่วน (Rating Scale) 5 ระดับ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

แจกแบบสอบถามให้กับผู้บริโภคผลิตภัณฑ์แปรรูปจากไม้ไผ่ จำนวน 100 คน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลเชิงปริมาณสถิติที่ใช้พื้นฐานประกอบด้วยความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถามพฤติกรรมผู้บริโภคผลิตภัณฑ์แปรรูปจากไม้ไผ่ มีขั้นตอนดังนี้

1) ผู้วิจัยศึกษาเอกสารที่มีความเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย จากนั้นผู้วิจัยตั้งคำถามให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ทุกด้าน จากนั้นเรียงลำดับคำถามตามหมวดหมู่ของคำถาม 2) สร้างแบบสอบถามฉบับร่างแล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพิจารณาถึงความชัดเจนของถ้อยคำและประโยค ดูความเหมาะสมของการจัดเรียงข้อคำถาม

ตลอดทั้งเพื่อขอคำแนะนำและคำวิจารณ์สำหรับแนวทางในการปรับปรุงแบบสอบถามให้มีความน่าเชื่อถือมากที่สุด รวมทั้งการพิจารณาเกี่ยวกับความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม 3) นำแบบสอบถามที่แก้ไขแล้ว ไปทดลอง (Try Out) โดยให้ผู้บริโภคที่เคยซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปจากไม้ไผ่ เป็นผู้ตอบเกี่ยวกับพฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปจากไม้ไผ่ จำนวน 30 ชุด เพื่อนำไปหาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามเป็นรายข้อ โดยวิธีการหาค่าสหพันธ์ (Correlation) ระหว่างคะแนนแต่ละข้อและคะแนนความแต่ละฉบับ (Corrected item total correlation) โดยเลือกข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามเป็นรายข้อ อยู่ระหว่าง 0.2-0.8 ส่วนค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามเป็นรายข้อที่ต่ำกว่าให้ปรับปรุงหรือตัดทิ้ง รวมทั้งหาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับโดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) และนำผลที่ได้มาปรับปรุงแบบสอบถามให้ดีขึ้น 4) ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง 5) จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์

ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth interview) ประเด็นประชุมระดมความคิดเห็น (Brainstorming) ประเด็นสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) มีขั้นตอนดังนี้ (1) สร้างข้อคำถามประเด็นแนวสัมภาษณ์ เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบและแก้ไขข้อบกพร่องในด้านภาษาและความถูกต้องด้านเนื้อหา (2) นำข้อคำถาม ประเด็นแนวสัมภาษณ์ ไปให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาเพื่อให้ครอบคลุมเรื่องที่ต้องการศึกษา (3) จัดทำแบบสัมภาษณ์เจาะลึก และประเด็นสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสามารถสรุปโดยเรียงลำดับตามวัตถุประสงค์การวิจัยดังต่อไปนี้

1. ผลการศึกษาประเภทผลิตภัณฑ์และกระบวนการผลิตสินค้าจากไม้ไผ่ของจังหวัดเลย

1.1) การศึกษาประเภทผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ของจังหวัดเลย พบว่า มีการผลิตสินค้าจากไม้ไผ่ใน 5 ประเภท ได้แก่ 1) ประเภทอาหาร เช่น หน่อไม้ดอง หน่อไม้แห้ง หน่อไม้เผา หน่อไม้ต้ม แกงหน่อไม้ใส่ยานาง ชุปหน่อไม้ ห่อหมกหน่อไม้ ก้อยหน่อไม้ แหนมหน่อไม้ ผัดหน่อไม้ใส่กุ้งเส้น ผัดเผ็ดหน่อไม้ใส่หมู แกงเหี่ยวหวาน ใส่หน่อไม้ ต้มจืดหน่อไม้ใส่ซี่โครงหมู แกงหน่อไม้ดองใส่ปลา แกงหน่อไม้ใส่เห็ดเผาะ แกงหน่อไม้ใส่หอยขม ทำไส้ขนมเบื้องญวน และทำไส้ซาลาเปาเป็นต้น 2) ประเภทของใช้ในครัวเรือน ได้แก่ หวดนึ่งข้าวเหนียว กระติบข้าว ไม้พาย ที่กรองปลาร้า กระดัง กระเหิง กระเบียน กล้องใส่ทิชชู กระบอกใส่ปากกาดินสอ เตียง แก้ว ไม้โต๊ะ เพลี้ยเหล็ก ด้ามไม้กวาด ข้อง ไซ อีจู้ ลอบ ขอบสวิง ขอบสะดุ้ง คันเบ็ดตกปลา ตุ่มใส่ปลา และตะกร้าใส่พริก ผัก ผลไม้ เป็นต้น 3) ประเภทของตกแต่งบ้านอาคารและสถานที่ ได้แก่ โคมไฟรูปผีตาโชน แจกัน กรอบรูป โซฟา กระถางไม้ดอกไม้ประดับ รั้วสวนหย่อม แคนขนาดใหญ่ในสถานที่ท่องเที่ยว ข้องขนาดใหญ่ในศูนย์เรียนรู้ชุมชน โซฟาขนาดใหญ่ใช้ประดับในวัดหลายแห่ง 4) ประเภทของใช้ในบ้าน ได้แก่ โต๊ะเก้าอี้ เติง ขันวางของ ราวตากผ้า เป็นต้น 5) ประเภทของฝากของที่ระลึก ได้แก่ กระปุกออมสิน กระติบข้าวรูปหัวใจ กระติบข้าวตัวอักษร กระปุกใส่ของ กระเป๋าลือสตรี กระเป๋าสตางค์ กาน้ำไม้ไผ่ ปิ่นโตไม้ไผ่ เบ็ดรากไม้ไผ่ พัดไม้ไผ่ เป็นต้น

1.2) การศึกษากระบวนการผลิตสินค้าจากไม้ไผ่ของจังหวัดเลย พบว่า

(1) ด้านวัตถุดิบ กลุ่มผู้จักสานได้นำไม้ไผ่จากป่าชุมชน ตามหัวไร่ปลายนา และในพื้นที่ส่วนตัว มาใช้ในการผลิต

(2) วัสดุอุปกรณ์ วัสดุในการผลิต ได้แก่ หวาย กระดาษขาว เชือก และเส้นดอก ด้าย ผ้า ผ้ากั้น ชิป หูกระเป๋ กาวลาเท็กซ์ กระดาษเหล็ก กาวร้อน ส่วนอุปกรณ์ที่ใช้ในการเตรียมเส้นดอก ได้แก่ ดินสอ ไม้บรรทัด มีด มีดเหลา เลื่อย เครื่องจักตอก เครื่องเหลาตอกและเตารมควัน สำหรับอุปกรณ์ที่ใช้ในการจักสาน ได้แก่ กรรไกร เหล็กแหลม เข็มใหญ่ ไม้พันเชือก กระดาษขาว กระบองน้ำหรือฟอกกี้ และอุปกรณ์ที่ใช้ในการแปรรูป ได้แก่ จักรอุตสาหกรรม กระดาษแม่แบบ เข็มเย็บผ้า เครื่องปั๊มกระดุม

(3) ขั้นตอนในการผลิต ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการเตรียมวัตถุดิบ เริ่มต้นจากการเตรียมไม้ไผ่ การเตรียมชิ้นส่วนวัสดุสำหรับทำผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่ ขั้นตอนต่อไปการแปรรูปผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่ ได้แก่ การสาน การประกอบชิ้นส่วนต่างๆของผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่ และขั้นตอนการตกแต่งให้สวยงาม ได้แก่ การย้อมสีเส้นดอก การขัดผิวด้วยกระดาษทราย การเคลือบผิววัสดุให้มีความมันวาว การวาดรูปภาพใส่ผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่ และสุดท้ายขั้นตอนการยืดอายุการใช้งานของผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่ เช่น การรมควัน เพื่อป้องกันแมลงกัดแทะ ซึ่งขั้นตอนดังกล่าวสามารถดำเนินการก่อนและหลังตามขั้นตอนการทำผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่

2. ผลการวิเคราะห์ความต้องการของผู้บริโภคในการแปรรูปผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่ในจังหวัดเลย พบว่า ผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่ในจังหวัดเลยส่วนใหญ่เป็นสตรี มีอายุระหว่าง 51-55 ปี การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย อาชีพเกษตรกร เป็นผู้มีรายได้ระหว่าง 15,001-20,000 บาทต่อเดือน ปัจจุบันมีถิ่นที่อยู่ในเขตอำเภอเมืองเลย เคยซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปจากไม้ไผ่ 4-6 ครั้งต่อปี ผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ที่เคยซื้อคือ กระติบข้าว มีความต้องการผลิตภัณฑ์แปรรูปจากไม้ไผ่ในประเภทอาหาร คือ หน่อไม้แห้งบรรจุถุง ประเภทของใช้ในครัวเรือน คือ กระบอกชุดเครื่องครัว ของใส่ช้อนส้อม ที่รองแก้ว ที่รองจาน ถาดเสิร์ฟอาหาร กระติบข้าวรูปหัวใจ ประเภทของตกแต่งบ้าน คือ กล้องใส่พืช กระจกกอนกประสงค์ ชุดโต๊ะเก้าอี้ เพลนอน โคมไฟ ฉากสำเร็จรูป และกรวยรองนกประสงค์ ประเภทของฝากของที่ระลึก คือ ที่วางโทรศัพท์ กระเป๋าถือ กระเป๋าสตางค์ และกระบอกใส่ปากกา

3. ผลการพัฒนาผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่สู่สินค้าเชิงนวัตกรรมของบ้านโปงปาดง หมู่ที่ 3 ตำบลเสี้ยว อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย พบว่า มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ 4 ประเภท คือ ประเภทของใช้ในครัวเรือน ได้แปรรูปเป็น กระบอกชุดเครื่องครัว ของใส่ช้อนส้อม ที่รองแก้ว ที่รองจาน ถาดเสิร์ฟอาหาร กระติบข้าวรูปหัวใจ ประเภทของตกแต่งบ้าน ได้แปรรูปเป็น กระจกกอนกประสงค์ และโคมไฟ ประเภทของใช้ในบ้าน ได้แปรรูปเป็น ชุดโต๊ะเก้าอี้ เพลนอน กล้องใส่พืช ประเภทของฝากของที่ระลึก ได้แปรรูปเป็น ที่วางโทรศัพท์ กระเป๋าถือสตรี และกระเป๋าสตางค์

4. ผลการประเมินผลความพึงพอใจของผู้บริโภคต่อผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่ที่พัฒนา พบว่า

4.1) ประเภทของใช้ในครัวเรือน ผู้บริโภคมีความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์ ที่รองแก้ว ที่รองจาน และของใส่ช้อนส้อมในถาดเสิร์ฟอาหาร ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$ =4.94) กระติบข้าวรูปหัวใจ กระติบข้าวทรงรี ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$ =4.88) กระบอกชุดเครื่องครัว ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$ = 4.88)

4.2) ประเภทของตกแต่งบ้าน ผู้บริโภคมีความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์โคมไฟ ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$ =4.81)

4.3) ประเภทของใช้ในบ้าน ผู้บริโภคมีความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์ กล่องใส่ทิชชู ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$ =4.96) กระบอกอเนกประสงค์ ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$ = 4.95) เพลนอน ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$ = 4.79)

4.4) ประเภทของฝาของที่ระลีก ผู้บริโภคมีความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์ กระป๋องสตางค์ ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$ = 4.96) กระป๋องถือสตรี ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$ = 4.86) ที่วางโทรศัพท์มือถือ ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$ = 4.81) กระบอกใส่ปากกา ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$ = 4.66)

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังต่อไปนี้

1. การศึกษาประเภทผลิตภัณฑ์และกระบวนการผลิตสินค้าจากไม้ไผ่ของจังหวัดเลย

1.1) การศึกษาประเภทผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ของจังหวัดเลย พบว่า ประเภทผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่มี 5 ประเภท ได้แก่ ประเภทอาหาร ประเภทของใช้ในครัวเรือน ประเภทของใช้ในบ้าน ประเภทของตกแต่ง ประเภทของฝาของที่ระลีก ที่เป็นเช่นนี้เพราะผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ สามารถตอบสนองความต้องการของมนุษย์ได้ในหลายมิติ เป็นของใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งผลการศึกษารั้้นนี้สอดคล้องงานวิจัย (Faisatcha,2007) ที่ศึกษาเรื่องหัตถกรรมไม้ไผ่กับวิถีชุมชน กรณีศึกษากลุ่มสตรีและเยาวชนสหกรณ์ บ้านกลาง ตำบลหนองหญ้าปล้อง อำเภอดงหลวง จังหวัดเลย ที่พบว่า ไม้ไผ่สามารถนำมาทำผลิตภัณฑ์ของใช้ในครัวเรือนประเภท กระติบ หวด มวย ตะกร้า กระบุง ไม้คาน และผลิตภัณฑ์อื่นๆ และผลการศึกษารั้้นนี้เป็นไปตามแนวคิดพฤติกรรมของผู้บริโภค ที่กล่าวว่า ผู้บริโภคเกิดความต้องการโดยใช้สิ่งของทางด้านเหตุผลและอารมณ์ โดยต้องการพัฒนาส่วนประกอบ การออกแบบบรรจุภัณฑ์ คุณภาพ ปริมาณ ประโยชน์ใช้สอยให้มากกว่าเดิม

1.2) การศึกษากระบวนการผลิตสินค้าจากไม้ไผ่ของจังหวัดเลย พบว่า

(1) ด้านวัตถุดิบ กลุ่มผู้จักสานได้นำไม้ไผ่จากป่าชุมชน ตามหัวไร่ปลายนา และในพื้นที่ส่วนตัว มาใช้ในการผลิต ที่เป็นเช่นนี้เพราะต้นไม้มีมากมายในชุมชน ต้นไม้สามารถเจริญเติบโตได้ง่าย ทนต่อสภาพอากาศ สามารถเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และเป็นวัตถุดิบที่หาได้ง่าย มีความทนทาน ซึ่งผลการศึกษารั้้นนี้เป็นไปตามแนวคิดด้านการอนุรักษ์และพัฒนาเครื่องจักสานไม้ไผ่ ที่กล่าวว่า ควรมีการส่งเสริมให้ปลูกไม้ไผ่ทดแทนในที่สาธารณะและที่ส่วนตัว เพื่อให้ไม้ไผ่มีปริมาณเพิ่มขึ้นและนำมาใช้อย่างถูกวิธี และอย่างประหยัด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ผลการศึกษารั้้นนี้มีความสอดคล้องกับงานวิจัย (Mool-Munag, 2008) ที่ศึกษาเรื่อง การจัดการผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่น กลุ่มจักสานไม้ไผ่ อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา ที่สรุปว่า กลุ่มจักสานไม้ไผ่ได้นำวัตถุดิบในการผลิตที่หาเองภายในท้องถิ่น มาผลิตเป็นผลิตภัณฑ์หรือสินค้า และผลการศึกษารั้้นนี้เป็นไปตามแนวคิดของการพัฒนาสินค้าเชิงนวัตกรรม ที่สรุปว่า สินค้าเชิงนวัตกรรมจะต้องสามารถทำให้เกิดมูลค่าเพิ่มขึ้นได้จากการพัฒนาสิ่งใหม่นั้นๆ ซึ่งผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นสามารถวัดได้เป็นตัวเงินโดยตรง และในเชิงสังคมเป็นการสร้างคุณค่า

(2) วัสดุอุปกรณ์ วัสดุในการผลิต ได้แก่ หวาย กระดาษขาว เชือก และเส้นดอ ด้าย ผ้า ผ้ายัน ชิป หูกระเป่า กาวลาเท็กซ์ กระดุมเหล็ก กาวร้อน ส่วนอุปกรณ์ที่ใช้ในการเตรียมเส้นดอ ได้แก่ ดินสอ

ไม้บรรทัด มีด มีดเหลา เลื่อย เครื่องจักตอก เครื่องเหลาตอกและเตารมควัน สำหรับอุปกรณ์ที่ใช้ในการจักสาน ได้แก่ กรรไกร เหล็กแหลม เข็มใหญ่ ไม้พันเชือก กระดาษขาว กระป๋องน้ำหรือกระบอกฉีดน้ำ และอุปกรณ์ที่ใช้ในการแปรรูป ได้แก่ จักรอุตสาหกรรม กระดาษแม่แบบ เข็มเย็บผ้า เครื่องปั๊มกระดุม ทั้งนี้เพราะ การทำผลิตภัณฑ์จากไม้ไม่ต้องใช้วัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือที่เหมาะสมแก่งาน ซึ่งจะก่อให้เกิดความสะดวก ปลอดภัย และประหยัดเวลา ผลการศึกษาครั้งนี้มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ (Mool-Munag, 2008) ที่ศึกษาเรื่องการจัดการผลิตชุมชนและท้องถิ่น กลุ่มจักสานไม้ไผ่ อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา พบว่า กระบวนการผลิตกลุ่มจักสานไม้ไผ่ได้มีการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการกระบวนการผลิตเพื่อความสะดวกและรวดเร็วในการผลิต และผลการศึกษาครั้งนี้เป็นไปตามแนวคิดพฤติกรรมของผู้บริโภค ที่กล่าวว่า การวางแผนในการจัดการปัจจัยการผลิต เช่น แรงงาน เครื่องจักร วัตถุดิบ อุปกรณ์ ต้องผ่านกระบวนการเพื่อให้ผลการผลิตบรรลุตามเป้าหมายที่ถูกกำหนดไว้

(3) ด้านขั้นตอนในการผลิต ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ (1) ขั้นตอนการเตรียมวัตถุดิบ ได้แก่ การเตรียมเส้นตอก การขึ้นส่วนวัสดุสำหรับทำผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่ (2) ขั้นตอนการแปรรูป ผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่ ได้แก่ การสาน การประกอบชิ้นส่วนต่างๆของผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่ (3) ขั้นตอนการตกแต่งให้สวยงาม เช่น การย้อมสีเส้นตอก การขัดผิวด้วยกระดาษทราย การเคลือบผิวให้มีความมันวาว การวาดรูปภาพใส่ผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่ และ (4) ขั้นตอนการยืดอายุการใช้งานของผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่ ได้แก่ การรมควัน การอบควัน การแช่น้ำ เพื่อป้องกันแมลงกัดแทะ ทั้งนี้กระบวนการผลิตดังกล่าว มีการสืบทอดความรู้จากบรรพบุรุษ และได้มีการประยุกต์ เพื่อให้เกิดความแข็งแรงคงทน และความสวยงาม ซึ่งผลศึกษานี้มีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของ (Phetcharat, 2016) ที่ศึกษาเรื่อง การปรับตัวของชุมชนผลิตหัตถกรรมจักสานไม้ไผ่ ตำบลไร่หลักทอง อำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดชลบุรี พบว่า ลักษณะการผลิตงานหัตถกรรมจักสานของชาวบ้านในอดีตมีกระบวนการที่เริ่มตั้งแต่การเตรียมวัสดุ เครื่องมือ การแปรรูป/การจักตอก (ผ่า ตัด เหลา เลื่อย) การทำโครงสร้าง/สาน และการรักษาเนื้อไม้ (รมควัน ทาน้ำมัน) และผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับแนวคิดการอนุรักษ์เทคนิคและกรรมวิธีการผลิต ที่สรุปว่า การฝึกอบรมพัฒนาต่อยอดรูปแบบ ขนาด สีล้น ประโยชน์ใช้สอย และคุณภาพสินค้าแปรรูปจากไม้ไผ่ให้ทันสมัยมีความสอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบัน (Chunthavon, 2010)

2. การวิเคราะห์ความต้องการของผู้บริโภคในการแปรรูปผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่ในจังหวัดเลย

พบว่า ผู้บริโภคมีความต้องการผลิตภัณฑ์แปรรูปจากไม้ไผ่ ในประเภทอาหาร คือ หน่อไม้แห้งบรรจุถุง ประเภทของใช้ในครัวเรือน คือ กระบอกชุดเครื่องครัว ของใส่ช้อนส้อม ที่รองแก้ว ที่รองจาน ถาดเสิร์ฟอาหาร กระติบข้าวรูปหัวใจ ประเภทของตกแต่งบ้าน ต้องการแปรรูปไม้ไผ่เป็น กระบอกอเนกประสงค์ และโคมไฟ ประเภทของใช้ในบ้าน ต้องการแปรรูปไม้ไผ่เป็น ชุดโต๊ะเก้าอี้ เบลอนอน กล่องใส่ทิชชู ประเภทของฝากของที่ระลึก ต้องการแปรรูปไม้ไผ่เป็น ที่วางโทรศัพท์ กระเป๋าสตางค์ และกระเป๋าสะตางค์ ทั้งนี้เพราะผลิตภัณฑ์ดังกล่าวเป็นสิ่งที่ต้องใช้ในชีวิตประจำวัน ผลการศึกษาครั้งนี้มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ (Sikkha, 2011) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนางานหัตถกรรมไม้ไผ่ในภาคอีสาน ที่พบว่า ความเป็นเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมไทย เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคต่อสินค้าหัตถกรรมไม้ไผ่มากที่สุด และยังมีความสอดคล้องกับบทความของ (Chiarakul,

2011) เรื่องพฤติกรรมกรรมการบริโภคและปัจจัยการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่ของผู้บริโภคในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า วัตถุประสงค์ในการซื้อผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่นั้นส่วนใหญ่ซื้อไว้ใช้เอง รองลงมาคือซื้อเพื่อเป็นของฝาก ส่วนเหตุผลในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่นั้น พบว่า เลือกซื้อเพราะราคาถูก หาซื้อได้ง่าย และชื่นชอบในรูปแบบ

3. การพัฒนาผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่สู่สินค้าเชิงนวัตกรรมของบ้านโปงปาดแดง หมู่ที่ 3 ตำบลเสี้ยว อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย พบว่า

(1) ประเภทของใช้ในครัวเรือน ต้องการแปรรูปไม้ไผ่เป็น กระบอกชุดเครื่องครัว ของใส่ช้อนช้อนที่รองแก้ว ที่รองจาน ถาดเสิร์ฟอาหาร กระติบข้าวรูปหัวใจ ทั้งนี้เพราะผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่สามารถทำผลิตภัณฑ์ได้หลากหลาย มีทรวดทรงและรูปร่างที่สวยงาม เหมาะแก่การใช้งาน ผลการศึกษาค้นคว้าสอดคล้องกับแนวคิดสินค้าเชิงนวัตกรรม ที่สรุปว่า สินค้าเชิงนวัตกรรม เป็นสินค้าที่นำไปสู่การปรับปรุง เปลี่ยนแปลง พัฒนาระบบการทำงาน เพื่อให้ได้ผลผลิตใหม่ๆ ที่มีความเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง สอดคล้องกับความต้องการของคนในสังคม เกิดผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจทั้งทางตรงและทางอ้อม และผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ (Rodchuen, 2012) ที่ศึกษาเรื่องการออกแบบผลิตภัณฑ์จักสานไม้ไผ่โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น วิสาหกิจชุมชนกลุ่มหัตถกรรมจักสานพื้นบ้าน บ้านดงชะพลู ตำบลบางมะฝ่อ อำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์ ที่พบว่า ผลิตภัณฑ์จักสานไม้ไผ่วิสาหกิจชุมชนกลุ่มหัตถกรรมจักสานพื้นบ้าน บ้านดงชะพลู ส่วนใหญ่เป็นผลิตภัณฑ์ประเภทของใช้ในครัวเรือน เช่น ตะกร้า ตะแกรง กระด้ง พัด เสื่อลำแพน กระจาด กระบุง

(2) ประเภทของตกแต่งบ้าน ต้องการแปรรูปไม้ไผ่เป็น กระบอกกอนกประสงค์ และโคมไฟ ที่เป็นเช่นนี้เพราะไม้ไผ่ที่เกิดเองตามธรรมชาติ มีรูปร่างที่แปลก และมีรูปทรงที่ไม่ซ้ำกัน ทำให้มีเสน่ห์เมื่อนำมาทำผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่ และเป็นที่ต้องการของผู้บริโภค ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของ (Kulmala, 2009) ที่ศึกษาเรื่องการศึกษาแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมพื้นบ้านงานจักสานไม้ไผ่ เพื่อเพิ่มมูลค่าเชิงพาณิชย์ในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง พบว่า แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ได้มีการพัฒนาโดยผู้ผลิตนำทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่เป็นจำนวนมากภายในท้องถิ่นชุมชน หมู่บ้าน มาใช้เพื่อเป็นการลดต้นทุนในการผลิต และสามารถพึ่งตนเองได้ ผลการศึกษาค้นคว้านี้เป็นไปตามแนวคิดสินค้าเชิงนวัตกรรมที่กล่าวว่า นวัตกรรมมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความก้าวหน้าของบุคคล ชุมชน องค์กร สังคม และเศรษฐกิจโดยรวม เพราะเป็นเรื่องที่มีผู้สนใจมากอย่างหลากหลายทั้งในเชิงการบริหารจัดการ เชิงนโยบายสาธารณะและเชิงวิชาการแขนงต่างๆ

(3) ประเภทของใช้ในบ้าน ต้องการแปรรูปไม้ไผ่เป็น ชุดโต๊ะเก้าอี้ เบลอนน กล้องใส่ทิชชู ทั้งนี้เพราะ ผู้บริโภคเห็นว่าผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่ มีความสวยงามอย่างเป็นธรรมชาติ และมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่โดดเด่น ผลการศึกษาค้นคว้านี้มีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของ (Ruangwisai, 2011) ที่ศึกษาเรื่องการจัดทำความรู้ กลุ่มผลิตภัณฑ์จักสานแปรรูปไม้ไผ่ ตำบลท่าหลวง อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ได้มีการพัฒนารูปแบบแปรรูปไม้ไผ่ ให้มีความทันสมัยและคงความเป็นธรรมชาติ มีความแข็งแรงคงทนเหมาะแก่การใช้งาน มีรูปแบบและขนาดที่หลากหลายขึ้น ทำให้เป็นที่นิยมมากขึ้น ส่งผลให้ยอดขายเพิ่มขึ้น ผลการศึกษาค้นคว้านี้เป็นไปตามแนวคิดเกี่ยวกับนวัตกรรม ที่กล่าวว่า นวัตกรรม หมายถึง การประสานความรู้แล้วเกิดแนวความคิดใหม่ๆ ซึ่ง

ได้รับการกระตุ้นมาจาก เทคโนโลยีที่ทันสมัย วัฒนธรรมต่างชาติ สิ่งแวดล้อมใหม่ๆ นำเข้ามาผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่นและทุนทางสังคม นำไปสู่การปรับปรุง เปลี่ยนแปลง พัฒนาตนเอง กระบวนการทำงาน เพื่อให้เกิดสิ่งใหม่ๆ ที่มีความเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง สอดคล้องกับความนิยมและความต้องการของคนในสังคม เกิดผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจทั้งทางตรงและทางอ้อม

(4) ประเพณีของฝากของที่ระลึก ต้องการแปรรูปไม้ไผ่เป็น ที่วางโทรศัพท์ กระเป๋าลือ และกระเป๋าสตางค์ ทั้งนี้เพราะเป็นการออกแบบที่ตรงตามความต้องการของผู้บริโภค และศักยภาพของผู้ผลิต ผลการศึกษาครั้งนี้มีความสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาเครื่องจักสานไม้ไผ่ ที่สรุปว่า การส่งเสริมและพัฒนาหัตถกรรมด้านการจักสานไม้ไผ่ โดยคงเอกลักษณ์และลักษณะเฉพาะท้องถิ่นไว้ ด้วยการศึกษาลักษณะเฉพาะของหัตถกรรมแต่ละท้องถิ่น เพื่อหาเอกลักษณ์ที่โดดเด่น แล้วนำลักษณะดังกล่าวมาเผยแพร่ให้มีการผลิตเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ มีคุณค่า เพิ่มประโยชน์ใช้สอย เพื่อให้เป็นที่ต้องการของคนจำนวนมากขึ้น (Sikkha, 2011) และผลการศึกษาครั้งนี้ยังมีความสอดคล้องกับการวิจัยของ (Kulmala, 2009) ที่ศึกษาเรื่องการศึกษาแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมพื้นบ้านงานจักสานไม้ไผ่ เพื่อเพิ่มมูลค่าเชิงพาณิชย์ ในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง พบว่า แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ตามข้อมูลการสรุปจากการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ได้มีการนำวัสดุประกอบอื่นในปัจจุบันที่มีคุณสมบัติเหมาะสมและเป็นประโยชน์กับชนิดหรือประเภทของเครื่องจักสานไม้ไผ่มาประกอบเข้ากับงานจักสานด้วยการประดิษฐ์เข้ากับตัวผลิตภัณฑ์จักสานไม้ไผ่เดิมให้ดูว่ามีประสิทธิภาพสูงกว่าเดิม

4. การเพื่อประเมินผลความพึงพอใจของผู้บริโภคต่อผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่ที่พัฒนา พบว่า

(1) ด้านประโยชน์ใช้สอยทางกายภาพ ผู้บริโภคมีความพึงพอใจที่ผลิตภัณฑ์มีความสะดวกในการใช้งาน มีความเหมาะสมถูกต้องตามการใช้งาน มีความปลอดภัยในการใช้งาน และมีความแข็งแรงทนทาน ทั้งนี้เพราะ ผู้บริโภคทุกคนต้องการสินค้าที่สามารถอำนวยความสะดวกให้กับตนเอง และสินค้านั้นจะต้องมีความคงทน เหมาะแก่การใช้งาน และจะต้องมีความปลอดภัย ผลการศึกษานี้มีความสอดคล้องกับทฤษฎีอรรถประโยชน์ (Phon-ngam, 2009) ที่สรุปไว้ว่า ระดับความพอใจที่ผู้บริโภคได้รับจากการบริโภคสินค้าและบริการในปัจจุบันที่ผู้บริโภคต้องได้รับความพึงพอใจสูงสุด และผลการศึกษาครั้งนี้มีความสอดคล้องกับผลการวิจัยของ (Ruangwisai, 2011) ที่ศึกษาเรื่องการจัดการความรู้ กลุ่มผลิตภัณฑ์จักสานเปลไม้ไผ่ ตำบลท่าหลวง อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ได้มีการพัฒนารูปแบบเปลไม้ไผ่ ให้มีความทันสมัยและคงความเป็นธรรมชาติ มีความแข็งแรงคงทนเหมาะแก่การใช้งาน มีรูปแบบและขนาดที่หลากหลายขึ้น ทำให้เป็นที่นิยมมากขึ้น ส่งผลให้ยอดขายเพิ่มขึ้น และสอดคล้องกับแนวความคิดแนวคิดด้านการผลิต ที่กล่าวว่า กระบวนการผลิตจะต้องทำให้เกิดสินค้าที่สามารถตอบสนองความต้องการของมนุษย์ และทำให้เกิดความพึงพอใจกับผู้บริโภคที่ได้รับจากสินค้า

(2) ด้านความงาม ผู้บริโภคมีความพึงพอใจที่ผลิตภัณฑ์มีรูปแบบรูปทรงสวยงาม มีความงามจากการตกแต่ง มีความเป็นเอกลักษณ์น่าสนใจ มีฝีมือการจักสานและการตัดเย็บประณีตสวยงาม ทั้งนี้เพราะผลิตภัณฑ์ที่มีความสวยงาม ประณีต และมีเอกลักษณ์ย่อมเป็นที่ต้องการของผู้บริโภค ทำให้ผู้บริโภคเกิด

ความรู้สึกลอยลางได้มาครอบครอง ผลการศึกษาครั้งนี้มีความสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาเครื่องจักสานไม้ไผ่ที่สรุปว่า การส่งเสริมและพัฒนาหัตถกรรมด้านการจักสานไม้ไผ่โดยใช้รูปแบบดั้งเดิมเป็นแนวทางและประยุกต์เอกลักษณ์เฉพาะของหัตถกรรมแต่ละท้องถิ่นมาสร้างสรรค์ชิ้นใหม่ โดยจะต้องมีการศึกษาและออกแบบอย่างถูกต้อง เพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพและความงดงามที่สอดคล้องกันทั้งลวดลายรูปทรงและโครงสร้างของผลิตภัณฑ์ และผลการศึกษาครั้งนี้ยังมีความสอดคล้องกับผลการวิจัยของ (Phon-ngam, 2015) ที่ศึกษาเรื่องการสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนในกลุ่มผ้าทอพื้นเมืองไทเลย จังหวัดเลย พบว่า ผู้บริโภคต้องการผลิตภัณฑ์ที่ทันสมัย สวยงามและมีสีสันสดใส ผลการศึกษาครั้งนี้เป็นไปแนวคิดของทฤษฎีสี (Theory of Color) สรุปสาระสำคัญเกี่ยวกับสีเส้นต่างๆที่มีลักษณะการกระตุ้นเร้าอารมณ์ ความรู้สึกของมนุษย์ที่เกิดขึ้น สัมผัสอิทธิพลต่อความรู้สึกของมนุษย์

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผลการศึกษาประเภทผลิตภัณฑ์ ทำให้ทราบถึงการผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่ประเภทของใช้ในครัวเรือนของตกแต่งบ้าน ของใช้ในบ้าน และของฝากของที่ระลึก ดังนั้นควรนำองค์ความรู้เกี่ยวกับการจักสานไม้ไผ่ไปเป็นหลักสูตรท้องถิ่น

2 ผลการศึกษากระบวนการผลิตสินค้าจากไม้ไผ่ ทำให้ทราบถึง วัสดุ อุปกรณ์ วิธีการ ขั้นตอนการผลิต ดังนั้นควรจัดทำคู่มือเอกสารเกี่ยวกับกระบวนการผลิต กระบวนการแปรรูป ผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยและพัฒนาสินค้าในแหล่งท่องเที่ยวจากไม้ไผ่
2. ควรมีการวิจัยพัฒนาต่อยอดเรื่องการนำผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ ไปประดับตกแต่งอาคาร สถานที่

References

- Chiarakul, T. (2011). *Consumer behaviors and Factors affecting buying decision of bamboo handicraft products toward consumers in the northeast*. Ubon Ratchathani : Ubon Ratchathani University.
- Chunthavon, P. (2010). *The relationship between the process of buying and shopping behavior. One Tambon One Product : A Case Study of Bamboo Product Muang Bua Sub-district, Chumphon Buri District, Surin Province*. Maha Sarakham : Maha Sarakham Rajabhat University.
- Cochran, W.G. (1953). *Sampling Techniques*. New York : John Wiley & Sons. Inc.
- Faisatcha, Y. (2007). *Bamboo handicraft and community way of life a case study the women and youths group of ban klang tambon*. Loei : Loei Rajabhat University.

- Kulmala, A. (2009). **A Study of Guidelines for Developing Local Handicraft Products of Bamboo Basketry for Commercial Value-Added Purpose in the Lower Area of the Northern Region.**Maha Sarakham : Maha Sarakham University.
- Mool-Munag, N. (2008). **A Management of Community and Local Product of Bamboo Wicker Ware Group in Dokham-Tai District, Phayao Province.** Chiang Rai : Chiang Rai Rajabhat University.
- Nunnally, J.C. (1978). **Psychometric Theory.** New York : McGraw-Hill.
- Phetcharat, K. (2016). **The adaptation of the bamboo handicraft production community in Rai Lak Thong Subdistrict, Nikom District, Chon Buri Province.** Bangkok : Kasetsart University.
- Phon-ngam, P. (2009). **A Development of Potential and Standard of One Tambol One Product. : A case Study in a local hand-made clothes group Ban Nadong Na Dong District Loei Province.** Loei : Loei Rajabhat University.
- Phon-ngam, P. (2015). **Adding value to the enterprise products of Thai - Loei woven fabric group in Loei Province.** Bangkok : The National Research Council of Thailand.
- Prathabjai, S. (2011). **A study on the factors influencing the development of bamboo handicraft in Isan.** Ubon Ratchathani : Ubon Ratchathani University.
- Rodchuen, N. (2012). **Designing the basketry bamboo products from local wisdom. Community Enterprise basketry local handicrafts.** Nakhon Sawan : Nakhon Sawan Rajabhat University.
- Ruangwisai, C. (2011). **Knowledge management of the bamboo cradle production group in Thaluang Sub District, Phimai District, Nakhonratchasima Province.** Khonkaen : Khonkaen University.
- Sikkha, S. (2011). **Alternative : A study on the factors influencing the development of bamboo handicraft in Isan.** Ubon Ratchathani : Ubon Ratchathani University.

เพลงพื้นบ้านในจังหวัดกำแพงเพชร : กลวิธีการใช้คำและภาพพจน์

Folk Songs in Kamphaeng Phet Province: Words and Figure of Speech Strategy

ทิพย์วรรณ สีสัน*

Tippawan Seesan

สมเกียรติ รักษมณี**

Somkiat Rakmanee

บุญเลิศ วิวรรณ***

Boonlert Wiwan

Received : October 25, 2019

Revised : December 2, 2019

Accepted : January 11, 2020

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง “กลวิธีการใช้ภาษาและภาพสะท้อนวัฒนธรรมจากเพลงพื้นบ้านที่ปรากฏในจังหวัดกำแพงเพชร” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการใช้คำและภาพพจน์จากเพลงพื้นบ้านที่ปรากฏในจังหวัดกำแพงเพชร โดยกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลเพลงพื้นบ้านในจังหวัดกำแพงเพชรได้จำนวน 209 เพลง จากนั้นนำข้อมูลไปวิเคราะห์ตามเกณฑ์การใช้คำและภาพพจน์ ผลการวิจัยพบว่า ด้านกลวิธีการใช้คำ พบการใช้คำ 8 ลักษณะ คือ คำปากหรือคำตลาด คำเลียนเสียงพูด คำราชาศัพท์ คำย่อและคำตัดคำที่แสดงอัตลักษณ์จังหวัดกำแพงเพชร คำแสดงอารมณ์ คำหยาบ และคำภาษาถิ่น ด้านการใช้ภาพพจน์ พบภาพพจน์ 10 ชนิด ได้แก่ อุปมา สัทพจน์ อ่างถึง อุปลักษณ์ อติพจน์ บุคลาธิษฐาน ปฏิพจน์ สัญลักษณ์ आवัตพากย์ และนามนัย

คำสำคัญ : กลวิธีการใช้คำ / ภาพพจน์ / เพลงพื้นบ้านจังหวัดกำแพงเพชร

*นักศึกษาลัทธิศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Student Master of Arts Thai Language Program, Department of Thai Language, Faculty of Humanities, Kasetsart University

**อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาไทย ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Lecturer of Thai Language Program, Department of Thai Language, Faculty of Humanities, Kasetsart University

***อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาไทย ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Lecturer of Thai Language Program, Department of Thai Language, Faculty of Humanities, Kasetsart University

ABSTRACT

The article is part of a research called “Language Strategy and Culture Reflection from Folk Songs appeared in Kamphaeng Phet Province”. This research was aimed to study word strategy as well as the figure of speech. Research Sample from 209 folk songs found in Kamphaeng Phet Province. Analyzed the data following the word mechanism and Figure of Speech mechanism concept. The result regarding language strategy use in the said folk songs on the wording aspect indicated 8 types of word used in the folk song which were informal, onomatopoeia, royal, abbreviated, words that describe the identities of Kamphaengphet, expressive, dirty, and local words, researchers found 10 types of figure of speech included of simile, onomatopoeia, allusion, metaphor, hyperbole, personification, paradox, symbol, synesthesia, and metonymy.

Keywords : Word Strategy / Figure of Speech / Folk Song Kamphaengphet

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เพลงพื้นบ้าน เป็นการร้องลำนำประกอบกิจกรรมเข้าจังหวะอย่างหนึ่งของประชาชนในแต่ละท้องถิ่น ดังที่ Nawigamune. (2007, p.65) ได้อธิบายว่าเพลงพื้นบ้านหมายถึง เพลงที่ชาวบ้านร้องเล่นกันจนเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิต มีลักษณะประจำถิ่น แต่ละท้องถิ่นมีท่วงทำนองและลีลาแตกต่างกันไป แต่มีแบบแผนที่คล้ายคลึงกันจนถือเป็นวิถีชีวิตของสังคมไทย มีการถ่ายทอดด้วยปากหรือการสังเกตจดจำ คือไม่ได้ใช้ตัวหนังสือเป็นสื่อ เวลาร้องเล่นจะร้องโต้ตอบกัน ร้องคนเดียว หรือร้องพร้อมกันไปก็ได้ ใช้เครื่องประกอบจังหวะน้อยชิ้น อาจใช้การปรบมือเป็นจังหวะหรือไม่ใช้เครื่องประกอบจังหวะก็ได้ บางทีเรียกเพลงเหล่านี้รวมๆ กันไปว่า เพลงพื้นบ้านพื้นเมือง บทเพลงดังกล่าวนี้จะสะท้อนวิถีชีวิตและการใช้ภาษาของคนในท้องถิ่น ดังที่ Klamcharoen. (2010, pp.2-3) กล่าวไว้สรุปได้ว่า เพลงพื้นบ้านไทยมีความสัมพันธ์ต่อวิถีชีวิตของคนไทย ลักษณะเด่นของเพลงพื้นบ้านคือความเรียบง่ายและมีลักษณะเฉพาะของท้องถิ่น ความเรียบง่ายนั้นปรากฏอยู่ในรูปแบบของการใช้ถ้อยคำ สำนวน โวหาร คำกลอนและทำนองร้อง ภาษาที่ใช้เป็นภาษาพูดธรรมดา เป็นคำกลอนง่ายๆ แฝงคติแง่คิด หรือเป็นคำคมใช้ได้การมกัระหว่างหญิงชาย

จากที่กล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นได้ว่าเพลงพื้นบ้านนั้นมีความสัมพันธ์ต่อวิถีชีวิตของคนไทยมาตั้งแต่อดีต เป็นความงามและภูมิปัญญาทางด้านการใช้ภาษาทั้งสิ้น จังหวัดกำแพงเพชรเป็นเมืองเก่าแก่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ มีความเจริญรุ่งเรืองมาตั้งแต่สมัยโบราณ เป็นแหล่งวัฒนธรรมที่สำคัญทั้งทางโบราณวัตถุ ขนบธรรมเนียมและประเพณีที่มีคุณค่าทางจิตใจ เช่น การละเล่นเพลงพื้นบ้านที่ยังคงมีการละเล่นอยู่ มีเพลงพื้นบ้านที่น่าสนใจ ซึ่งมีความเก่าแก่ทางประวัติศาสตร์ มีวัฒนธรรมประเพณีปรากฏอยู่ในบทเพลงเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตที่มีบทบาทสำคัญสืบทอดกันมา และยังมีการเล่นเพลงอยู่ในปัจจุบัน เพลงพื้นบ้านในจังหวัดกำแพงเพชร มีการสืบทอดมายาวนาน และมีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง มีกลวิธีการใช้คำและภาพพจน์เพื่อสร้าง

บทเพลงให้ไพเราะ สนุกสนาน สื่ออารมณ์สะท้อนใจผู้ฟังได้เป็นอย่างดี ดังจะเห็นได้จากวิถีชีวิตปัจจุบันของชาวกำแพงเพชร โดยเฉพาะอย่างยิ่งอำเภอเมือง อำเภอโกสัมพีนคร อำเภอลองชุง และอำเภอขามเฒ่าบุรี จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาค้นคว้าวิจัยในครั้งนี้ ในอันที่จะได้รวบรวมเพื่อการอนุรักษ์และสืบทอดต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษากลวิธีการใช้คำจากเพลงพื้นบ้านที่ปรากฏในจังหวัดกำแพงเพชร
2. เพื่อศึกษากลวิธีการใช้ภาพพจน์จากเพลงพื้นบ้านที่ปรากฏในจังหวัดกำแพงเพชร

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ข้อมูลเพลงพื้นบ้านในจังหวัดกำแพงเพชร กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

- (1) ข้อมูลเพลงพื้นบ้านที่ปรากฏในจังหวัดกำแพงเพชร จากอำเภอเมือง อำเภอโกสัมพีนคร อำเภอลองชุง และอำเภอขามเฒ่าบุรี จังหวัดกำแพงเพชร เนื่องจากเป็นเขตพื้นที่เก่าแก่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ มีเพลงพื้นบ้านที่น่าสนใจ ซึ่งในปัจจุบันยังคงมีการร้องเล่นเพลง และการแสดงพื้นบ้านในงานสำคัญต่างๆ ปรากฏให้เห็นอยู่ไม่ขาด มีจำนวนตามที่คุณวิจัยเก็บรวบรวมได้ทั้งหมด 209 เพลง และ (2) ผู้เล่นหรือเคยเล่นเพลงพื้นบ้าน จำนวน 17 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แนวทางการวิเคราะห์การใช้ภาษาด้านการใช้คำและ ภาพพจน์ แนวทางการวิเคราะห์การใช้คำ ผู้วิจัยได้ศึกษาและนำความรู้เกี่ยวกับกลวิธีการใช้ภาษาด้านการใช้คำตามแนวคิดของ Rodhetbhai. (1980), Vatikthinakorn. (1989) and Na Nakorn. (1999) และแนวทางการวิเคราะห์ภาพพจน์ตามแนวคิดของ Laksanasiri. (2000) Satchajaphan. (2006) Rakmanee. (2008) and Pinno., et al. (2010)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเพลงพื้นบ้าน และความรู้เกี่ยวกับจังหวัดกำแพงเพชร
 2. ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีการใช้ภาษา ได้แก่ การใช้คำและการใช้ภาพพจน์
 3. เก็บรวบรวมข้อมูลเพลงพื้นบ้านจากการศึกษาภาคสนามโดยวิธีการสัมภาษณ์
- การวิเคราะห์ข้อมูล

จำแนกการวิเคราะห์กลวิธีการใช้ภาษาเป็น 2 ประเด็น คือ กลวิธีการใช้คำ และการใช้ภาพพจน์ ดังนี้

- 1) วิเคราะห์กลวิธีการใช้คำ ตามแนวทางของของ Rodhetphai. (1980), Vatikthinakorn. (1989) and Na Nakorn. (1999) ซึ่งผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้เป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์ดังนี้

- 1.1 คำแสดงอารมณ์
- 1.2 คำราชาศัพท์
- 1.3 คำปากหรือคำตลาด
- 1.4 คำต่ำหรือคำหยาบ
- 1.5 คำภาษาถิ่น
- 1.6 คำย่อและคำตัด
- 1.7 คำเลียนเสียงพูด
- 1.8 คำแสดงอัตลักษณ์จังหวัดกำแพงเพชร

2) วิเคราะห์การใช้ภาพพจน์ ตามแนวคิดของ ของ Laksanasiri. (2000) Sajjaphan. (2006) Rakmanee. (2008) and Pinno, et al. (2010) ซึ่งผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้เป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์ดังนี้

- 2.1 อุปมา
- 2.2 อุปลักษณ์
- 2.3 สัญลักษณ์
- 2.4 บุคคลวัต หรือบุคลาธิษฐาน
- 2.5 อติพจน์ หรืออติพจน์
- 2.6 นามนัย
- 2.7 การอ้างอิง
- 2.8 สัทพจน์
- 2.9 ปฏิพจน์
- 2.10 อาวัตพากย์

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาการใช้ภาษาและภาพพจน์เพลงพื้นบ้านที่ปรากฏในจังหวัดกำแพงเพชร ผู้วิจัยได้ผลการศึกษาด้านการใช้คำและการใช้ภาพพจน์ ตามแนวทางการวิเคราะห์การใช้คำและภาพพจน์ที่กำหนดดังนี้

1. ด้านการใช้คำ พบ 8 ลักษณะ ได้แก่ คำราชาศัพท์ คำปากหรือคำตลาด คำแสดงอารมณ์ คำต่ำหรือคำหยาบ คำภาษาถิ่น คำย่อและคำตัด เลียนเสียงพูด และคำที่แสดงอัตลักษณ์จังหวัดกำแพงเพชร ดังต่อไปนี้

1.1 คำราชาศัพท์ หมายถึงคำที่ใช้กับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระบรมราชินี และพระบรมวงศานุวงศ์ ราชาศัพท์เป็นคำจำพวกหนึ่งซึ่งมีระเบียบแบบแผนในการใช้เป็นอย่างดี นับได้ว่าเป็นคำชุดพิเศษ เช่น พระหัตถ์ ทอดพระเนตร ตรัส ดำรัส เสด็จ พระราชกรณียกิจ ประพาสต้น เป็นต้น คำราชาศัพท์ที่ปรากฏในเพลงพื้นบ้านจังหวัดกำแพงเพชร ดังตัวอย่าง เช่น

“วันที่สิบแปดเดือนสิงหาคม องค์สมเด็จพระบรมราชาที่ห้า

เสด็จประพาสต้น

เยี่ยมประชาชนทางลำนาวา

เข้าเขตกำแพงตอนบ่ายสี่ (เช้า) สั่งเรือจอดทันทียามัวอยู่เช้า
 ถ่ายรูปหาดทรายชะง่อนเสร็จ (เช้า) แล้วเสด็จลงเรือชรา...”

(Sadetpraphatton, Boonruen Rukkachad : Interview)

จากตัวอย่างข้างต้นจะพบว่าคำว่า “เสด็จ” เป็นคำราชาศัพท์ หมายถึง “ไป เช่น เสด็จประพาส” (Royal Academy, 2013, p 1251) และคำว่า “ประพาสต้น” เป็นคำราชาศัพท์ หมายถึง “เที่ยวไปเป็นการส่วนพระองค์, เที่ยวไปอย่างไม่เป็นทางการ, ใช้ว่า เสด็จประพาสต้น” (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 709) ในบริบทนี้กล่าวถึงพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่เสด็จประพาสต้นเข้าเขตเมืองกำแพงเพชร จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ เรื่อง “จดหมายเหตุเรื่องเสด็จประพาสต้นครั้งที่ 2” ดังที่คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ (2544, หน้า172) ได้กล่าวถึงลำดับเหตุการณ์ตามที่พระราชนิพนธ์ไว้ว่า “วันที่ 18 สิงหาคม พ.ศ.2449 เสด็จพระราชดำเนินไปตำบลแสนตอ (ปัจจุบันคืออำเภอขามเฒ่าบุรี)”

1.2 คำปากหรือคำตลาด หมายถึงคำที่เป็นภาษาพูดของคนทั่ว ๆ ไป โดยไม่เคร่งครัดความถูกต้องหรือความเหมาะสมมากนัก แต่สามารถสื่อความหมายกันได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังหมายถึงคำที่ใช้พูดหรือเขียนอย่างไม่เป็นทางการ เช่น ตีน เี้ยว ผัว เมีย ลุ่น โรงพัก เล่นหนัง ในหลวง เป็นต้น คำภาษาตลาดที่ปรากฏในเพลงพื้นบ้านจังหวัดกำแพงเพชร ดังตัวอย่าง เช่น

“เอเฮ้เอ.. แม่จะกล่าวถึงเรื่องราวลิ้นทองเอย

ชายมีเมียสอง รักเมียเอยไม่เท่ากัน

เมียหลวงจะดีด้วยท่อน้อย

เอย ส่วนเมียน้อยจะดีด้วยท่อนจันทร์ เอย

รักเมียไม่เท่ากัน เอย

บาปฉันนั้น เอย มาถึงตัว”

(Linthong, Suksri Sidthi : Interview)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่า คำว่า “เมีย” “เมียหลวง” และ “เมียน้อย” เป็นคำปากหรือคำตลาด คำว่า “เมีย” หมายถึงภรรยา, หญิงที่เป็นคู่ครองของชาย, คู่กับ ผัว (Royal Academy, 2013, p.920) คำว่า “เมียหลวง” หมายถึงเมียที่ยกย่องว่าเป็นใหญ่ (Royal Academy, 2013, p.920) คำว่า “เมียน้อย” หมายถึงหญิงที่ชายเลี้ยงดูอย่างภรรยา แต่ไม่มีศักดิ์ศรีเท่าเมียหลวงหรือไม่ได้จดทะเบียน (Royal Academy, 2013, p.920) ในบริบทดังกล่าวนี้กล่าวถึงผู้ชายมีเมียสองคน คือมีทั้งเมียหลวงและมีเมียน้อยด้วย แต่รักเมียทั้งสองคนไม่เท่ากัน ซึ่งการใช้คำว่าเมียในบริบทนี้เป็นความจำเป็นในการสื่อสารของผู้ร้อง เพื่อให้เนื้อเพลงสอดคล้องกับบริบทแล้วเกิดความไพเราะ ได้รับอรรถรสในการฟัง เพราะถ้าใช้คำสุภาพว่าภรรยา หรือภริยา หรือคู่สมรส จะไม่สอดคล้องกับบริบทเท่ากับใช้คำว่าเมีย

1.3 คำแสดงอารมณ์ หมายถึงคำที่เป็นเสียงอันเกิดจากอารมณ์สะท้อนใจของมนุษย์ เช่น โธ่ โธ่เอ๋ย อนิจจา เอ้อ เอ๋ย โอ้ย แหม ฯลฯ คำแสดงอารมณ์ที่ปรากฏในเพลงพื้นบ้านจังหวัดกำแพงเพชร ดังตัวอย่างเช่น

“ขอฉันชมสักข้อ อย่าทรมานฉันเลย ปลูกรักเอาไว้มขะ โธ่เอ๋ย อย่ามาดวนตัดรอนๆ เอ้อเอ๋ยเจ้ากล้วยไม้เอ๋ย ทำไมช่างสวยเสียจริง เอาละว่า ชะโอ้กล้วยไม้เอ๋ย ทำไมหอมเสียจริง เอ้อเอ๋ยเอ๋ย ชะโอ้เจ้ากล้วยไม้เอ๋ย ทำไมจะได้ชกักกั น้อยนอย น้อยนอย น้อยหนอย เอาละว่า น้อยนอย น้อยนอย น้อยหนอย รักจริงจะไม่ทิ้งเธอเลยฯ”

(Khorchanchomsakhor, Suksri Sidthi : Interview)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่าคำว่า “โธ่เอ๋ย” เป็นคำแสดงอารมณ์สงสาร หมายถึงคำที่เปล่งออกมาด้วยความสงสารหรือรำคาญใจเป็นต้น (Royal Academy, 2013, p.602) ในบริบทดังกล่าวนี้คำว่า “โธ่เอ๋ย” เป็นคำแสดงอารมณ์ความรู้สึกสงสารตัวเอง ซึ่งผู้กล่าวมีอารมณ์ความรู้สึกสงสารตัวเองที่ถูกตัดไม้ตรีจากอีกฝ่ายและต้องพบความรักที่ไม่สมหวัง การใช้คำว่า “โธ่เอ๋ย” ในบทเพลงนี้มีการสัมผัสกับคำว่า “เอ๋ย” จึงทำให้บทเพลงเกิดความไพเราะขึ้นด้วย

1.4 คำตำหรือคำหยาบ หมายถึงคำไม่สุภาพต่างๆ ที่ไม่เหมาะสมในการสนทนาสื่อสาร มักใช้กับผู้ที่มีสนิทสนมกันมากๆ เท่านั้น เช่น คำตำ คำสบถสาบาน และคำเสียดสีที่ส่อไปในทางหยาบคาย คำตำหรือคำหยาบที่ปรากฏในเพลงพื้นบ้านจังหวัดกำแพงเพชร ดังตัวอย่างเช่น

“...พ่อ ช. โชเดินเช่อ อย่าทำกระเซอเสียดีสี
อย่ามาทำเข้าชี้ เดียวจะโดนสันตินช่าย...”

(Rabam Kor. Kai, Suksri Sidthi : Interview)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่าคำว่า “สันติน” เป็นคำหยาบ หมายถึง สันเท้า, (มักใช้เป็นคำตำ) (Royal Academy, 2013, p.911) ในบริบทดังกล่าวนี้ “สันติน” เป็นคำที่ใช้ตำว่าอีกฝ่ายหนึ่งเวลาที่ทำให้รู้สึกไม่พอใจ หรือเวลาโมโห ถือเป็นคำตำหรือคำหยาบคาย ซึ่งผู้แต่งใช้เสียง ช ส มาตลอด ดังนั้น คำว่า สันตินจึงรับสัมผัสกับเสียง ช ส ด้วย แล้วในด้านการส่งสารทำให้ผู้ฟังได้รับสารที่สื่อถึงอารมณ์โมโห ไม่พอใจอีกฝ่ายหนึ่งได้เป็นอย่างดี

1.5 คำภาษาลิ้น หมายถึงคำที่ใช้กันตามท้องถิ่นต่างๆ ซึ่งมีลักษณะที่แตกต่างไปจากภาษากลางอันเป็นภาษามาตรฐานของชาติ เช่น ถิ่นเหนือ ถิ่นอีสาน ถิ่นใต้ คำภาษาลิ้นที่ปรากฏในเพลงพื้นบ้านจังหวัดกำแพงเพชร ดังตัวอย่างเช่น

“...แม่ ย.ยักษ์เนื้อเย็น พื่อยากเป็นคู่ยาก
พี่ไม่ย่อหย่อนขัยก หรอกนะแม่พวงลำไย
พ่อ ย.ยักษ์เนื้อเย็น มันไม่ได้เป็นคู่ยาง
ถึงน้ำตาหยดเป็นยาง ก็ไม่ได้พวงลำไย...”

(Rabam Kor. Kai, Suksri Sidthi : Interview)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่าคำว่า “ย่าง” เป็นคำภาษาถิ่น หมายถึงยกเท้าก้าวไป, เดินย่างตีน หรือ ย่างเท้า กี่ว่า (Royal Academy, 2013, p.948) ในบริบทนี้เป็นภาษาถิ่นอีสานหมายถึงคู่เดินร่วมทาง ผู้ที่ใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน แสดงให้เห็นว่าในจังหวัดกำแพงเพชรมีคนอีสานปอนอยู่ด้วย

1.6 คำย่อและคำตัด หมายถึงคำที่เขียนอย่างย่อเพื่อประหยัดถ้อยคำ หรือทำให้ไม่เปลืองถ้อยคำในการพูด มักตัดส่วนของคำ คำที่ปรากฏในเพลงพื้นบ้านจังหวัดกำแพงเพชร ดังตัวอย่างเช่น

“...ประเพณีของเรา	ที่เขาทำกันมา
ทุก ทุกเดือน <u>เมษา</u>	ที่จำได้ ที่จำได้
ที่ไปทำงานต่างถิ่น	ไปหาถิ่นต่างเขต
บางครั้งก็ต่างประเทศ	คุณรู้ไหม คุณรู้ไหม...”

(Anurakprapeneesongkran, Bualoy Chupinit: Interview)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่า คำว่า “เมษา” ที่ปรากฏในเพลงฉ่อยอนุรักษ์ประเพณีสงกรานต์ ซึ่งใช้คำว่า “เมษา” ถือว่าเป็นคำตัด โดยตัดมาจากคำว่า “เมษายน” สาเหตุของการตัดคำนั้น ก็เพื่อให้รับกับคำว่า “มา” ในวรรคก่อนหน้า วรรคต่อมาจึงตัดคำเป็น “เมษา” แทนที่จะเป็นคำว่า “เมษายน” เนื่องจากเป็นคำร้องที่ง่ายและลงจังหวะของเพลง

1.7 คำเลียนเสียงพูด หมายถึงคำที่ถ่ายทอดออกมาให้เหมือนกับเสียงพูดให้มากที่สุด ซึ่งบางครั้งเสียงพูดนั้นก็มักมีลักษณะที่เล่นลิ้น ทำให้การเขียนพลอยมีลักษณะที่ผิดแปลกตามไปด้วย เช่น สติสตั้ง อย่างนี้ มาด้วยเธอ สำมะคัญ ยังไง อย่างนั้น เป็นต้น คำเลียนเสียงพูดที่ปรากฏในเพลงพื้นบ้านจังหวัดกำแพงเพชร ดังตัวอย่างเช่น

“ยามเย็นเดินเล่นสนทนา สนทนาเวลาค่ำคืน ตัวน้องไม่ขัดละ นัดให้มาเจอ ยังงั้น ลีเออ อยากเจอก็เสียใจ อยากเจอตัวน้องต้องการอะไร ที่พูดกันไว้ยังงั้นละเธอๆ”

(Yamyendermlanechaikhaio, Suksri Sidthi : Interview)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่า คำว่า “ยังงั้น” และ “ยังงั” เป็นคำเลียนเสียงพูดคำว่า “ยังงั้น” เลียนเสียงพูดจากคำที่ถูกต้องคือ “อย่างนั้น” และคำว่า “ยังงั” เลียนเสียงพูดจากคำว่า “อย่างไร” ใช้ในประโยคคำถาม ในบริบทดังกล่าวนี้เป็นการกล่าวถึงเรื่องที่ได้พูดตกลงกันไว้ว่าอย่างไร ซึ่งการใช้สองคำนี้ทำให้เกิดความไพเราะและสื่อสารกันได้ชัดเจนเข้ากับบริบทของเนื้อเพลงมากขึ้น

1.8 คำแสดงอัตลักษณ์จังหวัดกำแพงเพชร อัตลักษณ์ หมายถึงลักษณะเฉพาะที่บ่งบอกตัวตนของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือกลุ่มคนที่แตกต่างกันแต่ละกลุ่มคน ซึ่งทำให้เป็นที่รู้จักหรือจำได้ คำแสดงอัตลักษณ์จังหวัดกำแพงเพชรหมายถึง คำที่บ่งบอกตัวตนของจังหวัดกำแพงเพชร คำแสดงอัตลักษณ์จังหวัดกำแพงเพชรที่ปรากฏ ดังตัวอย่างเช่น

“หนึ่งในเบญจภาคี ของดีเป็นศรีแห่งเมือง ขึ้นชื่อลือนามด้วยกรพระเครื่อง เลื่องลือข่มกอและทุ่งเศรษฐี”

(Nuengnaibanejaphakhee, Sakun Tapinta : Interview)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่า “นมคัดเหมือนปมขี้ผึ้ง” เป็นภาพพจน์แบบอุปมา เพราะมีคำบ่งชี้ คือคำว่า “เหมือน” ในบริบทดังกล่าวนี้ เป็นการเปรียบเทียบลักษณะนมของผู้หญิงที่กำลังแตกเนื้อสาวว่าเหมือนกับปมขี้ผึ้งที่มีลักษณะนูนกลมขึ้นมา ซึ่งอุปมาที่ยกมาว่าเหมือนปมขี้ผึ้งเป็นสิ่งที่รู้จักของคนทั่วไป เพราะในชีวิตประจำวันคนทั่วไปจะได้พบเจอขี้ผึ้งอยู่ทั่วไป การเปรียบเทียบนี้ทำให้ผู้ฟังเห็นภาพและเข้าใจยิ่งขึ้น

2.2 อุปลักษณ์ หมายถึงการเปรียบเทียบของสิ่งหนึ่งว่ามีคุณสมบัติร่วมหรือเช่นเดียวกับอีกสิ่งหนึ่ง ทั้งนี้โดยเพลงเลื่องที่คุณสมบัติมิใช่รูปสมบัติ การใช้โวหารภาพพจน์ชนิดนี้อาจใช้คำเปรียบ เป็น คือ เเท่า เเท่ากับ หรือไม่มีคำเปรียบก็ได้ ภาพพจน์อุปลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงพื้นบ้านจังหวัดกำแพงเพชร ดังตัวอย่างเช่น

“เสียดายตัว	อย่ามัวไปหลงระเรง
<u>รักเรานั้นคือเพลิง</u>	อย่าระเรงหลงเข้าไปใกล้
รักเอาไฟเข้าไปจี้	กลัวจะมีรอยไหม้
<u>รักเรานั้นคือไฟ</u>	ฉันทยังจำได้ ไม่ลืม ไม่ลืม”

(sladaitua, Sanuea Sidthi : Interview)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่า “รักเรานั้นคือเพลิง” และ “รักเรานั้นคือไฟ” เป็นภาพพจน์แบบอุปลักษณ์ เพราะเป็นการเปรียบเทียบความรักว่า ความรักคือเพลิง และความรักคือไฟ กล่าวคือในบริบทนี้ความรักเปรียบเป็นสิ่งที่มีความร้อน ถ้าไปถูกความร้อนนั้นจะทำให้มีรอยไหม้ได้ ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้เจ็บปวด จึงไม่ควรเข้าไปใกล้ความรัก

2.3 สัญลักษณ์ หมายถึง การนำสภาพหรือลักษณะของสิ่งหนึ่งใช้แทนหรือเป็นตัวแทนของอีกสิ่งหนึ่งที่ต้องการกล่าวถึง การเข้าใจความหมายของสัญลักษณ์ต่างๆ ต้องผ่านการวิเคราะห์และตีความหรือดูบริบทที่แวดล้อมจึงจะสามารถเข้าใจสัญลักษณ์นั้นๆ ได้ ภาพพจน์สัญลักษณ์ในเพลงพื้นบ้านจังหวัดกำแพงเพชร ดังตัวอย่างเช่น

“กุหลาบงาม หนามคม จะเด็ดมาดม ฉันทกลัวไม่สมอร่า เปลี่ยวใจหวังจะได้คู่รำ
เอาละว่า เปลี่ยวใจหวังจะได้คู่รำ ถ้าน้ำไม่งามเสียแล้วกุหลาบหนามคม”

(Kulabngam, Suksri Sidthi : Interview)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่า “กุหลาบหนามคม” เป็นภาพพจน์สัญลักษณ์ ในบริบทดังกล่าวนี้เป็นการเปรียบผู้หญิงกับดอกกุหลาบที่มีหนามคม หมายถึงผู้หญิงที่มีความสวยเหมือนดอกกุหลาบแต่มีพิษภัย มีความร้ายกาจซ่อนอยู่ในตัว

2.4 บุคลาธิฐาน หมายถึง การทำสิ่งใดที่ไม่ใช่คนให้มีความรู้สึกนึกคิดอย่างคน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความรู้สึกประทับใจมีอารมณ์สะเทือนใจ หรือให้ภาพทั้งดงามเป็นภาษากวี มากกว่าการใช้ภาษาอย่างตรงไปตรงมาภาพพจน์บุคลาธิฐานในเพลงพื้นบ้านจังหวัดกำแพงเพชร ดังตัวอย่างเช่น

“กระต่ายจำนนน่ารักจริง พระจันทร์ทอดทิ้ง เรรวนเศร้าใจ โอ้พระจันทร์นั้นลอย
ไปไกล เอาละว่า โอ้พระจันทร์นั้นลอยไปไกล ชักเมื่อไรจะได้ชมจันทร์”

(Kratayja, Suksri Sidthi : Interview)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่า “พระจันทร์ทอดทิ้ง” เป็นการใชภพพจน์แบบ บุคลาธิษฐาน กล่าวคือเป็นการทำให้สิ่งไม่มีชีวิตให้กลายเป็นสิ่งมีชีวิตเหมือนกับมนุษย์ ทำให้ผู้ฟังเห็นภาพชัดเจนยิ่งขึ้น ในบริบทดังกล่าวนี้ คือพระจันทร์เป็นสิ่งที่ไม่มีชีวิต ทำกริยาทอดทิ้ง ไม่เอาใจใส่ ซึ่งเป็นกริยาของมนุษย์ที่เป็นสิ่งมีชีวิต

2.5 อติพจน์หมายถึง การกล่าวเกินจริง ภาพพจน์ชนิดนี้เกิดจากความคิดของกวีที่ต้องการ ย้ำความรู้สึกที่มีต่อความหมายนั้นให้เห็นเป็นเรื่องสำคัญหรือยิ่งใหญ่ ภาพพจน์อติพจน์ที่ปรากฏในเพลงพื้นบ้าน จังหวัดกำแพงเพชร ดังตัวอย่างเช่น

“...แม่ ฟ.พันหอมฟุ้ง	ถึงอยู่กันคนละฟาก
พี่ร้องเอารักมาฝาก	เพราะ <u>อกพี่ร้อนเป็นไฟ</u>
พ่อ ฟ.พันหอมฟุ้ง	น้องไม่ใช่คนใจฟาง
บอกแล้วไม่เชื่อฟัง	ยังมาทำ <u>ใจร้อนเป็นไฟ...</u> ”

(Rabam Kor. Kai, Suksri Sidthi : Interview)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่า “อกพี่ร้อนเป็นไฟ” และ “ใจร้อนเป็นไฟ” เป็นการใชภพพจน์แบบอติพจน์ คือเป็นการกล่าวเกินจริง ในบริบทดังกล่าวนี้เป็นการเปรียบถึงความรู้สึกที่รุ่มร้อนในเรื่องความรักว่า “อกร้อนเป็นไฟ” และ “ใจร้อนเป็นไฟ” แต่ความเป็นจริงแล้วไม่มีมนุษย์คนใดที่อกและหัวใจจะร้อนจนเป็นไฟขึ้นมาได้ การเปรียบเทียบแบบอติพจน์นี้ช่วยให้ผู้ฟังเห็นภาพชัดเจนมากยิ่งขึ้น

2.6 การอ้างถึง หมายถึงการนำเหตุการณ์ บุคคล หรือข้อความตอนใดตอนหนึ่งในวรรณกรรม วรรณคดี มาอ้างถึงในงานเขียนของตน ภาพพจน์การอ้างถึงในเพลงพื้นบ้านจังหวัดกำแพงเพชร ดังตัวอย่างเช่น

“จะกล่าวฝ่าย <u>พระอภัยมณี</u>	เป็นนักดนตรีที่โสภีโสหา
เป่าปี่เรื่องวิชา	พระบิดาจึงขับไล่ไสส่ง
ร่อนเร่พเนจรไป (ซ้ำ)	เป่าปี่ที่ไรทำให้หญิงไหลหลง
เป่าปี่ไปตามพระองค์	ตกเป็นผัวโฉมงาม <u>ผีเสื้อสมุทร</u> เลย”

(Phraaphaimani, Suksri Sidthi : Interview)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่าเป็นภาพพจน์การอ้างถึง ในบริบทดังกล่าวนี้เป็นการอ้างถึง พระอภัยมณี และผีเสื้อสมุทร ในวรรณคดีเรื่องพระอภัยมณี พระอภัยมณีมีความสามารถในการเป่าปี่ แต่ถูกพระบิดาไล่ออกจากเมือง นางยักษ์ผีเสื้อสมุทรมาพบแล้วตกหลุมรัก จึงลักพาตัวพระอภัยมณีไปอยู่กินด้วยกันจนมีบุตรชื่อ สีนสมุทร

2.7 สัทพจน์ หมายถึง ภาพพจน์ที่เกิดจากการเลียนเสียงธรรมชาติ เป็นวิธีหนึ่งที่กวีหรือนักประพันธ์เลือกใช้ในการถ่ายทอดความคิด ความรู้สึกของตนออกมาในบทประพันธ์ เพื่อให้ผู้อ่านผู้ฟังหรือผู้เสพสจากบทประพันธ์นั้นจะได้มีโนภาพที่ชัดเจน แฝงไว้ด้วยนัยแห่งเสียงและ อารมณ์ ภาพพจน์สัทพจน์ในเพลงพื้นบ้านจังหวัดกำแพงเพชร ดังตัวอย่างเช่น

“พระสังข์พระสังข์ถอดรูป	ถอดรูปเป็นเทวดา
ท้าวสามนท้าวสามนพ่อดา	ได้เงาะป่ามาเป็นลูกเขย
ลูกเขยทั้งแย้ทั้งเยาะ	ลูกเขยทั้งแย้ทั้งเยาะ
ตบมือเปาะเปาะหัวเราะเริงรำ	โอ้อ้อแมร์จนา
ได้เงาะป่ามาเป็นสามี	ได้เงาะป่ามาเป็นสามี”

(Phrasangthong, Thongruam Khunnam : Interview)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่า “เปาะเปาะ” เป็นภาพพจน์สัทพจน์ ที่เกิดจากการเลียนเสียงธรรมชาติ ในบริบทนี้เป็นการเลียนเสียงการตบมือว่าดัง “เปาะเปาะ” ซึ่งกล่าวถึงเรื่องสังข์ทองตอนนางจนาเสียงพวงมาลัยได้เงาะป่าเป็นคู่ ท้าวสามนจึงได้เงาะป่าเป็นลูกเขย บรรดาหูกเขยก็เยาะเย้ยนางจนาและหัวเราะขบขันที่นางจนาได้เลือกเจ้าเงาะป่าเป็นสามี การใช้สัทพจน์ในบริบทนี้ช่วยให้ผู้ฟังได้มีโนภาพที่ชัดเจน

2.8 ปฏิพจน์ คือการใช้คำที่มีความหมายไม่สอดคล้อง ขัดแย้ง หรือตรงข้ามกันนำมารวมกันหรือเข้าคู่กัน เพื่อให้เกิดความหมายใหม่หรือมีผลทางอารมณ์เป็นพิเศษ คำที่นำมาเข้าคู่กันนี้มองไม่เห็นความเป็นไปได้ที่จะเกิดขึ้นจริงตามที่กล่าวนั้น ภาพพจน์ปฏิพจน์ในเพลงพื้นบ้านจังหวัดกำแพงเพชร ดังตัวอย่างเช่น

“พลับพลึงกำลังช่อใหม่ ปลุกเอาไว้จะได้เซยชม อยากรจะเด็ดมาดม
มะยมหวานเย็น เออเอิงเอย ไม่ใกล้ไม่ไกล สวยกระไรจริงเอย”

(Plubplung, Suksri Sidthi : Interview)

จากตัวอย่างข้อความข้างต้น จะเห็นได้ว่า “มะยมหวานเย็น” เป็นภาพพจน์ปฏิพจน์ เป็นการกล่าวเปรียบถึงสิ่งที่ไม่สอดคล้องหรือขัดแย้งกัน ในตัวอย่างนี้กล่าวถึงมะยมว่าหวาน ซึ่งไม่มีความเป็นไปได้เลยที่มะยมจะมีรสหวานตามที่กล่าวไว้ เพราะมะยมนั้นเป็นผลไม้ที่มีรสเปรี้ยว การใช้ปฏิพจน์ว่า มะยมหวานเย็นส่งผลให้ผู้ฟังเห็นภาพความขัดแย้งตามได้อย่างชัดเจน

2.9 อวตพจน์คือโวหารที่ใช้คำเรียกผลของการสัมผัสที่ผิดไปจากธรรมดา เพื่อเรียกสร้างความสนใจ หรือกระตือรือร้น ภาพพจน์ชนิดนี้กวีหรือนักประพันธ์จะใช้คำบอกสัมผัส รูป รส กลิ่น เสียง อย่างหนึ่งกับภาวะหรือสถานการณ์ที่ปกติมิได้ใช้กับคำเหล่านั้น ภาพพจน์อวตพจน์ในเพลงพื้นบ้านจังหวัดกำแพงเพชร ดังตัวอย่างเช่น

นำมาเปรียบนั้น เป็นสิ่งที่พบเห็นได้ในท้องถิ่น และยังมีการเปรียบกับสิ่งของบ้าง เพื่อให้ผู้ฟังเกิดจินตภาพก่อให้เกิดความรู้สึกลึกซึ้งซึ่งความสะท้อนอารมณ์มากยิ่งขึ้น ภาษาในเพลงพื้นบ้านยังเปรียบเสมือนกระจกสะท้อนให้เห็นถึงสภาพวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ความเชื่อ ประเพณี และค่านิยมของกลุ่มชนผู้เป็นเจ้าของวรรณกรรมอีกด้วย สอดคล้องกับแนวคิดของ Praiwan. (2008, p.25) กล่าวว่า “เพลงพื้นบ้านมีท่วงทำนองที่เรียบง่ายใช้ภาษาตรงไปตรงมาและไม่จำเป็นต้องมีเครื่องดนตรีประกอบ เพลงพื้นบ้านมักจะเกิดอารมณ์ความรู้สึก การใช้ปฏิภาณไหวพริบ ซึ่งได้สะท้อนให้เห็นภาพชีวิต ความเป็นอยู่ วัฒนธรรม ความเชื่อของท้องถิ่นนั้นๆ”

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลการวิจัยในครั้งนี้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ทางการศึกษาด้านสังคม วัฒนธรรมและภาษาได้ และสามารถนำไปใช้ประกอบการเรียนการสอนได้ เช่น วรรณกรรมท้องถิ่น ภาษากับวัฒนธรรม เป็นต้น เพื่อเผยแพร่และร่วมอนุรักษ์เพลงพื้นบ้านอันทรงคุณค่านี้ต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. สามารถทำการศึกษาวิจัยเพลงพื้นบ้านในลักษณะเดียวกันของจังหวัดอื่น ๆ ได้
2. สามารถทำการศึกษาวิจัยในเชิงเปรียบเทียบกลวิธีการใช้ภาษาระหว่างเพลงพื้นบ้านกำแพงเพชรกับเพลงพื้นบ้านในจังหวัดใกล้เคียงได้

Reference

- Apirat, J. & S. (2008). **Kamphaeng Phet cultural sightings**. Kamphaeng Phet : Culture television.
- Ampuruk, Ch. (2018, August 7). People Wangkhaem Subdistrict Khlongkhlong District Kamphaeng Phet Province. Interview.
- Chupinit, B. (2019, August 7). People Wangkhaem Subdistrict Khlongkhlong District Kamphaeng Phet Province. Interview.
- Committee for Document Processing and Archives. (2001). **Culture, historical development Identity and wisdom of Kamphaeng Phet province**. Bangkok : Fine Arts Department.
- Klamcharoen, A. (2010). **Folk songs and skits**. Bangkok : Odeon Store.
- Khunnam, Th. (2019, May 10). People Landokmaitok Subdistrict Kosamphinakhon District Kamphaeng Phet Province. Interview.
- Laksanasiri, J. (2000). **Language and Communication**. (5 nd ed.). Nakhon Pathom : Silpakorn University.
- Na Nakorn, P. (1999). **Wanna language**. Bangkok: Yellow Printing.

- Nawigamune, A. (2007). **Music outside the century**. (4 nd ed.). Bangkok : Matichon.
- Pinno, et al. (2010). **Language and Communication**. (2 nd ed.). Bangkok : Silpakorn University.
- Phaiwan, R. (2008). **Local literature**. Bangkok : Academic work project Thonburi Rajabhat University.
- Rakmanee, S. (2008). **Literary language**. (3 nd ed.). Bangkok : Saynamchai.
- Rodhetphai, Ch. (1980). **Sammana kanchai Phasa Thai patchuban**. (2 nd ed.). Bangkok : Krung Siam Printing.
- Royal Academy. (2013). **Royal Institute Dictionary, 2011**. (2 nd ed.). Bangkok : Nanmee Book Publications.
- Rukkachad, B. (2019, May 10). People Landokmaitok Subdistrict Khanuworalaksaburi District Khamphangphet Province. Interview.
- Sajjaphan, R. (2006). **Aesthetics of life**. Bangkok : Amarin Printing and Publishing.
- Sidthi, S. (2019, May 24). People Tritrung Subdistrict Mueang District Kamphaeng Phet Province. Interview.
- Tapinta, S. (2018, August 9). People Wangyang Subdistrict Khlongkhlong District Kamphaeng Phet Province. Interview.
- Vatikthinakorn, P. (1989). **Characteristics and usage of the Thai language**. (10 nd ed.). Bangkok : Ramkhamhaeng university.
- Wetphada, Th. (2600). **Homlokwannasil**. Bangkok : Pajera.

ปัจจัยการจัดโครงสร้างหน่วยงานตรวจสอบภายในที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพรายงานตรวจสอบภายในของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

Factors Internal Audit Structure Influencing to Internal Audit Report of Company in the Securities Exchange of Thailand

บรรดาศักดิ์ ชุสาย*

Bundasak Chusai

กนกศักดิ์ สุขวัฒนสินธ์**

Kanoksak Sukkawattanasinit

Received : June 17, 2019

Revised : November 3, 2020

Accepted : November 6, 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์ คือ เพื่อทดสอบผลกระทบจากการจัดโครงสร้างหน่วยงานตรวจสอบภายในที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพรายงานตรวจสอบภายใน จากผู้ตรวจสอบภายในของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จำนวน 126 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์สหสัมพันธ์พหุคูณ และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัย พบว่า การจัดโครงสร้างหน่วยงานตรวจสอบภายใน ด้านความเป็นอิสระของหน่วยงานมีอิทธิพลต่อคุณภาพรายงานตรวจสอบภายใน ดังนั้น ผู้บริหารของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ควรให้ความสำคัญต่อความเป็นอิสระของหน่วยงาน เพื่อเพิ่มคุณภาพรายงานตรวจสอบภายใน รวมทั้งเป็นประโยชน์ต่อผู้ตรวจสอบภายในในการพัฒนาการจัดโครงสร้างหน่วยงานตรวจสอบภายในเพื่อให้หน่วยงานตรวจสอบภายในมีความอิสระในการเขียนรายงานตรวจสอบภายในเพื่อเพิ่มคุณค่าให้กับองค์กร

คำสำคัญ: การจัดโครงสร้าง / รายงานตรวจสอบภายใน

*นักศึกษาหลักสูตรบัญชีมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีปทุม

Master of Accounting Student Program Sripattana University

**อาจารย์ประจำหลักสูตรบัญชีมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีปทุม

Master of Accounting Program Sripattana University

ABSTRACT

The objective of this research is to test the effect from Internal Audit Structure that influenced quality of internal audit report from 126 internal auditors of the listed companies in Stock Exchange of Thailand. Questionnaire was used as instrument for collection of data such as average, standard deviation, Multiple Correlation Analysis and Multiple Regression Analysis.

The finding of the research results indicated that the Internal audit Structure in the department Independence influenced quality of internal audit report. Therefore, the manager of the listed companies in Stock Exchange of Thailand should give the department Independence for increase in quality of internal audit report, and for usefulness of the Internal audit structure are not in the listed companies in Stock Exchange of Thailand to develop their internal audit structure Influencing within internal audit structure Independence for increase in quality of writing the internal audit report for value addition to the organization

Keywords : Structure / Internal Audit Report

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันบริษัทส่วนใหญ่ทั้งที่เป็นบริษัทจดทะเบียนและไม่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เริ่มตระหนักถึงความสำคัญของการจัดให้มีการตรวจสอบภายในมาตรฐานการตรวจสอบภายในได้กำหนดการสื่อสารและการรายงานผลการตรวจสอบเป็นขั้นตอนสุดท้ายในการปฏิบัติการกิจที่จะต้องเอาใจใส่เป็นพิเศษ เพราะเป็นการสื่อสารผลการตรวจสอบต่อผู้บริหารที่เกี่ยวข้อง ฝ่ายบริหารระดับสูง คณะกรรมการตรวจสอบ หรือบางกรณีเป็นการสื่อสารต่อบุคคลภายนอก (Pakmontee, 2015, pp.12-2) การรายงานผลเป็นการแสดงความเห็นในการสร้างมูลค่าเพิ่มว่า ระบบการจัดการความเสี่ยงการควบคุมภายในมีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพเพียงพอต่อการบริหารเพียงใด สามารถทำให้องค์กรมั่นใจว่าจะดำเนินไปสู่เป้าหมายที่กำหนด รวมทั้งให้แนวทางในการปรับปรุงพัฒนาเพื่อเพิ่มมูลค่าหรือให้สอดคล้องกับการปฏิบัติงานยิ่งขึ้น ทั้งนี้ การจัดหน่วยงานตรวจสอบภายในอยู่ที่ใดในโครงสร้างองค์กรมีความสำคัญและมีวิธีการจัดตั้งให้เหมาะสม การจัดตั้งหน่วยงานตรวจสอบภายในให้ขึ้นอยู่กับฝ่ายจัดการหรือคณะกรรมการบริหาร ซึ่งก็มีความเห็นแย้งว่าฝ่ายจัดการมีหน้าที่บริหารหน่วยงานทุกสายงานให้ปฏิบัติหน้าที่เป็นไปตามนโยบายและแผนงาน จึงทำให้ต้องมีการอนุมัติการปฏิบัติงานทุกรายการ ดังนั้น แม้ผู้ตรวจสอบภายในจะเข้าทำการตรวจสอบหน่วยงานต่างๆ ในองค์กรได้ แต่หากถูกแทรกแซงจากหน่วยงานหรือฝ่ายจัดการเอง ก็จะทำให้หน่วยงานตรวจสอบภายในไม่สามารถจัดทำรายงานผลการตรวจสอบตามข้อเท็จจริงที่ตรวจพบได้

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาหลักการจัดโครงสร้างหน่วยงานตรวจสอบภายใน ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหลักการจัดโครงสร้างองค์กรของหน่วยงานตรวจสอบมีอิทธิพลต่อคุณภาพรายงานตรวจสอบภายในหรือไม่ อย่างไรผลลัพธ์ที่

ได้จากการวิจัยสามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนา และปรับปรุง การจัดทำรายงานผลการตรวจสอบภายใน ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างสูงสุด

การจัดโครงสร้างหน่วยงานตรวจสอบภายใน (Internal Audit structure) คือ การจัดระเบียบกิจกรรมต่างๆ ของหน่วยงาน เพื่อให้สอดคล้องและเป็นระบบเพื่อความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ คนที่เชี่ยวชาญแต่ละฝ่ายมีการประสานให้ความร่วมมือ ประกอบด้วย

1. ความเป็นอิสระของหน่วยงานตรวจสอบภายใน (Independence) หมายถึง การเป็นอิสระจากสถานะที่เป็นอุปสรรคต่อความสามารถในการดำเนินกิจกรรมการตรวจสอบภายในเพื่อทำให้การตรวจสอบภายในบรรลุผลโดยปราศจากอคติ หัวหน้าผู้บริหารงานตรวจสอบภายในต้องสามารถเข้าถึงผู้บริหารระดับสูงและคณะกรรมการได้โดยตรงและไม่จำกัดเพื่อให้บรรลุถึงระดับความเป็นอิสระที่จำเป็นในการดำเนินกิจกรรมการตรวจสอบภายในตามหน้าที่รับผิดชอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. การกำหนดอำนาจและหน้าที่ที่เหมาะสม (Authority and Responsibility) หมายถึง สิทธิอันชอบธรรมที่ได้รับมอบหมายมาให้สั่งบุคคลอื่นปฏิบัติตามที่ตนต้องการ คุณภาพรายงานตรวจสอบภายใน (Internal Audit Report Quality) คือ การสื่อสารการปฏิบัติการที่ถูกต้องต้องปราศจากข้อผิดพลาดและการบิดเบือน และตรงไปตรงมาตามข้อเท็จจริง การสื่อสารที่เที่ยงตรงต้องยุติธรรม ไม่อคติ ไม่ลำเอียง และเป็นผลมาจากการประเมินข้อเท็จจริงและเหตุแวดล้อมทั้งหมดอย่างยุติธรรมและสมดุล

การรายงานตรวจสอบภายในก็ต้องปฏิบัติให้ได้ตามมาตรฐานวิชาชีพ ดังนั้นการรายงานตรวจสอบภายในต้องมีความถูกต้อง เชื่อถือได้ และสร้างแรงจูงใจต่อผู้บริหารและผู้รับการตรวจ เห็นภาพความเสี่ยงและการควบคุมที่ยังมีจุดอ่อนและนำไปสู่การปรับปรุงพัฒนาในการจัดการความเสี่ยงและการควบคุมภายในที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่ดีขึ้นรายงานตรวจสอบภายในเป็นเครื่องมือผู้ตรวจสอบภายในใช้ในการสื่อสารกับผู้บริหาร ดังนั้น การรายงานตรวจสอบภายในที่เป็นระบบและได้มาตรฐานจึงเป็นสิ่งที่ต้องมีการปฏิบัติให้เป็นไปตามมาตรฐานวิชาชีพด้วยเพื่อทำให้การรายงานการตรวจสอบภายในเป็นไปตามวัตถุประสงค์ การรายงานตรวจสอบเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะทำให้ฝ่ายบริหารเห็นถึงคุณค่าประโยชน์ของการตรวจสอบภายใน การรายงานต่อผู้บริหารเป็นโอกาสที่สำคัญที่จะช่วยให้ผู้บริหารทราบว่า ผู้ตรวจสอบภายในเป็นพันธมิตรและช่วยเหลือองค์กรมีระบบการจัดการความเสี่ยงที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้ และมีประโยชน์กับผู้รับตรวจในการช่วยควบคุมความเสี่ยงให้ทุกคนดังนั้นจึงสรุปได้ว่าวัตถุประสงค์ของการรายงานตรวจสอบภายใน คือ

1. เพื่อนำเสนอผลการตรวจสอบของผู้ตรวจสอบภายในให้ผู้เกี่ยวข้องในองค์กรคือผู้บริหารและผู้รับการตรวจได้รับทราบและนำไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงต่อไป

2. เพื่อช่วยให้องค์กรได้รับทราบถึงระบบการควบคุม ระบบการจัดการความเสี่ยงและระบบการกำกับดูแลกิจการองค์กรที่ผ่านการประเมินและความเห็นของผู้ตรวจสอบภายใน

3. เพื่อช่วยให้องค์กรสามารถปรับปรุงพัฒนาและควบคุมความเสี่ยงได้อย่างเหมาะสม

ผู้บริหารควรจะต้องรับฟังและอ่านรายงานการตรวจสอบภายในด้วยความเอาใจใส่เพราะรายงานทำหน้าที่ในการสื่อสารและอธิบายเรื่องที่ตรวจพบ ทั้งนี้เพื่อชักจูงให้มีการปรับปรุงแก้ไขเรื่องที่ตรวจพบและความเห็นของผู้ตรวจสอบภายในมีความสำคัญและมีประโยชน์ต่อผู้บริหาร การที่ผู้ตรวจสอบภายในสรุปผลการตรวจสอบภายในอย่างเที่ยงธรรมจะช่วยให้ฝ่ายบริหารมั่นใจว่าการดำเนินงานเป็นไปตามระบบที่วางไว้และข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงของผู้ตรวจสอบภายในจะช่วยให้ฝ่ายบริหารนำไปปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลกระทบของการจัดโครงสร้างหน่วยงานตรวจสอบภายในที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพรายงานตรวจสอบภายใน จากผู้ตรวจสอบภายในของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

สมมุติฐานการวิจัย

ปัจจัยการจัดโครงสร้างหน่วยงานตรวจสอบภายในที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพรายงานตรวจสอบภายใน ตั้งสมมุติฐานได้ดังนี้

สมมุติฐานในการวิจัย 1 : ปัจจัยการจัดโครงสร้างหน่วยงานตรวจสอบภายใน มีอิทธิพลต่อคุณภาพรายงานตรวจสอบภายใน

สมมุติฐานในการวิจัย 1.1 : ปัจจัยการจัดโครงสร้างหน่วยงานตรวจสอบภายใน มีอิทธิพลต่อคุณภาพรายงานตรวจสอบภายในด้านความถูกต้อง

สมมุติฐานในการวิจัย 1.2 : ปัจจัยการจัดโครงสร้างหน่วยงานตรวจสอบภายใน มีอิทธิพลต่อคุณภาพรายงานตรวจสอบภายในด้านความเที่ยงธรรม

สมมุติฐานในการวิจัย 1.3 : ปัจจัยการจัดโครงสร้างหน่วยงานตรวจสอบภายใน มีอิทธิพลต่อคุณภาพรายงานตรวจสอบภายในด้านความชัดเจน

สมมุติฐานในการวิจัย 1.4 : ปัจจัยการจัดโครงสร้างหน่วยงานตรวจสอบภายใน มีอิทธิพลต่อคุณภาพรายงานตรวจสอบภายในด้านความรัดกุม

สมมุติฐานในการวิจัย 1.5 : ปัจจัยการจัดโครงสร้างหน่วยงานตรวจสอบภายใน มีอิทธิพลต่อคุณภาพรายงานตรวจสอบภายในด้านความสร้างสรรค์

สมมุติฐานในการวิจัย 1.6 : ปัจจัยการจัดโครงสร้างหน่วยงานตรวจสอบภายใน มีอิทธิพลต่อคุณภาพรายงานตรวจสอบภายในด้านความครบถ้วน

สมมุติฐานในการวิจัย 1.7 : ปัจจัยการจัดโครงสร้างหน่วยงานตรวจสอบภายใน มีอิทธิพลต่อคุณภาพรายงานตรวจสอบภายในด้านความทันกาล

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กระบวนการและวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ หัวหน้าฝ่ายตรวจสอบภายในของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยจำนวน 755 คน (Stock Exchange of Thailand, 2018) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ใน

การวิจัย ได้แก่ หัวหน้าฝ่ายตรวจสอบภายในของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จำนวน 261 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามโดยผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถาม จำนวน 261 ชุด เป็นแบบสอบถามที่ถูกต้องครบถ้วนทั้งหมดจำนวน 126 ชุด คิดเป็นอัตราตอบกลับที่ตอบสนองครบถ้วนคิดเป็นร้อยละ 48.27 การส่งแบบสอบถามต้องมีอัตราตอบกลับ ร้อยละ 20 จึงถือว่ายอมรับได้ (Aaker, Kumar & Day., 2001, p.72)

2.การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม

แบบประเมินความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพรายงานตรวจสอบภายใน ของบริษัทจดทะเบียน จำนวน 14 ข้อ ประกอบด้วย ด้านความถูกต้อง ด้านความเที่ยงธรรม ด้านความชัดเจน ด้านความรัดกุมด้านความสร้างสรรค์ ด้านความครบถ้วน และด้านความทันกาลลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยมีรายละเอียดการให้คะแนนดังต่อไปนี้

1 คะแนน หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพรายงานตรวจสอบภายในของบริษัทจดทะเบียนในระดับน้อยที่สุด

2 คะแนน หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพรายงานตรวจสอบภายในของบริษัทจดทะเบียนในระดับน้อย

3 คะแนน หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพรายงานตรวจสอบภายในของบริษัทจดทะเบียนในระดับปานกลาง

4 คะแนน หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพรายงานตรวจสอบภายในของบริษัทจดทะเบียนในระดับมาก

5 คะแนน หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพรายงานตรวจสอบภายในของบริษัทจดทะเบียนในระดับมากที่สุด

โดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยจากการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	แปลความหมาย
1.00-1.50	มีความเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด
1.51-2.50	มีความเห็นอยู่ในระดับน้อย
2.51-3.50	มีความเห็นอยู่ในระดับปานกลาง
3.51-4.50	มีความเห็นอยู่ในระดับมาก
4.51-5.00	มีความเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด

3. การวัดคุณภาพลักษณะของตัวแปร

การจัดโครงสร้างหน่วยงานตรวจสอบภายในเป็นตัวแปรอิสระ ซึ่งสามารถจำแนกออกเป็น 2 ด้าน ดังนี้ 1) การปฏิบัติงานตามมาตรฐานของวิชาชีพ โดยครอบคลุมความเข้าใจในหน้าที่ และการได้รับการสนับสนุนจากฝ่ายจัดการและผู้บริหารระดับสูง การประกาศกฎบัตรของหน่วยงานตรวจสอบภายในรวมทั้งการติดต่อสื่อสารกับฝ่ายจัดการและผู้บริหารระดับสูง 2) การกำหนดอำนาจและหน้าที่ที่เหมาะสม โดยครอบคลุมการ

เข้าถึงข้อมูล ไม่มีการขัดขวางหรือแทรกแซงจากหน่วยงานใดๆ ความสำคัญในการเสนอความเห็นในข้อเสนอแนะ
หน่วยงานต่างๆ รวมทั้งการให้คำปรึกษา และอยู่ในโครงสร้างลำดับสูงขององค์กร คุณภาพรายงานตรวจสอบ
ภายใน ซึ่งสามารถจำแนกออกเป็น 7 ด้าน ดังนี้ 1) ความถูกต้อง จำนวน 2 ข้อ โดยครอบคลุมการจัดทำรายงาน
การตรวจสอบภายในด้วยข้อมูลที่ถูกต้องเป็นข้อเท็จจริงที่ค้นพบโดยปราศจากการบิดเบือนข้อมูลรวมทั้ง
ระมัดระวังให้เกิดข้อผิดพลาดน้อยที่สุด 2) ความเที่ยงธรรม จำนวน 2 ข้อ โดยครอบคลุมการประเมินผลการ
ตรวจสอบโดยปราศจากความรู้สึกนึกคิดส่วนตัวของบุคคลอื่นเข้ามาเมื่อพิจารณาการประเมิน และเคารพใน
คุณค่าและสิทธิของผู้เป็นเจ้าของข้อมูลที่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของเสียก่อนยกเว้นการเปิดเผยตามข้อบังคับของ
กฎหมาย 3) ความชัดเจน จำนวน 2 ข้อ โดยครอบคลุมการจัดทำรายงานที่สามารถเข้าใจได้ง่ายระบุข้อมูลสำคัญ
ที่สอดคล้องกับประเด็นที่รายงานอย่างเหมาะสมหลีกเลี่ยงคำศัพท์เทคนิคที่เข้าใจยากในการเขียนรายงาน
ตรวจสอบภายใน 4) ความสร้างสรรค์ จำนวน 2 ข้อ โดยครอบคลุมเนื้อหาในรายงานตรวจสอบภายในทำให้เกิด
การปรับปรุงและพัฒนากระบวนการให้ดีขึ้นจากข้อเสนอแนะที่สามารถปฏิบัติได้ 5) ความครบถ้วน จำนวน 2 ข้อ
โดยครอบคลุมความสมบูรณ์ของข้อมูลที่รวบรวมได้เพื่อพิจารณาสาระสำคัญ รวมทั้งการยกตัวอย่างให้เห็นภาพ
อย่างชัดเจนเพื่อสนับสนุนข้อเสนอแนะให้ครบถ้วนทุกความเสี่ยงที่เกิดขึ้น 6) ความทันกาล จำนวน 2 ข้อ โดย
ครอบคลุมการจัดทำรายงานเสร็จและนำเสนอต่อฝ่ายบริหารและคณะกรรมการตรวจสอบรวมทั้งการรายงาน
ประเด็นความเสี่ยงที่สำคัญระหว่างตรวจสอบต่อคณะกรรมการตรวจสอบเพื่อให้สามารถดำเนินการแก้ไขได้
อย่างทันเวลา

5. คุณภาพของเครื่องมือวัด

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญไปทำการ
ทดสอบ (Pre-test) จำนวน 30 ชุด หลังจากได้ผลแล้ว จึงนำมารวบรวมเพื่อทำการทดสอบความเชื่อมั่น โดย
วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach' Alpha) ซึ่งเป็นวิธีที่นิยมใช้วัดค่าความเที่ยงที่
กว้างขวางมากที่สุดวิธีหนึ่ง โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ควรมีค่าในระดับ 0.700ขึ้นไป และ
ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Corrected Item Total Correlation) ควรมีค่าตั้งแต่ 0.300 ผลการวิเคราะห์ความ
เที่ยงแต่ละตัวแปรได้ค่ามาตรฐานที่กำหนดคือ สัมประสิทธิ์แอลฟามีค่ามากกว่า 0.700 และค่าอำนาจจำแนก
รายข้อมีค่ามากกว่า 0.300 ทั้งนี้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟามีค่าอยู่ระหว่าง 0.718 ถึง 0.923 และค่าอำนาจจำแนก
รายข้อมีค่าอยู่ระหว่าง 0.421 ถึง 0.910 ถือได้ว่าแบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือ ผู้วิจัยจึงไม่ได้ทำการตัดข้อ
คำถามใดๆ ออกจากการวัดตัวแปร

สรุปผลการวิจัย

การวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยการจัดโครงสร้างหน่วยงานตรวจสอบภายใน โดยรวมและเป็น
รายด้านของผู้ตรวจสอบภายในของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พบว่า ผู้ตรวจสอบ
ภายในของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดโครงสร้าง
หน่วยงานตรวจสอบภายในโดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับ
ค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านความเป็นอิสระของหน่วยงาน ($\bar{X} = 4.14$)

ด้านการกำหนดอำนาจหน้าที่ ($\bar{X} = 4.06$)

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าความทนทาน (Tolerance) และค่า VIF (Variance Inflation Factors) ของคุณภาพรายงานตรวจสอบภายใน

คุณภาพรายงานตรวจสอบภายใน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความคิดเห็น
ด้านความถูกต้อง	4.49	0.653	มาก
ด้านความเที่ยงธรรม	4.54	0.530	มากที่สุด
ด้านความชัดเจน	4.24	0.677	มาก
ด้านความรัดกุม	4.15	0.706	มาก
ด้านความสร้างสรรค์	4.26	0.592	มาก
ด้านความครบถ้วน	4.15	0.634	มาก
ด้านความทันกาล	3.93	0.779	มาก
โดยรวม	4.25	0.493	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตรวจสอบภายในของบริษัทในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย มีความคิดเห็นด้วยกับคุณภาพรายงานตรวจสอบภายในโดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.25$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ ด้านความเที่ยงธรรม ($\bar{X} = 4.54$) ด้านความถูกต้อง ($\bar{X} = 4.49$) ด้านความสร้างสรรค์ ($\bar{X} = 4.26$)

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ค่าความทนทาน (Tolerance) และค่า VIF Variance Inflation Factors ของการจัดโครงสร้างหน่วยงานตรวจสอบภายใน

ตัวแปรอิสระ	Tolerance	VIF
ด้านความเป็นอิสระของหน่วยงาน	0.402	2.489
ด้านการกำหนดอำนาจและหน้าที่ที่เหมาะสม	0.402	4.489

จากตารางที่ 2 พบว่าค่าความทนทาน (Tolerance) มีค่าสูงสุดเท่ากับ 0.402 ซึ่งค่าของตัวแปรมีค่าเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด และค่า VIF (Variance Inflation Factors) ของตัวแปรมีค่าสูงสุดเท่ากับ 2.489 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับที่เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด สรุปได้ว่าตัวแปรของการจัดโครงสร้างหน่วยงานตรวจสอบภายในที่ใช้ในการวิจัยนี้ ไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างกันสูงเกินไป และเป็นอิสระต่อกัน หรือไม่มีความซับซ้อนในการวัดค่า (Collinearity)

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณของปัจจัยการจัดโครงสร้างหน่วยงานตรวจสอบภายใน มีอิทธิพลต่อคุณภาพรายงานตรวจสอบภายใน

ตัวแปร	Standardized Coefficients	t-value	sig
1.ด้านความเป็นอิสระของหน่วยงาน	0.602	5.272	0.000*
2.ด้านการกำหนดอำนาจและหน้าที่ที่เหมาะสม	-0.006	-0.052	0.959

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์พบว่า R^2 มีค่าเท่ากับ 0.356 หมายถึงตัวแปรทั้งหมดสามารถอธิบายการใช้งานได้ 35.60% จากแบบจำลองสมมติฐาน พบว่าปัจจัยการจัดโครงสร้างหน่วยงานตรวจสอบภายใน ด้านความเป็นอิสระของหน่วยงาน มีค่า Sig เท่ากับ 0.000 ซึ่งค่า Sig ตัวแปรมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่กำหนดคือ 0.05 นั้นหมายความว่า ปัจจัยการจัดโครงสร้างหน่วยงานตรวจสอบภายใน ด้านความเป็นอิสระของหน่วยงาน มีอิทธิพลต่อคุณภาพรายงานตรวจสอบภายใน โดยได้รับการสนับสนุนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงสรุปได้ว่าสมมติฐานที่ 1 ได้รับการสนับสนุน ทั้งนี้มีตัวแปรที่ไม่ได้รับการสนับสนุน เนื่องจากมีค่ามากกว่าระดับนัยสำคัญที่กำหนดคือ 0.05 คือและปัจจัยการจัดโครงสร้างหน่วยงานตรวจสอบภายใน ด้านการกำหนดอำนาจและหน้าที่ที่เหมาะสม

โดยแสดงว่าปัจจัยการจัดโครงสร้างหน่วยงานตรวจสอบภายใน ด้านความเป็นอิสระของหน่วยงาน มีอิทธิพลต่อคุณภาพรายงานตรวจสอบภายใน ขณะที่พบว่าปัจจัยการจัดโครงสร้างหน่วยงานตรวจสอบภายใน ด้านการกำหนดอำนาจและหน้าที่ที่เหมาะสมไม่มีอิทธิพลกับคุณภาพรายงานตรวจสอบภายใน

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณของปัจจัยการจัดโครงสร้างหน่วยงานตรวจสอบภายใน มีอิทธิพลต่อคุณภาพรายงานตรวจสอบภายในด้านความถูกต้อง

ตัวแปร	Standardized Coefficients	t-value	sig
1.ด้านความเป็นอิสระของหน่วยงาน	0.546	4.468	0.000*
2.ด้านการกำหนดและอำนาจหน้าที่ที่เหมาะสม	-0.048	-0.389	0.698

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์พบว่า R^2 มีค่าเท่ากับ 0.249 หมายถึงตัวแปรทั้งหมดสามารถอธิบายการใช้งานได้ 24.90% จากแบบจำลองสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยการจัดโครงสร้างหน่วยงานตรวจสอบภายใน ด้านความเป็นอิสระของหน่วยงานมีค่า Sig เท่ากับ 0.000 ซึ่งค่า Sig ตัวแปรมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่กำหนดคือ 0.05 นั้นหมายความว่า ปัจจัยการจัดโครงสร้างหน่วยงานตรวจสอบภายใน ด้านความเป็นอิสระของหน่วยงาน มีอิทธิพลต่อคุณภาพรายงานตรวจสอบภายใน ด้านความถูกต้อง โดยได้รับการสนับสนุนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงสรุปได้ว่าสมมติฐานที่ 1.1 ได้รับการสนับสนุน ทั้งนี้มีตัวแปรที่ไม่ได้รับการสนับสนุน เนื่องจากมีค่ามากกว่าระดับนัยสำคัญที่กำหนดคือ 0.05 คือปัจจัยการจัดโครงสร้างหน่วยงานตรวจสอบภายใน ด้านการกำหนดอำนาจและหน้าที่ที่เหมาะสม

โดยแสดงว่าปัจจัยการจัดโครงสร้างหน่วยงานตรวจสอบภายใน ด้านความเป็นอิสระของหน่วยงาน มีอิทธิพลต่อคุณภาพรายงานตรวจสอบภายใน ด้านความถูกต้อง ขณะที่พบว่า ปัจจัยการจัดโครงสร้างหน่วยงานตรวจสอบภายใน ด้านการกำหนดอำนาจและหน้าที่ที่เหมาะสมไม่มีอิทธิพลกับคุณภาพรายงานตรวจสอบภายใน ด้านความถูกต้อง

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณของปัจจัยการจัดโครงสร้างหน่วยงานตรวจสอบภายใน มีอิทธิพลต่อคุณภาพรายงานตรวจสอบภายในด้านความเที่ยงธรรม

ตัวแปร	Standardized Coefficients	t-value	sig
1.ด้านความเป็นอิสระของหน่วยงาน	0.238	1.753	0.082
2.ด้านการกำหนดอำนาจและหน้าที่ที่เหมาะสม	0.069	0.508	0.612

จากตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์พบว่า R^2 มีค่าเท่ากับ 0.072 หมายถึงตัวแปรทั้งหมดสามารถอธิบายการใช้งานได้ 7.20% จากแบบจำลองสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยการจัดโครงสร้างหน่วยงานตรวจสอบภายใน ด้านความเป็นอิสระของหน่วยงานมีค่า Sig เท่ากับ 0.082 ด้านกำหนดอำนาจและหน้าที่ที่เหมาะสม มีค่า Sig เท่ากับ 0.612 มีค่ามากกว่าระดับนัยสำคัญที่กำหนดคือ 0.05 จึงสรุปได้ว่าสมมติฐานที่ 1.2 ไม่ได้รับการสนับสนุน โดยแสดงว่าปัจจัยการจัดโครงสร้างหน่วยงานตรวจสอบภายในด้านความเป็นอิสระของหน่วยงาน ด้านการกำหนดอำนาจและหน้าที่ที่เหมาะสมมีผลกระทบเชิงลบกับคุณภาพรายงานตรวจสอบภายใน ด้านความเที่ยงธรรม

ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณของปัจจัยการจัดโครงสร้างหน่วยงานตรวจสอบภายใน มีอิทธิพลต่อคุณภาพรายงานตรวจสอบภายในด้านความชัดเจน

ตัวแปร	Standardized Coefficients	t-value	sig
1.ด้านความเป็นอิสระของหน่วยงาน	0.583	5.405	0.000*
2.ด้านการกำหนดอำนาจและหน้าที่ที่เหมาะสม	0.087	0.810	0.419

จากตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์พบว่า R^2 มีค่าเท่ากับ 0.416 หมายถึงตัวแปรทั้งหมดสามารถอธิบายการใช้งานได้ 41.60% จากแบบจำลองสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยการจัดโครงสร้างหน่วยงานตรวจสอบภายใน ด้านความเป็นอิสระของหน่วยงานมีค่า Sig เท่ากับ 0.000 ซึ่งค่า Sig ตัวแปรมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่กำหนดคือ 0.05 นั้นหมายความว่า ปัจจัยการจัดโครงสร้างหน่วยงานตรวจสอบภายใน ด้านความเป็นอิสระของหน่วยงาน มีอิทธิพลต่อคุณภาพรายงานตรวจสอบภายใน ด้านความชัดเจนโดยได้รับการสนับสนุนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงสรุปได้ว่าสมมติฐานที่ 1.3 ได้รับการสนับสนุน ทั้งนี้มีตัวแปรที่ไม่ได้รับการ

สนับสนุน เนื่องจากมีค่ามากกว่าระดับนัยสำคัญที่กำหนดคือ 0.05 คือปัจจัยการจัดโครงสร้างหน่วยงานตรวจสอบภายใน ด้านการกำหนดอำนาจและหน้าที่ที่เหมาะสม

โดยแสดงว่าปัจจัยการจัดโครงสร้างหน่วยงานตรวจสอบภายใน ด้านความเป็นอิสระของหน่วยงาน มีอิทธิพลต่อคุณภาพรายงานตรวจสอบภายใน ด้านความชัดเจนขณะที่พบว่าปัจจัยการจัดโครงสร้างหน่วยงานตรวจสอบภายใน ด้านการกำหนดอำนาจและหน้าที่ที่เหมาะสมไม่มีอิทธิพลกับคุณภาพรายงานตรวจสอบภายใน ด้านความชัดเจน

ตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณของปัจจัยการจัดโครงสร้างหน่วยงานตรวจสอบภายใน มีอิทธิพลต่อคุณภาพรายงานตรวจสอบภายในด้านความรัดกุม

ตัวแปร	Standardized Coefficients	t-value	sig
1.ด้านความเป็นอิสระของหน่วยงาน	0.796	6.952	0.000*
2.ด้านการกำหนดอำนาจและหน้าที่ที่เหมาะสม	-0.302	-2.639	0.009*

จากตาราง 7 ผลการวิเคราะห์พบว่า R^2 มีค่าเท่ากับ 0.342 หมายถึงตัวแปรทั้งหมดสามารถอธิบายการใช้งานได้ 34.20% จากแบบจำลองสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยการจัดโครงสร้างหน่วยงานตรวจสอบภายใน ด้านความเป็นอิสระของหน่วยงานมีค่า Sig เท่ากับ 0.000 ด้านการกำหนดอำนาจและหน้าที่ที่เหมาะสมมีค่า Sig เท่ากับ 0.009 ซึ่งค่า Sig ตัวแปรมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่กำหนดคือ 0.05 นั้นหมายความว่า ปัจจัยการจัดโครงสร้างหน่วยงานตรวจสอบภายใน ด้านความเป็นอิสระของหน่วยงาน ด้านการกำหนดอำนาจและหน้าที่ที่เหมาะสมมีอิทธิพลต่อคุณภาพรายงานตรวจสอบภายใน ด้านความรัดกุม โดยได้รับการสนับสนุนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงสรุปได้ว่าสมมติฐานที่ 1.4 ได้รับการสนับสนุน

โดยแสดงว่าปัจจัยการจัดโครงสร้างหน่วยงานตรวจสอบภายใน ด้านความเป็นอิสระของหน่วยงานด้านการกำหนดอำนาจและหน้าที่ที่เหมาะสมมีอิทธิพลต่อคุณภาพรายงานตรวจสอบภายใน ด้านความรัดกุม

ตารางที่ 8 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณของปัจจัยการจัดโครงสร้างหน่วยงานตรวจสอบภายใน มีอิทธิพลต่อคุณภาพรายงานตรวจสอบภายในด้านสร้างสรรค์

ตัวแปร	Standardized Coefficients	t-value	sig
1.ด้านความเป็นอิสระของหน่วยงาน	0.062	0.505	0.615
2.ด้านการกำหนดอำนาจและหน้าที่ที่เหมาะสม	0.467	3.831	0.000*

จากตารางที่ 8 ผลการวิเคราะห์พบว่า R^2 มีค่าเท่ากับ 0.254 หมายถึงตัวแปรทั้งหมดสามารถอธิบายการใช้งานได้ 25.40% จากแบบจำลองสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยการจัดโครงสร้างหน่วยงานตรวจสอบภายใน ด้านการกำหนดอำนาจและหน้าที่ที่เหมาะสมมีค่า Sig เท่ากับ 0.000 ซึ่งค่า Sig ตัวแปรมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่

กำหนดคือ 0.05 นั้นหมายความว่า ปัจจัยการจัดโครงสร้างหน่วยงานตรวจสอบภายใน ด้านการกำหนดอำนาจและหน้าที่ที่เหมาะสมมีอิทธิพลต่อคุณภาพรายงานตรวจสอบภายใน ด้านความสร้างสรรค์ โดยได้รับการสนับสนุนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงสรุปได้ว่าสมมติฐานที่ 1.5 ได้รับการสนับสนุน ทั้งนี้มีตัวแปรที่ไม่ได้รับการสนับสนุน เนื่องจากมีค่ามากกว่าระดับนัยสำคัญที่กำหนดคือ 0.05 คือปัจจัยการจัดโครงสร้างหน่วยงานตรวจสอบภายใน ด้านความเป็นอิสระของหน่วยงาน

โดยแสดงว่าปัจจัยการจัดโครงสร้างหน่วยงานตรวจสอบภายใน ด้านการกำหนดอำนาจหน้าที่ที่เหมาะสมมีอิทธิพลต่อคุณภาพรายงานตรวจสอบภายใน ด้านความสร้างสรรค์ขณะที่พบว่าปัจจัยการจัดโครงสร้างหน่วยงานตรวจสอบภายใน ด้านความเป็นอิสระของหน่วยงานไม่มีอิทธิพลกับคุณภาพรายงานตรวจสอบภายใน ด้านความสร้างสรรค์

ตารางที่ 9 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณของปัจจัยการจัดโครงสร้างหน่วยงานตรวจสอบภายใน มีอิทธิพลต่อคุณภาพรายงานตรวจสอบภายในด้านความครบถ้วน

ตัวแปร	Standardized Coefficients	t-value	sig
1. ด้านความเป็นอิสระของหน่วยงาน	1.124	0.889	0.376
2. ด้านการกำหนดอำนาจหน้าที่ที่เหมาะสม	0.071	0.507	0.613

จากตารางที่ 9 ผลการวิเคราะห์พบว่า R^2 มีค่าเท่ากับ 0.018 หมายถึงตัวแปรทั้งหมดสามารถอธิบายการใช้งานได้ 1.80% จากแบบจำลองสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยการจัดโครงสร้างหน่วยงานตรวจสอบภายใน ด้านความเป็นอิสระของหน่วยงานมีค่า p เท่ากับ 0.376 ด้านกำหนดอำนาจและหน้าที่ที่เหมาะสม มีค่า Sig เท่ากับ 0.613 มีค่ามากกว่าระดับนัยสำคัญที่กำหนดคือ 0.05 จึงสรุปได้ว่าสมมติฐานที่ 1.6 ไม่ได้รับการสนับสนุน โดยแสดงว่าปัจจัยการจัดโครงสร้างหน่วยงานตรวจสอบภายในด้านความเป็นอิสระของหน่วยงาน ด้านการกำหนดอำนาจและหน้าที่ที่เหมาะสมไม่มีอิทธิพลกับคุณภาพรายงานตรวจสอบภายใน ด้านความครบถ้วน

ตารางที่ 10 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณของปัจจัยการจัดโครงสร้างหน่วยงานตรวจสอบภายใน มีอิทธิพลต่อคุณภาพรายงานตรวจสอบภายในด้านความทันกาล

ตัวแปร	Standardized Coefficients	t-value	sig
1. ด้านความเป็นอิสระของหน่วยงาน	0.668	5.483	0.000*
2. ด้านการกำหนดอำนาจและหน้าที่ที่เหมาะสม	-0.241	-1.962	0.052

จากตารางที่ 10 ผลการวิเคราะห์พบว่า R^2 มีค่าเท่ากับ 0.243 หมายถึงตัวแปรทั้งหมดสามารถอธิบายการใช้งานได้ 24.30% จากแบบจำลองสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยการจัดโครงสร้างหน่วยงานตรวจสอบภายใน ด้านความเป็นอิสระของหน่วยงานมีค่า Sig เท่ากับ 0.000 ซึ่งค่า Sig ตัวแปรมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่

กำหนดคือ 0.05 นั้นหมายความว่า ปัจจัยการจัดโครงสร้างหน่วยงานตรวจสอบภายใน ด้านความเป็นอิสระของหน่วยงาน มีอิทธิพลต่อคุณภาพรายงานตรวจสอบภายใน ด้านความทันกาลโดยได้รับการสนับสนุนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงสรุปได้ว่าสมมติฐานที่ 1.7 ได้รับการสนับสนุน ทั้งนี้มีตัวแปรที่ไม่ได้รับการสนับสนุน เนื่องจากมีค่ามากกว่าระดับนัยสำคัญที่กำหนดคือ 0.05 คือปัจจัยการจัดโครงสร้างหน่วยงานตรวจสอบภายใน ด้านการกำหนดอำนาจและหน้าที่ที่เหมาะสม

โดยแสดงว่าปัจจัยการจัดโครงสร้างหน่วยงานตรวจสอบภายใน ด้านความเป็นอิสระของหน่วยงาน มีอิทธิพลต่อคุณภาพรายงานตรวจสอบภายใน ด้านความทันกาล ขณะที่พบว่าปัจจัยการจัดโครงสร้างหน่วยงานตรวจสอบภายใน ด้านการกำหนดอำนาจและหน้าที่ที่เหมาะสมไม่มีอิทธิพลกับคุณภาพรายงานตรวจสอบภายใน ด้านความทันกาล

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องปัจจัยการจัดโครงสร้างหน่วยงานตรวจสอบภายในที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพรายงานตรวจสอบภายในของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พบว่า

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตรวจสอบภายในของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จำนวน 126 ชุด ส่วนใหญ่เป็น (1) เพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 54.80 (2) อายุช่วง 31-40 ปีคิดเป็นร้อยละ 41.50 (3) สถานภาพโสดคิดเป็นร้อยละ 64.30 (4) ระดับการศึกษาปริญญาโทคิดเป็นร้อยละ 52.40 (4) ประสบการณ์ทำงาน 5-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 28.60 (5) กลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง คิดเป็นร้อยละ 17.50

2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพรายงานตรวจสอบภายในของผู้ตรวจสอบภายในของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พบว่า ด้านความเที่ยงธรรมอยู่ระดับมากที่สุด ส่วนด้านความถูกต้อง ด้านความชัดเจน ด้านความรัดกุม ด้านความสร้างสรรค์ ด้านความครบถ้วน อยู่ในระดับมาก

3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยการจัดโครงสร้างหน่วยงานตรวจสอบภายในของผู้ตรวจสอบภายในของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พบว่า ด้านความเป็นอิสระของหน่วยงาน ด้านกำหนดอำนาจหน้าที่ที่เหมาะสม อยู่ในระดับมาก

4. ปัจจัยการจัดโครงสร้างหน่วยงานตรวจสอบภายในด้านความเป็นอิสระของหน่วยงานมีอิทธิพลต่อคุณภาพรายงานตรวจสอบภายในของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

4.1 ปัจจัยการจัดโครงสร้างหน่วยงานตรวจสอบภายในด้านความเป็นอิสระของหน่วยงานมีอิทธิพลต่อคุณภาพรายงานตรวจสอบภายในของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยด้านความถูกต้อง

4.2 ปัจจัยการจัดโครงสร้างหน่วยงานตรวจสอบภายในด้านความเป็นอิสระของหน่วยงานมีอิทธิพลต่อคุณภาพรายงานตรวจสอบภายในของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยด้านความชัดเจน

4.3 ปัจจัยการจัดโครงสร้างหน่วยงานตรวจสอบภายในด้านความเป็นอิสระของหน่วยงานมีอิทธิพลต่อคุณภาพรายงานตรวจสอบภายในของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยด้านความรัดกุม

4.4 ปัจจัยการจัดโครงสร้างหน่วยงานตรวจสอบภายในด้านการกำหนดอำนาจหน้าที่ที่เหมาะสมมีอิทธิพลต่อคุณภาพรายงานตรวจสอบภายในของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยด้านความรัดกุม

4.5 ปัจจัยการจัดโครงสร้างหน่วยงานตรวจสอบภายในด้านการกำหนดอำนาจหน้าที่ที่เหมาะสมมีอิทธิพลต่อคุณภาพรายงานตรวจสอบภายในของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยด้านความสร้างสรรค์

4.6 ปัจจัยการจัดโครงสร้างหน่วยงานตรวจสอบภายในด้านความเป็นอิสระของหน่วยงาน มีอิทธิพลต่อคุณภาพรายงานตรวจสอบภายในของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยด้านความทันกาล

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยจากการทดสอบสมมติฐานปัจจัยการจัดโครงสร้างหน่วยงานตรวจสอบภายในมีอิทธิพลต่อคุณภาพรายงานตรวจสอบ พบว่า

1. ปัจจัยการจัดโครงสร้างหน่วยงานตรวจสอบภายใน ด้านความเป็นอิสระของหน่วยงาน มีอิทธิพลต่อคุณภาพรายงานตรวจสอบโดยรวม และรายด้าน คือ ด้านความถูกต้อง ด้านความชัดเจน ด้านความรัดกุม ด้านความทันกาล สอดคล้องกับงานวิจัยของ Soda. (2007, p.88) พบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานตรวจสอบภายในด้านความอิสระ มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียน ด้านกระบวนการภายใน เนื่องจาก ผู้ตรวจสอบภายในบริษัทจดทะเบียนสามารถปฏิบัติงานตรวจสอบภายในได้ด้วย ความอิสระจึงส่งผลให้กระบวนการดำเนินงานภายในกิจการเกิดการพัฒนาและมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของ Board of auditing Academic Improvement Group Internal Audit and Internal control. (2015, pp.15-5) กล่าวว่า ผู้ตรวจสอบภายในควรมีความเป็นอิสระในการตรวจสอบกิจกรรมต่างๆ ขององค์กร ความเป็นอิสระของผู้ตรวจสอบภายในวัดได้จากเสรีภาพในการปฏิบัติงานตรวจสอบตามมาตรฐานการประกอบวิชาชีพตรวจสอบภายใน ผู้ตรวจสอบภายในต้องสามารถใช้วิจารณญาณที่เป็นกลาง ปราศจากอคติมีความเป็นอิสระในการเข้าถึงทรัพย์สิน สมุดบัญชีและเอกสาร รวมทั้งสอบถามเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับเรื่องที่จะทำการตรวจสอบ นอกจากผู้ตรวจสอบภายในควรมีอำนาจเพียงพอในการรายงานผลการตรวจสอบพร้อมข้อเสนอแนะ โดยปราศจากการแทรกแซงของฝ่ายบริหารหรือบุคคลหนึ่งบุคคลใด จะส่งผลทำให้การปฏิบัติงานตรวจสอบภายในมีประสิทธิภาพ บรรลุเป้าหมาย และคุณภาพงานโดยเฉพาะผลการตรวจสอบจะสอดคล้องกับเหตุการณ์หรือข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น

2. ปัจจัยการจัดโครงสร้างหน่วยงานตรวจสอบภายใน ด้านการกำหนดอำนาจและหน้าที่ที่เหมาะสมมีอิทธิพลต่อคุณภาพรายงานตรวจสอบรายด้าน คือด้านรัดกุม ด้านสร้างสรรค์ และจากผลการวิเคราะห์ข้อมูล

เห็นได้ว่า ปัจจัยการจัดโครงสร้างหน่วยงานตรวจสอบภายใน ด้านการกำหนดอำนาจหน้าที่ที่เหมาะสม ต่อคุณภาพรายงานตรวจสอบภายในซึ่งมีความสัมพันธ์เชิงลบด้านความรัดกุม เนื่ององค์กรกำหนดโครงสร้าง หน่วยงานตรวจสอบภายในที่เอื้อต่อการเข้าถึงข้อมูลเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานตรวจสอบภายในได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสนับสนุนให้มีความเป็นอิสระในการตรวจสอบโดยไม่มีการขัดขวางหรือแทรกแซงจาก หน่วยงานใดๆ ในองค์กร อย่างไรก็ตามความรัดกุมในการเขียนรายงานนั้นเป็นปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตรวจสอบ ภายในแต่ละท่านที่ได้รับการสื่อสารจากผู้รับตรวจถึงความถูกต้องเข้าใจตรงกัน รวมถึงเนื้อหาในการเขียนว่ามี ความตรงประเด็น ไม่ใช่คำฟุ่มเฟือย และสื่อสารอย่างตรงไปตรงมาหรือไม่ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด Board of auditing Academic Improvement Group Internal Audit and Internal control. (2015, pp.15-3) กล่าวว่ ผู้ตรวจสอบภายในควรมีอำนาจ เข้าถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตรวจสอบ มีอิสระในการ ตรวจสอบโดยไม่มีการขัดขวางหรือแทรกแซงและมีอำนาจเพียงพอเสนอความเห็นให้หน่วยรับตรวจปฏิบัติ แต่การจะปฏิบัติตามหรือไม่ ขึ้นอยู่กับการสั่งการของฝ่ายจัดการหรือผู้บริหารขององค์กร

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ประโยชน์ทางด้านวิชาการสำหรับหน่วยงานวิชาการ นักวิชาการ นักวิจัย องค์กรที่พัฒนาองค์ ความรู้ และผู้สนใจ สามารถนำไปเพิ่มเติมองค์ความรู้และเป็นกรณีศึกษาในการค้นคว้าเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพล ต่อคุณภาพรายงานตรวจสอบภายใน

2. ประโยชน์การนำไปใช้สำหรับผู้บริหารในองค์กร และผู้ตรวจสอบภายในของบริษัทจดทะเบียน ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ได้ทราบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพรายงานตรวจสอบภายใน เพื่อไป ปรับปรุงพัฒนาคุณภาพรายงานตรวจสอบภายในให้มีประสิทธิภาพ และเพิ่มมูลค่าให้กับองค์กรมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยดังกล่าวมีขอบเขตครอบคลุมเฉพาะกลุ่มระดับหัวหน้าฝ่ายตรวจสอบภายในขึ้นไปของบริษัท ที่จดทะเบียนกับตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเท่านั้น ไม่ได้รวมถึงกลุ่มหัวหน้าฝ่ายตรวจสอบภายในภาค ราชการ กลุ่มหัวหน้าฝ่ายตรวจสอบภายในภาครัฐวิสาหกิจ และกลุ่มหัวหน้าฝ่ายตรวจสอบภายในของบริษัทที่ ไม่ได้จดทะเบียนกับตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เป็นไปได้ว่ากลุ่มหัวหน้าฝ่ายตรวจสอบภายในที่กล่าว ข้างต้นอาจมีแนวทางปฏิบัติงานที่แตกต่างกันออกไป อันเนื่องจากโครงสร้างองค์กร โครงสร้างการบริหารงาน และลักษณะการดำเนินงานที่ต่างกัน ดังนั้น ผลการวิจัยไม่สามารถอธิบายได้กับกลุ่มหัวหน้าฝ่ายตรวจสอบภายใน ภาคราชการ และภาครัฐวิสาหกิจ และกลุ่มหัวหน้าฝ่ายตรวจสอบภายในของบริษัทที่ไม่ได้จดทะเบียนกับตลาด หลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ดังนั้นควรทำวิจัยแนวเดียวกับคุณภาพด้านอื่นๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานตรวจสอบ ภายในโดยแบ่งเป็นกลุ่มอุตสาหกรรม เพื่อจะได้นำผลการวิจัยมาปรับปรุงและพัฒนาองค์กรให้ดียิ่งขึ้นซึ่งสามารถ ส่งผลให้ก่อประโยชน์ต่อคุณภาพรายงานตรวจสอบภายใน และศึกษากลุ่มตัวอย่างอื่น เช่น กลุ่มอุตสาหกรรม บริษัทที่ไม่ได้จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เป็นต้น

References

- Aaker, A.D., Kumer & S. Geprge, Day. (2001). **Marketing research**. New York : John Wiley & Son.
- Board of auditing Academic Improvement Group Internal Audit and Internal control. (2015).
Advanced Auditing and Internal Auditing. Bangkok : Sukhothai Thammathirat Open University.
- Pakmontee, A. (2015). **M Modern Internal Auditing**. (5 th ed.). Bangkok : Jamjuree Product.
- Soda, A. (2007). **The Relationships between Efficiency in Internal Audit Performance and Operational Outcome of Listed Companies in Stock Exchange of Thailand**.
 Master Thesis, M. Acc., Mahasarakham University, Mahasarakham.
- Stock Exchange of Thailand. (2018). **Information on The Stock Exchange of hailand**.
 [Online]. Available : <https://www.set.or.th/th/company/> [2018, June 20].

<https://research.kpru.ac.th>